



ПЛАВА  
ПТИЦА



САЛГАРИ

ЦРНИ ГУСАР

---

Емилио Салгари

# ЦРНИ ГУСАР

Приповест о љубави и освети

## I ГУСАРИ СА ТОРТУГЕ

Један снажан глас са металним призвуком подиже се са мора и одјекну претећи кроз помрчину:

- Људи у чамцу! Станите или ћу вас потопити!...

Мали чамац у коме су се налазила само два човека с тешком муком се пробијао кроз мастиљаво-плаве таласе; бежао је од високе обале која се нејасно оцртавала на хоризонту, као да му је са те стране претила нека велика опасност; чувши онај глас морнари истог тренутка зауставише чамац, умирише брзо весла и устадоше гледајући нетремице у огромну сенку, која као да је одједном изронила из таласа.

И један и други су имали око четрдесет година, груба и енергична лица, некако још суровија због густе, чекињасте браде која као да није знала за четку и чешаљ.

На глави су носили велике шешире од клубучине, пробушене на више места и са искрзаним ободом; на себи су имали поцепане и избледеле фланелске кошуље без рукава, које су им једва покривале снажна прса, а око струка исто тако дотрајали црвени појас, али ипак у

могућности да одржи пар великих и тешких пиштоља који су се употребљавали крајем седамнаестог века. Кратке панталоне биле су им ништа мање поцепане, а босе ноге упрљане црним блатом.

Оба ова човека, налик на бегунце из неке казнионице у Мексиканском заливу, којих је у оно време било као касније у Гијани, видећи неку огромну сенку оштро оцртану на тамноплавом хоризонту, између треперавих звезда, погледали су се узнемирено.

- Кармо, рече онај који је изгледао нешто млађи. Ти видиш боље од мене, погледај добро. Знаш да се овде ради о животу или смрти.

- Видим да је нека лађа у питању, али иако није удаљена више од три пушкомета, не бих знао да ти кажем да ли долази са Тортуге или из шпанских колонија.

- Да нису можда наши?... Хм! Ко би се усудио да исплови чак доведе, готово испод самих топова са тврђаве и изложи се опасности да сретне неку ескадру која прати галију са златом!...

- Како било да било, Ван Штилер, они су нас видели и неће нам дати да побегнемо. Ако покушамо, једно топовско зрно биће довољно да нас обојицу пошаље до ђавола.

Исти онај глас од мало пре, моћан и звонак, одјекну по други пут кроз помрчину, губећи се у даљини над широким заливом.

- Ко је тамо?

- Ђаво! одбруси онај по имену Ван Штилер.

Његов друг се међутим попе на клупу и што је могао гласније викну:

- Ко је тај силник који хоће да зна ко смо ми?... Ако га мучи радозналост нека дође ближе па ћемо му одговорити са неколико метака.

Ово дрско разметање, уместо да наљути човека са брода као да га је обрадовало, јер им он одговори:

- Јунаци, дођите да загрлите браћу са обале!

Два човека из чамца радосно узвикнуше:

- Браћу са обале?

- Нека ме море прогута ако нисам препознао глас који нам доноси ове добре вести.

- Шта мислиш, ко је? упита његов друг завеславши поново из све снаге.

- Постоји само један човек, међу јунацима са Тортуге, који би се усудио да дође испод саме шпанске тврђаве.

- Ко?

- Црни гусар.

- Сто му громава!... Зар он!... Баш он!...

- Каква тужна вест за тог храброг поморца!... промрмља Кармо, уздахнувши. И баш мртав!...

- А он се можда надао да ће стићи на време и избавити га из шпанских руку, зар не, пријатељу?

- Тако је, Ван Штилеру.

- Он је други по реду.

- Други, да. Два брата, оба обешена на срамним вешалима!

- Осветиће их он, Кармо.

- Надам се. И ми ћемо поћи са њим.

- Онај дан када будем видео задављеног проклетог гувернера из Маракайба биће најлепши дан у мом животу! Уновчићу ова два смарагда која чувам зашивена у панталонама и попићу и појести с пријатељима најмање хиљаду пиастри.

- Ах!... Ево нас!... Јесам ли ти рекао? Лађа Црног гусара...

Брод који се мало пре једва назирао због густе помрчине, сад се налазио на педесетак метара од њих.

Био је то један од оних брзих једрењака којим су се служили гусари са Тортуге у потери за великим шпанским галијама, које су у Европу преносиле блага из средње Америке, Мексика и екваторских крајева.

Били су то добри једрењаци, опремљени високим катаркама, како би могли користити и најмањи ветрић, са уским дном, високим прамцем и кромом, онако како се у оно време градило, и невероватно добро наоружани.

Кроз дванаест отвора на левом и десном боку лађе претећи су извиривали црни вратови дванаест топова, док су се на високој палуби, која је личила на кулу, дизала два велика топа, намењена рушењу палуба.

Гусарски брод се био зауставио да сачека чамац, и на прамцу, при светлости фењера, видело се десет до дванаест наоружаних људи спремних да пуцају на сваки и најмање сумњив покрет.

Двојица морнара стигоше испод једрењака и ухватише једно уже бачено заједно са лествицама од конопца; привезаше чамац, увукоше весла и онда се са невероватном лакоћом пребацише на палубу.

Дочекала су их два човека са упереним пушкама, док им је трећи прилазио осветљавајући им лица фењером.

- Ко сте ви? упита.

- Тако ми Белзевуба, мога покровитеља!... Зар се не познају више пријатељи?... узвикну Кармо.

- Нека ме прогута морски пас, ако ово није онај мали Бискајац Кармо!... повика човек са фењером. Како то да си жив, док сви на Тортуги верују да си мртав? ... Још један васкрснуо? ... А да ти ниси можда Хамбуржанин, Ван Штилер?

- Главом и брадом, одговори овај.

- И ти си, значи, умакао омчи?

- Ех!... Смрт ме није хтела, а ја помислих да не би било рђаво проживети још коју годину.

- А командант?...

- Тишина! рече Кармо.

- Говори слободно: је ли мртав?

- Вране!... Хоћете ли престати да гракћете? ... викну онај

исти метални глас који је онако запретио људима у чамцу.

- Сто му громава!... Црни гусар!... прошапта Ван Штилер најезивши се. Кармо повишеним гласом одговори:

- Ево ме, команданте!

Један човек сиђе са командног моста и упути се према њима држећи све време руку на пиштољу који је носио за појасом.

Био је обучен у црно од главе до пете и са елеганцијом неуобичајеном међу гусарима великог Мексиканског залива, који су се задовољавали са панталонама и кошуљом, водећи више рачуна о свом оружју него о облачењу.

На себи је имао раскошну одећу од црне свиле и чипке у истој боји, оивичену црном кожом; носио је и црне свилене панталоне стегнуте широким појасом са ресама, док је на ногама имао високе чизме преко колена, а на глави велики шешир украшен пером које му је падало на раме.

У појави овог човека, као и у његовој одећи, било је нечега готово гробног; можда због као мрамор бледог лица које је чудно одударало од црног ршеног облика и са дугим трепавицама, немирне и стално оживљаване неком чудном ватром која је уносила неспокојство и у душу најкроткијег гусара. Његова висока и витка појава, отмено држање, fine руке, говорили су, већ на први поглед, о човеку друштвеног положаја, а пре свега о човеку који је навикао на удобност.

Оба морнара, видећи га како им долази у сусрет, погледаше се изненађено, прошаптавши:

- Црни гусар!

- Ко сте и одакле долазите? упита Гусар зауставивши се испред њих; десну руку је све време држао на пиштољу.

- Ми смо гусари са Тортуге, браћа са обале, одговори Кармо.

- Одакле долазите?

- Из Маракаиба.
- Јесте ли побегли од Шпанаца?
- Да, команданте.
- Коме броду припадате?
- Броду Црвеног гусара.

Чувши ове речи Црни гусар задрхта; а онда се без речи загледа у гусаре погледом из кога је сипала ватра.

- Броду мога брата, проговори дрхтавим гласом.

И зграбивши нагло Кармоа за мишицу одвуче га готово силом од крме. Стигавши испод командног моста, Гусар се окрете према човеку који је горе стајао у ставу мирно, као да очекује команду, и рече му:

- Господине Моргане, пловите и даље пучином; нека људи остану под оружјем, а тобције са спремним фитиљима. Обавестите ме о свакој, па и најмањој промени.

- У реду, команданте, одговори овај.

Држећи све време Кармоа за руку, Црни гусар сиђе у једну омању, врло елегантно намештену кабину коју је осветљавала мала позлаћена лампа, иако се на гусарском броду после девет сати није смела палити никаква светлост.

- Причај ми сад.
- Стојим вам на располагању, команданте.

Али уместо да поставља питања Црни гусар је немо зурио у Кармоа. Био је блеђи него обично, готово модар, док су му се груди надимале од убрзаног дисања. Два пута је био отворио уста као да је хтео нешто да пита, али је одмах одустајао, плашећи се можда да ће добити страшан и нежељени одговор.

Најзад с муком упита, промуклим гласом:

- И њега су ми убили, је ли тако?
- Кога?
- Мога брата, Црвеног гусара.
- Да, команданте, одговори Кармо, уздахнувши. Убили су



га као и вашег другог брата, Зеленог гусара.

Пригушен крик, који је имао нечег готово дивљег и болно љутитог, оте се Црном гусару.

Кармо га виде како сав пребледе и, ухвативши се за груди, клону на столицу, заклонивши лице широким ободом шешира.

Остао је овако неко време и Кармо га чу како јеца; онда је одједном скочио као да се постидео своје тренутне слабости; оно страшно осећање које је мало пре било владало њиме било је нестало; лице му је опет било мирно, чело ведро, а мраморно бледило сасвим се изгубило; само су његове очи тако мрачно севале да је човека хватало страх. Шетао је неко време кабином као да је хтео сасвим да се прибере пре него што настави разговор. Онда поново седе и рече:

- Бојао сам се да ћу стићи прекасно; сад ми остаје само освета. Јесу ли га стрељали?

- Обесили су га, господине.

- Јеси ли сигуран?

- Видео сам га својим очима обешеног на Plaza de Granada.

- Када су га убили?

- Данас после подне.

- Испричај ми све што знаш.

- Умро је као јунак. Црвени гусар је остао до краја живота оно што је био, чак...

- Говори слободно.

- Док га је омча стезала, скупио је још толико снаге да пљуне гувернеру у лице.

- Оном псету, Ван Гулду?

- Да, фламанском војводи.

- Опет он! Увек он!... Заклео се, значи, да ме прогони свирепом мржњом. Један брат мучки убијен, а двојица обешена.

- То су била два најсмелија гусара у заливу, господине, природно је онда што их је мрзео из дубине душе.

- Остаје ми зато освета!... узвикну Гусар страшним гласом. Не, нећу имати мира док не уништим Ван Гулда и читаву његову породицу, док не плане град којим управља. Маракаибо, ти си био кобан за мене и ја ћу ти истом мером вратити!... Позваћу у помоћ све гусаре са Тортуге и буканијере из Сан Доминга и Кубе и нећу ти оставити камен на камену! Сад говори, пријатељу: причај ми све по реду. Како су вас ухватили?

- Нису нас ухватили снагом оружја, већ подмуклом издајом, голоруке, команданте. Као што знате, ваш брат је кренуо на Маракаибо да освети смрт Зеленог гусара, заклевши се као и ви да ће обесити фламанског војводу. Било нас је осамдесет, храбрих и спремних на све, чак да пркосимо и читавој ескадри: али нисмо рачунали на рђаво време. На улазу у Маракаибски залив изненадио нас је побеснели ураган; бацао нас је тамо и овамо, док таласи нису разбили нашу лађу. После безброј мука само је нас двадесет шест успело да стигне на обалу; били смо сви тако исцрпени и без икаквог оружја, да је изгледало немогућно пружити ма какав отпор. Ваш брат нас је храбрио и водио полако кроз мочвару, страхујући да су нас Шпанци можда већ открили и да нас гоне. Већ смо били поверовали да ћемо у шуми наћи сигурно склониште, кад смо изненада упали у заседу. Напало нас је с леђа три стотине Шпанаца које је предводио лично Ван Гулд. Направили су око нас гвоздени обруч, поубијали оне који су пружили отпор, а нас повели као заробљенике у Маракаибо.

- Је ли мој брат био међу вама?

- Да, команданте. Иако је од оружја имао само један бодеж, борио се као лав; више је волео да умре на бојном пољу него на вешалима. Али га је фламански војвода препознао и уместо да га убије пушком или мачем, оставио

га је живог. И тако су нас одвели у Маракаибо; пошто су нас најпре војници сви редом мучили и становници обасипали увредама, осудили су нас, на крају, на вешала. Али смо јуче ја и мој друг Ван Штилер, имајући више среће од осталих, успели да задавимо стражу и побегнемо. Из колибе једног Индијанца, код кога смо се били склонили, гледали смо вешање нашег брата и његових храбрих гусара. Затим смо се увече, уз помоћ једног црнца, укрцали у чамац, решени да пређемо Мексикански залив и стигнемо на Тортугу. Ето, команданте, то је све што и сам знам.

- И мој брат је значи мртав!... рече Гусар са страховитим миром.

- Видео сам га као што сад вас гледам.

- Виси ли још на срамним вешалима?

- Остаће тамо три дана.

- А онда ће га бацити на ђубриште.

- То сигурно, команданте.

Црни гусар нагло устаде и приђе придошлици.

- Да ли се бојиш?... упита га чудним гласом.

- Ни самог ђавола, команданте.

- Не бојиш се дакле смрти?

- Не.

- Хоћеш ли поћи са мном?

- Куда?

- У Маракаибо.

- А када?

- Ноћас.

- Хоћемо ли напасти град?

- Не, нема нас довољно, али ће ме касније запамтити Ван Гулд. Поћи ћемо нас двојица и твој друг.

- Сами? упита Кармо зачуђено.

- Да, сами.

- Шта то намеравате?

- Хоћу да узмем тело свога брата.
- Водите рачуна, команданте. Излажете се опасности да вас ухвате!
- Зар ти не знаш ко је Црни гусар?
- Гром и пакао! То је најсмелији гусар на Тортуги.
- Иди сад и чекај ме на палуби; спреми један чамац.
- Господине команданте, наша барка је прави тркачки чамац.
- Иди сад!

## II СМЕЛИ ПОХОД

Кармо požури да изврши наређење, знајући да код Црног гусара није смело бити никаквог оклевања.

Ван Штилер га је чекао испред улаза у товарни простор, у друштву заповедника посаде и још неколико гусара који су се распитивали о несрећној погибији Црвеног гусара и његових морнара. претећи страшном осветом свим шпанцима из Мараккајба, а нарочито њиховом гувернеру. Кад је чуо да треба да се спреми чамац и да ће се поново вратити на обалу, одакле су правим чудом успели да побегну, Хамбуржанин није могао да сакрије своје чуђење и узнемиреност.

- Зар да се опет вратимо тамо... узвикну. Оставићемо доле кожу, Кармо.

- Да!... Овога пута нећемо ићи сами.

- А ко ће с нама, онда?

- Црни гусар.

- Е, онда се не бојим. Тај ђаволски човек вреди сто гусара.

- Али ће поћи сам.

- Не мари, Кармо; кад смо с њим нема чега да се бојимо.. Ући ћемо, значи, поново у Маракаибо?...

- Да, драги мој; и бићемо сила, ако успешно окончамо овај подухват. Еј, заповедниче, спреми један чамац, три пушке, нешто муниције, две сабље за јуришање на брод, за мене и овог мог друга, и нешто да се поједе. Бог зна шта нас чека и кад ћемо се вратити.

— Све је спремно, одговори после неколико минута заповедник посаде. Нисам заборавио ни дуван.

- Хвала, пријатељу. Ти си прави бисер од заповедника.

- Ево команданта, рече затим Ван Штилер.

Гусар се појави на палуби, у својој црној одежди, само што му је сада о бок била припасана дугачка сабља, а за појасом стајала заденута два велика пиштоља и једна оштра шпанска кама звана мисерикордија.

Преко руке је носио широки огртач, црн као и сва његова одећа.

Приђе човеку који је стајао на командном мосту и по свој прилици био његов заменик, измења с њим неколико речи, а онда се кратко обрати гусарима:

- Хајдемо.

- Спремни смо, одговори Кармо.

Сва тројица сиђоше у чамац који је стајао испод крме, већ снабдевен храном и оружјем. Гусар се умота у свој огртач и смести на прамац, док су гусари дохватили весла и прилегли из све снаге на посао.

На гусарском броду одмах су погашена бочна светла и разапета једра; брод је пошао за чамцем мењајући сваки час правац, да га не би престагао. Вероватно је гусарев заменик хтео да прати свог команданта све до обале, да би га заштитио у случају некога препада.

Упола испружен на прамцу, са подбоченом главом, Гусар је ћутао; али његов поглед, прелазео је по хоризонту као да је тражио да разазна америчку обалу скривену у

помрчини.

С времена на време би погледао према својој лађи која га је стално пратила, на растојању од око седамдесет до осамдесет метара, а затим би опет скренуо поглед према југу.

За то време су Ван Штилер и Кармо веслали из све снаге; брзи, узани чамац просто је летео по црним таласима. Ни један ни други нису изгледали забринути што се враћају на обалу где су их чекали њихови смртни непријатељи, толико су имали поверења у смелог и страшног гусара, чије је име било довољно, и то само име, па да у свим колонијама Мексиканског залива завлада прави ужас.

Као уље глатко море око Маракайба омогућавало је брзу вожњу, која није превише замарала веслаче. У овом делу Маракайбског залива, који су затварала два рта штитећи га од великих таласа, није било стрмих обала нити дубинских струјања, и зато се вода ретко кад ускомеша.

Оба гусара су веслала овако већ читав сат, кад је Црни гусар, који је све време седео готово непомично, нагло устао као да је хтео да једним погледом обухвати читав хоризонт.

Доле, према југу, нека светлост, која није могла бити од звезда, јављала се и гасила сваки минут, на површини воде.

- Маракайбо, јави се мрачним гласом који је одавао пригушени бес.

- Да, одговори Кармо погледавши у том правцу.

- Колико има још до града?

- Можда три миље, капетане.

- Стићи ћемо, значи, у поноћ.

- Да.

- Крстари ли онуда нека лађа?

- Крстаре цариници.

- Морамо их на сваки начин избећи.

- Знам једно место где бисмо се могли несметано искрцати и сакрити чамац међу растињем на обали.

- Напред, онда.

- Само још нешто, капетане.

- Говори.

- Било би добро да се ваша лађа не приближава више обали.

- Већ је окренула и чекаће нас на пучини, одговори Гусар. Ћутао је неколико тренутака, а онда упита:

- Је ли истина да је у заливу усидрена нека ескадра? ,

- Да, команданте, ескадра контраадмирала Толеда, који надгледа Маракаибо и Гибралтар.

- Ах!... Боје се, значи. Олонезе је на Тортуги, а нас двојица ћемо успети да га потопимо. Само још неколико дана стрпљења и Ван Гулд ће видети шта смо све у стању да урадимо заједничким снагама.

Уви се поново у свој огртач, навуче шешир на очи и опет загледа у светлу тачку која је морала бити светионик у луци.

Чамац поново крену напред; али његов прамац више није био окренут према Маракаибу, јер је желео да на сваки начин избегне царинску патролу која би га сигурно зауставила а његову посаду ухапсила.

Пола сата касније, обала залива је постала сасвим видљива; није била удаљена више од педесетак метара. Благо се спуштала у море, сва обрасла шипражјем које углавном расте крај мочвара и река, а узрочник је страшних грозница и легло vomito prieto, или жуте грознице, од које се толико страхује.

Још даље на позадини звезданог неба, оцртавало се тамно дрвеће које је високо дизало своје тамне крошње са невероватно великим пернастим лишћем.

Кармо и Ван Штилер успорише веслање и погледаше према обали. Кретали су се врло опрезно, трудећи се да не



праве буку; гледали су пажљиво на све стране, као да су се бојали неког изненадног препада. Црни гусар је и даље седео непомичан, само сад ближе пушкама које им је спремио заповедник, готов да плотуном поздрави први чамац који се усуди да им приђе ближе.

Могло је бити нешто око поноћи кад се чамац заустави услед тропског растиња, сакривши се готово цео између биљака и испреплетених жила.

Гусар устаде, обухвати брзим погледом обалу, затим скочи на земљу и завеза чамац за једну грану.

- Оставите пушке, рече Кармоу и Ван Штилеру. Имате ли пиштоље?

- Имамо, капетане, одговори Хамбурганин.

- Знате ли где се налазимо?

- Десет или двадесет миља од Маракайба.

- Да ли се град налази иза ове шуме?

- Да, на крају ове огромне шикаре.

- Можемо ли ући ноћу?...

- Немогућно, господине. Шума је готово непроходна и не можемо ни закорачити у њу пре зоре.

- Значи да морамо чекати све до сутра увече.

- Ако не желите да се изложите опасности, морамо чекати.

- Било би заиста несмотрено ући у град по дану, рече Гусар као за себе. Да је овде мој брод, који би могао сваког часа да нам притекне у помоћ и прихвати нас, одлучио бих се; али „Муња“ сада плови водама великог залива.

Неколико тренутака ћутао је непомичан, као да је о нечему дубоко размишљао, а онда одговори:

- Да ли ћемо тамо још наћи тело мога брата?

- Остаће изложен три дана на Plaza de Granada, одговори Кармо. Већ сам вам то рекао.

- Онда има времена. Познајете ли некога у Маракайбу?

- Једног црнца који нам је дао чамац да побегнемо.

Живи на крају ове шуме у једној усамљеној колиби.

- Неће нас издати?

- Ми одговарамо за њега.

- Онда, напред!

Попеше се на обалу, Кармо напред, Гусар у средини, Ван Штилер на крају, и зађоше у мрачни шибљак, газећи опрезно и ослушкујући; све време су држали руке на оружју као да су сваког тренутка могли пасти у неку заседу.

Шума се пружала пред њима, мрачна као нека огромна пећина. Стабла свих облика и величина дизала су се високо, са огромним лишћем које је потпуно заклањало звездано небо.

Са свих страна су падале лијане, преплићући се на безброј начина; пеле су се и спуштале низ палмова стабла пружајући се с краја на крај, док су по земљи пузиле изувијане огромне жиле које су знатно отежавале брзо напредовање тројице гусара, приморавајући их да дуго обилазе или да секиром крче пут. Између безброј стабала видело се неко светлуцање, као да потиче од неких светлих тачака, које на махове шаљу праве снопове светлости. Летеле су час око стабала, час између лишћа, нагло се гасиле и поново палиле, стварајући праве светлеће таласе изванредне лепоте, који су имали нечег скоро нестварног.

То су били велики свици средње Америке, *vaga lute*, који просипају тако снажну светлост да се при њој могу читати рукописи на даљини од неколико метара; а ако три или четири таква свица затворите у један стаклени суд, са свим су довољна да осветле читаву собу; затим *lampyris occidentalis*, исто тако веома лепа фосфоросцентни инсекти који се срећу у читавим јатима по шумама Гијане и Еквадора.

Тројица гусара, ћутећи све време, наставили су пут држећи се и даље на опрезу, јер су сад страховали не само од људи, него и од шумских становника, крволочних

јагуара, а највише од змија, нарочито *jaraca*; то су невероватно отровне змије, које је тешко открити због њихове боје коже која подсећа на суво лишће.

Препешачили су тако око две миље, кад се Кармо, који је ишао све време напред, нагло зауставио, дохвативши хитро један од своја два пиштоља.

- Јагуар или човек? упита Гусар не узбуђујући се.

- Могао би бити јагуар, а и нека ухода, одговори Кармо. У овој земљи човек никад није сигуран да ће дочекати сутрашњи дан.

- Куда је прошао?

- Двадесет корака испред мене.

Гусар се наже и поче пажљиво послушквати, задржавајући дах. До њега допре једва чујно шуштање лишћа, али тако слабо да га је само изванредно извежбано и осетљиво ухо могло чути.

- Можда је нека животиња. Хајде, де!... Нисмо ми људи који се тако лако уплаше. Узмите своје мачеве и за мно!

Обиђе око једног великог дрвета које се дизало усред палми и застаде усред дивовског лишћа, гледајући пажљиво у мрак.

Шуштање сувог лишћа било је престало, па ипак до његовог уха допре неки метални звук, а одмах затим једно „шкљоц“, као да је неко подигао ороз на пушци.

- Станите. Овде има неко ко нас вреба и чека згодан тренутак да пуца на нас.

- Да нас нису можда видели кад смо се искрцали? промрмља Кармо, узнемирено. Ти Шпанци имају свуда своје уходе.

Држећи у десној руци мач, а у левој пиштољ, Гусар је настојао да нечујно заобиђе гомилу лишћа. И онда га Кармо и Ван Штилер одједном видеше како је појурио напред и бацио се на неку људску прилику која је изненада искрсла иза једног жбуна.



Гусарев напад је био тако неочекиван и жесток да су човеку, од ударца који је добио балчаком посред лица, док је падао, одлетеле ноге у вис. Скоро истовремено Кармо и Ван Штилер се бацише на њега; и док је први брзо узимао пушку коју је човек испустио, немајући времена ни да опали, други је упериио пиштољ у њега довикнувши му:

- Ако се само макнеш, готов си!

- То је један од наших непријатеља, рече Гусар нагнувши се над њим.

- Војник оног проклетог Ван Гулда, додаде Ван Штилер. Шта је тражио овде? Баш бих волео да знам. Шпанац кога је Гусарев балчак био онесвестио, полако је долазио к себи, покушавајући да се дигне.

- *Carrai!* прошапта уздрхталим гласом. Да нисам пао у руке неком ђаволу?

- Погодио си, рече Кармо, пошто ви Шпанци тако називате нас гусаре.

Од ових речи Шпанац тако силно задрхта да је и Кармо то приметио.

- Још је рано да се плашиш, рече он смејући се. Сачувај то за касније кад будеш плесао у празном неправилни *fandango*, са чврстим конопцем око врата.

Затим се окрете Гусару који је ћутећи посматрао заробљеника и упита га:

- Хоћу ли да свршим са овим?

- Не, одговори капетан.

- Можда више волите да га обесим о неку грану?

- Ни то.

- А ако је један од оних који су обесили браћу са обале и Црвеног гусара, мог капетана?

Од ових речи Гусареве очи страшно севнуше, али само за тренутак.

- Нећу да умре, рече муклим гласом. Више ће нам користити жив него обешен.

- Онда да га добро вежемо, рекоше оба гусара.

Скидоше мараме од црвене свиле које су носили око појаса и завезаше чврсто руке заробљенику, који се није усудио ни да се помакне.

- Да видимо сад ко си, рече Кармо.

Гранитом запали једно парче фитиља које је носио у цепу и приближи га Шпанчевом лицу.

Овај несрећник који је упао у шаке чувеним гусарима са Тортуге био је човек тридесетих година, дугачак и мршав као његов земљак Дон Кихот, са угластим лицем које је покривала брада, и са два сива ока, разрогачена од страха.

На себи је имао жуту кожну кабаницу, кратке и широке панталоне са црвеним и црним прутама и чизме од црне коже. На глави је носио кацигу са већ очупаном перјаницом, о појасу му је висила дугачка сабља са зарђалим корицама.

- Тако ми Белзевуба, мог покровитеља!... узвикну Кармо, смејући се. Ако гувернер од Маракайба има још оваквих јунака, онда их сигурно не храни гојеним певцима, јер је овај овде мршавији од сушене харинге. Мислим, капетане, да није вредно вешати га.

- Нисам рекао да се обеси, одговори Гусар. И додирнувши заробљеника врхом сабље, рече му:

- Сад говори, ако ти је живот мио.

- Ја сам већ и тако изгубљен, одговори Шпанац. Из ваших руку нико није жив изашао, па и кад бих испричао оно што хоћете да знате, не знам да ли бих дочекао сутрашњи дан.

- Овај Шпанац је храбар човек, рече Ван Штилер.

- Оваквим својим одговором заслужио је помиловање, додаде Гусар. Хоћеш ли сад да говориш?

- Не, одговори заробљеник.

- Обећао сам ти живот.

- Ко би могао да вам поверује?

- Ко? ... Знаш ли ти ко сам ја?

- Гусар.

- Да, али онај који носи име Црни гусар.

- Тако ми Госпе од Гвадалупе! узвикну Шпанац, пребледевши као смрт. Црни гусар... овде!... Јесте ли дошли да нас све побијете и осветите свога брата, Црвеног гусара?

- Да, ако не будеш проговорио, одговори Гусар мрачним гласом, све ћу вас уништити и од Маракаиба неће остати камен на камену!

- *Per todos santos!*... Зар ви овде? понови заробљеник, који се још није био повратио од изненађења.

- Говори!...

- Свршено је са мном. Ништа ми више не би помогло.

- Црни гусар је племић, запамти то, а један племић никада није погазио задану реч.

- Онда ме питајте.

### III ЗАРОБЉЕНИК

На капетанов знак Ван Штилер и Кармо подигоше заробљеника и наместише га испод једног дрвета, не одвезујући му руке, иако су били сигурни да неће бити тако луд да покуша да бежи.

Гусар седе преко пута њега, на једну огромну жилу која се извила из земље као нека дивовска змија, док су његови другови стражарили на ивици шипражја не верујући још увек да је заробљеник сам.

- Реци ми, започе Гусар после неколико тренутака ћутања, је ли још изложен мој брат?...

- Да, одговори заробљеник. Гувернер је наредио да га држе на вешалима три дана и три ноћи, и да га тек онда баце зверима.

- Мислиш ли да је могућно отети леш?

- Можда, пошто *Plaza de Granada* ноћу чува само једна стража. Оних петнаест обешених више не могу побећи.

- Петнаест!... узвикну Гусар мрачно. Значи, онај округли Ван Гулд није ни једног поштедео?

- Ни једног.



- И не плаши се освете гусара са Тортуге?

- Маракаибо је добро снабдевен војском и топовима.

Презрив осмех појави се на уснама охолог Гусара.

- Шта нам могу топови? рече. Наши мачеви вреде много више, то сте видели још за време јуриша на С. Франциско ди Кампеке, на С. Агостино ди Флорида и у другим биткама.

- Истина је, али се Ван Гулд осећа безбедним у Маракаибу.

- Ах!... То ћемо видети кад се будем састао са Олонежанином.

- Са Олонежанином!... мукло узвикну Шпанац задрхтавши од ужаса.

Али Гусар, као да не обраћа пажњу на његов страх, настави измењеним тоном:

- Шта си тражио у шуми?

- Надгледао сам обалу.

- Сам?

- Да, сам.

- Да ли сте се бојали нашег изненадног напада?

- Не, не поричем, пошто је била примећена једна сумњива лађа у заливу.

- Моја?

- Ако сте ви овде, онда је оно била ваша лађа.

- И не само то; послао је и неколико поверљивих људи да обавесте адмирала.

Овог пута је Црни гусар задрхтао; није то био страх него узнемиреност.

- Ах!... узвикну, веома блед. Моја се лађа можда излаже озбиљној опасности?

Затим, слегнувши раменима, додаде:

- Де! Када ратни бродови адмирала стигну у Маракаибо, ја ћу бити на „Муњи“.

Нагло устаде и звиждуком позва двојицу гусара који су

чували стражу на ивици шипражј а, обративши им се кратко:

- Хајдемо.

- А шта да радимо са овим човеком? упита Кармо.

- Поведите га; ви ћете ми одговорати ако побегне.

- Сто му громава! узвикну Ван Штилер. Држаћу га за појас да му случајно не падне на памет да се послужи ногама.

Пођоше тако у колони један иза другог, као Индијанци, Кармо први, а Ван Штилер последњи, иза заробљеника да би га имао стално пред очима.

Почело је да свиће. Ноћ је брзо одлазила гоњена руменом сунчевом светлошћу која је плавила небо и пружала се чак испод огромног шумског дрвећа.

Мајмуни, тако бројни у Јужној Америци, а нарочито у Венецуели, будили су се испуњавајући шуму чудним крицима.

На крошњама дражесних палми званих *assai*, са витким и елегантним стаблом, између зеленог лишћа огромних *eridendroa*, усред *siposa*, великих лијана које се обавијају око дрвећа или хватају за висеће жиле *ariodee*, затим усред величанствених *bromelia* са гранама препуним тамно пурпурних цветова, видели су се како скакућу, попут ђаволчића, све врсте четвороножаца.

Било је ту читаво племе *mikoa*, најграциознијих мајмуна, а у исто време и најинтелигентнијих и поред тога што су тако мали да могу стати у џеп од капута; затим група црвених *sahui*, који су нешто већи од веверица, а краси их врло лепа грива због које личе на лавчиће; затим чопори *топоа*, најмршавијих мајмуна који имају ноге и руке тако дугачке да личе на огромне пауке; или чопори *pregoa*, четвороножаца који су познати по томе што уништавају све до чега стигну; представљају праву напаст за јадне земљораднике.

Шуму је испуњавало и крештање безброј птица које се мешало са крицима четвороножаца. Између великог лишћа *potronasse*, који се употребљавају за израду врло лепих и лаких панамских шешира, или усред грмља *laransie*, чији цветови шире опор мирис, или на необично лепим палмама са пурпурним цветовима - *quaresme* - цвркутали су на сав глас мали *mahitaeo*, једна врста папагаја са светло плавом главом; затим *ará*, велики црвени папагаји који су од ујутру до увече, упорно и непрестано крештали *ará! ará!*; онда *choradeira*, названи још птице плачљивице, јер изгледа као да се стално туже и лелечу.

Гусари и Шпанац, већ навикли на становнике великих шума америчког континента и острва Мексиканског залива, нису застајали да се диве ни биљкама ни четвороношцима ни птицама. Ишли су што су брже могли, тражећи пролазе које су прокрчиле дивље звери или Индијанци, журећи се да изађу што пре из тог хаоса од вегетације и да угледају Маракаибо.

Црни гусар је био замишљен и мрачан више него обично; ишао је за Кармом увијен у свој црни огртач и погнуте главе; са левом руком на дршци од мача, изгледало је као да га ништа не може отргнути из размишљања; а само је једно мислио: да стигне што пре у Маракаибо.

Оба гусара, познавајући његове навике, нису хтели да га узнемиравају. Измењали би тихо између себе по коју реч да би се саветовали о правцу пута, затим би убрзали корак залазећи усред дивовских мрежа, огромних *spinosa* и стабала *jacarando* или *massaranduba*, гонећи у бег својим присуством јата дивних птичица званих *trochilidi* или птице мушице, које имају дивно перје азурно плаве боје и као пламен црвен кљун.

Пешачили су тако већ два сата, све брже и брже, кад се

Кармо, после кратког оклевања, погледавши пажљиво дрвеће и тло, зауставио, показујући Ван Штилеру један жбун *sujeira*; то је била нека биљка са кожастим лишћем које на ветру производи чудне звуке.

- Је ли то овде, Ван Штилере? упита. Чини ми се да се нисам преварио.

Готов истог тренутка, из жбуна се зачуше необично мелодични, врло нежни звуци који као да су извирали из флауте.

- Шта је то? упита Гусар, подигавши нагло главу и разгрнувши огртач.

- Мокова флаута, одговори Кармо насмешивши се.

- Ко је Моко?

- Црнац који нам је помогао да побегнемо. Његова колиба се налази у оном шипражју.

- Зашто свира?

- Вероватно кроти своје змије.

- Је ли то неки укротитељ змија?

- Да, капетане.

- Одузећу му је и змије ћемо послати да се прошетају.

Гусар му даде знак да продужи и за сваки случај извуче свој мач, као да се плашио неког непријатног изненађења.

Кармо је већ био ушао у шибљак и упутио се једном једва видљивом путањицом; онда поново застаде, узвикнувши зачуђено и са гнушањем.

Испред једне колибице од испреплетеног прућа, и покривене палмовим лишћем, упола сакривене иза сујета, огромног дрвета, у чијој сенци Индијанци обично праве своје колибе, седео је Црнац дивовског раста. Био је то један од најлепших представника афричке расе, онако висок, широких рамена, развијених груди и мишићавих ногу и руку које су морале имати дивовску снагу.

Његово лице није било ружно и поред пљоснатог носа, великих уста и испупчених јагодица; из њега је, на против,

зрачило нешто добро, наивно и детињасто. Седео је на обореном стаблу; свирао на свирали од бамбусове трске, изводећи нежне, отегнуте звуке и чудно меке, док је пред њим пузило и угибало се око осам најопаснијих змија јужне Америке.

Било је ту и неколико *jararacá*, малих змија боје дувана, са пљоснатим и троугластим главама, веома танким вратом и толико отровним да их Индијанци зову проклетницама; затим неколико *naja* које зову још ај-ај; то су сасвим црне змије, њихов отров је скоро смртоносан; па *boicinea* или змије звечарке и неколико *urutu*, које на глави имају беле пруге у облику крста и од чијег се уједа одузме озлеђена нога.

Чувши Кармоов узвик, Црнац подиже своје велике, као од порцулана очи и задржа их на гусару. Затим одмаче флауту и рече зачуђено:

- Ви?... Зар сте још овде?... Мислио сам да сте већ у заливу и далеко од Шпанаца.

- Да, ми смо, али... нека ме ђаво однесе ако само коракнем напред због тих твојих одвратних змија.

- Моје змије неће нанети зла пријатељима, одговори Црнац, смејући се. Сачекај мало, пријатељу, послаћу их на спавање.

Узе једну корпу од испреплетаног лишћа, покупи змије унутра и брижљиво их затвори, ставивши одозго за сваки случај један велики камен и рече:

- Сад можеш слободно ући, пријатељу. Јеси ли сам?

- Не, водим са собом капетана моје лађе, брата Црвеног гусара...

- Црног гусара?... Зар он овде?... Цео ће Маракаибо задрхтати!...

- Тишина, друже мој. Уступи нам своју колибу и нећеш се покајати.

Уто стиже Гусар са заробљеником и Ван Штилером.

Поздрави руком Црнца који га је чекао испред колибе па уђе за Кармоом, рекавши:

- Је ли то човек који ти је помогао да побегнеш?
- Да, капетане.
- Мрзи ли Шпанце?
- Исто колико и ми.
- Познаје ли Маракаибо?
- Као што ми познајемо Тортугу.

Гусар погледа Црнца, дивећи се његовим снажним мишићима, затим додаде као да говори сам са собом.

- Ево човека који би ми могао много помоћи.

Затим погледа по колиби и угледавши у углу једну столицу од прућа седе на њу утонувши поново у размишљање.

Црнац пожуре да изнесе неколико колача од *manioka*, неке врсте брашна од гомоља, који је иначе веома отрован, али после стругања и цеђења губи своје отровно дејство; затим неку врсту плода зеленог бора испод чије коре се налази веома укусан, беличасти крем; и на крају неколико миришљавих банаана званих златне банане, које су нешто мање од обичних али много укусније и хранљивије.

Свему овоме додао је и једну тикву пуну *pulque*, преврелог пића које се добија у знатним количинама из агаве.

Тројица гусара, пошто у току читаве ноћи нису загризла ни један једини двопек, прихватише се ужине не заборављајући ни заробљеника; затим се сместише што су боље могли на сноп свежег лишћа које је Црнац донео у колибу и заспаше као да су у потпуној безбедности.

Моко је, међутим, остао на стражи, свезавши најпре добро заробљеника кога су му поверили на чување.

Читавог дана се ни један од тројице гусара није ни помакао; али чим је пала ноћ, Гусар се нагло диже.

Био је још блеђи него обично и очи су му мрачно севале.

Прошета неколико пута узрујаним кораком по колиби, а онда се заустави испред заробљеника и рече му:

- Обећао сам ти да те нећу убити, иако сам имао довољно разлога да те обесим за прво дрво; али ми ти зато мораш рећи да ли могу ући непримећен у гувернерову палату.

- Хоћете да убијете гувернера и осветите смрт Црвеног гусара?

- Да га убијем!... узвикну Гусар љутито. Ја се борим, а не убијам издајнички. Двобој, да, али убиство, не.

- Гувернер је стар а ви сте млади, а онда, не бисте могли ни ући у његову кућу а да вас не зауставе многобројни војници који га крајње брижљиво чувају.

- Знам да је храбар.

- Као лав.

- Добро, надам се да ћу га наћи.

Затим се окрете двојици гусара који су били уморни и рече Ван Штилеру:

- Остаћеш да чуваш овог човека.

- Довољан је и Црнац, капетане.

- Не, Црнац је јак, као Херкул и може му много помоћи око преноса тела мога брата. Хајдемо, Кармо, да попијемо флашу доброг вина у Маракаибу.

- Хиљаду морских паса!... Зар у ово доба, капетане!... узвикну Кармо.

- Бојиш ли се?

- Са вама бих сишао и у пакао да повучем за нос и самог ђавола, али се бојим да вас не открију.

Подругљив смешак згрчи танке Гусареве усне.

- Видећемо, рече затим. Хајдемо.

## IV ДВОБОЈ ИЗМЕЂУ ЧЕТИРИ ЗИДА

Иако није имао више од десет хиљада становника, Маракаибо је у оно време био један од најзначајнијих градова које је Шпанија поседовала на обалама Мексиканског залива;

Маракаибо заузима изванредан положај, будући да се налази на југу Маракаибског залива, испред мореуза који је повезан са истоименим језером, тако да је, одржавајући разним каналима везу са континентом, постао врло брзо невероватно важан град, и служио као тржиште за све производе из Венецуеле.

Шпанци су га осигурали снажном тврђавом и бројном артиљеријом, док су два острва која су представљала брану према заливу држала врло јаке гарнизоне, страхујући непрестано од изненадног упада страшних гусара са Тортуге.

Лепе куће подигли су овде први пустолови који су крочили на те обале, а велике палате саградили су шпански архитекти, који су дошли да на новом континенту окушају срећу. Било је нарочито много јавних



састајалишта где су се окупљали богати сопственици рудника и где се у свако годишње доба играо fandango или bolero.

Кад су Гусар и његова два друга, Кармо и Црнац, ушли неометано у Маракаибо, на улицама је још било света, а у крчмама где се точило вино с друге стране Атлантика врвило је мноштво света, јер се Шпанци ни у својим колонијама нису лишавали задовољства да попију чашницу одличног вина из родне Малаге или Хереса.

Гусар успори корак. Натукао је шешир дубоко на очи и умотао се у свој огртач, мада је вече било топло; држећи гордо руку на дршци свога мача, пажљиво је разгледао лице и куће као да је хтео да их добро упамти.

Кад су стигли на *Plaza de Granada*, који се налазио у центру града, Гусар нагло застаде на углу једне куће наслонивши се на зид, као да је изненадна слабост обузела овог храброг поморца.

Трг је пружао тако стравичан приказ, да би од њега задрхтао и најнеосетљивији човек.

На петнаест вешала подигнутих у полукруг испред палате на којој се вила шпанска застава, висило је петнаест људских прилика.

Сви су били боси и у дроњцима, осим једног, који је на себи имао одећу пламеноцрвене боје и високе морнарске чизме.

Око ових петнаест лешева кружило је велики број *zapilotesa* и *uribu*, малих грабљивих птица са црним перјем које су иначе одређене да се брину о чистоћи градова Средње Америке. Изгледало је да не чекају ништа друго него да се ови јадници почну распадати, па да се баце на њихова бедна тела.

Кармо се приближи Гусару и рече му узбуђеним гласом:

- Ево мојих другова.

- Да, одговори Гусар мукло. Траже освету и брзо ће је

добити.

С великим напором се одвоји од зида и обори главу на груди, као да је хтео да сакрије страховито узбуђење које му је било изобличио лице. А онда се окрете и брзим кораком пође према једној *posadi*, врсти гостионице где су се обично окупљале ноћне птице да испразне у добром расположењу коју боцу вина.

Нашли су један слободан сто и Гусар седе, или, боље рећи, сруши се на једну столицу, не дижући главу, док је Кармо урлао:

- Један бокал твог најбољег *heresa*, хуљо гостионичарска. Пази само да буде право иначе не одговарам за твоје уши!... Од морског ваздуха сам толико ожеднео да ћу ти цео подрум попити.

Чувши ове речи, изговорене чистим бискајским говором, гостионичар брзо дотрча носећи боцу изврсног вина.

Кармо напуни три чаше, али је Гусар био толико утонуо у туробно размишљање да није ни дотакао вино.

- Хиљаду морских паса! промрмља Кармо, гурнувши лактом Црнца. Господар је бесан и никако не бих пожелео да се нађем у кожи ових Шпанаца. Вере ми, била је велика смелост доћи овамо; али он се ничега не боји!

Осврну се околу радознало, али и са извесном зебњом, и његов поглед се заустави на петорици људи, наоружаних огромним *pavaјата*, то је једна врста ножа, који су га гледали са нарочитом пажњом.

- Изгледа да су ме чули, они тамо, рече Црнцу. Ко су ти људи?

- Бискајци, у гувернеровој служби.

- Значи земљаци који се боре под другом заставом. Ништа зато! Ако мисле да ће ме заплашити својим *pavaјата*, варају се!

Они људи, међутим, одбацише цигаре, испише неколико чаша малаге, а онда почеше тако гласно да разговарају, да

је Кармо сасвим јасно могао чути сваку реч.

- Јесте ли видели оне обешене?... упита један од њих.

- И вечерас сам ишао да их видим, одговори други. Увек је тако пријатно видети оне хуље како висе!... Нарочито је један смешан са исплаженим језиком, просто те тера да пукнеш од смеха!

- А Црвени гусар? упита трећи. Метнули су му у уста цигарету да изгледа још смешнији.

- А ја ћу му ставити у руку сунцобран, да се сутра заштити од сунца. Видећемо...

Ово је већ било превише за Кармоа који се устреми на суседни сто пре него што је Гусар успео да га задржи, и удари по њему из све снаге песницом да су све чаше поскочиле.

- *Rayos de Dios!* загрме. И то ми је неко јунаштво ругати се мртвима; ругајте се ви живима, драги моји *caballerosi!*...

Изненађени овом неочекиваном провалом беса непознатог човека, четворица Бискајаца поскакаше на ноге и дограбише своје *pavaје*; а затим један од њих, без сумње најодважнији, намргођено запита Кармоа:

- Ко сте ви, *caballero?*

- Добар Бискајац који поштује мртве, али зна живима и трбух да пробурази.

На овакав одговор који се могао схватити и као просто хвалисање, петорица плаћеника прснуше у смех, разбеснивши још више гусара.

- Ах!... Тако? рече блед од срџбе.

Погледа Гусара, који се није био ни помакао, као да га се све то није тицало. А затим, испруживши руку према ономе који га је питао, гурну га свом снагом и заурла:

- Морски вук ће појести копненог вучића!...

Човек паде преко једног стола, али се спремно дочека на ноге, извукавши брзо иза појаса *pavaју* и отворивши је спремно. Нож шкљоцну.

Таман се спремао да насрне на Кармоа и прободe га, кад Црнац, који је све до тада мирно гледао шта се догађа, на Гусарев знак скочи међу завађене, замахнувши претећи једном тешком столицом.

- Стани или ћу те смрскати!... викну на наоружаног човека.

Видећи тог дива, црног као угаљ, са мишицама које су биле напете да прсну, петорица Бискајаца узмакоше, бојећи се да их сву петорицу не смлави столица којом је Црнац још увек претећи витлао.

Петнаест или двадесет гостију који су седели у суседној соби, чувши галаму, пожурише да виде шта се то дешава; предводила их је једна људескара наоружана сабљетином, прави тип кавгације, са широким шеширом од перја, накривљеним на једно ухо и са оклопом од кордованске коже.

- Шта се овде дешава? запита дрско људескара, исукавши мач театралним покретом.

- Нешто се дешава, драги мој витеже, рече Кармо, наклонивши се подсмешљиво, нешто што се вас уопште не тиче.

- Тако ми свих светаца!... заурла кавгација, смркнувши се. Види се да не познајете човека који носи име дон Гамара и Миранда, гроф од Бадахоса, племић од Камаргуа и виконт од...

- Ђавоље куће, рече Црни гусар и устаде нагло погледавши право у разбојника. Дакле, витеже, грофе, маркиже, војводи, и тако даље?

Господин из Гамара и осталих места, поцрвене као божур, а затим пребледевши, рече промуклим гласом:

- Тако ми свих вештица из пакла!... Не знам шта ме још задржава да вас не пошаљем на онај свет, па да правите друштво оном псету Црвеном гусару, који се тако лепо клати на тргу заједно са својим друговима.

Овога пута је Гусар страховито пребледео; једним покретом задржа Карома који је хтео да јурне на пустолова, збаци огртач и шешир, а онда брзо извуче мач, рекавши дрхтавим гласом:

- Псето си ти, а твоја проклета душа ће отићи да се придружи обешенима!

Даде знак гледаоцима да направе места и стаде пред пустолова у тако елегантном и сигурном ставу да се његов противник морао збунити.

- Овамо, грофе од ђавоље куће, просикта. Убрзо ће бити још један мртвац.

Пустолов заузео такође одбрамбени став, али се одједном усправи рекавши:

- Тренутак, *caballero*. Кад се укршта мач са противником, свако има право да зна и име свога непријатеља.

- Већи сам племић од тебе, је ли ти довољно?

- Не, хоћу да знам име.

- То хоћеш? ... Добро, утолико горе по тебе, јер га никоме никада више нећеш рећи.

Приближивши му се и прошапта неколико речи на ухо. Пустолов узвикну изненађено, а можда и уплашено и узмакну неколико корака, као да је хтео да се склони међу гледаоце и да ода страшну тајну. Али га Гусар истог часа живо нападе, присиливши га да се брани.

Гости из крчме направише широк круг око бораца. Кармо и Црнац стадоше у први ред не показујући ни најмању забринутост око исхода овог сукоба; нарочито је Кармо врло добро знао шта је све у стању да учини неустрашиви Гусар.

Пустолов је већ после првих удараца схватио да пред собом има страшног непријатеља, који ће га убити код првог погрешног покрета и зато се служио свим одбрамбеним средствима да се одбрани од удараца којима га је Гусар засипао.



Ни овај човек није, као мачевалац, био за потцењивање. Био је висок, крупан и снажан, имао је јаку руку и жилаво се бранио тако да га није било лако заморити.

Гусар, међутим, онако витак, покретљив и брзе руке, није му дао да одахне, како овај не би то искористио и одао његово име.

Његов мач му је стално претио присиљавајући га да се непрестано брани. Сјајни врх оштрице светлуцао је на све стране, ударајући тако жестоко по противниковом сечиву да су скакале варнице.

После два минута пустиолов се, упркос својој херкуловској снази, захуктао и почео да узмиче. Збуњивали су га толики Гусареви ударци и није био више онако миран као на почетку. Осећао је да му прети велика опасност и да ће се заиста ускоро придружити обешенима на *Plaza de Granada*.

Гусар је, међутим, нападао као да је тек сада извукао мач из корица.

Скакао је спретно као јагуар, нападајући све жешће противника. Само су његове очи, из којих је севала мржња, одавале бес његове душе.

Његов се поглед ни за часак није скидао са очију пустиолова, као да је хтео да га опчини и збуну. Круг гледалаца се био растварио да пропусти пустиолова који је стално узмицао, приближавајући се супротном зиду. Кармо, стојећи све време у првом реду, поче да се смеје, предвиђајући скори свршетак страшног сукоба.

Одједном се пустиолов нађе уза сами зид. Био је страшно пребледео, док су му крупне капи хладног зноја избијале по челу.

- Не, рече му Гусар с чудним призвуком у гласу, моја тајна мора умрети с тобом.

Пустиолов тада покуша још један очајнички покрет. Скупи се што је могао више, а онда се залете напред,

замахнувши неколико пута.

Спремно и неумољиво Гусар одби све ударце са запањујућом брзином.

- Сад ћу те приковати уза зид, рече му.

Пустолов, луд од страха, схватајући да је изгубљен заурла:

- У помоћ!... Он је Цр...

Није довршио. Гусарев мач му проби груди приковавши га за зид и прекинувши га усред речи,

Млаз крви покуља из Шпанчевих уста, умрљавши му кожни оклоп који није могао да га заштити од страшног ударца. Разрогачи преплашено очи, гледајући у непријатеља погледом који је изражавао ужас, затим се тешко сруши на тле преломивши на двоје мач којим га је Гусар приковао за зид.

- Готов је, рече Кармо подругљивим гласом.

Наже се над леш, узе му из руке сабљу и пруживши је капетану који је мрко гледао пустолова, рече:

- Пошто се ваш мач преломио, узмите овај. Тако ми Баха! Прави толедски челик, верујте ми, господине.

Гусар узе без речи мач побеђеног, а затим оде за шешир и огртач, баци на сто златни *dublon*, па изађе из крчме, заједно са Кармоом и Црнцем. Нико се није усудио да их задржи.



## V ОБЕШЕНИ

Кад је Гусар са својим друговима стигао на *Plaza de Granada* помрчина је била тако густа да се ништа није видело на двадесет корака удаљености.

На тргу је владала дубока тишина коју је нарушавало само злокобно грактање понеке *urubi* која је кружила изнад вешала.

Шуњајући се поред зида кућа или иза палмових стабала, Гусар, Кармо и Црнац су полако напредовали, напрежући уши и гледајући пажљиво око себе; држали су све време оружје у приправности и трудили се да неопажени стигну до погубљених.

С времена на време тргом би се пренео некакав жамор и гусари би онда застали испод тамне сенке неког дрвета, или под мрачним сводом каквих врата, чекајући са извесном зебњом да тргом поново завлада мир.

Стигли су били на неколико корака од првих вешала на којима је ноћни поветарац лагано њихао једног готово наог несрећника, кад Гусар показа друговима неку људску прилику која се кретала на углу гувернерове палате.

- Хиљаду морских паса, прошапта Кармо. Ево страже!... Овај човек би могао да нам све поквари.

- Али Моко је јак, рече Црнац. Идем да ухватим оног војника.

- Пробуразиће те, пријатељу.

Црнац се насмеши показујући два реда као слоновача белих зуба и оштрих као у морског пса.

- Моко је спреман и уме да пузи као змије које опчињава.

- Иди, рече му Гусар. Пре него што те поведем са собом хтео бих да се уверим у твоју храброст.

- Видећете, господару. Ухватићу га као што сам некада хватао крокодиле у лагуни.

Одвеза са појаса једну танку узицу од упредене коже, која се завршавала прстеном, прави ласо, сличан ономе који мексикански *vaquerosi* употребљавају у лову на бикове, а затим се полако удаљи без и најмањег шума.

Сакривен иза једног палмовог стабла Гусар га је пажљиво пратио погледом, дивећи се одлучности тога Црнца који је скоро голорук ишао у сусрет једном добро наоружаном и вероватно одважном човеку.

- Храбар је, рече Кармо.

Гусар без речи климну главом. Гледао је Африканца који је пузио по земљи као змија, приближавајући се полако гувернеровој палати.

Војник је тог тренутка заокренуо иза угла и пошао према улазу. Био де наоружан халебардом, а о појасу је носио и мач. Видевши да му је окренуо леђа, Моко пође брже држећи у руци ласо. Кад се приближио на двадесет корака, нагло се дигао и завитлао конопцем два-три пута, бацивши га сигурном руком.

Зачу се лагани фијук, а затим пригушени крик и војник се сруши на земљу, испусти халебарду и замлатара бесомучно рукама и ногама.

Једним лављим скоком Моко се баци на њега. Запуши

му уста црвеним појасом који је носио око бокова, затим га чврсто веза и понесе га лако као мало дете. Све се то одиграло само за неколико секунди.

- Ево га, рече, бацивши грубо заробљеника пред капетанове ноге.

- Храбар си, одговори Гусар. Вежи га за ово дрво и пођи са мном.

Црнац послуша и у томе му је помагао и Кармо; затим обојица пођоше за Гусаром који је загледао обешене што су се лагано њихали на вешалима.

Дошавши на сред трга, капетан се заустави испред једног погубљеног који је био обучен у црвено одело. Да би му се још теже нарутали, ставили су му у уста парче цигаре.

- Проклетници!... Зар још и ово понижење!

Његов глас, који је био налик на крик дивље звери, завршио се болним јецањем.

- Господине, рече Кармо, ганутим гласом. Будите јаки.

Гусар махну руком према обешеном.

- Одмах, капетане, одговори Кармо.

Црнац се одмах попе на вешала држећи у зубима гусарев нож. Једним ударцем пресече уже и полако спусти леш.

Кармо га дочека и нежно прихвати, иако је тело већ било почело да се распада, умотавши га у црни плашт који му је пружио капетан.

- Хајдемо! рече Гусар уздахнувши. Наш задатак је завршен. Океан чека да прими мртво тело храброг гусара.

Црнац узме мртваца, покри га огртачем и онда сва тројица оставише трг тужни и ћутљиви.

Кад су стигли на крај трга, Црни гусар се окрете, погледавши још једном обешене морнаре чија су се тела жалосно оцртавала у тами. Затим рече тужно:

- Збогом, храбри несрећници, збогом, другови Црвеног гусара! Гусари ће вас брзо осветити.

Затим гледајући успамтелим погледом гувернерову

палату која се дизала на крају трга, додаде пригушеним гласом:

- Између мене и тебе, Ван Гулде, стоји смрт!

Пођоше затим, журећи се да изађу што пре из Маракאיба, да се домогну мора и врате на гусарски брод. Сада више нису имали шта да траже у том граду, на чијим се улицама нису осећали сигурним после оног догађаја у крчми.

Већ су били прешли три-четири пуне улицице, кад Кармо, који је ишао напред, опази неке људске сенке упола сакривене испод мрачног свода једних врата.

- Полако, промрмља, окренувши се друговима. Ако ме очи не варају, овде има некога ко очекује баш нас.

- Где? упита Гусар.

- Тамо, испод оних врата.

- Можда су то опет они људи из крчме?

- Хиљаду морских... паса!... Ако су то они Бискајци са *павајата*? рече Кармо.

- Петорица није превише за нас и зато ће нам скупо платити ово досађивање, рече Гусар, исукавши мач.

- Мој мач ће ми добро послужити против њихових паваја, рече Кармо.

Три човека, увијена у велике огртаче са ресама, *serapéa* без сумње, изађоше испод врата и заузеше десни плочник, док су друга двојица, који су све време стајала сакривена иза неких напуштених кола, затворила пут на другој страни.

- То су они Бискајци, рече Кармо. Видаш како им за појасом светлуцају *паваје*.

- Ти се побрини за ону двојицу лево, а ја узимам на себе ову тројицу десно. Ти, Моко, гледај да побегнеш са лешом и не брини за нас. Сачекај нас на крају шуме.

Бискајци су у међувремену поскидали огртаче и савивши их на четворо пребацили преко леве руке. Затим отворише

своје дугачке ножеве чије су општрице биле шиљате као код мача.

- Ха!... Ха!... рече онај кога је Кармо био гурнуо. Изгледа да се нисмо преварили.

- С пута!... викну Гусар, ступивши напред.

- Полако, *caballero*, рече Бискајац закорачивши му у сусрет.

- Шта ти хоћеш?

- Да задовољим једну малу радозналост која ме мучи.

- Коју?

- Хтео бих да чујем ко сте ви, *caballero*.

- Човек који убија свакога ко му се петља у посао, одговори бесно Гусар и пође напред с мачем у руци.

- Онда ћу вам рећи, *caballero*, да ми нисмо људи који би се уплашили и дозволили да прођу као онај несрећник, кога сте приковали за зид. Реците своје име и звање или нећете изаћи из Маракайба! Ми служимо господину гувернеру и одговарамо за све оне који тако касно шеткају градом.

- Ако баш хоћете да чујете моје име, онда приђите ближе да ме питате, рече Гусар и заузео одбрамбени став. Ти, Кармо, држи ону двојицу.

Гусар исука мач и пође одлучно према оној двојици која су затварала пролаз на супротном тротоару.

Петорица Бискајаца чекало је напад ове двојице, не помакавши се с места. Стојали су чврсто на ногама, раскорачени, како би били спремни за све обрте борбе; држећи леву руку чврсто припијену на струку, а десну на дршци *pauaje* и прислонивши палац на најшири део општрице, чекали су погодан тренутак да задају непријатељу смртне ударце.

Били су то вероватно *diestros*, како су називали борце вичне мачевању, којима сигурно нису били непознати чувени ударци нити *javeque*, понижавајућа рана која

унакази лице, као ни страшни *desjarretazo*, који се задаје позади, испод последњег ребра и којим се пресече кичма.

Видећи их онако неодлучне, Гусар, нестрпљив да ослободи пролаз, навали на тројицу противника који почеше муњевито ударати својим мачевима. За то време је Кармо јуришао на другу двојицу, витлајући сабљом као луд.

Овакав напад и поред свега није збунио *diestrose*. Како су били изванредно окретни и брзи, скакали су тамо и овамо одбијајући ударце, час широким сечивима својих великих ножева, час *serape*-има које су држали преко руке.

Оба гусара постадоше опрезнији, видевши да имају посла са опасним непријатељима.

Али кад су видели како Црнац одлази са лешом и нестаје у помрчини, насрнуше поново бесно на противнике, журећи се да окончају са њима пре него што би каква стража, чувши звекет оружја, могла притећи у помоћ Бискајцима.

Гусар, који је био одличан борац и имао мач доста дужи од *navaja*, изванредно се бранио. Али је Кармо зато морао стално да буде на опрезу, јер је његова сабља била доста кратка.

Седморица људи борило се жестоко, у потпуној тишини, сваки заокупљен нападом и одбраном. Нападали су и повлачили се, скакали лево и десно ударајући бесно по оружју.

Видећи једног од своја три противника како, направивши један погрешан покрет, губи равнотежу, Гусар му муњевито сручи мач у откривене груди.

Сечиво му порину у груди и човек паде без гласа.

- Један је готов, рече Гусар, кренувши на остале. Убрзо ћу имати и ваше коже.

Нимало заплашена, друга двојица су га чекала мирно не одступивши ни корак, а онда се један од њих неочекивано

баци на Гусара; сагну се и гурнувши напред руку заштићену плаштом, замахну десницом као да је хтео одоздо да зада ударац и распори противнику стомак; али се одмах брзо подиже и одскочивши нагло, покуша да изведе смртоносни ударац *desjarretazo*.

Гусар брзо скочи у назад, сагнувши се, али му се оштрица заплете у противников плашт.

Покуша поново да се заклони и одбије ударце којима га је засипао други Бискајац кад изненада бесно крикну:

Мач му се био преломео на пола о леву руку човека који је хтео да изведе *desjarretazo*.

Гусар скочи назад, узмахујући преломљеним мачем и заурла.

- Овамо, Кармо!...

Гусар који још није био успео да се реши сводих противника, иако их је био потиснуо све до угла улице, у три скока нађе се поред њега.

- Хиљаду морских паса!... загрме, ево нас у лепом сосу!... Бићемо заиста прави јунаци ако успемо да се ослободимо ових разјарених паса.

- Не пуштајмо ову двојицу ниткова, одговори Гусар, дохвативши пиштољ иза појаса.

Таман је хтео да испали на најближег кад угледа једну огромну сенку како се устремила на четворицу Бискајаца који се беху скупили заједно, верујући да им је победа осигурана. Човек који се појавио у тако добар час држао је у руци једну огромну мотку.

- Моко!... повикаше Гусар и Кармо.

Црнац уместо одговора поче тако бесно ударати по непријатељу да су се несрећници за час нашли сви на земљи, ко са разбијеном главом, ко са поломљеним ребрима.

- Хвала ти, пријатељу!... викну Кармо. Сто му громова!... Каква киша од удараца.

- Бежимо сад, рече Гусар. Овде више немамо шта да тражимо.

Неки становници, који су се пробудили од вике рањеника почеше да отварају прозоре да виде шта се то дешава.

Оба гусара и Црнац, ослободивши се нападача, скренуше брже боље иза угла улице.

- Где си оставио леш? упита Гусар Мока.

- Већ је изван града.

- Хвала ти што си нам помогао.

- Мислио сам да би вам моја помоћ добро дошла, па сам зато пожурио да се вратим.

- Има ли кога на излазу из града?

- Нисам никога видео.

- Онда пожуримо да одемо пре него што стигну остали, рече Гусар.

Таман су хтели да пођу, кад се Кармо, који је ишао напред да види, има ли некога у попречној улицици, брзо врати назад, рекавши:

- Капетане, долази једна патрола.

- Одакле?

- Из ове улицице.

- Онда ћемо поћи другом. Напред! Напред јунаци моји!

- Али ви сте без оружја, капетане!...

- Иди узми оружје оног Бискајца кога сам убио; кад немам другог, добро ће доћи и једна *navaja*.

- Ако ми дозволите, понудио бих вам своју сабљу; ја знам да се служим тим дугим ножевима.

Храбри морнар пружи Гусару своју сабљу, затим узме *navaji*, оружје које је и у његовој руци постало страшно.

Одред војника се брзо приближавао. Можда су били чули вику бораца и звекет оружја па су журили да стигну на место борбе.

Гусари, које је водио Моко, потрчаше држећи се зидова



кућа; претрчавши тако око сто педесет корака, зачули су одмерене кораке једне друге патроле.

- Гром и пакао! узвикну Кармо. Опколиће нас.

Црни гусар је био застао, држећи у руци кратку гусареву сабљу.

- Да нас нису издали?... промрмља.

- Капетане, рече Африканац, видим осам људи наоружаних халебардама и пушкама како иду према нама.

- Пријатељи, рече Гусар, сад треба скупо продати своју кожу.

- Реците шта треба да се ради, команданте, одговорише гусар и Црнац одлучно.

- Моко!

- Господару!

- Поверавам ти да однесеш тело мога брата на брод. Можеш ли то извршити? Наћи ћеш наш чамац на обали и крени заједно са Ван Штилером.

- Добро, господару.

- Ми ћемо учинити све што будемо могли да се ослободимо наших противника. А ако се деси да нас савладају, Морган зна шта треба да ради. Иди, однеси мртваца, па се онда врати да видиш јесмо ли још живи.

- Не могу тако лако да вас оставим, господару; ја сам снажан и могао бих много да вам помогнем.

- Веома ми је стало до тога да и мој брат буде сахрањен у мору као и Зелени гусар, и зато ћеш ми много више помоћи ако тело однесеш на „Муњу“, него ако останеш овде.

- Вратићу се с појачањем, господару.

- Морган ће доћи, сигуран сам. Иди сад: ево долази патрола.

Црнац није чекао да му се два пута каже. Али како је улица била затворена с обе стране, скренуо је у попречну улицицу, склонивши се иза зида једног врта.

Видећи да је Црнац нестао, Гусар се окрете Кармоу и рече му:

- Спремимо се да нападнемо стражу која нам долази у сусрет. Ако успемо да их изненадимо и ослободимо пролаз, можда ћемо моћи да се домогнемо поља, а затим и шуме.

Налазили су се на углу улице. Она друга патрола, којој је Црнац успео да умакне, била је далеко од њих више од тридесет корака а она прва још се није појављивала; можда је била негде застала.

- Спремимо се, рече Гусар.

- Ја сам спреман, одговори Кармо, који се био сакрио иза једног угла.

Осам војника одједном успорише корак, као да су се бојали неког изненадног напада. Чак де један од њих, вероватно водник, рекао:

- Полако, момци! Они лупежи не могу бити далеко.

- Нас је осморица, господине Елваесе, рече један војник, а гостионичар каже да је њих само тројица.

- Ах! Нитков један! промрмља Кармо. Издао нас је! Ако ми само падне шака, пробуразићу му стомак тако поштено да ће му истећи све вино што је попио за читавих недељу дана!

Црни гусар подиже сабљу, спреман да се баци на противника.

- Напред! заурла.

Оба гусара јурнуше неодољиво на патролу, која је управо хтела да завије иза угла, ударајући очајнички лево и десно муњевитом брзином.

Војници, изненађени овим неочекиваним нападом, нису били у стању да се одбране и зато појурише ко на једну, ко на другу страну, да се спасу од праве кише удараца.

Кад су се повратили од првог изненађења, Гусар и његов друг су већ били далеко. Увидевши да су имали посла само са двојицом људи, појурише за њима, урлајући из свет

гласа:

- Зауоставите их! Гусари! Гусари!...

Гусар и Кармо су трчали колико су их ноге носиле и не знајући куда. Нашли су се усред лавиринта од уличица, трчећи из једне у другу и не успевајући никако да изађу из града.

Становници, које је вика патроле била подигла из кревета, узбуђени због присуства страшних гусара који су представљали страх и трепет за све шпанске градове у Јужној Америци, почеше с треском да отварају и затварају прозоре и врата, док је с времена на време одјекивао и по који пуцањ.

Положај бегунаца је сваким часом постајао све безнадежнији; она вика и пуцњава могла је узбунити и сам центар града и дићи на ноге читав гарнизон.

- Гром и пакао... узвикну Кармо, трчећи бесно. Ово гакање преплашених гусака може нас бацити право у руке војницима! Ако нам не пође за руком да се дочепамо поља, завршићемо на вешалима са чврстим конопцем око врата!

Трчећи без предаха, стигли су на крај једне уличице, која, како је изгледало, није имала излаза.

- Капетане! викну Кармо, који је трчао напред. Ми смо у замци.

- Шта хоћеш да кажеш? упита Гусар.

- Да је ово ћорсокак.

- Зар нема никаквог зида преко кога бисмо могли да пређемо?

- Само куће и све врло високе.

- Вратимо се онда назад, Кармо. Наши гониоци су још далеко, па ћемо можда успети да нађемо другу улицу која ће нас извести из града.

Таман је хтео да потрчи а онда нагло стаде, рекавши:

- Не, Кармо, пало ми је нешто на памет. Мислим да ћемо с мало лукавства успети да им заварамо траг.

Рекавши то упути се брзо према кући која је затварала улицу. Била је то једна скромна зграда на два спрата, саграђена од цигле и од дрвета, са малом терасом украшеном саксијама са цвећем.

- Кармо, рече Гусар, отвори ова врата. Чини ми се да је ово најбољи начин да заварамо траг војницима.

- Одлично, капетане. Постаћемо кућевласници, не плативши ништа за кирију.

Завуче врх своје паваје у отвор на вратима и, притиснувши снажно, отвори их дигнувши засовницу.

Оба гусара јурнуше унутра затворивши добро врата за собом, док су војници пролазили другим крајем улице, вичући из свег гласа:

- Зауоставите их! Зауоставите их!

Пипајући по мраку, двојица гусара брзо пронађоше степенице и без оклевања се попеше уз њих, зауоставивши се тек на спрату.

- Треба видети где смо, рече Кармо, и ко су нам станари. Какво ће бити непријатно изненађење за ове јунаке!

Извади из цепа кремен и парче фитиља и упали га дувајући у њега да се распали.

- Гле!... Ова једна врата су отворена, рече он весело.

- И унутра неко хрче, додаде Гусар.

- То је добар знак!... Онај ко спава мирољубив је човек.

Гусар је, међутим, ушао у собу, трудећи се да не изазове никакав шум; нашао се у једној скромно намештеној просторији са једним креветом у коме је неко спавао.

Упаливши свећу коју је нашао на једном старом сандуку што је служио као орман, Гусар се приближи кревету и одлучно подиже покривач.

У кревету је лежао један старчић, већ ћелав и наборан, са сувом и као цигла спеченом кожом; имао је козју брадицу и накомстрешене бркове. Спавао је тако слатко, да му уопште није сметало што је цела соба осветљена.

- Овај човек нам сигурно неће правити непријатности, рече Гусар.

Ухвати га једном руком и снажно продрма, али без успеха.

- Требало би му затрубити у ухо, рече Кармо.

Кад га је Гусар и по трећи пут продрмао, снажније него први и други пут, старац је коначно успео да отвори очи. Опазивши двојицу наоружаних људи, брзо се усправи у кревету и узвикну ужаснуто:

- Мртав сам!

- Ех, пријатељу! Има још времена за то, рече Кармо. Чини ми се да сте сада више жив него мало пре.

- Ко сте ви? упита га Гусар.

- Сиромах човек, који никада није учинио никоме зла, одговори стари, цвокоћући зубима.

- Нећемо вам учинити никакво зло, ако нам будете рекли све оно што желимо да знамо.

- Ваша екселенција значи није разбојник?

- Ја сам гусар са Тортуге.

- Гу... сар... онда... сам... заиста... готов!

- Рекао сам вам да вам нећемо учинити ништа нажао.

- Шта хоћете онда од једног сиромашка, какав сам ја?

- Пре свега да чујемо јесте ли сами у кући?

- Сасвим сам, господине.

- Ко станује у вашем суседству?

- Честити грађани.

- Шта ви радите?

- Ја сам један убоги човек.

- Да, убоги човек који има кућу, док ја немам ни кревета, рече Кармо. Ах... стара лисицо, бојиш се за свој новац!...

- Немам новаца, екселенцијо.

Кармо прсну у смех.

- Гусар, који постаје екселенција!... Скоро ме није неко тако насмејао као овај старац.

Старац га погледа попреко али му није било ни на крај памети да покаже како је увређен.

- Једном речју, рече Гусар, претећим тоном, шта ви радите у Маракайбу?

- Ја сам само сиромашан бележник, господине.

- Добро. Знај онда да ћемо остати у твојој кући све док нам се не пружи прилика да одемо одавде. Неће ти се ништа десити, само пази, ако нас издаш отићи ће ти глава са рамена. Јеси ли разумео?

- Али, шта ви хоћете од мене? зацвиле несрећник.

- За сада још ништа. Обуци се и не вичи, иначе ћемо извршити своје претње.

Бележник пожури да изврши наређење; био се, међутим, толико уплашио и тако је дрхтао да је Кармо морао да му помогне да се обуче.

- Сад га вежи, рече Гусар. И пази да ти не побегне.

- Одговарам за њега као за себе, капетане. Везаћу га тако добро, да се неће моћи ни макнути.

Док је гусар везивао старца, Црни гусар отвори прозор који је гледао на улицу, да види шта се напољу догађа.

Изгледало је да су се патроле већ удаљиле, пошто се није више чула вика војника; али су зато пробуђени грађани још стајали на прозорима оближњих кућа и гласно разговарали.

- Јесте ли чули? викала је једна људескара, држећи у руци пушку. Изгледа да су гусари покушали да провале у град.

- Није могућно, чули су се неки гласови.

- Чуо сам војнике како вичу.

- Јесу ли их истерали из града?

- Верујем да јесу, пошто се више ништа не чује.

- Каква смелост! Ући у град који има толико војника.

- Сигурно су хтели да спасу Црвеног гусара.

- А уместо тога, нашли су га обешеног.

- Какво непријатно изненађење за те разбојнике!...

- Надајмо се да ће војници довести још неког гусара под вешала, рече наоружани човек. Има још дрва за вешала. Лаку ноћ, пријатељи!...

- Да, промрмља Гусар. Има још дрва, али на нашим лађама има и топовских зрна да се разори цео Маракаибо. Једног дана ћу вам се јавити.

Затвори потом опрезно прозор и врати се у бележникову собу.

За то време је Кармо претражио целу кућу и испразнио оставу.

Честити Кармо се био сетио да синоћ нису имали времена да вечерају и наставши неку птицу и фино испржену рибу, коју је можда сироти бележник спремио сутра за ручак, пожурio је да и једно и друго понуди свом капетану.

Осим те хране пронашли су на дну једног ормана и неколико прашљивих боца, које су носиле натписе најбољих шпанских вина: Херес, Порто, Аликанте, па чак и Мадера.

- Господине, рече Кармо својим најмеденијим гласом, обраћајући се Гусару, док Шпанци јуре за нашим сенкама, пробајте мало ову дивну рибу као и парче ове дивље патке. Пронашао сам још и неке боце које је наш бележник чувао можда за изузетне прилике, а које ће нас мало орасположити.

- Ах! Види се да је наш пријатељ љубитељ прекоокеанских пића! Да видимо какав му је укус.

- Хвала, одговори Гусар, који се опет био смрачио.

Сео је али је једва обратио пажњу на јело. Био је опет онако ћутљив и тужан каквог су га увек и познавали сви гусари. Пробао је рибу и попио неколико чаша вина, а онда се нагло дигао и почео да шета по соби.

Кармо, међутим, не само да је појео све друго, него је

испразнио две пуне боце вина, што је јадног бележника бацило у право очајање; несрећник није престајао да се тужи видећи како брзо одлази вино које је он уз велике трошкове наручио из далеке домовине. Али се морнар, коме је вино повратило добро расположење, показао толико љубазан, да је власнику понудио једну чашу да га прође страх и бес који су га изједали.

- Гром и пакао! узвикну. Ко би рекао да ћемо провести овако весело ноћ. Прво смо се нашли између две ватре и мало нам је само требало па да завршимо с конопцем око врата, а сад, ево, седимо поред овог дивног вина. Овако нечему се нисмо могли надати.

- Опасност још није прошла, драги мој, рече Гусар. Ко нам јамчи да нас сутра Шпанци, пошто нас нису нашли, не потраже и овде? Добро нам је, али ја бих више волео да сам на нашој „Муњи“.

- Кад сам са вама ја се ничега не бојим, капетане. Ви сами вредите сто људи.

- Ти си можда заборавио да је гувернер из Маракайба стари лисац и да ће све учинити да ме ухвати. Знај да се међу нама води рат на живот и смрт.

- Нико не зна да сте ви овде.

- Могли би посумњати, а онда, зар си заборавио оне Бискајце? Верујем да су знали да је убица оног разметљивца брат сиротог Црвеног гусара.

- Можда сте у праву, господине. Мислите ли да ће нам Морган послати помоћ?

- Мој заменик није човек који би оставио свог команданта у шпанским рукама. То је одважан и храбар човек и не бих се изненадио ако би покушао да нападне град,

- Била би то лудост која би га могла скупо стајати, господине.

- Ех, колико пута смо већ починили свакојаким лудости и



увек смо се срећно извукли.

- То је истина.

Гусар седе и поче пијуцкати вино, Затим опет устаде и пође ка једном прозору одакле се видела цела уличица. Остао је тако једно пола сата на прозору а онда га Кармо угледа како се брзо враћа у собу, рекавши:

- Да ли се Црнцу може сасвим веровати?

- То је човек од поверења, господине.

- Не би био у стању да нас изда?

- Ставио бих руку на ватру за њега.

- Он је доле.

- Јесте ли га видели?

- Шврља улицом.

- Треба га позвати горе, команданте.

- Шта је учинио са телом мога брата? упита Гусар, намрштивши се.

- Кад дође овамо, питаћемо га.

- Иди, зови га и буди опрезан. Ако те примете, не одговарам више за наше животе.

- Препустите то мени, господине, рече Кармо, насмешивши се. Дајте ми само десет минута да се преобучем у бележника из Маракаиба.

## VI ПОЛОЖАЈ ГУСАРА СЕ ПОГОРШАВА

Није прошло ни десет минута, а Кармо је већ напуштао бележникову кућу, полазећи у потеру за Црнцем кога је Гусар видео како тумара уличицом.

За то кратко време, одважни и храбри гусар тако се вешто прерушио да га нико не би познао. Са два-три потеза маказама скратио је своју чупаву браду и дугу разбарушену косу, затим је обукао шпанске хаљине које је бележник вероватно облачио у свечаним приликама и које су му одлично пристајале, јер су обојица били истог раста.

Овако обучен, овај страшни пустолов са мора личио је на неког поштеног грађанина Гибралтара, ако не и на самог бележника. Али као разборит и опрезан човек сакрио је у своје дубоке и широке џепове пиштоље, не могавши да се поузда чак ни у хаљине које је носио.

Тако преобучен, изађе из куће као сваки миран грађанин који је пошао да удахне мало свежег јутарњег ваздуха, гледајући у небо да види хоће ли ускоро сванути.

Уличица је била пушта, али, ако је командант мало пре тога видео Црнца, он није могао бити много далеко.

- Негде ћу га пронаћи промрмља гусар. Ако је наш пријатељ „цак угља“ одлучио да се врати, значи да су га озбиљни разлози спречили да изађе из Маракаиба. Да онај проклети Ван Гулд није некако сазнао да је Црни гусар провалио у град? Зар да буде суђено да сва три храбра брата падну у руке тог кобног старца?... Хајде сад!... Извући ћемо се одавде само зато да му једног дана вратимо зуб за зуб, око за око!...

Разговарајући овако сам са собом, Кармо изађе из улицице. Таман се спремао да окрене за угао једне куће, кад му један војник, који је стајао сакривен испод свода оближњих врата, препречи изненада пут, рекавши му претећи:

- Стој!...

- Гром и пакао! прогунђа Кармо, завукавши руку у џеп и зграбивши пиштољ. Ево већ незгоде...

Затим, заузевши поново невино држање мирног грађанина, рече:

- Шта желите, господине војниче?

- Да чујем ко сте.

- Како!... Па зар ме не познајете?... Ја сам бележник из ове четврти.

- Извините; у Маракаибу сам од пре кратког времена, господине бележниче. А где сте пошли, ако смем знати?

- Идем код једног убогог човека који умире, а и сами знате кад се човек спрема да оде на онај свет, мора мислити и на своје наследнике.

- Иста је, господине бележниче, чувајте се само да не набасате на гусаре.

- Господе боже! узвикну Кармо, правећи се страховито уплашен. Гусари, овде? Зар су се те хуље усудиле да се искрцају у Маракаибу, граду готово неосвојивом и којим управља онај храбри војник Ван Гулд.

- Не зна се како су успели да се искрцају, јер није била

примећена никаква лађа ни у близини острва нити пак залива; али више нема сумње да су ушли у град. Биће вам доста кад вам кажем да су убили већ три-четири човека и да су имали толико дрскости да украду леш Црвеног гусара, који је високо обешен испред гувернерове палате и целе његове посаде.

- Какви лупежи!... И, где су сада?

- Верује се да су побегли изван града. Војници су распоређени у свим правцима и надамо се да ће их похватати и послати да праве друштво онима на тргу.

- А да се можда нису сакрили у граду? ...

- Искључено; видели су их како беже према пољу.

Кармо, пошто је сазнао оно што га је занимало, помисли да је време да оде и потражи Црнца.

- Пазићу да се не сретнем са њима, рече. Пријатно, господине војниче. Ја сад идем да не бих стигао прекасно код свог умирућег клијента.

- Срећно, господине бележниче.

Лукави гусар навуче шешир на очи и журно се удаљи, осврћући се на све стране, да би се направио како се стварно уплашио.

- Ах! Ах!... узвикну чим је мало поодмакао. Мисле дакле да смо изашли из града. Одлично, драги моји!... Остаћемо мирно у бележничковој кући, све док се војници не врате; онда ћемо мирно отићи. Командант је ово заиста дивно смислио! Ни сам Олонежанин, који се хвали да је најлукавији гусар Тортуге, не би боље смислио.

Таман је био скренуо иза угла, у другу ширу улицу са љупким кућицама чије су веранде подупирали шарени стубови, кад је угледао једну црну огромну сенку крај једне палме испред неке кућице.

- Ако се не варам, то је мој пријатељ „дак угља“, промрмља Гусар. Овог пута смо имали срећу. Већ је позната ствар да нас сам ђаво чува. Тако бар кажу

Шпанци.

Човек који је био упола сакривен иза палмовог стабла, видећи да му Кармо прилази, покуша да се сакрије испред улаза у малу вилу, али му се учини да на том месту није нарочито сигуран, верујући да му долази у сусрет неки војник; зато брзо обиђе око куће у намери да се домогне једне од многобројних градских улица.

Гусар је таман имао времена да се увери да је то Црнац. У два-три скока нађе се испред виле и замакнувши иза угла, зовну га полако:

- Хеј друже...

Црнац одједном стаде и после краћег оклевања врати се назад. Препознавши Кармоа, и поред његовог вештог прерушавања, из груди му се оте радостан и зачуђен узвик.

- Ти си то, пријатељу...

- Имаш добре очи, друже „цаку угла“, рече гусар смејући се.

- Шта је с капетаном?

- Не брини за њега. За сада је на сигурном месту и то је довољно. Зашто си се ти вратио? Командант ти је наредио да по сваку цену однесеш тело на брод.

- Нисам могао, друже. Војници су преплавили шуму; вероватно су дошли са обале.

- Онда знају да смо се искрцали.

- Бојим се да си у праву, пријатељу.

- Где си сакрио леш?

- У колиби је, покривен свежим лишћем.

- Да га не открију Шпанци?

- Ради сваке сигурности, пустио сам змије. Ако војници буду хтели да уђу у колибу, видеће змије и побећи ће.

- Лукав си ти, пријатељу.

- Урадио сам што сам могао.

- И ти мислиш да за сада нећемо моћи да умакнемо из града?

- Кажем ти да је шума пуна војника.

- Ствар постаје озбиљна. Морган, заменик на „Муњи“, кад буде видео да се не враћамо, може починити какву лудост, промрмља Гусар. Видећемо како ће се свршити ова пустоловина. Познају ли тебе, пријатељу, у Маракайбу?

- Сви ме познају, јер често долазим у град и продајем траве којима се лече ране.

- Нико неће посумњати у тебе?

- Нико, пријатељу.

- Онда пођи са мном: идемо код капетана.

- Један часак, пријатељу.

- Шта хоћеш?

- Довео сам и вашег друга.

- Кога, Ван Штилера? ...

- Излагао се непотребно опасности да га Шпанци ухвате, а, осим тога, веровао је да ће овде више користити него чувајући колибу.

- А заробљеник?

- Везали смо га тако добро да ћемо га сигурно опет наћи тамо, ако га његови другови не нађу и не ослободе.

- А где је Ван Штилер?

- Сачекај један тренутак, пријатељу.

Црнац принесе обе руке уснама и звизну. Оно што се чуло могао је бити крик „вампира“, једног од оних слепих мишева којих има врло много у Јужној Америци.

Тренутак касније, један човек се пребаци преко зида и скочи испред самог Кармоа, рекавши:

- Срећан сам што те видим живог, пријатељу.

- И ја још срећнији, мој Ван Штилеру, одговори Кармо.

- Мислиш ли да ће ми капетан пребацивати што сам дошао овамо? Знајући да сте у опасности, нисам могао остати сакривен у шуми и чувати дрвеће.

- Командант ће бити задовољан, друшкане. Један храбар човек више биће драгоцен помоћ у оваквим тренуцима:

хајдемо сад, пријатељи!...

Већ је било почело да свиће. Звезде су брзо бледеле, јер у овим крајевима и нема праве зоре, па ни свитања. После ноћи долази одмах дан. Сунце се рађа готово одједном и снагом својих зрака нагло разбија таму.

Становници Маракаиба, који скоро сви рано устају, почели су да се буде. Прозори су се отварали и на њима се појављивала по нека глава; ту и тамо чуло се гласно кијање, зевање и разговори у кући.

Вероватно су претресали ноћашњи догађај који им је свима задао толико страха, јер су гусари били страх и трепет за све шпанске колоније у Мексиканском заливу.

Кармо, који је желео да избегне сваки могући сусрет, плашећи се да не набаса на неког познаника из крчме и тако буде откривен, убрза корак, док су за њим ишли Црнац и Хамбуржанин.

Стигавши до улицице, нађе поново оног војника, који је шетао од једног краја улице до другог са халебардом на рамену.

- Већ сте се вратили, господине бележниче? упита Кармоа.

- Шта ћете, пријатељу, одговори Гусар, моме се клијенту журило да остави ову долину суза.

- Да вам није овог дивног Црнца оставио у наслеђе? упита војник, показујући на укротитеља змија. *Carramba!* Оваква људина вреди хиљаде пијастри.

- Да, поклонио ми га је. Довиђења, господине војниче.

Окренувши брзо иза угла, уђоше у малу улицу и нестадоше у бележничковој кући, затворивши за собом врата засовницом.

Црни гусар их је нестрпљиво очекивао у ходнику.

- Дакле? упита он. Зашто се Црнац вратио? Шта је са телом мога брата... И ти си овде, Ван Штилере?

Кармо му укратко изнесе разлоге који су натерали Црнца

да се врати у Маракаибо, као и Ван Штилерову одлуку да им притекне у помоћ. А затим и све оно што је сазнао од војника који је стражарио на другом крају улице.

- Новости које ми доносиш веома су озбиљне, рече капетан, окренувши се Црнцу. Ако Шпанци претражују обалу и околину града, не знам како бисмо се могли вратити на „Муњу“. Не бојим се ја за себе, него за „Муњу“, коју би могла да изненади ескадра адмирала Толеда.

- Гром и пакао! узвикну Кармо. Само би нам још то требало!...

- Већ почињем да се бојим да ће се ова наша пустоловина рђаво завршити. Тхе!... Требало је још од пре два дана да висимо обешени; можемо дакле бити задовољни што смо живели још четрдесет и осам сати.

Црни гусар је нервозно шетао по соби, око сандука који је служио као сто. Изгледао је веома забринут. С времена на време би прекинуо шетњу ух нагло стао испред својих људи; затим би наставио да хода по соби, климајући главом.

Одједном се заустави испред бележника који је лежао на кревету, чрвсто везан, и погледавши га претећи, рече:

- Познајеш ли околину Маракаиба?

- Да, екселенцијо, одговори јадни човек дрхтавим гласом.

- Да ли би могао да нас изведеш из града и склониш на неко. сигурније место, без опасности да нас изненаде твоји земљаци?

- А како бих ја то могао, господине?... Чим изађемо из моје куће одмах ће вас препознати и ухватити, а и мене заједно са вама; после би ме набедили да сам хтео да вас спасем и гувернер би ме обесио, јер он није човек с којим се може шалити.

- Ах!... Бојиш се Ван Гулда, рече Гусар стиснутих зуба, док су му очи мрачно севале. Да, тај човек је енергичан,



поносан и немилосрдан: зна да утера свима страх у кости!... Свима! Не, не свима! Једног дана ће он дрхтати преда мнош!... Тог дана ће он, својим животом, платити смрт моје браће!...

- Зар хоћете да убијете гувернера? упита бележник с неверицом.

- Тишина, старче, ако ти је стало до живота, рече Кармо.

Гусар као да није чуо ни једног ни другог. Изашао је из собе и пошао према прозору бочног ходника, одакле се, као што смо већ рекли, могла видети цела уличица.

- Ево нас у лепом сосу, рече Ван Штилер, окренувши се Црнци. Имаш ли ти, црни друже, у својој лобањи какву паметну идеју, која би нас извукла из овог ни мало завидног положаја? Не осећам се нарочито сигуран у овој кући.

- Можда и имам, одговори Црнац.

- Реци, пријатељу, јави се Кармо. Ако је твој предлог изводљив, обећавам да ћу те загрлити!

- Требало би само сачекати вече.

- За сада нам се и не жури,

- Преобуците се у Шпанце и изиђите мирно из града.

- Зар већ нисам у бележниковим хаљинама?

- Оне ти не би много користиле.

- Шта онда треба да обучем?

- Једну лепу мушкетирску или халебардијску униформу. Ако обучете грађанска одела, војска која обилази околину неће се двоумити да вас заустави.

- Гром и пакао!... Каква дивна идеја!... узвикну Кармо. У праву си црни друже!... Кад нас виде у униформи неће им пасти на памет да нас питају ко смо и где ћемо, нарочито ноћу. Мислиће да смо нека патрола и ми ћемо мирно отићи и укрцати се.

- А где да нађемо одела? упита Ван Штилер.

- Где!... Напашћемо неколико разбојника и узећемо

њихове лепе униформе, одговори одлучно Кармо. То је бар лако!

- Није потребно да се излажемо толикој опасности, рече Црнац. Мене сви познају у граду и нико неће посумњати ако купим одела и оружје.

- Црни пријатељу, ти си сила од човека и зато хоћу братски да те загрлим.

Рекавши то, гусар рашири руке да загрли Црнца, али није имао времена за то. Снажан ударац одјекну са улице и пренесе се преко степеница.

- Гром и пакао!... узвикну Кармо. Неко лупа на врата!...

У то Црни гусар уђе у собу, рекавши:

- Доле је неки човек, можда тражи вас, бележниче.

- Сигурно нека моја муштерија, која би ми можда омогућила да данас лепо зарадим, док овако...

- Престани, рече Кармо. Знамо већ све и сами, брбљивче.

Други ударац, још снажнији од првог, уздрма врата, а онда се зачу један глас:

- Отворите, господрше бележниче! Немам времена за губљење!...

- Кармо, рече Гусар, који је нагло био донео одлуку, Ако не будемо отворили, онај човек би могао посумњати да се старцу нешто догодило и отићи да обавести власти овог кварта.

—Шта да радим, онда, калетане?

- Отвори врата и онда свежи тог насртљивца па га доведи овамо да прави друштво бележнику.

Још није био ни завршио, а Кармо је већ силазио низ степенице.

Чувши и трећи ударац, који умало није избио даске на вратима, Кармо пожури да отвори, рекавши:

- Ух !.. Каква журба, господине!...

Један младић, који је могао имати између осамнаест и двадесет година, господски обучен и са финим малим

бодежом за појасом, журно уђе, вичући: Зар се овако остављају да чекају људи којима се жури? ... *Carr...*

Али, чим угледа Кармоа и Црнца одмах застаде, погледавши их зачуђено и по мало узнемирено; затим хтеде да се повуче, али се врата истог часа затворише за њим.

- Ко сте ви? упита.

- Слуге господина бележника, одговори Кармо, наклонивши се смешно.

- Ах!... Ах!... узвикну младић. Зар је дон Турило преко ноћи постао толико богат да себи дозвољава да држи двојицу слугу.

- Да, добио је неко наследство од једног свог стрица, који је умро у Перуу, одговори Гусар смејући се.

- Одведите ме одмах код њега. Већ је био обавештен о мом венчању са *senoritom* Кармен ди Васконсељос. Зар треба да молим тог...

Црнчева тешка рука, која му се изненада спусти на врат, прекиде га усред речи. Несрећни младић, готово задављен снажним стиском, паде на колена, док су му очи скоро искочиле из дупља, а лице посивело.

- Хеј, полако, пријатељу, рече Кармо. Ако га још мало стегнеш, угушићеш га. Треба бити мало љубазнији са бележниковим муштеријама!...

- Не бој се, бели пријатељу, одговори хипнотизер змија.

Младића, који се био толико уплашио да није ни помишљао да се брани, однели су у горњу собу, разоружали и добро везаног бацили на кревет поред бележника.

- Готово је, капетане, рече Кармо.

Овај одобри махнувши руком, па приђе младићу који га је преплашено гледао и запита га:

- Ко сте ви?

- Један од мојих најбољих муштерија, господине, рече

бележник. Овај честити младић би ми омогућио да зарадим данас бар...

- Ви ћутите, рече му Гусар суво.

- Бележник је постао прави папагај! узвикну Кармо. Ако настави, одсећи ћу му мало језика.

Лепи младић се био окренуо Гусару, и пошто га је гледао неколико тренутака са извесним чуђењем, одговори:

- Ја сам син судије из Маракаиба, дон Алонса де Конксервио. Надам се да ћете ми сада објаснити разлог овог насилног задржавања.

- Нећете имати никакве користи од тога; будете ли мирни, ништа вам се рђаво неће догодити, и сутра, ако се не деси ништа непредвиђено, бићете слободни.

- Сутра!... узвикну младић с болним чуђењем. Помислите, господине, да се ја данас морам венчати са ћерком капетана Васконселџоса.

- Венчаћете се сутра.

- Чувајте се!... Мој отац је гувернеров пријатељ и могли бисте скупо платити овај ваш тајанствени поступак према мени. Овде у Маракаибу има војника и топова.

Презрив осмех пређе преко стиснутих поморчевих усана.

- Не бојим се, рече затим. И ја имам људе који су много страшнији од оних који чувају Маракаибо, а и топове такође имам.

- Али, ко сте ви?

- Није вам потребно да то знате.

Рекавши то, Гусар се нагло окрете и изађе, наставивши да стражари на прозору, док су Кармо и Црнац претраживали кућу од подрума до тавана не би ли нашли нешто за доручак. А за то време Ван Штилер се сместио поред двојице заробљеника, да би спречио сваки покушај бекства.

Бели и црни пријатељ, пошто су испретурали целу кућу, успели су да пронађу једну сушену шунку и неки врло

пикантан сир, уз који је одлично ишло изврсно бележничково вино.

Већ су били обавестили Гусара да је доручак спремљен и отворили чак и неколико боца вина из Портоа, кад су зачули поново куцање на вратима.

- Ко то може бити? упита се Кармо. Још једна муштерија кода жели да се придружи бележнику?...

- Иди да видиш, рече Гусар, који је већ био сео за импровизовани сто.

Морнар није чекао да му се два пута каже, и, погледавши кроз спуштене персијанере, угледа пред вратима једног постаријег човека који је могао бити неки слуга или судски послужитељ.

- До ђавола! промрмља. Сигурно долази да тражи младића. Тајанствени нестанак вереника морао је забринути вереницу, укућане и званице. Хм!... Ствар почиње да се запетљава!...

Не добивши никакав одговор, слуга је наставио да удара све жешће, дижући такву буку да је могао за час привући све суседе на прозор.

Требало је на сваки начин отворити, па и њега ухватити пре него што суседи не посумњају нешто и дотрче да провале врата или пошаљу по војнике.

Кармо и Црнац пожурише, дакле, да му отворе и чим се онај слуга или послужитељ нашао у ходнику, зграбише га за врат да не би викао, везаше, запушише му уста и понеше у горњу собу да прави друштво несрећном младићу и ништа мање несрећном бележнику.

- Нека их ђаво носи!... узвикну Кармо. Ако овако наставе, затворићемо цео Маракаибо.

## VII ДВОБОЈ ДВОЈИЦЕ ПЛЕМИЋА

Доручак је, супротно Кармоовом предвиђању, био доста суморан и поред изврсне шунке, пикантног сира и вина сиротог бележника.

Сви су постали већ забринути због непријатног обрта догађаја који је изазвало венчање несрећног младића. Његов тајанствени нестанак, заједно са нестанком слуге, морао је сигурно уплашити родитеље, и зато је требало ускоро очекивати нове посете слугу, пријатеља, или још горе, војника, или неког судије или *alguazila*.

Овакво стање ствари никако није могло дуго потрајати. Гусари би могли затворити још неколико особа, али би на крају дошли војници, и то сигурно не један по један, да би их могли похватати.

Гусар и његови морнари претресосе неколико предлога али им се ниједан није учинио добар. Бекство је за сада било немогућно; сигурно би их препознали, ухватили и без оклевања обесили као и Црвеног гусара и његове јадне другове. Трбало је сачекати ноћ; само је било мало вероватно да ће их младићеви родитељи оставити на миру.

Гусари, који су иначе били толико лукави и досетљиви у проналажењу излаза из разних ситуација, као и сви њихови другови са Тортуге, овога пута су били сасвим збуњени.

Кармо је предложио да обуку одела својих заробљеника и да смело изађу из куће; али се одмах досетио да би било немогућно извести тако нешто јер ниједан од њих није могао обући младићево одело, а, осим тога, ствар им се учинила прилично опасном због свих оних војника који су обилазили околршу града. Црнац је, међутим, остао при свом првом предлогу, то јест да набавите халебардијске и мушкетирске униформе, али је и то за тренутак, било одбачено, пошто је требало сачекати ноћ да би се план с успехом извео.

И тако су управо мислили и премишљали тражећи нови излаз из ове ситуације која је из часа у час постајала све запетљанија и опаснија, кад и по трећи пут неко залупа на бележничкова врата.

Овога пута то није био никакав слуга, него један кастиљански племић, наоружан мачем и бодежом, можда неки младићев рођак или један од кумова.

- Гром и пакао! узвикну Кармо. Ускоро ће се слећи у ову проклету кућу читава поворка људи!... Прво онај младић, затим слуга, па сад и овај племић. После ће доћи младожењин отац, па кумови, а онда редом пријатељи! На крају ћемо их венчати овде!...

Кастилјанац, видећи да му још нико не отвара, поче све чешће да удара, не испуштајући из руку тешки звекир који је висио на вратима.

Овај човек је био очигледно нестрпљив и вероватно много опаснији од младића и слуге.

- Иди, Кармо, рече Гусар.

- Бојим се само, капетане, да овога нећемо тако лако хватити. Вере ми, ово је неки и те како снажан човек, па

ће се, без сумње, очајнички бранити.

- И ја ћу бити ту, Кармо, а ти знаш да имам јаке руке.

Црни гусар, угледавши у једном углу собе неку сабљу, вероватно старо породично оружје које је бележник сачувао, узео је и испроба јој еластичност сечива, а онда је припаса промрљавши:

- Толедски челик: задаће доста посла Кастиљанцу.

За то време су Кармо и Црнац сишли да отворе врата која су претила да попусте под непрестаним и бесним ударцима звекира. Племић уђе у кућу бесан и намрштен, држећи леву руку на мачу, а онда се обрати оној двојици љутитим гласом:

- Треба ли овде топ да човеку отворе?...

Придошлица је био леп човек, четрдесетих година, висок и снажан, веома мужеван и поносит, црних очију и густе црне браде која му је давала ратоборан изглед.

Носио је веома отмене шпанске хаљине од црне свиле и високе чизме од жуте коже са изумбаним сарама, као и мамузе.

- Извините, господине, што смо закаснили, рече Кармо поклонивши се смешно, били смо веома заузети.

- Чиме? упита Кастиљанац.

- Морали смо бити поред господина бележника.

- Да није можда болестан?

- Добио је веома јаку грозницу, господине.

- Зови ме „грофом“, битанго.

- Извините, господине грофе, нисам имао част да се упознам с вама.

- Иди до ђавола!... Где је мој нећак?... Пре два сата је морао стићи овамо.

- Ми нисмо никога видели.

- Не збијај шалу са мном!... Где је бележник?...

- У кревету, господине.

- Одведи ме одмах код њега.



Кармо, који је хтео да га намами на крај ходника пре него што Црнцу да знак да се послужи својим снажним мишицама, пође испред Кастиљанца; и онда, чим је стигао на дно степеница, нагло се окренуо и викнуо:

- Хајде, друже!

Црнац се брзо баци на Кастиљанца, али се овај, подозревајући нешто, вероватно држао на опрезу и зато се једним скоком нашао на степеницама; одгурнуо је снажно Кармоа и исукавши одлучно мач повикао:

- Ах!... Лопови!... Шта значи овај напад? Уши ћу вам одсећи!...

- Ако хоћете да знате шта значи овај напад, ја ћу вам објаснити, господине, рече један одмерени глас.

Црни гусар се неочекивано појавио у ходнику и са мачем у руци почео полако да силази низ прве степенике.

Кастиљанац се окрете, не губећи из вида Кармоа и Црнца који су се повукли у дно ходника, чувајући врата. Кармо је држао дугачку навајц, а Црнац једну батину која је представљала у његовим рукама страшно оружје.

- Ко сте ви, господине? упита Кастиљанац не показујући ни најмање страха. По томе како сте обучен могао бих помислити да сте племић, али одело не чини човека и зато бисте могли бити и обичан разбојник.

- Ова реч би вас могла скупо стајати, мој племенити господине, одговори Гусар.

- Ах!... То ћемо видети!

—Храбри сте, господине, утолико боље. Само, ипак бих вам саветовао да положите оружје и да се предате.

- Ко ме?

- Мени.

- Зар разбојнику који поставља заседу да би издајнички убио човека?...

- Не, него витезу Емилију од Роканере, господару од Вентимиља.

- Ах!... Ви сте, значи, племић!... Желео бих онда да чујем зашто је господин од Вентимиља послао своје слуге да ме убију.

- То је само ваша претпоставка, господине; нико није мислио да вас убије. Хтели су да вас разоружају и заробе на неколико дана. То је, верујте ми, заиста све.

- А због чега?

- Да бисмо вас спречили да обавестите власти у Маракаибу о мом присуству овде, одговори Гусар.

- Можда господин од Вентимиља има неке рачуне са властима у Маракаибу?...

- Не воле ме много, или, боље, не воли ме Ван Гулд, који би био пресрећан да ме има у својим рукама, као што бих и ја био врло задовољан да се он налази у мојим.

- Не разумем вас, господине, рече Кастиљанац.

- И није потребно. Дакле, хоћете ли се предати?

- Ах!... И ви то заиста мислите! Зар један витез да се преда без борбе?

- Онда ћете ме натерати да вас убијем. Не могу вас пустити да одете одавде, јер смо у том случају ја и моји другови изгубљени.

- Али, ко сте ви?

- Морали бисте већ то погодити: ми смо гусари са Тортуге. Господине, браните се, иначе ћу вас убити.

- Верујем, пошто пред собом имам три противника.

- Не брините за њих, рече Гусар, показујући на Кармоа и Црнца. Кад се њихов командант бори, немају обичај да се мешају.

- У том случају, надам се да ћу вас брзо избацити из борбе. Ви још не познајете десницу грофа Лерме.

- Као што ви не познајете десницу господина од Вентимиља. Грофе, браните се!...

- Само једно питање, ако ми дозволите. Шта сте учинили са мојим нећаком и његовим слугом?

- Заробљени су заједно са бележником, али се не брините за њих. Сутра ће бити слободни и ваш нећак ће моћи да се венча са својом лепотицом.

- Хвала, витеже.

Црни гусар се лако наклони, а затим брзо сиђе низ степенице и нападе Кастиљанца с таквом жестином да је овај био принуђен да се повуче два корака назад.

Неколико тренутака у тесном ходнику чуо се само звекет оружја. Кармо и Црнац, наслоњени на врата, са прекрштеним рукама, присуствовали су двобоју не проговоривши ни речи и настојећи да прате погледом муњевито севање оштрица двају сјајних мачевалаца.

Кастиљанац се дивно борио, и као човек вичан мачевању одбијао је хладнокрвно ударце и нападао. Али је врло брзо морао признати да пред собом има једног од најстрашнијих противника, који је поседовао челичне мишице.

После првих удараца Гусар је повратио свој мир. Ретко је нападао, ограничавајући се само на одбрану, као да жели најпре да замори противника и да проучи његов начин борбе. Стојећи чврсто на ногама, усправан и са левом руком у водоравном положају, зажарених очију, изгледало је као да се игра. Узалуд је Кастиљанац настојао да га потисне до степеница, с потајном надом да би противник у једном тренутку могао пасти под кишом снажних удараца. Али се Гусар није помакао ни за корак; остао је непомичан усред блиставог севања оштрица, одбијајући невероватном брзином ударце и не излазећи из линије.

Изненада Гусар скочи доле, удари терцом по противниковом сечиву, затим секундом, и изби једним ударцем Кастиљанцу мач из руке. Оставши без оружја, Кастиљанац пребледе и из груди му се оте крик. Блистави врх Гусаревог мача остаде за тренутак уперен у његове груди, затим се нагло диже увис.

- Ви сте храбар човек, рече Гусар, поздрављајући противника мачем. Нисте хтели да предате своје оружје; сад ћу га сам узети, али вам поклањам живот.

Кастиљанац је стајао непомичан, док му се на лицу оцртавало огромно чуђење. Можда му је изгледало несхватљиво да је још увек жив. Затим брзо приђе Гусару и пружи му своју десницу:

- Моји земљаци кажу да су гусари људи без вере и закона, прави морски разбојници; ја сада могу рећи да међу њима има људи који би, што се тиче витештва и племенитости, могли служити као пример најсавршенијим племићима Европе. Витеже, ево вам моје руке: хвала!...

Гусар је срдачно стисну, затим се саже, подиже мач и рече му:

- Сачувајте своје оружје, господине; ја само хоћу да ми обећате да га нећете употребити против мене до сутра увече.

- Обећавам вам, витеже, тако ми части.

- Онда дозволите нека вас вежу. Жао ми је што морам прибећи тако нечему, али не бих смео друкчије.

- Радите онако како мислите да је потребно.

На Гусарев знак, Кармо приђе Кастиљанцу, завеза му руке и предаде га Црнцу који га одмах поведе у собу, где су се налазили и његов нећак, слуга и бележник.

- Надајмо се да је дефиле коначно завршен, рече Кармо, обраћајући се Гусару.

- А ја опет мислим да ће врло брзо још неко доћи да нас узнемирава, одговори капетан. Сви ови тајанствени нестанци мораће убрзо да изазову озбиљне сумње код младићеве и грофове фамилије, и неће дуго проћи па ће се и власт из Маракайба умешати. Зато бисмо добро учинили да забарикадирмо врата и спремимо се за одбрану. Јеси ли погледао има ли оружја у кући? ...

- Нашао сам на тавану једну пушку и нешто муниције,

затим једну стару зарђалу халебарду и оклоп.

- Пушка би нам могла послужити.

- А како ћемо се бранити, капетане, ако војници нападну кућу?...

- То ћемо видети; могу ти само рећи да ме Ван Гулд никада неће живог ухватити!... Хајдемо, припремимо се за одбрану; касније ћемо ручати, ако буде времена за то.

Црнац се био вратио, оставивши Ван Штилера да чува заробљенике. Кад су га упутили у све оно што је требало да се уради, брзо се и савесно дао на посао.

Заједно са Кармоом пренео је сав тешки намештај у ходник, изазвавши код несрећног бележника читаву бујицу узалудног негодовања.

Сандуци, ормани, тешки столови, све су то наслагали испред врата тако да су их потпуно затворили.

Незадовољни још увек, подигли су од других сандука и намештаја још једну барикаду на дну степеница, да би задржали противнике у случају ако врата попусте.

Таман су били завршили са припремама за одбрану, кад угледаше Ван Штилера како брзо силази низ степенице.

- Команданте, рече, на улици се окупио већи број грађана и сви гледају у ову кућу. Ја мислим да сад сви у граду већ знају да овде тајанствено ишчезавају људи.

- Ах!... само узвикну Гусар и ниједан мишић на лицу му се не помери.

Попе се мирно уз степенице и погледа. кроз прозор који је гледао на улици, заклонивши се иза персијанера.

Ван Штилер је имао право. Око педесетак особа, окупљених у групице, затварало је други део улице. Ти људи су нешто живо разговарали, показујући на бележникову кућу, док су се на прозорима оближњих кућа појављивали и нестајали станари.

- Долази оно чега сам се највише бојао, промрмља Гусар, намрштивши се. Ако и ја морам умрети у Маракаибу, онда

значи да ми је тако суђено. Јадна моја браћа, остаће можда неосвећена!... Ах!... Али смрт још није дошла и срећа чува гусаре са Тортуге... Овамо, Кармо!...

- Ево ме, капетане.

- Кажеш да си нашао нешто муниције.

- Да, једно буре барута које тежи до десет фунти, господине.

- Стави га у ходник, иза врата, а исто тако и потпаљивач.

- Гром и пакао!... Дићи кућу у ваздух?

- Да, ако буде неопходно.

- А заробљеници?

- Утолико горе за њих ако војници буду хтели да нас ухвате. Наше је право да се бранимо и то ћемо без оклевања учинити.

- Ах!... Ево их... узвикну Кармо, који је све време будно пазио на улицу.

- Кога?

- Војника, капетане.

- Иди и донеси буре, а онда дођи овамо са Ван Штилером. Не заборави пушку.

На другом крају уличице појави се одред наоружаних војника, који је предводио један поручник; за њима је ишла гомила радозналог света. Одред се састојао од двадесетак војника тако наоружаних као да иду у рат: са пушкама, сабљама и бодежима. Поред поручника Гусар угледа једног старог господина са белом брадом и мачем о појасу; одмах је помислио да је то можда грофов или младићев рођак.

Одред се проби кроз гомилу света која је била закрчила уличицу и заустави се на десетак корака испред бележникове куће. Војници се распоредише у три реда, држећи уперене пушке, као да је требало сваког часа да отворе ватру.

Поручник је неколико тренутака гледао у прозоре,

измењавши по коју реч са старцем који је стајао поред њега; затим је одлучно пришао вратима и лупио тешким звекиром, викнувши:

- У име гувернера, отворите!...

- Јесте ли спремни јунаци моји? упита Гусар.

- Спремни смо, господине, одговорише Кармо, Ван Штилер и Црнац.

- Вас двојица ћете остати са мном, а ти, мој ваљани Африканче, иди и погледај да ли на крову постоји неки отвор куда бисмо могли да побегнемо.

Рекавши то, отвори крила на прозору и нагнувши се упита:

- Шта желите, господине?

Видевши да се уместо бележника на прозору појавио човек одважна лица који је на глави имао велики црни шешир украшен црним пером, поручник остаде непомичан, гледајући запањено.

- Ко сте ви? запита после неколико тренутака. Ја тражим бележника.

- Ево мене уместо њега, пошто он за сада не може да се креће.

- Онда ми одмах отворите: таква је гувернерова заповест.

- А ако нећу да вам отворим?

- У том случају не одговарам за последице. У овој кући се одигравају веома чудне ствари, мој љубазни човече. И ја сам добио наређење да видим шта се догодило са господином Педром, његовим слугом и стрицем, грофом од Лерма.

- Ако вам је стало да то сазнате, могу вам рећи да су у овој кући сви живи и здрави и чак добро расположени.

- Нека онда сиђу доле.

- Немогућно је, господине, одговори Гусар.

- Наређујем вам да се покорите или ћемо разбити врата,

- Разбијте их; скрећем вам само пажњу да се иза врата

налази буре са барутом и да ћемо чим покушате силом да уђете упалити фитиљ и дићи кућу у ваздух, заједно са бележником, господином Конксервиом, слугом и грофом од Лерма. Сад покушајте, ако смете.

Чувши ове речи, изговорене тако мирно, одлучно и хладнокрвно да нису могле изазвати никакву сумњу у истинитост претње коју су садржавале, војнике и сав онај окупљени свет обузео је прави ужас; чак су неки од радозналаца пожурили да се склоне, бојећи се да ће кућа сваког тренутка одлетети у ваздух. Па и сам поручник, и против своје воље, узмаче неколико корака.

Гусар је остао мирно на прозору као да је обичан посматрач, не губећи, међутим, из вида уперене цеви, док су Кармо и Ван Штилер, стојећи иза њега, будно пазили на сваки покрет суседа који су се начичкали на терасама и балконима.

- Али, ко сте ви? упита на крају поручник.
- Човек који неће дозволити да га ма ко узнемирава, чак ни гувернерови службеници, одговори Гусар.
- Захтевам да ми кажете своје име.
- Не пада ми на памет.
- Натераћу вас.
- А ја ћу дићи кућу у ваздух.
- Ви сте луди.
- Исто колико и ви.
- Ах! Вређате?
- Никако, господине; само одговарам.
- Престаните!... Доста је било шале.
- Како ви кажете. Хеј, Кармо... Иди запали фитиљ!...



## VIII НЕВЕРОВАТНО БЕКСТВО

Ова Гусарева заповест успела је да изазове паничан страх не само код окупљеног света него и код самих војника. Нарочито су најближи бележникови суседи, и то не без разлога, почели избезумљено да урлају као да су већ летели у ваздух заједно са бележниковом кућом.

Грађани и војници пожурише да се склоне на други крај улице, док су суседи као луди трчали низ степенице, настојећи да понесу са собом бар оно најдрагоценије, што су имали. Сад су сви били убеђени да ће овај човек, неки лудак како су многи мислили, заиста извршити своју страшну претњу.

Једино је поручник остао храбро на свом месту; али судећи по узнемиреним погледима које је дизао према кући, лако се могло разумети да сигурно не би остао на том месту да је неким случајем био сам или да није имао оне поручничке ознаке.

- Не!... Станите, господине!... викну. Јесте ли полудели?

- Желите ли нешто? упита Гусар својим увек мирним гласом.

- Кажем вам да се оставите тих својих паклених намера.
  - Врло радо, ако ви мене оставите на миру.
  - Пустите грофа Лерму и остале и ја вам обећавам да ћемо вас оставити на миру.
  - Радо ћу то учинити, ако прихватите прво моје услове.
  - Које услове?
  - Да, пре свега, повучете своје војнике.
  - А затим?
  - Да набавите мени и мојим људима пропусницу са гувернеровим потписом, како бисмо могли да напустимо град неузнемиравани од војника који претражују околину.
  - Али ко сте ви кад вам је потребна дозвола?... упита поручник, чије је чуђење било све веће што је више почињао да сумња.
  - Ја сам један племић с оне стране мора, одговори гусар поносито.
  - Онда вам није потребна никаква дозвола да бисте изишли из града.
  - Напротив.
  - Онда сигурно имате неки злочин на савести. Реците ми ваше име, господине.
- Тог тренутка поручнику се приближи један човек чија је глава била завијена марамом умрљаном крвљу и који се једва кретао као да му је једна нога била одузета.
- Кармо, који је све време стајао иза Гусара, пазећи на војнике, угледавши придошлицу, викну:
- Гром и пакао!
  - Шта ти је? упита га Гусар окренувши се живо.
  - Издани смо, капетане. Онај човек је један од оних Бискајаца који су нас напали.
  - Ах! учини Гусар слегнувши раменима.
- Бискајац, пошто је био баш један од оних који су присуствовали двобоју у крчми, а затим напали на улици Гусара и његове другове, обрати се лоручнику говорећи:

- Хоћете ли да знате ко је онај човек са црним шеширом?

- Да, одговори поручник. Познајеш ли га?

- *Carrai*... Један од његових људи ме је овако удесио. Господине поручниче, пазите да вам не побегне!... То је један од гусара...

Овога пута са улице допреше, не више уплашени него разјарени повици. Истовремено је неко болно крикнуо. На један Гусарев знак, Кармо је подигао пушку, опалио и срушио Бискајца.

Ово је већ било превише. Двадесет пушака подигоше се истовремено према прозору на коме је стајао Гусар, док је гомила урлала из свег гласа:

- Удрите гадове!

- Не, ухватите их живе и обесите на сред трга.

- Живе их спалите!...

- Убијте их!... Убијте их!...

Поручник одсечним покретом нареди војницима да спусте пушке, а онда се проби до испод прозора и рече Гусару, који је и даље стајао непомичан на истом месту, као да га се све те претње нису тицале.

- Мој племенити господине, комедија је завршена, предајте се!

Гусар само слегну раменима.

- Јесте ли ме разумели, господине? викну поручник сав црвен од беса.

- Сасвим добро.

- Предајте се или ћу наредити да се сруше врата.

- Наредите! одговори хладно Гусар. Упозоравам вас само да је буре са барутом спремно и да ћу дићи кућу у ваздух заједно са заробљеницима.

- Настрадаћете и ви.

- Ех!... Боље је умрети усред грмљавине задамљених рушевина него дочекати срамну смрт која би ми следила после предаје.

- Обећавам да вам се ништа неће догодити.

- Са вашим обећањима не бих знао просто шта да радим, јер знам колико она вреде. Господине, већ је шест сати после подне, а ја још нисам ручао. Док се ви одлучите шта да радите, ја ћу са грофом Лермом и његовим нећаком нешто појести. Гледаћемо да испијемо једну чашу и у ваше цењено здравље, ако кућа дотле не одлети у ваздух.

Рекавши то, Гусар подиже шешир и поздрави га савршено учтиво, а онда се повуче са прозора оставивши поручника, војнике и окупљени свет неме и забезекнуте.

- Хајдемо, јунаци моји, рече Гусар Кармоу и Ван Штилеру. Мислим да ћемо још имати времена да једемо и мало поразговарамо.

- А они војници? упита Кармо, који није могао а да се не диви хладнокрвном понашању свога капетана.

- Оставите их нека вичу, ако им је стало до тога

- Хајдемо онда, капетане, да обавимо и нашу последњу вечеру.

- Наш последњи час још није куцнуо, одговори Гусар. Сачекај само да падне мрак па ћеш видети какво ће чудо направити ово буре.

Затим уђе у собу и пресече конопце којрша су били везани гроф Лерма и младић, позивајући их да седну за сто.

- Поједите нешто са мном грофе, и ви, младићу; тражим од вас само реч да нећете покушати ништа против нас.

- Било би немогућно предузети ма шта, одговори гроф смешећи се. Мој нећак је без оружја, а ја сад знам колико је опасан ваш мач. А шта то раде моји земљаци? ... Чуо сам неку страховиту буку са улице.

- Још увек се задовољавају тиме да нас држе опкољене.

- Жао ми је што вам то морам рећи, али бојим се да ће на крају ипак срушити врата.

- Ја не мислим тако, грофе.

- Онда ће вас опсадом пре или после натерати да се предате. Тако ми свега, кавалијере, било би ми жао да видим једног тако храброг и пријатног човека као што сте ви у гувернеровим рукама. Тај човек нема милости према гусарима.

- Ван Гулд ме неће ухватити. Ја морам живети да бих рашчистио неке старе рачуне са тим Фламанцем.

- Познајете ли га?

- Познајем, на своју несрећу, рече Гусар уздахнувши. Тај човек је донео несрећу читавај мојој породици, и што сам постао гусар могу њему да захвалим. Али, не говоримо више о томе. Кад год помислим на њега, осећам како ми се крв трује непомирљивим гневом и постајем тужан као да сам на погребу. Пијте, грофе. Кармо, шта раде Шпанци?

- О нечему расправљају, капетане. Изгледа да не могу да се одлуче да нас нападну.

Учиниће то раније или касније, само што нас неће више бити у кући. Је ли Црнац још увек на стражи?

- На тавану је.

- Ван Штилере, однеси му нешто да попије.

Рекавши то, Гусар поново утону у размишљање, настављајући са вечером. Био је тужнији него икада, тако да више није чуо ни речи од онога што му је гроф говорио.

Вечера је протекла у тишини. Изгледа да војници, упркос гневу и жаркој жељи да повешају и живе спале гусаре, нису могли да се одлуче. Нису они оклевали зато што им је недостајало храбрости, напротив, нити пак што би експлозија разнела бележникову кућу. Бојали су се једино за грофа Лерму и његовог нећака, који су припадали најугледнијим личностима града и које је требало на сваки начин спасти.

Већ се било смрачило, кад је Кармо јавио Гусару да је стигао један вод аркебузира, појачан са још десет војника наоружаних халебардама, и запосео излаз из улицице.

- То значи да се спремају да нешто предузму, одговори Гусар. Зови Мока.

Африканац се убрзо створи пред њим.

- Јеси ли добро прегледао таван? упита га.

- Јесам, господару.

- Има ли на крову какав отвор?

- Не, али сам зато са једног дела крова скинуо цреп и онуда можемо изаћи.

- Има ли тамо непријатеља?

- Ниједног, господару.

- Знаш ли где ћемо сићи?...

- Да.

Истог тренутка уличицом одјекну страховити пуцањ, од кога су се затресла сва стакла на прозорима. Неколико зрна проби персијанере и избуши зидове и таваницу. Гусар скочи на ноге, истргавши мач. Овај човек, који је још пре неколико тренутака изгледао тако миран и спокојан, осетивши мирис барута одједном се сав променио: очи су му севале, а на бледом лицу појавила се лака румен.

- Ах!... Почињу!... узвикну Гусар подругљивим гласом.

Затим, окренувши се грофу и његовом нећаку, настави:

- Ја сам вам обећао живот, па ма шта се догодило, и одржаћу реч; али ме ви морате зато слушати и заклети се да ћете извршавати моја наређења.

- Говорите, витеже, рече гроф. Жао ми је што су нападачи моји земљаци, иначе бих се радо борио раме уз раме са вама.

- Морате поћи са мном, ако не желите да одлетите у ваздух.

- Зар ћете срушити кућу?

- За неколико минута од ње ће остати само рушевине.

- Хоћете ли да ме упропастите? јаукну бележник.

- Ћути, стара цицијо, викну Кармо, одвезујући несрећног човека. Спасавамо те и још ниси задовољан.

- Али нећу да изгубим кућу.

- Тражите одштету од гувернера.

Уто одјекну улицицом још једна паљба и неколико зрна про звижда кроз собу, разбивши у комаде једну лампу.

- Напред, људи с мора!... загрме Гусар. Кармо, иди запали фитиљ!...

- Све је спремно, капетане.

- Пази само, да буре не експлодира пре него што одемо из куће.

- Фитиљ је доста дугачак, господине, одговори гусар, силлазећи брзо низ степенице.

Гусар, кога су пратила четири заробљеника, Ван Штилер и Африканац, попе се на таван, док су аркебузири и даље пуцали, гађајући највише у прозоре и позивајући из свет гласа на предају.

Зрна су падала свуда и од њиховог фијукања несрећном бележнику се дизала коса на глави; скидала су малтер и одбијала се од цигле. Али све то није нимало забрињавало гусаре, па ни грофа Лерму, старог ратника.

Кад су стигли на таван, Африканац показа Гусару један велики и неправилан отвор на крову који је избио неком гредом.

- Напред, рече Гусар.

Врати за тренутак мач у корице, ухвати се за ивицу отвора и за час се пребаци на кров, погледавши брзо око себе.

Приметио је два-три крова и високе палме, од којих је једна расла поред самог зида ширећи своје огромно и необично лепо лишће изнад пространог крова.

- Хоћемо ли овуда сићи? упита Црнца, који му се био придружио.

- Да, гасподару.

- Да ли ћемо моћи да изиђемо из оног врта?

- Надам се.

Гроф Лерма, његов нећак, слуга па и сам бележник кога је Ван Штилер добро погурао, били су већ на крову, кад се појавио Кармо, рекавши:

- Брзо, господо, за два минута кућа ће нам се срушити под ногама.

- Пропао сам! цвилео је бележник. Ко ће ми надокнадити...

Ван Штилер га прекиде, гурнувши га грубо напред.

- Пожурите или ћете и ви одлетети у ваздух, рече му.

Гусар, уверивши се прво да с оне стране нема непријатеља, скочи на други кров, а за њим одмах гроф Лерма са својим нећаком.

Пуцњава је била учестала, док су се облаци дима дизали над уличицом, развлачећи се изнад кровова. Изгледало је да су Шпанци били решили да изрешетају добро бележникову кућу, пре него што разбију врата, надајући се, вероватно, да ће натерати гусаре на предају.

Можда су се бојали да Гусар ипак не изврши своју страшну претњу, да се сахрани заједно са четворицом заробљеника, па су зато оклевали да изврше главни јуриш на кућу.

Вукући са собом бележника, који се више није могао држати на ногама, толико се био уплашио, гусари су врло брзо прешли преко кровова и стигли до последње куће, крај саме палме, низ коју је било лако спустити се на тле.

Испод њих се пружао пространи врт, опасан високим зидом који је, како је изгледало, излазио у поље.

- Познајем овај врт, рече гроф, припада мом пријатељу Маралесу.

- Надам се да нас нећете издати, рече Гусар.

- Напротив, витеже, нисам још заборавио да вам дугујем живот.

- Пожуримо онда, рече Кармо, иначе би нас експлозија могла бацити до ђавола.



Тек што је то изговорио, кад из бележникове куће сукну огроман пламен, а одмах затим одјекну страховита детонација.

Гусари и њихови другови осетише како им се кров затресе под ногама, а онда попадале један преко другог, док су око њих пљуштале комади камена, намештај и запаљене крпе.

Изнад кровова се подиже облак дима, обавивши за минут-два све околу, а за то време из улицице је допирала тутњава од рушења зидова, заједно са претрашеним урлицима и клетвама.

- Гром и пакао! викну Кармо, који се нашао чак поред олука. Да ме је одбацио само још метар даље, пао бих у врт као џак крпа.

Црни гусар брзо устаде, тетурајући се кроз дим који их је обавијао.

- Јесте ли сви живи? упита.

- Надам се да јесмо, одговори Ван Штилер.

- Ево, овде неко лежи непомичан, рече гроф. Да га није погодило какво парче?

- Па то је она ленштина, бележник, одговори Ван Штилер. Не брините за њега, он се само онесвестио од страха.

- Оставимо га овде, рече Кармо. И сам ће се извући из свега овога, ако не умре од туге за својом страћаром.

- Не, одговори Гусар. Ако га оставимо постоји опасност да изгори. Експлозија је захватила и остале куће.

- Имате право, потврди гроф. Ено, једна кућа већ гори.

- Искористимо ову збрку да се изгубимо одавде, пријатељи, рече Гусар. Ти, Моко, понеси бележника.

Приђе затим до ивице крова, ухвати се за палмово стабло и спусти у врт.

За њим су се спустили и остали.

Таман се упутио једном стазом која је водила до зида,

кад угледа неколико људи, наоружаних аркебузама, како брзо истрчаше из шипражја и појурише на њега, вичући:

- Стани или ћемо пуцати!...

Гусар зграби десном руком мач, а левом пиштољ, спреман да прокрчи себи пролаз.

- Препустите их мени, витеже.

Затим пође према оним људима, рекавши:

- Не познајете, дакле, више пријатеља свога господара?

- Гроф Лерма!... узвикнуше они људи зачуђено.

- Доле оружје или ћу се жалити вашем господару.

- Опростите, господине грофе, рече један од слугу: нисмо знали о коме се ради. Чули смо неку страшну експлозију и знајући да војници у близини држе опседнуте гусаре, дотрчали смо овамо да спречимо те опасне бандите да побегну.

- Гусари су већ побегли, па према томе и ви можете отићи. Постоји ли какав отвор у зиду?

- Постоји, господине грофе.

- Отворите нам, а за даље не брините.

Човек који је разговарао са грофом даде знак осталима да спусте оружје, а онда се упути једном споредном стазом до гвоздених врата и отвори их. Гусари и Црнац изађоше из врта, а за њима гроф и његов нећак. Слуга, који је држао у наручју онесвешћеног бележника, остао је заједно са слугом грофовог пријатеља.

Гроф поведе гусаре још двеста корака, ушавши у једну пусту улицицу опасану с једне и друге стране високим зидом, а затим рече:

- Витеже, ви сте ми спасли живот и ја сам срећан што сам могао да вам се одужим бар овом малом услугом. Храбри људи, као што сте ви, не смеју умрети на вешалима, а уверавам вас да гувернер не би имао милости према вама да сте му пали шака. Идите овом улицицом која води у поље и вратите се на своју лађу.

- Хвала, грофе, одговори Гусар.

Оба племића стиснуше срдачно један другом руку и поздравише се.

- Ево једног честитог човека, рече Кармо. Ако се вратимо у Маракаибо, не смемо пропустити да га не посетимо.

Гусар брзо пође уличицом, одмах иза Африканца, који је познавао целу околину Маракаиба и сад им био водич кроз град.

После десет минута гусари су неометано изашли из града и нашли се на ивици шуме у којој се налазила колиба укротитеља змија.

Окренувши се, угледаше међу последњим кућама облак ружичастог дима, изнад кога су севале варнице што их је ветар носио према заливу. То је догоревала бележникова кућа, заједно, можда, са још неком другом.

- Јадник, рече Кармо. Умреће од туге: његова кућа и његов подрум! То је тежак удар за тврдицу какав је он!

Остали су неколико минута под густом сенком једног огромног дрвета, бојећи се да се у близини не налази још неки одред Шпанаца који претражују околину. Затим, умирени дубоком тишином која је владала у шуми, зађоше испод дрвећа и кренуше брзим кораком на пут. Двадесет минута им је било довољно да пређу растојање које их је делило од колибе. Били су већ скоро на циљу, кад до њих допре нечије цвиљење.

Гусар застаде, трудећи се да распозна нешто у помрчини коју су ставарале густе крошње.

- Гром и пакао! узвикну Кармо. Па то је наш заробљеник, кога смо оставили везаног за дрво. Потпуно сам заборавио на тог војника!

- Истина је! промрмља Гусар.

Приближи се колиби и угледа Шпанца, још увек везаног.

- Хоћете ли да умрем од глади? упита јадник. Онда је

ребало да ме одмах обесите.

- Да ли се неко врзмао овуда? ушпа га Гусар.

- Видео сам само слепе мишеве, господине.

- Иди и узми тело мога брата, рече Гусар, окренувши се Африканцу.

Затим приђе војнику, који је почео сав да дрхти бојећи се да му је можда куцнуо последњи час; одреси конопце и ослободивши га рече муклим гласом:

- Могао бих прво на теби да осветим смрт онога кога ћу сад сахранити на дну океана, и смрт његових другова, који још висе на тргу оног проклетог града. Али ја сам ти обећао да ћу те помиловати, а Гусар никада није погазио задану реч.

- Слободан си, али се мораш заклети да ћеш, чим стигнеш у Маракаибо, отићи код гувернера и рећи му, у моје име, да ћу још ноћас, пред својим морнарима постројеним на палуби „Муње“, и пред телом онога који се звао Црвени гусар, изрећи такву заклетву од које ће задрхтати. Он је убио моју браћу и ја ћу уништити њега и све оне који носе име Ван Гулд. Реци му да сам се закleo богом, морем и паклом и да ћемо се ускоро видети.

Затим, ухвативши заробљеника за раме, гурну га онако збуњеног и рече му:

- Иди и не окрећи се, јер бих се могао покајати што сам ти поклониио живот.

- Хвала, господине, рече Шпанац и потрча што је могао брже, бојећи се да неће изаћи жив из шуме.

Гусар га је гледао како се удаљава, а затим, кад је видео да је нестао у мраку, окрете се својим људима и рече:

- Хајдемо, време лети.

## IX СТРАШНА ЗАКЛЕТВА

Малу дружину предводио је Африканац, који је знао у прсте сваку путању у шуми. Ишли су брзо, журећи да што пре стигну на обалу залива и отплове пре сванућа.

Сви су били забринуте због лађе која је морала све време да крстари на улазу у залив, јер су од заробљеног војника сазнали да је гувернер Маракайба послао гласнике у Гибралтар да траже помоћ од адмирала.

Гусар се бојао да је можда читава ескадра, добро наоружана и са бројном посадом, углавном Бискајцима, већ стигла у залив да нападне „Муњу”.

Није ништа говорио, али ипак није успевао да сакрије своју забринутост. С времена на време давао је знак својим друговима да стану, а онда би пажљиво послушковао, страхујући да не чује у даљини неку тутњаву. Затим би пошао још брже, готово потрчао.

Други пут би опет нестрпљиво узмахнуо рукама, нарочито кад би се изненада нашао испред неког огромног стабла које се срушило услед старости или од грома, или испред неке баре око које је требало обилазити и губити

драгоцено време.

Срећом, Африканац је добро познавао шуму и водио их краћим путем и стазама којима се могло лакше и брже напредовати.

У два сата ујутро, Кармо, који је ишао одмах иза Црнца, зачу у даљини неку хуку, што је наговештавало да се приближују мору. До његовог изоштреног уха допирао је шум таласа који су се разбијали о обалу.

- Ако не буде никаквих непријатних изненађења, за један сат ћемо бити на нашој лађи, рече Црном гусару, који га је био стигао.

Овај само климну главом и не рече ништа.

Кармо се није био преварио. Бука таласа постајала је све разговетнија, а с времена на време чули су се и крици дивљих патака, званих *barnecle*, које се иначе буде рано. Леђа су им покривена црним перјем, док им је глава бела и обично живе крај обале залива.

Гусар махну друговима да још мало пожуре и нешто касније стигоше до ниске обале, покривене морским биљем, која се пружала у недоглед на север и на југ, чудно кривудајући.

Како је небо било покривено маглом, која се дизала са великих, мочвара на обалама залива, мрак је био потпун; само су се ту и тамо преко мора пружале у свим правцима неке зажарене линије.

Врхови таласа су блистали, а морска пена, која се разливала по жалу као ресица, била је сва посута дивним искрицама.

Понекад би се читави делови мора, до мало час црни као од мастила, одједном заблистали, као да је негде на дну мора засветлела нека огромна електрична сијалица.

Нека га ђаво однесе, рече Кармо. Изгледа да су се и рибе удружиле са Шпанцима да нам онемогуће да побегнемо.

- Не, одговори Ван Штилер, тајанственим гласом,

показујући на леш који је Црнац носио. Таласи су се осветлили да би примили Црвеног гусара.

- Истина је, промрмља Кармо.

Црни гусар је, међутим, гледао море упирући поглед у даљину. Хтео је, пре него што се укрца, да се увери плови ли заливом ескадра адмирала Толеда.

Не откривши ништа, погледа према северу и на зажареном мору угледа црну мрљу која се јасно истицала.

- Ено „Муње“, рече. Потражите чамац па да се отиснемо.

Кармо и Ван Штилер покушаше да одреде правац, не знајући тачно на ком месту су га оставили. Затим пођоше брзо уз обалу, према северу, гледајући пажљиво између воденог биља чије су жиле и пожутело лишће заплускивали светлוצави таласи.

Прешавши тако један километар, успели су да пронађу чамац, који је осека била оставила између шипражја на обали. Брзо су се укрцали и завеслали ка месту где су их чекали капетан и Црнац.

Леш су, умотан у црни огртач, сместили између две клупе, покривши му лице, па су се затим, веслајући из све снаге, отиснули од обале.

Црнац је седео на прамцу, држећи међу коленима пушку заробљеног Шпанца, док је Гусар седео на крми, према телу свога мрвог брата.

Поново га је била обузела мрачна туга. Главу подупревши рукама, са лактовима наслоњеним на колена, није скидао ни за часак очи са леша, чији су се облици јасно оцртавали испод пространог црног огртача.

Утонуо у туробне мисли, као да је на све друго заборавио: на своје другове, на „Муњу“, која се све јасније истицала на блиставом мору, попут неког великог кита што плови на површини растопљеној злата; заборавио је чак и на ескадру адмирала Толеда.

Седео је тако потпуно непомичан и изгледало је као да

не дише.

Чамац је, међутим, брзо клизио по таласима, удаљујући се све више од обале. Вода је пламтела око њега, док су весла подизала блиставу пену попут искричавих млазева.

Испод таласа је пловио велики број чудних мекушаца, поигравајући у оном оргијању светлости. Појављивале су се велике медузе; пелагије, налик на блиставе кугле које су сијале као ужарена лавина и чији су чудни пипци у облику малтешког крста. Затим *acalefe*, блиставе, као да су обложене правим дијамантима; ту су и љупке *velelle*, које из неке врсте љуске шире невероватно благу, плавичасту светлост; па групе *beroe*, чије је тело обло и препуно жаока које шаљу зеленкасту светлост.

Рибе свих врста појављивале су се и нестајале, остављајући за собом светлуцаве трагове; полипи разних облика кретали су се у свим површинама воде пливале велике сирене, које су у оно време биле још прилично бројне, подижући својим дугим реповима и предњим перајима блиставе таласе.

Чамац, гоњен снажним рукама гусара, клизећи брзо по светлуцавим таласима, пружао би одличну мету топовима шпанске ескадриле да се адмирал Толеда тог тренутка налазио у заливу.

Оба гусара веслала су из све снаге, бацајући около узнемирене погледе и страхујући да се однекуд не појаве непријатељске лађе.

Журили су и зато што су осећали како их обузима неки неодређени празноверни страх. Ово успламтело море, па онај мртавац у чамцу, а онда и присуство Црног гусара, тог увек мрачног и тужног човека, стално одевеног у црно, све је то будило у њиховој души неки тајанствени страх. Једва су чекали да се нађу на „Муњи“, међу својим друговима.

Лађа није била удаљена више од једне миље. „Муња“ им је долазила у сусрет, крећући се полако тамо-овамо. Онда



изненада неки чудан крик, који је подсећао на продоран вапај, допре до њихових ушију, завршавајући се тужним јецањем.

Обојица одмах спустише весла и погледаше бојажљиво околу.

- Јеси ли чуо?... упита Ван Штилер, осећајући како му по челу избија хладан зној.

- Јесам, одговори Кармо несигурним гласом.

- Да није нека риба?

- Никад нисам чуо ниједну рибу да овако јауче.

- Па шта је онда?...

- Не знам, али ти могу рећи да је на мене страшно деловало.

- Да није брат мртвог гусара?

- Ћути, друже.

Обојица су гледали Гусара, али овај као да није ништа чуо. Седео је и даље непомичан, са подбоченом главом, гледајући нетремице у мртво тело свога брата.

- Хајдемо и нека нам бог буде у помоћи, промрмља Кармо, махнувши Ван Штилеру да узме весло у руке.

- Јеси ли чуо онај крик, друже?

- Јесам, одговори Африканац.

- Шта мислиш, шта је то било?

- Можда неки *lamantino*.

- Хм!... промрмља Кармо. Можда је био и *lamantino*, само...

Одједном ућута и сав пребледе.

Баш тог тренутка, иза крме чамца, услед круга од блиставе пене, појавила се нека нејасна прилика и исто тако брзо нестала, понирући у дубине залива.

- Јеси ли видео? ... упита Ван Штилер пригушеним гласом.

- Јесам, одговори Кармо, цвокоћући зубима.

- Нека глава, зар не?

- Да, Кармо.
- Мртвачка.
- То је Зелени гусар, који нас прати. Хоће да дочека Црвеног гусара.
- Немој да ме плашиш, Кармо.
- А Црни гусар није ништа видео ни чуо?
- Он је брат оба покојника!
- А ти, друже, јеси ли ти нешто видео?
- Јесам, главу, одговори Африканац.
- Чију? ...
- *Lamantina*.
- Нека ђаво носи тебе и твоје *lamantine*, промрмља Кармо. То је била мртвачка глава, зар си слеп!
- Тог тренутка са лађе одјекну један глас.
- Хеј!... Ви у чамцу! Ко сте? ...
- Црни гусар!... заурла Кармо.
- Пристани!...

„Муња“ се приближавала брзо, као морска ластавица, секући својим оштрим кљуном блиставу површину мора. Онако црна личила је на легендарни брод уклетог Холанђанина, или на „мртвачку лађу“ која пливи по зажареном мору.

С обе стране палубе, непомићни као неки кипови, стајали су постројени гусари, сви наоружани пушкама, а на крми, иза два велика топа, виделе су се тобџије с упаљеним фитиљима у руци, док се изнад крме вила црна Гусарева застава са два златна слова чудно испреплетана у неки неразумљив знак.

Чамац је пристао испод левог бока, док се брод окретао уз ветар; морнари су са палубе бацили конопац и чамац је привезан.

- Спуштај!... викну неки промукли глас, Два конопца са котуровима и великом гвозденом куком на крају спустише се са средњег јарбола. Кармо и Ван Штилер причврстише

конопце кукама за клупе, и на звиждук заповедника палубе чамац је био подигнут заједно са посадом.

Кад је Црни гусар чуо како је кобилица чамца ударила о палубу, као да се пренуо из својих црних мисли.

Погледао је око себе, не верујући скоро да је опет на својој лађи; затим се сагнуо узео мртво тело у наручје и положио га испод главног јарбола. Цела посада, поређана дуж ограде брода, угледавши леш, била је открила главе.

Морган, први официр на „Муњи“, сишао је истог тренутка са командног моста и пошао у сусрет Црном гусару.

- Очекујем ваша наређења, господине, рече.

- Радите шта хоћете, одговори му Гусар, одмахнувши тужно главом.

Прошао је полако преко горње палубе, попео се на командни мост и остао горе непомичан као неки кип са скрштеним рукама на грудима.

На истоку је већ почињало да свиће. Тамо, где је изгледало да се небо спаја са морем, пела се полако нека бледа светлост, обасјавши воду сивкастим одсјајима. Изгледало је као да је и та светлост некако тмурна, јер није имала ону уобичајену црвенкасту боју; била је скоро сива, али некако челичносива и скоро непрозирна.

Велика Гусарева застава била је спуштена на пола копља у знак жалости, а катарке јарбола на којима нису била раширена једра биле су намештене у облику крста.

Бројна посада гусарске лађе била се попела на палубу и поређала дуж ограде. Ови људи, чија су лица била опаљена морским ветром и димом безброј јуриша, тужно су обарали главе пред мртвим телом Црвеног гусара, кога је заповедник палубе зашио у велику грубу врећу, привезавши му за ноге две топовске кугле. Све их је био захватио неки неодређен страх.

Светлост је постајала све јаснија, али је море сијало око

лађе као и ноћу, ударајући потмуло о црне бокове високог прамца.

Таласи су у том часу некако чудно шумели. Час су се чули јауци, час храпави уздаси и тужно јецање.

Изненада са крме забруја звоно.

Сва момчад клече на колена, док је заповедник палубе уз помоћ тројице морнара подигао тело сиротог гусара на ограду левог бока.

Гробна тишина владала је на палуби лађе, која је стајала непомично на светлцувај површини воде; чак је и море заћутало и није више шумело.

Све очи су биле упрте у Црног гусара, чија се црна појава чудно оцртавала на сивкастој линији хоризонта.

Тог тренутка, страшни гусар Мексиканског залива као да је попримио дивовски изглед. Стојећи усправно на командном мосту, са дугим пером које се вило на јутарњем поветарцу, са руком испруженом према телу Црвеног гусара, као да се спремао да изрекне неку страшну претњу.

Његов снажан и метални глас разби изненада гробну тишину која је владала на броду.

- Људи с мора!... викну, чујте ме!... Кунем се богом, овим таласима који су нам верни другови, и својом душом, да нећу имати мира на земљи док не осветим своју браћу коју је убио Ван Гулд. Нека муње запале моју лађу, нека ме таласи прогутају заједно са вама, нека ме оба гусара која спавају под овим водама, у дубинама Великог залива, прокуну, нека моја душа буде заувек проклета ако не убијем Ван Гулда и не уништим читаву његову породицу као што је он уништио моју!... Људи с мора!... Јесте ли ме чули? ...

- Чули смо, одговорише гусари на чијим се лицима оцртавао ужас.

- У воду тело!... викну муклим гласом.

Заповедник посаде и тројица морнара дигосе врећу са

телом Црвеног гусара и спустише је у воду.

Врећа паде у море и подиже читав млаз успламтеле воде.

Сви гусари се нагнуше преко оградае.

Кроз блиставу воду видело се јасно како леш силази у тајанствене дубине, уз широко таласање, и како одједном нестаје.

Тог тренутка са пучине одјекну поново онај тајанствени крик, који је толико уплашио Кармоа и Ван Штилера.

Оба гусара, која су се налазила испод командног моста, погледаше се у лице, бледи као крпа.

- То је крик Зеленог гусара који се јавља Црвеном гусару, промрмља Кармо.

- Да, одговори Ван Штилер, пригушеним гласом. Браћа су се срела на дну мора.

Изненада звиждук прекиде њихове речи.

- Окрећи кормило, викну капетан.

„Муња" се окрете и запови између острвчића, журећи према Великом заливу, обасјаном првим сунчевим зрацима, док је фосфоресценција нагло нестајала.

## Х НА ПАЛУБИ „МУЊЕ“

„Муња“ Црног гусара већ је оставила за собом групе острвчића и дугачки рт који су образовали последњи огранци Сијера ди С. Марта и заплвила у Карипско море, у правцу севера, то јест према Великим Антилима. Море је било мирно и само мало намрешкано јутарњим поветарцем који је дувао са југа и југоистока и подизао ту и тамо кратке таласе што су се уз потмулу буку разбијали о бокове брзог једрењака.

Над заливом је летео велики број птица које су долазиле са обале. Јата морских гавранова (птица грабљивица, великих попут петла), летела су у близини обала, спремна да насрну на какав мањи плен и да га живог растргну. Изнад самих таласа лепршале су групе птица са расеченим репом, црним перјем на леђима и белим на трбуху; ове птице имају необичне кљунове због којих често гладују, јер ако се рибе сводевољно не би баicile у кљуна тих несрећних птица, оне их никада не би могле ухватити, захваљујући доњем делу кљуна који је много дужи од горњег. Било је ту још неких птица, које су веома бројне у Мексиканском

заливу. У дугим редовима оне су летеле над таласима, додиривајући их својим реповима и узмахујући некако чудно крилима.

Појављивале су се и летеће рибе, које су нагло искакале из воде, изводећи скокове од педесет-шездесет педаља, а онда поново падале у море и опет почињале своју игру.

Али се зато није видела ни једна лађа. Стражари, који су остали на палуби, пажљиво су гледали на све стране, али се на хоризонту није могао приметити никакав једрењак.

Страх де не сретну неустрашиве гусаре са Тортуге приморавао је шпанске лађе да остану у лукама Карака, Јукатана, Венецуеле и Великих Антилских острва, све док се не скупе у толиком броју да образују ескадру.

Једино су се добро наоружане лађе и са бројном посадом усуђивале да исплове у Карипско море или у Мексикански залив, знајући из искуства како су неустрашиви ти морски пустолови, који су развили своју заставу на Тортуги.

Првог дана пловидбе ништа се није догодило на гусарској лађи, после сахрањивања сиротог Црвеног гусара. Капетана више нико није видео на палуби нити на командном мосту. Поверивши управљање бродом своје заменику, затворио се у своју кабину и више нико није ништа чуо о њему, па ни Кармо ни Ван Штилер.

Знало се једино да је повео са собом и Африканца; о томе су сви шапутали, пошто се ни Црнац више није појавио и нико га од онда није видео ни на палуби нити у утроби брода.

Шта су радили у кабини, закључани, то нико није знао да каже, па ни сам заменик. Кад га је Кармо о томе запитао, уместо одговора грубо га је одгурнуо и као да је хтео да му запрети:

- Не мешај се у оно што те се не тиче, ако ти је живот мио.

Вече се било спустило и „Муња" је савијала један део

својих једара, бојећи се изненадног налета ветра, који су чести у овим крајевима и који готово увек изазивају несреће на мору. Одједном, Кармо и Ван Штилер, док су шврљали по палуби, угледаше Црнчеву коврџаву главу како извирује из отвора на крми.

- Ево нашег пријатеља!... узвикну Кармо.

- На крају ћемо сазнати да ли се капетан налази још на лађи или је отишао можда да разговара са својом браћом. Онај мрачни човек у стању је и то да учини.

- Верујем, рече Ван Штилер који није био ништа мање сујеверан. За мене је он пре неки морски дух него човек од крви и меса.

- Хеј, друже, рече Кармо Црнцу. Крајње је време да дођеш и поздравиш свог пријатеља.

- Задржао ме је господар, одговори Африканац.

- Има, значи, великих новости! Шта ради капетан?

- Тужнији је него икада.

- Никада га нисам видео веселог, чак ни из Тортуги. Не сећам се да се тај човек икада насмејао.

- Само је говорио о својој браћи и о страшној освети.

- Коју ће и извршити, друже. Црни гусар је такав човек, који ће испунити заклетву по цену свога живота, и ја не бих желео да се нађем у Ван Гулдовој кожи, нити било ког његовог рођака.

- Ван Гулд сигурно гаји неугољиву мржњу према Црном гусару, али ће му та мржња доћи главе.

- А да ли се зна разлог те мржње, пријатељу?

- Прича се да је њихова мржња врло стара и да се Ван Гулд заклео, још пре доласка у Америку и ступања у службу Шпанаца, да ће се осветити тројици браће.

- Док се још налазио у Европи!

- Да.

- Значи да су се још раније познавали.

- Тако кажу, јер у исто време кад су Ван Гулда



наименовали за гувернера Маракайба, испред Тортуге су се појавиле три дивне лађе којима су командовали Црни, Црвени и Зелени гусар.

Ова тројица гусара били су леви људи, храбри као лавови и неустрашиви поморци. Зелени је био најмлађи, а Црни најстарији. Али по храбрости ни један није заостајао за другим, нити се ико на целој Тортуги могао такмичити са њима у руковању оружјем.

Ова тројица људи брзо су постала страх и трепет за цео Мексикански залив. Није се знао број лађа које су потопили, ни градова које су успели да освоје; ни један град није могао одолети њиховим лађама које су биле најбоље наоружане.

- То верујем, одговори Африканац. Довољно је погледати само овај једрењак.

- Али су и њима дошли црни дани, настави Кармо. Зелени гусар отпловио је једног дана са Тортуге у непознатом правцу и набасао на шпанску ескадру. После страшне борбе био је савладан, ухваћен и одведен у Маракайбо, где га је Ван Гулд обесио.

- Сећам се тога, рече Црнац. Али његово тело ипак није било бачено дивљим зверима.

- Не, јер је Црни гусар са неколико својих поверљивих људи успео да уђе у Маракайбо и да украде тело свога брата и сахрани га у мору.

- Да, то се касније сазнало и кажу да је Ван Гулд био толико бесан што није могао да ухвати и старијег брата, да је наредио да се стрељају четворица стражара који су чували стражу на *Plaza de Granada*.

- Онда је дошао на ред Црвени гусар, који је исто тако сахрањен у Карипском мору. Али је зато остао трећи брат, најстрашнији, и зато ће уништити све оне који носе име Ван Гулд.

- Поћи ће брзо на Маракайбо, пријатељу. Тражио је сва

потребна обавештења да поведе на град велику ескадру.

- Страшни Пјер Но, родом из Олона, још увек се налази на Тортуги и велики је пријатељ Цраог гусара. Ко би могао одолети тој двојници људи?... А затим...

Застао је усред речи и гурнувши Црнца и Ван Штилера, који су стајали крај њега и слушали га ћутке, рече:

- Погледајте га!... Зар овај човек не изазива страх? Личи на неког морског духа...

Ван Штилер и Африканац погледаше према командном мосту.

Гусар је стајао горе, обучен у црно, као и увек, са широким шеширом намакнутих на чело и великим пером које се вило на поветарцу.

Са главом обореном на груди и прекрштених руку шетао је лагано и нечујно по мосту.

Морган, Гусарев заменик, стражарио је на другом крају брода, не усуђујући се да постави било какво питање своме капетану.

- Изгледа као нека сабласт, промрмља тихо Ван Штилер.

- А и Морган, као да му је брат рођени, рече Кармо. Ако је један мрачан као ноћ, ни други није ништа веселији. Добро су се нашли.

Изненада одјекну кроз помрчину један глас Долазио је са крста главног јарбола, где се нејасно оцртавала једна људска прилика.

Глас је викнуо два пута:

- Лађа на пучини!

Црни гусар нагло прекиде своју шетњу. Гледао је за тренутак непомично у означеном правцу, али како се налазио доста ниско, није могао видети лађу која је пловила шест, а можда и седам миља далеко од њих.

Окрете се затим према Моргану, који се био нагнуо преко ограде и рече му:

- Наредите да се угасе фењери.

Морнари са прамца, примивши наређење, пожурише да угасе два велика фењера, са леве и десне стране брода.

Гусар се затим обрати стражару на кошу и упита га:

- Куда плови непозната лађа?
- На југ, капетане.
- Према Венецуели?
- Рекао бих.
- Колико је удаљена?
- Пет до шест миља.
- Јеси ли сигуран?
- Видим сасвим јасно фењере на броду.

Гусар се нагну преко ограде и викну:

- Сви на палубу!

После непуних пола минута сто двадесет гусара, који су сачињавали „Муњину” посаду, нашли су се на својим борбеним местима. Неки од морнара на управљању једрима, стражари на јарболима, најбољи стрелци на кошевима и на касару. Остали су били поређани дуж ограде, док су тобције стајале иза својих топова са упаљеним фитиљима у руци. На гусарском броду владали су савршен ред и дисциплина У ма које доба дана и ноћи, у свакој прилици, морнари су се за тили час могли наћи на својим местима, као на ратном броду неке од чувених поморских земаља.

Ови морски пустолови који су се окупили у Мексиканском заливу из свих крајева Европе, који су поникли из олоша француских, енглеских, холандских и немачких лука, одани својим пороцима, али који су презирали смрт и били спремни на највећа херојства и најневероватније смеслости, сви су они постајали на гусарским лађама послушна јагњад, док су се за време борбе претварали у праве тигрове.

Знали су добро да њихове вође не би пропустиле да казне сваки нехат и да би најмања подлост и непослушност

платили животом, или да би их у најбољем случају оставили на неком пустом острву.

Када је Црни гусар видео све своје људе на борбеним местима, одмерио је добро сваког, а онда се окренуо Моргану који је чекао да прими наређења.

- Мислите ли да је оно шпанска лађа... упита га.

- Шпанци!... узвикну Гусар муклим гласом,

- Сигуран сам, господине, одговори заменик. Ова ноћ ће бити за њих кобна и многи неће дочекати сутрашњи дан

- Хоћемо ли ноћас напасти овај брод, господине?

- Да, и потопићемо га. Доле спавају моја браћа, која више неће бити сама.

- Нека буде, ако тако желите, господине.

Скочи затим на ограду ухвативши се за једну греду и погледа према пучини.

У помрчини, која је покривала ускомешано море, светлеле су две тачке које се нису могле заменити са блиставим звездама на хоризонту. Кретале су се, светлећи, по самој површини воде.

- Удаљени су од нас око четири миље, рече.

Плове ли још увек на југ? упита Гусар.

- Према Маракаибу.

- Тешко њима! Наредите да се промени правац и пресече пут оној лађи.

- А после?

- Нека се изнесе на палубу сто ручних граната и нека се сваки предмет причврсти у ходницима и кабинама.

- Хоћемо ли распорити шпанску лађу?

- Да, ако нам пође за руком.

- Онда ћемо изгубити заробљенике, господине.

- Није ми стало до њих.

- Можда лађа носи неки богат товар.

- У својој домовини имам још замкова и великих поседа,

- Говорим то због наших људи.

- За њих имам злата. Окрените брод, господине.

После првог наређења, са лађе одјекну звиждук заповедника посаде. Морнари су истог тренутка и савршено сложено окренули једра, док је кормилар мењао правац лађе.

„Муња“ се окренула готово у месту и, ношена свежим ветром који је дувао са југоистока, појурила према откривеном броду, остављајући за собом дугачак, ускомешани траг.

Пловила је кроз помрчину, лака као птица и скоро нечујно, као легендарна уклетата лађа.

Дуж ограде стајали су стрелци, непомични и ћутљиви. Гледајући пажљиво непријатељски брод, стискали су чврсто своје дугачке пушке великог калибра, страшно оружје у њиховим рукама, јер би ретко када промашиле циљ. За то време су тобџије, нагнути над својим топовима, дували у фитиље, спремни да сруче на противника урнебесну паљбу.

Црни гусар и Морган нису напуштали командни мост. Стајали су један поред другог, наслоњени на греду, и нису скидали поглед са светлих тачака које су секле помрчину, на удаљености од око три миље.

Кармо, Ван Штилер и Моко, сва тројица на прамцу, испод куле, разговарали су тихо, гледајући час непознату лађу, час Црног гусара.

- Биће ово непријатна ноћ за те људе тамо. Овако бесан, бојим се да капетан неће поштедети ниједног Шпанца.

- Чини ми се да је оно нека веома висока лађа, одговори Ван Штилер, који је мерио оком висину фењера од воде. Не би ми било пријатно ако се ради о неком линијском броду који иде да се придружи ескадри адмирала Толеда.

- Па шта! То неће уплашити Црног гусара. Његовој „Муњи“ никада није могла одолети ниједна лађа. А затим, чуо сам кад је капетан рекао да ћемо пробити кљуном

брод.

- Гром и пакао!... Ако тако настави, једног дана ће и „Муња“ остати без прамца.

- Наш прамац је као стена.

- Понекад се и стена разбије.

- Ћути!...

Глас Црног гусара прекиде изненада тишину, која је владала на палуби брода.

- Морнари!... Дигните помоћна једра!

Стражари на јарболима одмах раширише помоћна једра на крстовима главног и предњег јарбола.

- Полазимо у лов, викну Кармо. Изгледа да шпанска лађа врло брзо плови, кад је натерала „Муњу“ да подигне помоћна једра.

- Кажем ти да имамо посла са линијским бродом, понови Ван Штилер. Погледај, како су јој јарболи високи.

- Утолико боље!... Биће баш вруће на обе стране!...

Тог тренутка над морем се разлеже један снажан глас. Долазио је са непријатељске лађе и ветар га је донео до гусарске палубе.

- Хеј!... Сумњива лађа слева!...

На командном мосту Црни гусар се нагну према Моргану, као да му нешто шапуће, а онда сиђе на касар, викнувши:

- Овамо кормило!... Људи с мора, лов почиње!...

Само је још једна миља раздвајала две лађе, обе су морале бити невероватно брзе, јер се растојање између њих никако није смањивало.

Прошло је било пола сата, кад је на броду, за који се веровало да је шпански, неки блесак нагло обасјао палубу и један део јарбола. Затим се зачула снажна детонација, која се пренела над црним таласима и изгубила у даљини уз отегнуту и потмулу тутњаву.

Одмах затим у ваздуху се зачуо добро познат звиждук, и

један млаз воде шикну у висину више од двадесетак стопа, испред саме крме гусарске лађе.

Ниједан глас се није чуо са палубе. Само се на уснама Црног гусара појавио презрив осмех, којим је поздравио тог првог весника смрти.

После овог пуцња, који је требало да значи претећу опомену гусарској лађи да одустане од гоњења, непријатељски брод је окренуо прамац на југ, стављајући на знање да намерава да уплови у Мараксајски залив.

Чим је то видео, Црни гусар се окрете Моргану, који је стајао између конопаца на крми и рече му:

- На прамац, господине.

- Треба ли да започнем паљбу?

- Још не: превише је мрачно. Идите и припремите све за напад.

- Хоћемо ли извршити јуриш на брод?

- Видећемо.

Морган сиђе, позва заповедника посаде и упути се на прамац где се налазило четрдесет људи наоружани пушкама и сабљама за јуриш.

- На ноге!... нареди Морган. Припремите чакље за бацање.

Затим се окрете људима који су стајали заклоњени иза бокова лађе и додаде: Припремите греде и ставите постеље на ограде.

Четрдесет људи на прамцу даде се тихо на посао, без икакве узрујаности, док је заменик будно пазио шта раде.

Ови људи су се бојали Црног гусара, али исто тако и његовог заменика, који је био неумољив човек, храбар као лав и спреман на све, као и његов капетан.

Пореклом Енглеz, Морган се налазио у Америци од пре кратког времена, али се врло брзо истакао својом предузимљивошћу, ретком енергијом и храброшћу. О свему томе пружио је доказе борећи се под заставом

чувеног гусара Менсфилда али је касније својом храброшћу и способностима превазишао најчувеније гусаре са Тортуге, кад је за време чувене експедиције на Панаму освојио град који је до тада сматран неосвојивим и био називан „Краљицом Пацифика“.

Обдарен невероватном снагом и издржљивошћу, лепе спољашности и великодушан, с продорним очима које су имале неку тајанствену моћ, као и очи Црног гусара, Морган је уживао велико поштовање међу овим огрубелим поморцима који су извршавали сваку његову и најмању заповест.

Под Моргановим надзором, за мање од двадесет минута на левој и десној страни палубе биле су подигнуте две ограде, једна испред предњег, а друга испред главног јарбола; ограде су подигли од греда, буради пуних гвозђурије, а биле су одређене да заштите касар и кулу ако би непријатељ провалио на горњу палубу. Педесет ручних граната постављено је иза ограде, а двадесет малих сидара распоређено на склопљеним морнарским постељама које су служиле као пушкарнице.

Кад је све било спремно, Морган је наредио људима да се склоне испод куле, а сам је стао крај косника гледајући пажљиво испред себе, са десном руком на балчаку, а левом на пиштољу који му је стајао за појасом.

Непријатељска лађа је била удаљена још само шест до седам стотина метара. Оправдавајући потпуно своје име, „Муња“ ју је већ стизала, спремајући се да је нападне силовито и неодољиво.

Иако је ноћ била тамна и без месечине, шпанска лађа се сад јасно распознавала.

Баш као што је Ван Штилер и претпостављао, био је то велики линијски брод, са врло високим боковима, касаром и са три велика јарбола на којима су била раширена једра све до врха.



Био је то прави ратни брод, вероватно добро наоружан и са бројном и обученом посадом, спреман да се храбро брани.

Сваки други гусар са Тортуге не би се одлучио да га нападне; чак и у случају да га победе, на њему би нашли врло мршав плен. Зато су ови неустрашиви морски разбојници радије нападали трговачке лађе или галије са златом које су долазиле из мексиканских, венецуелских и јукатанских рудника; али Црни гусар није мислио тако, јер њега није занимало туђе богатство.

Можда је у тој лађи видео моћног Ван Гулдовог савезника, који би касније могао осујетити његове планове, и зато се спремао да је нападне пре него што се придружи ескадри адмирала Толеда или се стави у одбрану Маракайба.

Сад је растојање између две лађе било негде око пет стотина метара. Видећи да је „Муња“ упорно гони и не сумњајући више у њене непријатељске намере, шпанска лађа је испалила и другу паљбу из једног од својих највећих топова.

Ђуле овог пута није пало у море. Прошло је кроз једра испод коша одбивши врх кошног једра и оборивши црну гусарску заставу.

Оба заповедника која су управљала топовима на касару окренуше се Црном гусару, који је све време стајао за кормилом држећи у руци разгласник и повикаше:

- Треба ли да почнемо, капетане?

- Још не, одговори Гусар.

Уто одјекну и трећи пуцањ, јачи од прва два и ђуле прозвижда између једара гусарске лађе пробивши ограду на крми, само три корака од кормила.

Још један подруглив осмех затитра на уснама неустрашивог гусара, али се никаква команда није чула са његове лађе.

„Муња“ је јурила све брже, показујући непријатељској лађи високи кљун, који је из потмули шум секао море, журећи се да силовитим налетом пробуши трупину шпанске лађе. Летела је као нека црна птица, наоружана страшним кљуном.

Појава те лађе, која као да је одједном изникла из мора и која се приближавала у тишини, не одговарајући на изазивања и не дајући никакве знаке живота, морала је оставити страхан утисак на душе празноверних шпанских морнара.

Одједном се кроз помрчину разлегао отегнут крик.

На непријатељској лађи подиже се вика преплашених морнара и брзе команде.

Један заповеднички глас надјача за тренутак узбуђене повике, вероватно глас самог капетана.

- Окрећи на лево, окрени крму, сасвим!...

- Палбу с бока!

А онда са линијског брода затутња страховита екслозија, док је пламен попут муња осветљавао ноћ. Седам топова са десног бока и два велика топа са палубе сипали су ватру на гусарску лађу. Зрна су звиждала између гусара, цепала једра и кидала конопце, бушила кобилицу и бокове. Али све то није могло зауставити „Муњу“.

Вођена снажном руком Црног гусара, гусарска лађа је навалила свом снагом на велики ратни брод. И само захваљујући пилоту, који је на време окренуо кормило, шпанска лађа је избегла страховиту несрећу.

Скренувши нагло са свог правца и нагнувши се на леви бок, шпанска лађа је правим чудом избегла ударац кљуном који је требало да је са пробијеним боком пошаље на дно.

„Муња“ је прошла онуда, где се мало пре налазила крма непријатељске лађе. Гурнула ју је својим боком нагло и тако снажно, да је ударац одјекнуо чак кроз трупину брода, поломивши јој том приликом доњу мотку једра и горњи

део крме.

Промашивши ударац, гусарска лађа је наставила своју брзу вожњу и изгубила се у помрчини не дајући никакве знаке живота. Нико није могао претпоставити да се на њој налази бројна и страховито наоружана посада.

- Гром и пакао!... узвикну Ван Штилер, који је у очекивању страшног ударца био задржао дах. Ови Шпанци су баш имали срећу!

- Не бих дао ни луле дувана за све оне људе који се налазе на ратном броду, одговори Кармо. Чини ми се да их већ видим како силазе на дно великог залива.

- Мислиш ли да ће капетан поново покушати напад?

- Шпанци ће се сад чувати па ће нам окренути прамац.

- И поштено ће нас гађати. Да су нас оном паљбом гађали по дану, лоше бисмо се провели.

- А овако смо прошли са незнатним оштећењима.

- Ђути, Кармо!...

- Шта је? ...

Црни гусар је тог тренутка, са дозивалом на устима, издавао наређења:

- Сремни за покрет!...

- Зар се враћамо? упита Ван Штилер.

- До ђавола!... Па сигурно неће пустити шпанску лађу да побегне, одговори Кармо.

- А мени се чини да ни ратни брод не намерава да оде.

Било је заиста тако. Шпанска лађа, уместо да продужи пут, стала је окренувши се према ветру, као да је била решила да прихвати борбу.

Полако је маневрисала окрећући све време гусарској лађи свој кљун, како би избегла поновни напад.

Али је и „Муња“ исто то чинила на растојању од око две миље; уместо да поново пође на непријатеља, она је у великом кругу обилазила око шпанске лађе да би била изван домаћаја непријатељске артиљерије.

- Сад, разумем, рече Кармо. Наш капетан чека да сване, па да онда започне борбу и изврши јуриш.

- А жели исто тако да онемогући Шпанцима да наставе пут за Маракайбо.

- Да, баш тако. Зато се спремимо за крвави бој. И као што је обичај код гусара, ако ме случајно преполови неко топовско зрно, или погинем на палуби непријатељског брода, именујем те, Ван Штилере, наследником свога скромног иметка.

- Колико износи? ... упита Ван Штилер смејући се.

- Два смарагда, сваки вреди најмање пет стотина пијастара, а чувам их ушивене у постави од капута.

- То је таман толико да се весело проживи недељу дана на Тортуги. И ја остављам теби све што имам, само ти морам рећи да су то ова једина три дублина, која држим ушивена у појасу.

- Биће довољно да попијем шест боца шпанског вина, теби у покој душе.

- Хвала, Кармо, сад сам спокојан и могу мирно да умрем.

За то време је „Муња“ наставила да кружи око линијског брода, који је све време стајао у месту, окрећући јој увек свој прамац. Гусарска лађа је јурила као нека нестварна птица и угрожавала све време непријатеља, иако са њене палубе није загрмео ни један топ.

Црни гусар није напуштао кормило. Његове очи које су у мраку светлцуале као очи ноћних животиња нису ни за тренутак лрестајале да гледају линијски брод, као да је хтео да одгонетне шта се на његовој палуби догађа или као да је чекао неки његов погрешан маневар, па да му својим кљуном зада смртоносан ударац.

Његови морнари су га гледали с празноверним страхом. Овај човек, који је управљао лађом као да јој је удахнуо своју душу, који је кружио око плена не мењајући готово положај једара, онако непомичан и мрачан уливао је страх

и оним најодважнијим морским пустоловима.

Читаву ноћ гусарска лађа је кружила око ратног брода, не одговарајући на топовске паљбе које су с времена на време одјекивале са шпанског брода. Али кад су звезде почеле да бледе и први одсјај праскзорја обасјао таласе залива, са крме је одјекнуо Гусарев глас.

- Људи с мора!... викну. На своја места!... Подигните моју заставу!...

„Муња“ није више кружила око ратног брода. Сад је ишла право на њега, чврсто решена да га нападне.

Велика црна застава била је дигнута на врх крме и закуцана, тако да је нико не може оборити. А то је значило: победити по сваку цену или умрети, без предаје.

Тобџије на касару уперили су оба велика топа, док су гусари поређани поред ограде провукли пушке између наслаганих кревета, спремни да сруче на непријатеља ураганску ватру.

Црни гусар се прво уверио да су сви морнари на својим борбеним местима, а стражари на кошевима, крстовима и јарболима, и онда је викнуо својој посади:

- Људи с мора!... Више вас не задржавам... Живели гусари!...

На гусарском броду одјекну три пута громко ура, праћено топовском грмљавином са касара.

Линијски брод се сад био окренуо према ветру и пошао у сусрет гусарској лађи. На њему су се морали налазити храбри и одлучни људи, јер су шпанске лађе обично настојале да избегну сукобе са гусарима, знајући из искуства колико су то опасни непријатељи.

Кад се шпански брод нашао на хиљаду корака од „Муње“, започела је бесна топовска паљба, коју је линијски брод сипао час са левог час са десног бока, обавивши се сав димом и пламеном.





Била је то велика лађа са три палубе, високим јарболима и са четрнаест топова, прави ратни брод, који се можда због неког хитног задатка одвојио од ескадре адмирала Толеда.

На командном мосту, на крми, видео се командант у свечаној униформи са мачем у руци, окружен својим поручницима, док се по горњој палуби врзмао велики број морнара.

Са великом шпанском заставом која се лепршала на главном јарболу, овај моћни брод је неустрашиво пловио у сусрет „Муњи“, грмећи из својих топова.

Иако је била доста мања, гусарска лађа се није уплашила од те кише зрна. Запловила је брже, одговарајући паљбом из великих топова и чекајући погодан тренутак да опали из свих дванаест цеви.

Топовска зрна су густо падала на њену палубу, продирући у трупину брода и у батерије, ометајући маневрисање и проређујући посаду која је запосела прамац. Али „Муња“ није одступала, већ је и даље неустрашиво јурила напред.

Кад су се гусари нашли на четири стотине метара од линијског брода, стрелци су притекли у помоћ великим топовима са касара, засипајући ватром горњу палубу непријатељске лађе.

Ова паљба је била кобна по шпанску лађу, јер гусари готово никад нису промашили циљ, пошто су многи пре тога били буканијери, то јест ловци на дивље биволе.

Зрна великих гусарских пушака правила су већи покољ од топовске паљбе. Шпанци су падали као покошени дуж палуба, на касару и командном мосту.

После десет минута на палуби није било ни једног живог Шпанца.

Остали су само они у батеријама којих је било у ствари много више. Зато је победа била још увек неизвесна.



Кад су се нашле на двадесет метара једна од друге, обе лађе су нагло скренуле с правца. Готово истог часа загрмео је глас Црнога гусара усред топовске паљбе:

- Замотај главни јарбол и кош и спусти сошно једро!...

„Муња" нагло скрену под снажним окретом кормила и запетља свој косник међу конопце задњег јарбола ратног брода.

Гусар скочи са касара држећи у десној руци свој мач, а у левој пиштољ.

- Људи с мора! викнуо је. На јуриш!...

## XI ФЛАМАНСКА ВОЈВОТКИЊА

Видећи свог команданта и Моргана како јуришају на брод који им више није могао умаћи, гусари су, сви до једнога, појурили за њима.

Побацали су пушке које им више нису користиле у борби прса у прса и узели кратке сабље и пиштоље; јурили су напред као набујала река урлајући из свег гласа да би код непријатеља изазвали што већи страх.

Куке, које служе за привлачење брода, биле су брзо бачене да би се лађе што више приближиле; али су се први гусари, стигавши до косника, нестрпљиво хватали за ужад и бокове лађе или за греде и спуштали на горњу палубу ратног брода.

Ту су одмах наишли на неочекиван отпор. Кроз отворе на палуби надирали су силовито Шпанци с оружјем у руци. То су били они са батерија.

Било их је најмање стотину, а водили су их официри и подофицири са топова.

За час су се растурили по палуби, попели на прамчану кулу и навалили на прве гусаре; други су полетели на

касар и сасвим изблиза испалили два велика топа, засувши горњу палубу гусарске лађе ураганском ватром.

Црни гусар није више оклевао. Обе лађе су се налазиле једна поред друге, бок уз бок, јер су конопци са кукама били притегнути.

Прескочио је ограду и јурнуо на горњу палубу урлајући:  
- За мнош гусари!

Морган скочи за њим, а иза њега стрелци, док су стражари са кошева, крстова, јарбола и конопаца на катаркама, бацили гранате на Шпанце, дижући паклену ватру из пушака и пиштоља.

Борба је постајала све крвавија.

Црни гусар је три пута водио своје људе на јуриш, да би освојио касар на коме се било окупило око шездесет до седамдесет Шпанаца, а чији су топови брисали по горњој палуби, и три пута је био одбачен. За то време Морган је узалуд покушавао да освоји прамчану кулу.

С обе стране посада се борила с подједнаком жестином. Шпанци, који су претрпели страшне губитке од стрелаца и који су сада били у мањини, херојски су се борили, решени радије да изгину него да се предају.

Ручне гранате, које су стражари бацали са кошева гусарске лађе, правиле су велике прореде у шпанским редовима, али ови нису одступали. Мртви и рањени гомилали су се око њих, али се велика шпанска застава смело лепршала на врху главног јарбола, са крстом који је блистао на првим сунчаним зрацима. Само, њихов отпор није могао дуго потрајати. Побеснели због жилавог отпора на који су наилазили, гусари су још једном покушали да заузму прамчану кулу, јуришајући заједно са својим командантима, који су се борили у првим редовима.

Грабили су конопце спуштајући се са средњег јарбола и преко конопаца на крми; хватали су се за греде, трчали по огради и јуришали са свих страна на последње браниоце

несрећне лађе.

Црни гусар проби зид од људских тела и баци се на последњу групу бораца. Одбацио је кратку сабљу и дохватио мач.

Његова оштрица је сиктала као змија, одбијајући непријатељско оружје које је настојало да му продре до тела. Нико није могао одолети његовој десници нити се одбранити од његових удараца. Прокрчивши себи пролаз, нашао се усред гомиле лешева газећи у потоку крви која се сливала низ нагнуту површину касара.

У том тренутку стиже Морган са групом гусара. Освојио је прамчану кулу и спремао се да поубија оно мало преживелих Шпанаца који су очајнички и бесно бранили заставу што се поносно, на благом и некако равнодушном поветарцу, лепршала на врху крме.

- Јуриш на ове последње! заурла.

Али га Црни гусар задржа викнувши:

- Људи с мора! Црни гусар побеђује, али није убица!

Гусари се зауставише и оборише оружје које је било уперено на непријатеља.

- Предајте се! викну Гусар и пође према Шпанцима окупљеним око кормила. Јунацима поклањам живот!

Један наредник, последњи преживели од свих претпостављених, ступи напред, одбацивши секиру сву умрљану крвљу.

- Побеђени смо, рече промуклим гдасом. Радите са нама шта хоћете.

- Узмите своју секиру, наредниче, одговори Гусар племенито. Овако храбри људи, који са таквом жестином бране лађу своје далеке отаџбине, заслужују моје поштовање.

Затим погледа преживеле Шпанце, не обазирјући се на наредниково чуђење, које је било сасвим оправдано, јер су гусари у оваквим бојевима ретко поклањали живот

побеђенима, а готово никада им нису давали слободу без откупа.

Од бранилаца линијског брода преостало је само осамнаест морнара, а били су готово сви рањени. Одбацили су оружје и чекали са мрачном помиреношћу оно што ће их снаћи.

- Моргане, рече Гусар, спустите у воду један велики чамац и ставите у њега хране колико је потребно за недељу дана.

- Зар ћете пустити на слободу ове људе? упита заменик са извесним жаљењем.

- Да, господине. Хоћу да наградим ове несрећне, храбре морнаре.

Чувши ове речи, наредник приступи Црном гусару, рекавши му:

- Хвала, капетане. Увек ћемо се сећати великодушности Црног гусара.

- Хоћу да ми одговорите на следећа питања.

- Говорите, капетане.

- Одакле долазите?

- Из Вера Круза.

- Куда сте пловили?

- У Маракаибо.

- Да ли вас тамо чека гувернер? упита Гусар мрштећи се.

- Не знам, господине. Само је капетан знао да вам одговори на то питање.

- Имате право. Којој ескадри је припадао ваш брод?

- Ескадри адмирала Толеда.

- Имате ли неки товар на броду?

- Само топовска зрна и барут.

- Идите, слободни сте.

Али наредник, уместо да послуша, загледа се у њега некако сметено, што није измакло Гусару.

- Имате ли нешто да ми кажете? упита га.

- На броду се налазе још неке особе.
  - Заробљеници?
  - Не, госпође и њихова послуга.
  - Где су?
  - У кабинама на крми.
  - Ко су те госпође?
  - Капетан нам није рекао, али изгледа да се међу њима налази и једна високог рода.
  - А ко то?
  - Чини ми се нека војвоткиња.
  - На овој ратној лађи?... узвикну зачуђено Гусар. Где сте је укрцали?
  - У Вера Крузу.
  - Добро. Повешћемо је на Тортугу и, ако жели слободу, платиће откуп који буде одредила моја посада. Идите сад, храбри браниоци своје лађе. Желим вам да срећно стигнете на обалу.
  - Хвала, господине.
- Велики чамац је био спуштен у море, заједно са намирницама за осам дана; у њему се налазило и неколико пушака као и извесна количина муниције.
- Наредник и осамнаест морнара сиђоше у чамац, док су се велике шпанске заставе спуштале са врха крме и главног јарбола; одмах затим су биле подигнуте црне гусарске заставе поздрављене са два топовска хица.
- Црни гусар се био попео на прамац, одакле је гледао чамац који се брзо удаљавао према југу, где се отварао широки залив Маракайба.
- Кад се већ био доста одмакао, Гусар полако сиђе на палубу мрмљајући:
- И то су били људи онога издајнице!...
- Погледа своје морнаре коди су били заузети око преношења рањеника у бродску амбуланту и зашивања мртваца у платно да би их бацили у море, и даде Моргану

знак да му приђе.

- Реците мојим људима, да се у њихову корист одричем дела који ми припада од продаје лађе.

- Господине!... узвикну заменик зачуђено. Ова лађа вреди хиљаде и хиљаде пијастара, ви то добро знате.

- А зар је мени стало до новца? одговори презриво Гусар. Ја се борим из личних побуда, а не зато што сам похлепан на богатство. Осим тога, ја сам већ добио свој део.

- Није истина, господине.

- Истина је, да смо повели оних осамнаест заробљеника на Тортугу морали би платити откупнину.

- Нису они много вредели. Можда не би платили ни хиљаду пијастара.

- За мене је то довољно. Реците мојим људима да одреде висину откупа за војвоткињу која се налази на овој лађи. Гувернер Вера Круза и Маракаиба платиће, ако желе да је виде на слободи.

- Наши људи воле новац, али воле још више свога капетана и зато ће вам уступити и оне заробљенике који се налазе на крми.

- Видећемо, одговори Гусар слегнувши раменима.

Таман је хтео да пође на крму, кад се врата на кабини нагло отворише и на њима се појави једна млада девојка, коју су пратиле две жене и два пажа раскошно одевена.

Била је то лепа и врло млада девојка, висока и витка, са ружичаetim тенom који се види само код девојака северних земаља, а нарочито код оних које припадају англосаксонској или шкотско-данској раси. Имала је дугу светлоплаву косу, која се преливала пре у сребро него у злато и падала јој низ рамена, скупљена једном широком плавом траком украшеном бисерима. Очи младе девојке биле су савршеног облика и имале су неку неодређену боју, као блесак тамног челика. Над њима су се у луку извијале изванредно fine обрве које међутим нису биле плаве као

коса, него црне.

Девојка, која је неоспорно била веома млада, јер још није имала облике праве жене, носила је отмену хаљину од плаве свиле, са великим чипканим оковратником какви су се носили у оно време, само веома једноставним, без златних или сребрних украса. Али је око врата имала неколико редова крупних бисера, који су морали коштати на хиљаде пијаетара, као и наушнице украшене дивним смарагдима, драгим камењем у оно време необично траженим и цењеним.

Две жене, које су ишле за њом, вероватно њене собарице, биле су мулаткиње, обе лепе и тамне, сјајне пути. Мулати су били и оба пажа.

Видећи да је палуба лађе закрчена мртвацима, рањеницима, оружјем, поломљеним деловима и сва умрљана крвљу, девојка устукну гнушајући се и, као да је пожелела да се врати у кабину, да би се ослободила тог страшног призора. Али угледавши Црног гусара, који се био зауставио на четири корака испред ње, упита га љутито мрштећи обрве:

- Шта се овде догодило, господине?

- Могли бисте и сами погодити, госпођо, одговори Гусар, поклонивши се. Страшна битка која се рђаво завршила по Шпанце.

- А ко сте ви?

Гусар одбаци окрвављени мач што га је још држао у руци и скинувши учтиво широки шешир, одговори јој веома уљудно:

- Ја сам, госпођо, племић с друге стране мора.

- То ми не каже ко сте ви, одговори она, мало одобровољена Гусаревом љубазношћу.

- Онда ћу додати да сам витез Емилио ди Роканера, господин од Валпента и Вентимиља, али ме овде зову другим именом.





- А којим то, витеже?

- Ја сам Црни гусар.

Чувши то име, на лепом лицу маде девојке појави се ужас. Њена ружичаста пут постаде бела као алабастер.

- Црни гусар, прошапта, гледајући га престрашено. Страшни гусар са Тортуге, непомирљиви непријатељ Шпанаца.

- Можда се варате, госпођо. Истина је да се борим против Шпанаца, ја немам разлога да их мрзим. То сам и доказао дајући слободу преживелим морнарима са овога брода.

- Видите ли тамо, где се море спаја са хоризонтом, ону црну тачку која као да се изгубила у пространству? То је чамац у коме се налази деветнаест шпанских морнара и којима сам поклатио слободу, иако сам их по свим законима рата могао убити или задржати као заробљенике.

- Значи да су лагали они који су вас приказивали као најстрашнијег гусара са Тортуге.

- Можда, одговори Гусар.

- Шта ћете са мном учинити, витеже?

- Пре свега, хоћу нешто да вас запитам.

- Реците, господине.

- Ко сте ви?

- Фламанка.

- Војвоткиња, како су ми рекли.

- Истина је, кавалијере, одговори она с негодовањем, као да јој није било право што је Гусар већ сазнао за њено високо порекло.

- Како се зовете, ако смем да питам?

- Је ли неопходно да вам то кажем?...

- Треба да знам ко сте, ако мислите да повратите слободу.

- Слободу?... Ах!... Да, истина је, заборавила сам да сам ваш заробљеник.

- Нисте мој, госпођо, него гусара, рече он мрштећи се. Морски лопови!... Ех!... Колико осветника има међу њима!... Зар Монбар, звани „Утаманитељ“, није водио борбу да освети сироте Индијанце, које је уништила незајажљива похлепа шпанских пустолова? Ко зна, можда ћете једног дана сазнати зашто је племић, који води порекло од савојских војвода, дошао овамо да се потуца по водама великог Мексиканског залива... Ваше име, госпођо.

- Онората Вилерман, војвоткиња од Велтендрема.

- Добро, госпођо. Вратите се у кабину, јер ми морамо обавити један тужан посао; сахранићемо јунаке који су пали у борби. Али вас зато вечерас очекујем на палуби моје лађе да заједно вечерамо.

- Хвала, витеже, рече она, пруживши му своју белу руку, малу као код детета и са финим прстима.

Затим се лако наклони и полако пође. Али пре него што је ушла у кабину, девојка се осврте. Угледавши Црног гусара како стоји непомичан на своме месту, држећи у руци шешир, још једном му се насмеши. Гусар се није ни помакао. Његове очи, које су опет постале мрачне, још увек су биле упрте у врата, док му је читаво лице имало тмуран изглед.

Стајао је тако неколико минута, као да је утонуо у мучно размишљање и као да су му очи пратиле неку непостојану визију. Затим се трже и одмахнувши главом промрмља:

- Лудост!...

## ХИ ПРВИ ПЛАМЕН

Страшна борба која се водила између гусарске лађе и шпанског линијског брода била је кобна за обе посаде. Више од две стотине погинулих покривало је горњу палубу, прамчану кулу и касар освојене лађе. Једни су пали од граната које су бацили стражари са кошева и јарбола, други од топовских зрна и ватре из пушака и пиштоља. Неки су изгинули у последњим јуришима од хладног оружја.

Шпанска лађа је изгубила сто шездесет чланова своје посаде, а гусарска четрдесет и осам, поред двадесет и седам рањених бораца које су одмах пренели у амбуланту на гусарској лађи.

И лађе су претрпеле знатна оштећења од топовске паљбе. „Муња“ је, захваљујући својим брзим нападима и спретном маневрисању, изгубила само нека споредна једра, која су се могла лако променити, јер је брод био снабдевен потребним материјалом; осим тога, бокови су били на више места оштећени и читаво управљање лађом отежано. Али је зато шпанска лађа била доведена у такво

стање да готово није могла да се покрене.

Кормило је разнело топовско зрно, а главни јарбол, оштећен од експлозије једне бомбе, претио је да се сруши сваког тренутка под најмањим притиском једара. Средњи јарбол је изгубио горњи део и сви конопци су му били покидани. Бокови су такође били доста оштећени.

И поред свега, остао је то један велики и леп брод, који се, поправљен, могао продати на Тортуги уз велику добит, утолико пре што је имао бројну артиљерију и велику количину муниције, а то је оно што је гусарима нарочито требало, јер су обично оскудевали и у топовима и у муницији.

Добивши праву слику о губицима и о штети коју су претрпеле обе лађе, Црни гусар нареди да се са палубе уклоне лешеви и приступи најхитнијим оправкама. Било му је веома стало да отплови што пре с тог места, како се не би изложио опасности да га нападне ескадра адмирала Толеда, јер се још увек налазио исувише близу Маракайба.

Тужни обред уклањања лешева брзо је завршен. Лешеви су сложени два по два у груба платна, с топовским кутлама причвршћеним за ноге и затим бачени у понор Великог залива. Гусари су их претходно лишили свих вреднијих ствари које су имали на себи, јер рибама оне нису биле потребне, како је у шали говорио Кармо свом пријатељу Ван Штилеру. Оба ова гусара успела су правим чудом да избегну смрт.

Обавивши овај тужни посао, морнари су под вођством заповедника палубе и његових заменика уклонили са палубе поломљене делове и спирали крв млазевима воде, а затим су почели да поправљају оштећене делове који су били изрешетани топовском паљбом.

Морали су ипак да сруше главни јарбол линијског брода и учврсте добро средњи, а уместо поломљеног кормила да ставе једно огромно весло, јер у бродском магацину нису

нашли никакво помоћно кормило.

И поред свега тога лађа још није била у стању да заплочи. Тако је одлучено да је привежу за „Муњу“, јер Гусар није хтео да дели своју посаду која је била прилично проређена.

Један дебео конопац пребачен је са крме гусарске лађе и причвршћен за прамац ратног брода. А онда су, нешто пре заласка сунца, обе лађе подигле једра и заплочиле полако према северу, настојећи да се што пре нађу у сигурности, коју им је пружало њихово страшно острво.

Црни гусар је, издајући последња наређења за ноћ, препоручио да се удвостручи стража, јер се после оне бесне топовске пуцњаве више није осећао потпуно сигуран, будући да се налазио веома близу венецуелске обале. Затим је послао Црнца и Бискајца да му доведу на лађу фламанску војвоткињу.

Оба човека сиђоше у већ спуштен чамац и упутише се према лађи коју је вукла „Муња“. За то време је Црни Гусар шетао по горњој палуби и, судећи по неким његовим покретима, био је веома узбуђен и забринут.

Супротно његовом обичају, изгледао је узнемирен и нервозан. Нагло је прекидао шетњу, као да га мучи нека мисао и прилазио Моргану, који је стражарио на прамчаној кули, као да је имао нешто да му саопшти, а затим би му одједном окренуо леђа и брзо се удаљио према крми.

Био је као и увек тмуран, и можда још мрачнији него обично. Три пута су га видели како се пење на касар и гледа линијски брод, одмахујући нестрпљиво рукама, и како се затим журно удаљава застајући на прамчаној кули и гледајући расејано пун месец, који се дизао на хоризонту обасјавши море сребрнстом светлошћу.

У тренутку кад је зачуо ударац чамца о „Муњин“ бок, брзо је сишао са прамчане куле и зауставио се на врху

степеница, које су биле спуштене на левој страни брода.

Онората се пела, лако као птица и не придржавајући се за ограду. Била је обучена као тога јутра, али је преко главе имала пребачен велики шал од шарене свиле, извезен златом и украшен ресама као мексикански *seraré*.

Црни гусар је чекао са шеширом у руци, док му је лева рука лежала на дршци дугачког мача.

- Веома сам вам захвалан, госпођо што сте ме посетили на мојој лађи, рече јој.

- Ја вама треба да се захвалим, витеже, што сте ме примили на гусарски брод, одговори она, пригнувши љупко главу. Не заборавите да сам ваша заробљеница.

- Љубазност није непозната чак ни морским разбојницима, одговори Гусар с лаким подсмехом.

- Да ли сте још љути због оног што сам јутрос рекла?

Гусар јој не одговори, него јој даде знак да пође за њим.

- Хтела бих прво нешто да вас питам, витеже, рече она задржавши га.

- Реците.

- Да ли се љутите што сам повела са собом једну од својих пратиља?

- Не, госпођо, мислио сам, у ствари, да ће доћи обе.

Понуди јој затим љубазно руку и поведе је на крму, а затим у салон.

Ова мала одаја испод касара, у висини горње палубе, била је намештена тако елегантно и са укусом, да је чак и млада војвоткиња остала задивљена, иако је навикла да живи у раскоши.

Било је јасно да се овај гусар и за време свог лутања по мору није сасвим одрекао оне удобности и елеганције коју је имао у својим дворцима.

Зидови салона су били обложени светлоплавом свилом протканом златом и украшени великим венецијанским огледалима. Под је био застрт меканим источњачким

тепихом, а широки прозори, преграђени ижљебљеним стубовима и прекривени лаким муслинским завесама, гледали су на море.

У угловима су се налазили ормани пуни сребрних предмета, а у средини богато постављен сто покривен снежно-белим фландријским чаршавом. Околу су биле поређане мале удобне наслоњаче пресвучене плавим велуром и масивно оковане металом.

Два велика и уметнички израђена свећњака осветљавала су салон тако да су блистала огледала и изукрштани мачеви на вратима.

Гусар позва младу Фламанку и њену пратиљу да седну за сто, па и сам седе преко пута њих; за то време је Моко, дивовски Црнац, служио вечеру у сребрним тањирима на којима је био утиснут неки чудан грб, можда капетанов, јер је представљао гробен над којим су летела четири орла. На грбу се налазио још и неки неразумљив знак.

Вечера се састојала од свежих риба које је изврсно и на више начина припремио бродски кувар, затим од усољеног меса, слаткиша и тропског воћа. Све је то заливено бираним шпанским и италијанским винима. За све време вечере Гусар није проговорио ни речи, а млада Фламанка се бојала да га отргне из његових мисли.

Пошто је послужена чоколада, како је то обичај у Шпанији, у веома малим порцеланским чашицама, капетан као да се одлучио да прекине готово муклу тишину која је владала у салону.

- Опростите, госпођо, рече гледајући младу Фламанку. Опростите што сам за време јела био замишљен и што вас нисам боље забављао. Али кад падне ноћ, моју душу често обузима нека мрачна туга и моје мисли силазе на дно Великог залива или лете по магловитим крајевима које заплъскује Северно море. Шта можете? Има толико мрачних успомена које муче моју душу и помућују ми



мисли.

- Вас? Најхрабријег од свих гусара! узвикну девојка зачуђено. Вас који крстарите морима и имате лађу која побеђује највеће бојне бродове, чији људи на један знак лете у смрт? Зар вас, који долазите до огромног плена и богатства и кога сматрају најстрашнијим гусарским вођом?... Како вас може мучити тута?

- Погледајте одећу коју носим и сетите се имена којим ме зову. Зар у свему томе нема неке мрачне туге?

- Истина је, одговори млада војвоткиња, погођена тим речима. Ваше одело је тамно као ноћ, а гусари су вам дали име од кога човека хвата страх. У Вера Крузу, где сам провела неко време код маркиза Хередиаса, чула сам како о вама причају такве приче од којих се коса диже на глави.

- А које су то приче, госпођо? упита Гусар с подругљивим осмехом, док му је у очима севао мрачан пламен. Гледао је младу Фламанку право у очи, као да је хтео да прочита оно што је било исписано на дну њене душе.

- Чула сам како је Црни гусар препловио Атлантук заједно са своја два брата, од којих је један носио зелену, а други црвену одећу, да би извршили неку страшну освету.

- Ах!... учини Гусар смркнувши се.

- Рекли су ми да сте увек тмурни и ћутљиви. А кад бесни невреме над Антилима, кажу да излазите на пучину и пркосећи таласима и ветру крстарите без страха Великим заливом, изазивајући бес природе, јер вас чувају, како кажу, паклене силе.

- А затим?...

- Кажу да је Зеленог и Црвеног гусара обесио један човек који је ваш заклето непријатељ и да...

- Наставите, рече Гусар, док му је глас постајао све муклији.

Уместо да заврши, млада војвоткиња застаде, гледајући га са извесним немиром и не без неког неодређеног страха.

- Па добро, зашто сте стали? упита је.
- Не усуђујем се, одговори она оклевајући.
- Можда ме се плашите, госпођо?
- Не, али...

Затим, устајући са столице, упита га нагло:

- Је ли истина да ви призивате мртве?

У том часу, о леви бок лађе разбио се један велики талас, чији се ударац потмуло разлегао у трупини брода, док су млазеви пене заплъуснули чак и прозоре салона, квасећи завесе.

Гусар брзо устаде, блед као мртац. Погледа девојку очима које су блистале као жеравице и у којима се огледала дубока туга. Затим приђе једном прозору, отвори га и нагну се напоље.

Море је било мирно и обасјано бледом месечином. Лаки поветарац, који је надимао „Муњина“ једра, само је мало намрешкао водену површину.

Али се на левом боку лађе још увек пенила вода, сливајући се низ бок, као да се неки огроман талас покренут тајанственом снагом или неком чудном природном појавом, био разбио о лађу.

Црни гусар је стајао непомичан на прозору, прекрстивши руке на грудима по свом обичају и гледао без речи у море. Као да је својим зажареним очима хтео да продре у дубине Карипског мора.

Војвоткиња му приђе без речи, али је и она била бледа и обузета неким празноверним страхом.

- Шта гледате, витеже? упита га благо.

Али Гусар као да је није чуо. Стајао је и даље непомичан.

- На шта мислите? упита га поново.

- Питам се, одговори мрачно, је ли могућно да мртви, сахрањени на дну мора, могу да напусте поноре где почивају и да се попну на површину.

Млада девојка се стресе.

- О којима мртвима говорите?... упита га после неколико тренутака.

- О онима који су мртви... а неосвећени.

- О својој браћи, можда?

- Можда, одговори Гусар једва чујно.

Затим нагло приђе столу, напуни две чаше белим вином и рече са усиљеним осмехом, који је одударао од његовог бледог лица: У ваше здравље, госпођо. Ноћ се већ одавно спустила и зато бисте се морали вратити на своју лађу.

- Ноћ је мирна, витеже и никаква опасност не прети чамцу којим треба да се вратим, одговори она.

Гусарев поглед, све до тог тренутка мрачан, као да се одједном разведрио.

- Хоћете ли још остати са мном, госпођо? упита је.

- Да, ако вам није непријатно.

- Напротив, госпођо! Живот на мору је суров и тако су ретки тренуци разоноде! Али ви, госпођо, ако се не варам, желите да останете овде зато што имате неки одређен разлог за то.

- Можда сте у праву.

- Говорите. Туга која ме је мало пре обузела већ је нестала.

- Реците ми, витеже, је ли истина да сте оставили своју земљу и дошли овамо да бисте извршили неку страшну освету?...

- Да, госпођо. И још ћу вам рећи да нећу имати среће ни на земљи ни на мору док ту освету не извршим.

- Толико, дакле, мрзите тог човека?

- Толико, да бих дао и последњу кап своје крви само да га убијем.

- Али, шта вам је учинио?

- Уништио је моју породицу, госпођо, и ја сам пре две ноћи изрекао страшну заклетву, коју ћу извршити макар морао прокрстарити цео свет и прекопати читаву земљу да

бих пронашао свог смртног непријатеља и све оне који имају ту несрећу да носе његово име.

- И тај човек живи овде, у Америци?

- У једном од градова Великог залива.

- Али, како се зове?... упита млада девојка узнемирено. Можда га познајем.

Гусар јој не одговори, него се загледа у њене очи.

- Да ли вам је стало да то сазнате? упита је после краћег ћутања. Ви не припадате гусарима и можда би било опасно да вам то поверим.

- Ох!... Витеже!... узвикну она пребледевши.

Гусар одмахну главом као да је хтео да се ослободи неке мисли која га је салетала, па онда нагло устаде и поче узрујано да шета по салону.

- Касно је госпођо. Морате се вратити на своју лађу.

Окрете се затим Црнцу, који је стајао непомично пред вратима као неки кип од црног базалта и упита га:

- Је ли спремна барка?

- Да, господару, одговори Африканац.

- Ко ће веслати?

- Бели пријатељ и његов друг.

- Пођите, госпођо.

Млада Фламanka пребаци преко главе велики свилени шал и устаде.

Гусар јој без речи пружи руку и поведе на палубу. Док су прелазили тих неколико корака, Гусар два пута застаде и погледа је у лице. И као да му се из груди отео пригушен уздах.

- Збогом, госпођо, рече јој кад су дошли до степеница. Она му пружи своју малу, дрхтаву руку коју он узбуђено стисну.

- Хвала на гостопримству, витеже, прошапута млада девојка.

Он се поклони без речи и показа јој Кармоа и Ван

Штилера, који су је чекали на дну степеница.

Девојка сиђе са својом мулаткињом; али кад је била на дну степеница, подиже главу и угледа Црног гусара нагнутог преко ограде како је прати погледом.

Скочи затим у чамац и седе на крму, поред мулаткиње, док су се Ван Штилер и Кармо прихватили весала.

После неколико удараца веслом, барка пристаде уз бок линијског брода, који се полако кретао по „Муњином“ трагу.

Млада Фламанка, стигавши на палубу, уместо да уђе у своју кабину, попе се на прамчану кулу и загледа се пажљиво у гусарски брод.

На крми крај кормила, оцртавала се јасно при месечини фигура Црног гусара с великим пером које се вило на ноћном поветарцу.

Стајао је тамо непомичан, наслонивши ногу на ограду брода, са левом руком на балчаку свога страшног мача, а десном на боку и гледао нетремице на прамцац шпанске лађе.

- Погледај га! То је он! шапну девојка младој мулаткињи која ју је пратила. То је онај мрачни племић с друге стране мора!... Какав необичан човек!...

### XIII ТАЈАНСТВЕНЕ ЧАРИ

„Муња“ је полако пловила према северу, да би коначно стигла до обала Сан Доминга и ушла у широки канал који се отвара између Сан Доминга и Кубе.

Ометана у пловидби великом Голфском струјом, која пошто пређе Атлантик улази с великом жестином у Антилско море, јурећи према обалама Средње Америке да би, после огромног круга, изашла из Мексиканског Залива, крај Бахамских острва и јужних обала Флориде, а исто тако и линијским бродом, који је морала да вуче „Муња“ је споро напредовала, јер је и ветар био врло слаб.

Време је и даље остало лепо, а то је била права срећа за „Муњу“, иначе би морала препустити бесним таласима крупан плен који су тако скупо платили; урагани који бесне у пределима Антила тако су силовити да је тешко и створити представу о њиховој јачини.

Ови крајеви, којима је природа изгледала веома наклоњена, ова богата и необично плодна острва, са изузетно повољном климом и увек чистим небом које не заостаје за толико опеваним италијанским небом, због

источних ветрова и због Голфске струје врло често су предмет страховитих поплава које их за неколико сати опустоше.

С времена на време обори се на ове крајеве жестоко невреме, уништавајући богате плантаже, чупајући из корена читаве шуме, срањујући са земљом градове и села. Страшни потреси на мору подижу тада изненада огромне таласе који се неодољивом жестином разбијају о обалу, носећи све пред собом и вукући укотвљене лађе из лука по опустошеним пољима. Земља се савија као у неком болном грчу, сахрањујући међу рушевинама хиљаде и хиљаде људи.

Али је морнаре Црног гусара пратила срећна звезда, јер је, као што смо рекли, време и даље било лепо и обећавало мирну пловидбу све до Тортуге.

„Муња“ је мирно једрила по смарагдно зеленој води, чистој као кристал и тако прозирној да се могло на дубини од сто лаката видети бело дно Великог залива посуто коралима.

Светлост се преламала на белом песку, чинећи воду још бистријом, тако да је добијао вртоглавицу сваки онај који није навикао да гледа у те дубине.

Усред чисте и провидне воде пливале су и праћакале се тамо-овамо необичне рибе, играјући се и гонећи једна другу. Често су се видели како се пењу из дубина на површину, ударајући снажно репом, они страшни људождери које зову *zigane* и који су веома сродни морском псу, а нису ништа мање дивљи. Неки су дуги више од двадесет стопа и имају главу налик на чекић, велике, скоро провидне округле очи, усађене с једне и друге стране главе и огромне чељусти наоружане дугачким троугластим зубима.

Два дана после заузимања ратног брода, „Муња“ је, гоњена доста јаким и повољним ветром, запловила оним

делом мора који се налази између Јамајке и западног рта Хаитија, пловећи брзо према јужној обали Кубе.

Црни гусар, који је провео све време у својој кабини, чувши како кормилар јавља да су на помолу високе планине Јамајке, попе се на командни мост.

Још увек је био обузет оним необјашњивим немиром који је осетио кад је позвао на лађу младу Фламанку.

Није нигде налазио мира. Нервозно је шетао по мосту, забринут и ћутљив. Ни с ким није разговарао, па ни са својим замеником.

Задржао се тако око пола сата на мосту, окрећући понекад расејано поглед према планинама Јамајке које су се јасно исцртавале на светлом хоризонту, као да су изрониле из мора. Затим је сишао и наставио да шета између предњег и главног јарбола, намакнувши дубоко на чело широки обод свог шешира.

Одједном, као да га је неочекивано обузела нека мисао и као да се покорио неодољивом искушењу, Гусар се поново попео на мост, па на касар и зауставио крај ограде на крми.

Његове очи истог часа су потражиле прамац шпанске лађе, удаљене једва шездесет корака, колико је био дугачак конопац што је вукао брод.

Тргуо се и окренуо да се врати натраг, али је одмах стао и његово тако мрачно лице одједном се озарило и облило лаким руменилом. Али то је трајало само један тренутак.

На прамцу шпанске лађе угледао је једну белу прилику, наслоњену на ограду. Била је то млада Фламанка, умотана у дуг бели огртач, чија се плава расута коса у живописном нeredу спуштала низ рамена, мршена лаким поветарцем.

Стајала је окренута према гусарској лађи и гледала право у Црног гусара.

Онако непомична, подупирући браду са обе руке, изгледала је некако замишљена.

Црни гусар није направдио ни један покрет, чак је није ни



поздравио. Ухватио се обема рукама чврсто за ограду, као да се бојао да ће га отуда нека сила привући, док је сав занесен гледао у младу Фламанку.

Изгледао је као опчињен тим погледом у коме је блистао тамни челик, и скоро није дисао.

Ова чар, толико необична за човека Гусарева кова, трајала је само један минут, а онда се нагло распршила.

Гусар се скоро покајао што је дозволио да га савладају очи младе девојке и зато се нагло одвојио од ограде и коракнуо један корак назад.

Погледао је кормилара, који је стајао недалеко од њега, затим море, а онда једра своје лађе и повукао се још два корака назад, не могавши да одвоји очи од младе Фламанке, коју је опет почео да гледа.

Девојка се није ни помакла. Стајала је још увек наслоњена на ограду, подуширући десном руком браду. Нагнувши напред плаву главицу гледала је нетремице у Гусара својим крупним очима, Живи, неодољиви пламен ширио се из њених зеница, које су изгледале непомичне и готово стакласте.

„Муњин“ капетан је стално узмицао, али полако, као да се није могао отрести тој чаролији. Био је блеђи него икада и ноге су му приметно подрхтавале.

Дошавши на крај касара, попео се на командни мост, узмичући све време и ту се задржао неколико часака, а онда продужио да се повлачи све док није ударио у Моргану, који је управо завршавао своју стражу.

- Ах!... Опростите! рече му Гусар у неприлици, док му је лака румен обојила бледе образе.

- Гледате ли и ви сунце, господине? упита Морган.

- Шта је са сунцем? ...

- Погледајте га.

Гусар подиже очи и примети како је сунце, које је мало пре жарко сијало, постало црвенкасто, тако да је личило на

ужарену плочу.

Погледао је затим према планинама Јамајке и видео њихове врхове који су се још јасније истицали на хоризонту, као да су обасјани неком јачом светлошћу него раније.

На Гусаревом лицу појави се узнемиреност и његове очи потражише шпански брод, задржавши се опет на младој Фламанки, која је још увек стајала крај ограде.

- Sprema се страшно невреме, рече затим муклим гласом.

- Сви су знаци, господине, одговори Морган. Осећате ли овај непријатан задах који се диже са мора.

- Да, а и ваздух се мути. То су предзнаци страховитих урагана који бесне над Антилима.

- Истина је, капетане.

- Да не изгубимо наш плен?

- Хоћете ли један савет, господине?

- Реците, Моргане.

- Пребаците пола наше посаде на шпански брод.

- Имате право. Било би ми жао због наших људи да изгубимо овако лепу лађу.

- Хоћете ли војвоткињу оставити тамо?

- Младу Фламанку... рече Гусар мрштећи се.

- Било би боље да пређе овамо.

- Да ли би вам било жао да се удави? упита капетан, окренувши се нагло Моргану и гледајући га право у очи.

- Мислим да та војвоткиња вреди... неколико хиљада пијастара.

- Ах!... Тако је... Мораће да плати откуп.

- Хоћете ли да је пребацимо овамо, пре него што се море узбурка.

Гусар му не одговори. Шетао је опет амо-овамо по мосту, као да је био заокупљен неким озбиљним мислима.

Шетао се тако неколико минута, а онда је одједном

застао испред Моргана и изненада га запитао:

- Верујете ли ви да извесне жене могу бити судбоносне?...
- Шта хоћете тиме да кажете?... упита заменик зачуђено.
- Да ли бисте могли да волите једну жену, без страха?
- Зашто да не?

- Зар не мислите да је опасније једно лепо девојче, него крвави јуриш на непријатељски брод?

- Понекад, да. Али знате ли, капетане, шта кажу гусари и буканијери са Тортуге, пре него што одаберу себи животног друга међу женама које владе Француске и Енглеске шаљу овамо да нађу себи мужа?

- Никада се нисам распитивао за женидбе наших гусара и буканијера.

- Они кажу баш овако: Не тражим да ми полагеш рачуна о ономе што си до сада радила, о жено, и све ти праштам, али ћеш ми зато полагати рачуна за све оно што будеш радила од сада - и, ударајући по цеви своје пушке, додају: ево ко ће ме осветити; ако ти погрешиш неће погрешити ова пушка.

Гусар слеже раменима и рече:

- Ех! Нисам мислио на жене, које овамо силом шаљу прекоморске земље.

Застао је за тренутак и показујући на младу девојку, која је још стајала на истом месту, настави:

- Шта мислите о оном девојчету, замениче?
- Мислим да је то најдивније створење које се икада појавило на овим морима.
- Да ли би вас било страх од те девојке?
- Од ње!... Никако!
- Ја бих се плашио, замениче!
- Ви? Ви, кога зову Црни гусар? Шалите се, капетане.
- Не, одговори Црни гусар. Једна циганка у мојој домовини ми је прорекла да ће прва жена коју будем волео бити судбоносна по мене.

- То су измишљотине, капетане.

- Али, шта бисте ви рекли ако додам да је та циганка прорекла мојој браћи да ће један погинути због срамне издаје, а друга двојица бити обешена? Ви знате да се то тужно предсказивање и испунило.

- А затим?...

- Да ћу погинути на мору далеко од своје отаџбине и то због вољене жене.

- Ву God!... промрмља Морган најезивши се. Али та циганка се могла преварити у погледу четвртог брата.

- Не, одговори Црни гусар мрачним гласом.

Затресе главом и остаде један тренутак замишљен, а онда рече:

- И нека буде!...

Сиђе затим са командног моста и упути се на прамац, где је видео Африканца у разговору са Кармоом и Ван Штилером, довикнувши им:

- Спустите чамац у воду! Доведите на „Муњу” војвоткињу од Велтендрема и њену пратњу.

Док су се двојица гусара и Африканац журили да изврше наређење, Морган је одвојио тридесет морнара као појачање онима који су се већ налазили на шпанском броду, предвиђајући да ће врло брзо морати да пресеку конопац којим је била привезана шпанска лађа.

Четврт сата касније Кармо и његови другови већ су се враћали на лађу. Фламанска војвоткиња, њене две пратиље и оба пажа попели су се на „Муњу”, где их је на врху степеница чекао Гусар.

- Имате ли нешто хитно да ми саопштите, витеже? упита млада девојка гледајући га у очи.

- Да, госпођо, одговори Гусар поклонивши се.

- А шта, ако смем питати?

- Да ћемо бити принуђени да препустимо ваш брод на милост и немилост таласима.

- А зашто? Да нас можда не прогоне? ...

- Не, већ зато што се спрема страшна олуја, због које ћу морати да пресечем конопац који вуче ваш брод. Можда сте слушали о олујама које бесне над Великим заливом кад га захвате страшни ветрови.

- А вама је стало да не изгубите своју заробљеницу, је ли тако, витеже? рече Фламанка смешећи се.

- Моја „Муња“ је отпорнија од шпанског брода.

- Хвала на љубазности, витеже.

- Немојте ми захваљивати, госпођо, одговори Гусар замишљено. Можда ће овај ураган бити за некога кобан.

- Кобан!... узвикну војвоткиња зачуђено. А за кога?

- То ће се видети!

- Али зашто? ...

- Све је у рукама судбине.

- Да ли се бојите за своју лађу?

На Гусаревим уснама појави се смешак.

- Моја „Муња“! Она је у стању да пркоси и громовима и узбурканом мору, и што више бесне небо и море ја сам све сигурнији за кормилом своје лађе.

- То знам, али...

- Не трудите се да сазнате нешто подробније, госпођо. О свему ће се постарати судбина.

Затим јој показа кабину на крми и скинувши шешир рече јој:

- Примите ово гостопримство које вам неће пружити све удобности, госпођо! Ми смо поморци!

Стави поново шешир на главу и попе се на командни мост. У том часу, тишину која је владала над морем одједном је разбио страховити ветар, који се подигао над Малим Антилима.

Чамци који су пребацили на линијски брод оних тридесет морнара били су се вратили и посада их је помоћу котурача опет подигла на палубу.

Гусар се подигао на командни мост где се већ налазио Морган и почео посматрати источну страну неба.

Један велики облак, јако таман и са црвеним ивицама, брзо се пео на хоризонту, ношен без сумње неодољивим ветром, док је сунце већ скоро на заласку постајало све мрачније, као да се између земље и неба раширила нека магла.

- Над Хаитима већ бесни ураган, рече Гусар Моргану.

- Можда су и Мали Антили до сада опустошени, додаде заменик. За један сат и над овим морем беснеће ураган.

- Шта бисте ви учинили на мом месту?

- Потражио бих склониште на Јамајки.

- Зар да моја „Муња“ побегне испред урагана!... узвикну Гусар охоло. Ох!... Никада!...

- Познато вам је, господине, да над Антилима бесне незапамћени урагани.

- Знам и зато сам спреман да им пркосим. Нека линијски брод потражи спас на тим обалама, али моја „Муња“ то нипошто неће учинити. Ко командује нашим људима на шпанском броду?

- Заповедник палубе Ван Хорн.

- То је храбар човек. Једног дана ће постати чувени гусар. Умеће тај да се извуче из незгоде и да сачува плен.

Сиђе затим на касар, држећи у руци дозивало и са ограде крме викну громким гласом:

- Пресеците конопац!... Хеј! Ван Хорне, окрени према Јамајци... Чекаћемо вас на Тортуги!\_\_\_\_\_

- У реду, капетане, одговори заповедник палубе, који се налазио на прамцу шпанског брода, очекујући наређења.

Дохвати секиру и једним ударцем пресече конопац, а затим, окренувши се својим морнарима, викну скинувши капу с главе:

- Нека нам је са срећом!...

Лађа рашири једра на предњем и средњем јарболу,

пошто више није могла да рачуна на главни, и окрете према Јамајци. За то време је „Муња“ смело запловила између западних обала Хаитија и јужне обале Кубе у такозвани канал Горњег ветра.

Ураган се брзо приближавао. Тишина је била нагло прекинута бесним налетима ветра са Малих Антила, док су таласи нагло надоласили задобијајући страشان изглед.

Изледало је као да доле у дубинама море кључа, јер су се на површини стварали пенушави вртлози, док су млазеви воде високо шикљали попут течних стубова који су се поново рушили уз страховиту буку.

Црни облак се брзо пео, прекривајући небо и заклањајући сасвим светлост предвечерја, док се помрчина спуштала над узбурканим морем, бојећи таласе готово у црно, као да су се у њих излили потоци смоле.

Гусар је све време био миран и ведар, као да се није бринуо због блиске олује. Пратио је погледом линијски брод, који се тетурао под смањеним једрима између таласа, нестајући на тамном хоризонту у правцу Јамајке.

Можда је био мало забринут због те лађе, знајући да се налази у веома лошем стању и да ће морати да одолева страшним налетима ветра. За своју „Муњу“ се није нимало плашио.

Кад је лађа нестала, сишао је на касар и уклонивши пилота рекао:

- Овамо кормило!... „Муњом“ хоћу ја да управљам!...

## XIV УРАГАН НАД АНТИЛИМА

Мали Антили су већ били опустошени, пошто су стајали први на удару страшном урагану, чинећи брану према таласима са Атлантика које су неодољивом снагом гонили источни ветрови на обале америчког континента, а одатле на Порторико и Хаити. Ураган се сад сручио на канал Горњег ветра са жестином тако добро познатом поморцима који плове Мексиканским заливом и Карипским морем.

После јасне и блиставе екваторске светлости пала је тамна ноћ, чију тмину још није била разбила ни једна муња. Настала је тако једна од оних ноћи које плаше и најсмелије поморце. Видела се само пена огромних таласа, која као да је постала фосфоросцентна.

Вода и ветар брисали су морем неодољивом жестином. Изненадни налети ветра ређали су се један за другим, звиждећи и урлајући страховито; затегнута једра су снажно лупала, а јарболи се савијали.

У ваздуху се чула чудна бука, која је расла из часа у час. Као да је небом јурило у лудом трку безброј кола



натоварених гвожђуријом, или као да су тешки возови пуном брзином хуктали преко гвоздених мостова.

Море је постало ужасно. Таласи високи као брегови јурили су са истока на запад рушећи се један преко другог уз потмулу рику и страшно клокотање и бацајући у вис светлуцаву пену. Дизали су се бучећи, као да их је одоздо гурала нека страшна сила, а онда су се спуштали дубоко, дубоко, као да су хтели да додирну дно, стварајући тако огромне поноре.

Пловећи под смањеним једрима, пошто је имала читава још само два флока и два једра на предњем јарболу, „Муња“ се храбро упустила у борбу. Личила је на неку фантастичну птицу, која пливи по таласима. Час се неустрашиво пропињала на врх покретних водених брегова, јурећи између ускомешане пене, као да је хтела да запара црну масу облака, час се спуштала међу водене зидове, као да је желела да додирне само морско дно.

Лађа се очајнички љуљала, ронећи покатакд врховима предњег и средњег јарбола кроз ускомешану пену, али ни њени снажни бокови нису попуштали под силовитим ударцима страшних таласа.

Око ње, па и на горњој палуби, падале су повремено поломљене гране, разни плодови, шећерна трска и читави наноси лишћа. Све је то летело на крилима вихора истргнуто из шума и плантажа оближњег острва Хаитија, док су прави млазеви воде пљуштали из олујних облака, сливајући се бесно по горњој палуби и отичући с муком кроз отворе.

Убрзо су мрачну ноћ почеле да обасјавају учестале муње. Заслепљујуће севање разбијало је помрчину, осветљавајући море и лађу модром светлошћу, док је кроз облак одјекивала страшна грмљавина, као да се горе негде водила борба из стотине топова.





Ваздух је био тако засићен електрицитетом да је са „Муњиних“ конопаца скакала киша варница, док је ватра Св. Елма блистала на врховима јарбола.

Ураган је у том тренутку био достигао врхунац.

Ветар је дувао муњевитом брзином, можда четрдесет метара у секунди, и урлао страховито, подижући праве потоке воде, које је затим рушио доле. Понео би са собом читаве водене завесе и затим их претварао у прах.

„Муњине“ флокове однео је ветар, а од једара на предњем јарболу остали су само комади платна. Ипак је једро на главном јарболу упорно одолевало бесном ветру.

Лађа, ношена таласима и ветром, јурила је невероватном брзином усред грмљавине и водених слапова.

Изгледало је, као да ће се сваког часа срушити и потонути. Али се она увек поново дизала, ослобађајући се таласа који су урлали око ње и пене која ју је покривала.

Црни гусар, стојећи усправно на крми, држао је кормило и управљао сигурном руком својом лађом. Непомичан усред бесног ветра и не осећајући воду која га је заплускивала са свих страна, изазивао је неустрашиво разбеснелу природу са ужареним очима и осмехом на уснама.

Његова црна појава оцртавала се на бледој светлости муње, задобијајући у неким тренуцима нестварне размере.

Муње су се гањале око њега, остављајући за собом блештаве трагове; ветар га је бесно салетао са свих страна, кидајући му дуго перо са шешира. Понекад би се какав пенушави талас сручио на њега, настојећи да га обори. Грмљавина, која је постајала све страшнија, просто га је заглушивала. Али он је и даље стајао неустрашиво на свом месту, водећи своју лађу кроз таласе и ветар.

Личио је на неког морског духа, који је изронио из дубина Великог залива, да би одмерио своје снаге носећи се са ђудима разуларене природе.

Његови морнари, баш као и оне ноћи кад је „Муња“ извршила напад на линијски брод, гледали су га празноверним страхом, питајући се да ли је тај човек заиста смртан као и они, или је неко натприродно биће које ни пушчани меци, ни мач, ни олуја нису у стању да оборе. Одједном, кад су се огромни таласи удвострученом снагом сручили на палубу лађе, Гусар за тренутак остави кормило и неочекивано и страшно појури на леву страну касара.

Из унутрашњости брода изашла је једна жена и пела се полако на касар, држећи се чврсто за ограду степеница да не би пала због снажног љуљања брода.

Била је обучена у хаљину од тешког каталонског сукна. Само јој је глава била откривена и ветар се поигравао њеном дивном плавом косом.

- Госпођо! викну Гусар, који је одмах препознао у тој жени младу Фламанку. Зар не видите, да вам овде прети смрт?

Војвоткиња му не одговори, него само махну руком, као да је хтела да каже:

- Не бојим се ја смрти.

- Вратите се натраг, госпођо, рече Гусар, који је био пребледео као крпа.

Уместо да послуша, храбра Фламанка се попе на касар, пређе преко палубе држећи се чврсто за ограду и шћућури се између ограде и крме велике барке, коју су морнари подигли котуровима, да је не би однели таласи.

Гусар јој поново даде знак да се врати, али она одлучно одмахну главом, одбијајући да га послуша.

- Али овде вам прети смрт!... понови. Вратите се у своју кабину, госпођо!

- Не, одговори Фламанка.

- Шта тражите овде?

- Хоћу да се дивим Црном гусару.

- Однеће вас таласи!

- Зашто се ви бринете за мене!...

- Али ја не желим вашу смрт, разумете ли ме, госпођо? викну Гусар и у његовом гласу је по први пут зазвучала страст.

Девојка се насмеши, али се не маче с места. Шћућурена у свом заклону, придржавајући рукама тешку хаљину и са косом која се лепршала на ветру, стајала је на киши и олуји не скидајући поглед са Гусара.

Овај је схватио да би свако наговарање било узалудно и зато више и није захтевао од ње да напусти касар. Можда му је било драго да гледа поред себе ту храбру девојку, која се попела горе, пркосећи смрти, да би се дивила његовој смелости. Чим би се олуја за тренутак стишала, Гусар би окренуо главу према младој војвоткињи и нехотице јој се насмешио.

Кад год би је погледао његове очи су сретале њене, које су изгледале укочене, као да су од стакла. Баш као и оног јутра кад је стајала на прамцу линијског брода.

Али те очи, из којих се ширила нека тајанствена чар, изазивале су у души неустрапшвог гусара немир, који ни он сам није могао себи да објасни. Па и онда кад је није гледао, осећао је да су њене очи стално упрте у њега и тада га је обузимала нека неодољива жеља да се окрене и погледа у онај крај лађе где се налазила та необична девојка.

Тако је у једном тренутку, кад су таласи жестоко насрнули на лађу, уплашен од тог њеног погледа престашено крикнуо:

- Не гледајте ме тако, госпођо! Ради се о животу!

И тајанствена чар је одједном нестала. Девојка је склопила очи и оборила главу, покривши лице рукама.

Лађа се сада налазила близу обала Хаитија. При светлости муња виделе су се високе обале острва оивичене

хридинама о које се могла насукати и разбити лађа. У сред рике таласа и урлика ветра, одмах се зачуо Гусарев глас:

- Једно помоћно једро на предњи јарбол!... Разапните флокове!...

Иако је ветар ваљао таласе у правцу јужне обале Кубе, море је било страховито узбуркано чак и поред Хаитија. Око хридина су се стварали дубински таласи, високи петнаест до шеснаест метара, изазивајући страшне противталасе.

Али „Муња“ није одступала. На врху предњег јарбола разапето је помоћно једро, а на коснику неколико флокова. Сад је јурила поред обале, као неки steamer под пуном паром. С времена на време огромни таласи силовито би се сручили на лађу, нагињући се час на леви час на десни бок, али је Гусар снажним заокретом кормила увек успевао да је поново дигне и врати на прави пут.

Срећом, ураган је, достигавши своју највећу јачину почео да слаби, јер ова страшна невремена обично не трају дуже од неколико сати.

Облаци су почели да се разбијају, а ту и тамо се појавила по нека звезда. Ветар није више дувао онако жестоко као у почетку. Ипак је море и даље било веома немирно и требало је да прође неколико сати па да се огромни таласи, који су се сручили из Атлантика у Велики залив, смире и површина мора постане глатка.

Целу ноћ се гусарска лађа очајнички борила са таласима, који су насртали на њу са свих страна, успевши срећно да преброди канал и да уђе у онај део мора који се налази између Великих Антила и Бахамског острва.

У зору, кад је ветар окренуо са истока на север, „Муња“ се већ налазила далеко, готово према рту Хаитија.

Црни гусар, који је морао бити исцрпљен том дугом борбом и чије је одело било потпуно мокро, предао је Моргану кормило, чим је угледао малу светиљку на

тврђави рта. Затим пође према барки, крај које је чучала млада Фламанка и рече јој:

- Ходите, госпођо. И ја сам се дивио вама, и уверен сам да ни једна жена не би пркосила смрти овако као ви, само зато да би видела како се моја „Муња“ бори са ураганом.

Девојка је била умала стресајући воду са косе и одеће. Погледала је Црног гусара смешећи се и рекла му:

- Можда је истина да се ни једна жена не би усудила да изађе на палубу, али ја зато могу рећи да сам једина видела Црног гусара како управља својом лађом усред страшног урагана, и једина се дивила његовој снази и смелости.

Гусар није ништа одговорио. Стајао је пред њом гледајући је зажареним очима, док му се чело опет било смркло.

- Храбри сте, прошапута затим, али тако тихо да га је само она чула. Штета што тужно циганско прорицање прави од вас кобну жену.

- О каквом прорицању говорите?... упита девојка зачуђено.

Али Гусар, уместо да одговори, затресе жалосно главом и промрља:

- То су глупости!

- Да нисте сујеверни, витеже?

- Можда.

- Зар ви?

- Ех!... Понекад се прорицања и обистине, госпођо.

Погледа затим таласе, који су се уз потмулу буку разбијали о бокове лађе и показавши их младој девојци, рече тужним гласом:

- Питајте њих, ако можете. Обојица су били леви, снажни и храбри, а сада спавају под овим таласима, на дну мора. Страшно прорицање се обистинило, а можда ће се обистинити и оно које се односи на мене, јер осећам, овде у срцу, како се диже један огроман пламен, који више нисам



у стању да угасим.

И нека буде!... Нека се испуни кобно прорицање, ако је тако писано. Не бојим се мора, а где спавају моја браћа, наћи ћу и ја места. Само касније, пошто прво тамо пошаљем оног издајника.

Слеже раменима, замахнувши претећи рукама и сиђе са касара, оставивши младу Фламанку занемелу од чуда због тих речи које још није била у стању да схвати.

Три дана касније, кад се море сасвим смирило, „Муња“ је, гоњена повољним ветровима, стигла надамак Тортуге, страшног гусарског гнезда у Великом заливу.

## XV ГУСАРСКА ДРУЖИНА

Године 1625, док су Француска и Енглеска покушавале непрестаним ратовима да ослабе страшну моћ Шпаније, два једрењака, један француски а други енглески, бацише готово у исто време сидро испред малог острва званог Сан Кристофор на коме су живела још само нека карипска племена.

Французе је предводио један нормандијски племић по имену Д' Енанбуе, а Енглеze витез Томас Ворнер.

Откривши да је острво плодно и насељено питомим становницима, гусари су се овде мирно настанили, поделивши братски онај комад земље и основаше две мање колоније. Пет година су ови људи мирно живели обрађујући земљу и одрекавши се сасвим гусарења. А онда се једног ружног дана испред острва изненада појавила шпанска ескадра и уништила добар део становника заједно са њиховим кућама. Шпанци су себе у то време сматрали неприкосновеним господарима читавог Мексиканског залива.

Неки од преживелих насељеника успели су да умакну

разјареним Шпанцима и да се склоне на једно друго острво звано Тортуга или *La Tortue* (корњача), пошто гледано са извесне удаљености личи помало на корњачу. Острво се налази северно од Сан Доминга и скоро преко пута Саманског полуострва. Има веома погодну луку која се лако може бранити.

Они малобројни гусари постали су оснивачи страшног гусарског соја, који су убрзо задивили цео свет својим необичним и невероватним подухватима.

Док су се једни прихватили гајења дувана, који је одлично успевао на том нетакнутом земљишту, други су прижељкивали жарко час да се освете за уништење оних двеју колонија, крстарили заливом у својим малим, обичним чамцима и нападали шпанске лађе.

Тортуга је убрзо постала важан центар, будући да су многи француски и енглески пустилови пожурили да тамо потраже уточиште, долазећи са Сан Доминга па чак и из Европе, одакле су их нарочито слали нормандијски бродовласници.

Ови људи су били углавном без занимања. војници и морнари жељни пљачке и гоњени жарком жељом да се докопају богатих рудника из којих је Шпанија извличила непресушне реке злата.

Не нашавши на Тортуги оно што су желели, дали су се на гусарење, нападајући неустрашиво шпанске бродове, утолико пре што су њихове земље биле у непрестаном рату са иберским колосом.

Шпански колонисти са Сан Доминга, чија је трговина због оваквог стања ствари већ почела да трпи, решише да се што пре ослободе ових лопова. Уграбивши тренутак кад је Тортуга остала скоро без гарнизона, послали су повећу и добро наоружану ескадру да је нападне. Острво су лако освојили, а становнике који су им пали шака скоро све поубијали или повешали.

Гусари, пак, који су се налазили на мору, чим су чули за страшни покољ, заклели су се да ће се осветити Шпанцима.

Под командом Велса, после очајничке борбе, успели су поново да заузму своје острво, уништивши читаву шпанску посаду. Али су сада међу колонистима избиле оштре несугласице, будући да су Французи били бројнији од Енглеза, тако да су Шпанци то искористили и поново напали Тортугу, истеравши становнике, који су сад били присиљени да потраже склониште у шумама Сан Доминга.

Као што су први колонисти на Сан Кристофору били оснивачи гусарских дружина, тако су ови бегунци са Тортуге створили такозване буканијере. Одрати и осушити на диму кожу убијених животиња каже се на карипском говору „букан“, и од те речи долази назив буканијери.

Ови људи, који ће касније постати најбољи савезници гусара, живели су као дивљаци у бедним колибама, направљеним од грања.

Носили су само кошуље од грубог платна, панталоне и широки појас, где су држали заденута два велика ножа и кратку сабљу, као и ципеле од свињске коже и шешир са широким ободом.

Они су желели само једно: да имају добру пушку и чопор великих и снажних паса.

Удружени све по двојица, да би се узајамно помагали, пошто нису имали породице, одлазили су зором у лов, нападајући храбро дивља говеда којих је у оно време било веома много по шумама Сан Доминга. Увече су се враћали, носећи сваки са собом кожу и комад меса за вечеру. За ручак би обично исисали срж из повеће коске убијене животиње и то би им било довољно.

Основавши тако неку врсту савеза, почели су се кошкати са Шпанцима, који су их гонили као дивље звери. Не успевши да их истребе, почели су масовно да уништавају

дивља говеда и тако довели у питање опстанак тих јадних ловаца.

Тада су се буканијери придружили гусарима и почели да се називају „браћа са обале“. Вратили су се опет на Тортугу носећи у својим срцима жарку жељу да се освете Шпанцима.

Ови ваљани ловци, који никада не би промашили циљ, постали су моћни савезници гусарске дружине, која је убрзо доживела свој пуни успон.

Тортуга је нагло напредовала и ускоро постала гнездо свих пустолова Француске, Холандије, Енглеске и осталих нација, а нарочито за време Бертрана Оржрона, кога је тамо за гувернера поставила француска влада.

Како је у оно време избио рат са Шпанијом, гусари су почели са својим првим смелијим походима, нападајући неустрашиво све шпанске бродове које би пресрели на мору.

У почетку су имали само бедне чамце у којима су се једва кретали, али су касније ипак располагали одличним лађама заплењеним од непријатеља.

Немајући топове, буканијери су били ти који су својим непогрешивим гађањем представљали ударну снагу. Било је довољно неколико плотуна па да се озбиљно угрози посада шпанске лађе. Њихова неустрашивост је ишла дотле да су се усуђивали да нападну највеће бојне бродове, јуришајући бесно право на топове. Ни топовска зрна, ни картеч, ни пушчани меци, па ни најжешћи отпор, ништа их није могло задржати. Борили су се очајнички, презирући опасност и не зазирући од смрти. Били су то прави демони, а за такве су их држали и сами Шпанци, сматрајући их пакленим бићима.

Ретко су поклањали живот заробљеницима, као што то нису чинили ни њихови противници. Поштедели би само угледне личности да би за њих добили велике откупе, а

остале би бацили у море. Биле су то борбе у којима су се противници немилосрдно истребљивали.

Али су ови морски разбојници имали законе којих су се строго придржавали, можда чак строже од својих земљака. Сви су имали једнака права и само су код деобе плена вође добијале већи део.

Чим би уновчили плен, добијали су свој део прво они најхрабрији и рањени. Тако су давали извесну суму онима који су први скочили на непријатељски брод, или онеме који је оборио заставу на непријатељској лађи. Постојале су награде и за оне који су, излажући се опасности, успели да прибаве обавештења о кретању Шпанаца или њиховој ратној спреми. Додељивали су по шест стотина пијастара свакоме ко у борби изгуби десну руку. Пет стотина пијастара вредела је левица, четири стотине једна нога, а рањеницима је припадала пијаистра дневно за време од два месеца.

На самом гусарском броду владали су сурови закони, који су посаду подвргавали најстрожој дисциплини. Кажњавани су смрћу они који би за време борбе напустили своје место. Било је забрањено да се пије вино или ма које друго јако пиће после осам сати увече. У то време се на броду морала угасити ватра. Закони, који су владали на броду, забрањивали су двобоје, свађе и све врсте игре. Смрћу је кажњаван свако ко потајно доведе на брод жену, па макар и закониту.

Издајнике су остављали на пустим острвима, као и оне који би при деоби плена присвојили и најмању ствар. Али се прича да се то догађало веома ретко, јер су гусари у таквим случајевима били врло поштени.

Имајући на располагању неколико лађа, гусари су постали још смелији; и како није било више једрењака, које би нападали, јер су Шпанци обуставили сваку трговину између острва, гусари су почели са својим

чувеним подухватима.

Монбар је био први од гусарских вођа који је постигао велику славу. Овај племић, Провансалац, дошао је у Америку, како је говорио, да освети несрећне Индијанце, које су уништили први шпански освајачи. Гајећи у срцу страшну мржњу према Шпанцима, а због грозних свирепости које су починили Кортес у Мексику и Писаро и Алмарго у Перуу, Монбар је постао толико страشان да је добио надимак „Утаманитељ“.

На челу гусара и буканијера харао је обалама Сан Доминга и Кубе, уништивши велики број Шпанаца.

После њега прославио се Пјер ле Гран, Француз из Дијепа.

Овај одважни морнар срео је једног дана неки шпански ратни брод, који је пловио поред рта Тибурона. Иако није имао више од двадесет осам људи, одлучио је да нападне шпански једрењак. Али је претходно пробио дно сопствене лађе, да би својим морнарима одузео сваку наду на бекство.

Шпанци су били толико изненађени угледавши их како се пењу на брод, да су се после краћег отпора предали, верујући да имају посла са морским духовима.

Луис Скот је са малом гусарском ескадром напао Сан Франциско ди Кампеке, добро утврђени град, заузео га и опљачкао. Џон Дејвис је са групом која је бројала само деведесет људи заузео Никарагву, а затим Сан Агостино де ла Флорида. Нормандијац Брачо ди Феро (што значи Гвоздена рука), изгубивши брод близу залива Ориноко због грома који је запалио катарке, био је принуђен да се храбро брани од дивљих племена. Запленивши једног дана са неколико својих морнара неки шпански брод, кренуо је даље. Иза ових, долазе имена још славнијих и смелијих гусарских вођа.

Пјер Но, назван Олонежанин, по месту у коме је рођен,

постао је страх и трепет за све Шпанце. После више од сто победа завршио је бедно у желуцу дивљака Дариена, пошто су га претходно набили на ражањ.

Грамон, француски племић, наследио је његову славу. Са малом ескадром гусара и буканијера напао је Маракаибо, а затим Порто Кавало, издржавши са својих четрдесет другова јуриш три стотине Шпанаца. Освојио је потом Вера Круз, заједно са Ван Хорном и Лораном, који се убрајају у ништа мање славне гусарске вође.

Али најславнији од свих постао је Морган, заменик Црног гусара. Ставивши се на чело једне веће групе енглеских гусара, започео је своју блиставу каријеру освајањем Порто дел Принсипе на Куби. Пошто је образовао нову ескадру, извршио је напад на Портобело и опљачкао га, упркос бесном отпору Шпанаца и пакленој паљби њихових топова. Затим је поново дошао на ред Маракаибо и на крају је, после безброј перипетија и крвавих битака, прошавши кроз мореуз, освојио Панаму, коју је, пошто је опљачкао око 444.000 фунти тешког сребра, запалио.

Шарб, Харис и Сејвнс, три неустрашива гусара, крећу удруженим снагама на Санта Марију, а затим, сећајући се славног Моргановог похода, прелазе по други пут мореуз, извршивши права чуда од храбрости. На све стране уносе пометњу у доста бројнију шпанску посаду и залазе у Тихи океан где су са неколико лађа, после девет сати страшне борбе уништили снажну шпанску ескадру, која се очајнички бранила. Док Панама дрхти пред њима, они крстаре дуж мексиканске и перуанске обале нападајући Ило и Серено, а затим се враћају на Антите, пролазећи кроз Магеланов мореуз.

После њих долазе и други гусари исто тако храбри, али можда мање срећни у својим походима, као: Монтабон, Ил Баско, Тислеј, Билмет, Мишел, Дронаж, Гроњер, Дејвис,



који су наставили са подухватима првих гусара, пловећи око Антила и по Тихом океану, све док Тортуга изгубивши свој значај, није почела пропадати, а са њом и гусарске дружине, које су се неповратно распале.

Једни су отишли и основали колонију на Бермудима и још неколико година представљали су страх и трепет за колонисте Великих и Малих Антила. Али су се убрзо распале и последње гусарске групе и тај сој неустрашивих људи потпуно је нестао.

## XVI НА ТОРТУГИ

Када је „Муња“ бацила сидро у сигурној луци с друге стране канала, где је била заштићена од изненадног напада Шпанаца, гусари са Тортуге су били усред великог славља. Већина се управо вратила из похода извршених у подручју Сан Доминга и Кубе, где су задобили богат плен под вођством Олонежанина и Микеле Ил Баска.

Испред насипа и на обали, под свежом сенком палми, ови страшни пљачкаши бучно су се веселили трошећи немилице свој део плена.

Ти људи, који су на мору личили на тигрове, постајали су на копну највеселији становници Антила, а што је веома чудно, и необично срдачни. Никада нису пропуштали да позову на славље и несрећне Шпанце, које су повели са собом надајући се да ће за њих добити велике откупе, као ни заробљенице према којима су се понашали као великодушни и добро васпитани људи, трудећи се да им олакшају њихов жалостан положај. Кажемо жалостан, јер би гусари у случају да затражени откуп не стигне, често прибежавали веома суровим средствима да их добију,

шаљући шпанским гувернерима одсечене главе заробљеника, да би их тако натерали да пожуре са слањем откупа.

Кад се лађа усидрила, гусари су за тренутак прекинули бучну теревенку, игре и играње, да би поздравили громогласним повицима повратак Црног гусара, који је био међу њима исто тако омиљен као и прослављени Олинежанин.

Сви су знали за његов смели поход у Маракаибо и решеност да отме, живог или мртвог, несрећног Црвеног гусара. Познавајући његову неустрашивост можда су се надали да ће угледати на повратку оба гусара жива.

Видећи, међутим, црну заставу на пола копља, сви ти радосни поклици добродошлице престадоше као неким чудом. Сад су се ови људи у тишини окупили на насипу очекујући са зебњом вести о двојници гусара и о исходу похода.

Витез од Роканера, посматрајући све то са командног моста, позва Моргана, који је управо издавао наређење да се спусте два чамца и рече му, показујући гусаре окупљене на обали.

- Идите и реците им да је Црвени гусар часно сахрањен у водама Великог залива, али да се његов брат вратио жив и здрав да изврши освету која...

Застаде за тренутак, а онда настави промењеним гласом:

- Наредите нека обавесте Олонежанина да ћу вечерас доћи к њему, а онда идите и изручите моје поздраве гувернеру. Касније ћу доћи и ја да га поздравим.

Рекавши то, сачека да се скупе једра и завеже лађа, а потом сиђе у кабину где се налазила млада Фламанка, спремна да се искрца.

- Госпођо, рече јој, чека вас чамац који ће вас превести на обалу.

- Спремна сам, витеже, одговори она. Ваша сам

заробљеница и зато ћу се покорити, без противљења, свакој наредби.

- Не, госпођо, ви нисте више заробљеница.

- А зашто, господине?... Нисам још платила откуп који вам дугујем.

- Већ је исплаћен мојој посади.

- Али, ко је то учинио? упита војвоткиња зачуђено. Још нисам известила маркиза Хередиаса, нити гувернера у Маракайбу, да сам постала ваша заробљеница.

- Истина је. Али неко је преузео на себе да плати откуп за вас, одговори Црни гусар смешећи се благо.

- Можда ви?...

- Па добро, а ако сам заиста ја то учинио? упита Гусар гледајући је у очи.

Млада Фламанка остаде неколико тренутака без речи, а онда проговори тронутим гласом.

- Нисам очекивала оволику великодушност од гусара са Тортуге. Али ме то више не чуди, кад знам да се човек, који је овако племенито поступио, зове Црни гусар.

- А зашто госпођо?

- Јер сте ви сасвим друкчији од осталих. За ово кратко време које сам провела на вашој лађи упознала сам љубазност, великодушност и неустрашиво срце витеза од Роканера, господина од Вентимиља и Валпента. Али вас ипак молим да ми кажете колико износи мој откуп.

- Зар вам је толико стало да што пре исплатите дуг? Можда с нестрпљењем очекујете да одете са Тортуге?...

- Варате се. Кад будем одлазила са овог острва, можда ћу жалити више него што то можете и замислити, витеже. И верујте ми, увек ћу према Црном гусару осећати најдубљу захвалност и никада га нећу заборавити.

- Госпођо! узвикну Гусар у чијим очима блесну пламен. Коракну према младој жени, али се одмах заустави и рече тужним гласом:

- Можда ћу ја тада бити најстрашнији непријатељ ваших пријатеља и ко зна шта ћете онда осећати према мени.

Поче узрујано да шета по салону, а онда се нагло заустави пред Фламанком и неочекивано је упита:

- Познајете ли гувернера из Маракайба?...

Чувши ове речи, млада војвоткиња се трже, док су јој очи одавале крајњу забринутост.

- Да, одговори дрхтавим гласом. Зашто ме то питате?

- Претпоставимо, да сам вас питао из пуке радозналости.

- Ох, боже!...

- Шта вам је, госпођо? упита Гусар зачуђено. Бледи сте и узбуђени.

Уместо да одговори, млада Фламанка га поново упита чвршћим гласом.

- Али, зашто сте ми поставили оно питање?

Гусар је управо хтео да јој одговори, кад се на степеницама зачуше кораца. То се Морган враћао после обављеног задатка.

- Команданте, рече улазећи, Пјетро Но вас чека да вам уручи нека хитна саопштења. Чини ми се да је за време вашег одсуства привео крају извесне планове и да је све спремно за поход.

- Ах! узвикну Гусар, док су му очи мрачно севале. Већ?... Нисам веровао да ће тако брзо куцнути час освете.

Окрете се затим младој Фламанки, која је још увек изгледала веома узбуђена и рече јој:

- Госпођо, дозволите ми да вам понудим гостопримство у својој кући, коју вам стављам на расположење. Моко, Кармо и Ван Штилер ће вас одвести тамо и биће вам на услузи.

- Али, витеже... још само једну реч! промуца војвоткиња.

- Добро, знам шта хоћете да питате, али ћемо о откупу говорити касније.

Затим, не слушајући је више, изађе журно са Морганом,

пређе преко палубе и сиђе у чамац где је шест морнара већ седело за веслима.

Смести се на крми и узне кормило у руке; али уместо да окрене према насипу где су гусари наставили са оргијањем, пође у правцу малог затона који се ширио источно од луке, задирући у шуму од палми чија су се витка стабла са огромним лишћем високо дизала.

Стигавши на обалу даде знак својим људима да се врате на брод, па пође сам кроз шуму, упутивши се једва видљивом путањом.

Опет је био замишљен, као и увек кад се налазио сам. Само је овог пута изгледало да га муче неке неуобичајене бригае, јер је час нестрпљиво, час претећи узмахивао десницом, док су му се усне мицале као да говори сам са собом. Већ је био дубоко зашао у шуму кад га из размишљања трже један весео глас, који је звучао помало подругљиво.

- Нека ме поједу Кариби, ако нисам био сигуран да ћу те видети вечерас, витеже. Значи ли то да те је весеље које влада на Тортуги плашило, кад си дошао овамо кроз шуму. Да тужног ли гусара!... Као да си на погребу!...

Чувши ове речи Гусар нагло подиже главу, док му је десница несвесно посегнула за балчаком.

Истог часа из шуме од банаана изађе један омањи човек, снажан и огрубелог лица, са продорним погледом. Био је обучен као обичан морнар и наоружан пиштољима и кратком сабљом.

- Ах! Ти си то, Пјере? рече Гусар.

- Да, ја главом и брадом.

Био је то у ствари прослављени гусар, најстрашнији морски пустилов и најљући непријатељ Шпанаца.

Овај гусар, који је, како смо рекли, завршио своју блиставу каријеру под зубима људождера Дариена, и који је пролио толико шпанске крви, није имао у оно време

више од тридесет пет година, али је већ био славан.

Рођен у месту Олону, у Поатуу, био је најпре морнар који се бавио кријумчарењем дуж шпанске обале. Нападнут изненада једне ноћи, изгубио је своју барку; том приликом погинуо му је брат, а он сам био тако тешко рањен да је дуго лебдео између живота и смрти.

Оздравивши, запао је у најцрњу беду, тако да се продао као роб Монбару, званом „Утаманитељ“, за четрдесет талира, да би помогао старој мајци.

Прво је био буканијер у својству слуге, па је тек онда постао гусар. Истакавши се невероватном храброшћу и изузетном душевном снагом, успело му је коначно да добије један мали брод од гувернера Тортуге.

Са тим једрењаком извршио је овај неустрашиви човек права чуда, наносећи огромне штете шпанским колонијама, а при чему су га сложено помагала три брата, Црни, Црвени и Зелени гусар.

Али једног ружног дана, захваћен ужасним невременом, разбио се на обали Кампеки, готово пред очима Шпанаца. Том приликом су сви његови другови били побијени, а он је успео да се спасе ушавши до грла у блато саване и замазавши такође лице, да га не би открили.

Извукавши се жив из мочваре, уместо да побегне он се дрско приближио Кампеки преобучен у шпанског војника и ушао у град да би га што боље проучио. Придобивши за себе неколико робова, успео је са једном украденом барком да се врати на Тортугу, кад су сви већ вровали да је мртав. Сваки други би се тешко одлучио да поново покуша срећу, али неустрашиви Олонежанин није знао за страх. Журно се отиснуо са две мале лађе и само двадесет и осам морнара, упутивши се право на Лос Кајос на Куби, који је у оно време представљао важан трговачки чвор. Неки шпански рибари, откривши његово присуство, обавестише одмах гувернера, који упути против двеју гусарских лађица

прави ратни брод са деведесет људи и четири мања једрењака на којима се налазила одважна посада и један Црнац, који је требало да повеша гусаре. Али се Олонежанин није уплашио пред толико моћнијим непријатељем. Сачекао је зору и напао са две стране шпански брод. Са својих двадесет и осам морнара савладао је шпанску посаду, која се очајнички бранила. Освојивши на јуриш брод, побио је до последњег све противнике, заједно са Црнцем.

После тога, полази на она четири једрењака и осваја их један за другим, побацавши целу посаду у море.

Такав је, ето, био човек, који је касније извршио још много других невероватнијих подухвата, а који је сада разговарао са Црним гусаром.

- Хајдемо к мени, рече Олонежанин, стиснувши десницу капетану „Муње“. Очекивао сам нестрпљиво твој повратак.

- И ја сам једва чекао да те видим, рече Гусар. Знаш ли да сам био у Маракаибу?

- Ти?... узвикну Олонежанин зачуђено.

- Па како мислиш иначе да сам отео тело свога брата?

- Мислио сам да си послао некога.

- Не. Знаш и сам да више волим лично да обављам своје послове.

- Пази само да ти та твоја неустрашивоет једном не дође главе. Јеси ли видео како су завршила твоја браћа?

- Ћути, Пјетро!

- Ах!... Осветићемо их, и то брзо, витеже!

- Јеси ли се коначно одлучио? упита Гусар живо.

- И још више. Организовао сам прави ратни поход.

- Ах! Је ли истина? ...

- Тако ми моје лупешке части, како би ме назвали Шпанци, рече Олонежанин смејући се.

- Са колико бродова располажеш? ...

- Са осам, укључивши и „Муњу“, и са шест стотина људи,



што гусара што буканијера. Ми ћемо командовати гусарима, а Микеле Ил Баско буканијерима.

- Поћи ће, значи, и Баско са нама?

- Понудио се да учествује у походу и ја сам га одмах примио. Он је права војничина и сам знаш. Служио је по европским гарнизонима, па нам може као такав корисно послужити. А осим тога, веома је богат.

- Треба ли ти новаца?

- Потрошио сам све што сам примио од продаје лађе заплењене код Маракаиба, кад сам се враћао из Лос Кајоса.

- Рачунај и на мојих десет хиљада пијастара.

- Гром и пакао!... Ти као да имаш на својим прекоморским поседима неисцрпне руднике?...

- Дао бих ти и више, да нисам морао јутрос да исплатим повећи откуп.

- Откуп!... Ти?... А за кога?

- За једну даму високог рода, коју смо заробили. Откуп је припадао мојој посади и ја сам га исплатио.

- Ко би могла бити та жена?... Можда нека Шпањолка?

- Не, него фламанска војвоткиња, која је изгледа некакав род гувернеру из Вера Круза.

- Фламанка!... узвикну Олонежанин који се одједном замислио. И твој смртни непријатељ је Фламанец.

- Шта хоћеш тиме да кажеш? упита Гусар пребледевши.

- Помислио сам да би могла бити у сродству са Ван Гулдом.

- Не дај боже! узвикну Гусар гласом који се једва могао препознати. Не, не може бити.

Олонежанин се заустави испод групе маота (биљке која личи на стабљике памука и има огромно лишће), и поче посматрати свог пријатеља.

- Зашто ме гледаш? упита овај.

- Мислим на војвоткињу и питам се шта је узрок твом узбуђењу. Знаш ли да си блед као крпа?...

- Због овог твог сумњичења, Пјере.
- Којег?
- Па то, да је можда у сродству са Ван Гулдом.
- А шта се то тебе тиче?
- Заклео сам се да ћу уништити Ван Гулда и све оне који носе његово име.
- Па шта! Биће убијена, па крај!
- Она!... Никада!... узвикну Гусар преплашено.
- Онда значи... поче Олонежанин оклевајући.
- Шта? ...
- Гром и пакао!... Па то, да си ти заљубљен у твоју заробљеницу.
- Ђути, Пјере!
- Зашто да ћутим? Зар је срамота да гусар воли неку жену?
- Не, али у дубини душе осећам да ће ова девојка бити кобна по мене.
- Онда је препусти њеној судбини.
- Прекасно.
- Зар је толико волиш?
- До лудила.
- А воли ли она тебе?
- Чини ми се.
- Леп пар, вере ми!... Господин од Роканера се једино и могао оженити женом високог рода!... Таква срећа је ретка за оне који живе у Америци, а нарочито за једног гусара. Хајдемо, онда, да испразнимо коју чашу у здравље твоје војвоткиње, пријатељу.

## XVII ПРЕБИВАЛИШТЕ ЦРНОГ ГУСАРА

Прослављени гусар становао је у једној скромној дрвеној кућици, чији је кров био покривен сувим лишћем, као што Индијанци Великих Антила покривају своје кровове, али доста удобној и намештеној са извесним луксузом, јер су ови поносити и огрубели људи волели раскош и сјај.

Налазила се удаљена пола миље од тврђаве, на крају шуме, на једном пријатном и мирном месту, у сенци великих палми које су шириле дивну хладовину.

Олонежанин уведе Црног гусара у једну приземну собу, чији су прозори били покривени асурама, принесе му столицу од бамбусове трске и нареди једном од својих слугу да донесе неколико боца шпанског вина, које су сигурно негде биле опљачкане. Отвори једну и напуни две велике чаше.

- У твоје здравље, кавалијере, и у здравље твоје даме, рече куцнувши се.

- Више бих волео да пијеш за успех нашег похода, одговори Гусар.

- Успеће потпуно, пријатељу. Ја ти обећавам да ћу ти

предати у руке убицу твоја два брата.

- Три, Пјер!

- Ох! Ох! узвикну Олонежанин. Знам, као што знају и сви остали, да ти је Ван Гулд убио два брата, Црвеног и Зеленог гусара, али нисам знао да је убио и трећег.

- Да, и трећег, одговори Гусар мрачним гласом.

- Гром и пакао!... И тај човек још живи? ...

- И њему ће брзо куцнути последњи час, Пјере.

- Надам се и помоћи ћу ти свим силама. Да чујем, пре свега: познајеш ли добро Ван Гулда?...,

- Познајем га боље од Шпанаца којима служи.

- Какав је то човек?

- Стари војник, који је дуго војевао у Фландрији, и носи једно од највећих имена Фламанског племства. Некада је био храбар војсковођа, а можда би још увек био у стању да стиче нове заслуге да га само то шпанско злато није направило издајником.

- Је ли стар!

- Има око педесет година.

- Изгледа да је још увек крепак. Прича се да је то најхрабрији гувернер кога је Шпанија икада имала у овим колонијама.

- Лукав је као лисица, а одлучан и храбар као Монбар.

- Значи да ћемо у Маракаибу наићи на озбиљан отпор.

- Сигурно, Пјере, али ко ће моћи да одоли јуришу шест стотина гусара. Ти знаш шта вреде наши људи.

- Гром и пакао! узвикну гусар. Видео сам како се борило оних двадесет и осам морнара, који су са мном напали ескадру у Лос Кајосу. А, осим тога, ти сад познајеш Маракаибо и знаш где је слаба страна тог града.

- Одвешћу те тамо, Пјере.

- Имаш ли неких обавеза овде?

- Никаких.

- Чак ни према малој Фламанки?

- Чекаће ме, сигуран сам, рече Гусар са осмехом.
  - Где је одсела.
  - У мојој вили.
  - А где ћеш ти, кад ти је кућа заузета? ...
  - Остаћу с тобом.
  - Ето неочекиване среће. Сад ћемо бар добро припремити план за поход и договорити се са Баском, који ће доћи да вечера са мном.
  - Хвала, Пјере. Кренућемо, значи?
  - Да, сутра у зору. Је ли твоја посада у пуном саставу?
  - Недостаје ми шездесет морнара, јер сам морао да пошаљем око тридесет људи са ратним бродом који смо запленили крај Маракайба, а других тридесет сам изгубио у борби.
  - Не мари!... Лако ћемо наћи друге. Сви прижељкују да плове с тобом и на твојој „Муњи“.
  - Да, иако о мени круже гласови да сам неки морски дух.
  - Гром и пакао!... Увек си мрачан као нека сабласт. Али такав сигурно нећеш бити и са војвоткињом.
  - Можда, одговори Гусар.
  - Устао је затим и упутио се према вратима.
  - Зар већ идеш?... упита Олонежанин.
  - Да, имам још нека посла да свршим, али ћу вечерас мало касније доћи овамо. Збогом, Пјере!
  - Збогом и пази да те Фламанкине очи не зачарају.
- Гусар је већ био далеко. Упутио се једном другом стазом, кренувши кроз шуму која се пружала иза тврђаве, заузимајући добар део острва. Дивне палме, које још називају „максимилијанским“ и огромне науриције с великим лишћем у виду лепезе преплетале су своје крошње са гранама *jupati* и *bossu*, чије је лишће круто као да је од цинка, док је испод ових колоса из редова палми, расло безброј других биљака: драгоцене агаве, из којих се добија необично пикантна и слатка течност, која је на

обалама Мексиканског залива позната под именом „медена вода“ или *mezacal*, затим жбуње дивље ваниле, бибера, каранфилчића.

Црни гусар, сав утонуо у размишљање, није се заустављао да гледа ту дивну вегетацију. Ишао је све брже, као да је желео да што пре стигне на одређено место.

Пола сата касније нагло је застао на ивици једне плантаже покривене високом жућкасто-црвеном трском, која је под сунчевим зрацима на заласку имала неку пурпурну боју. Дуго лишће спуштало се према земљи поређано дуж витке стабљике, која се завршавала белом и необично лепом перјаницом окићеном нежним ресама у разним бојама и нијансама, од модре до светлоплаве боје. Била је то плантажа шећерне трске, већ дозрела за бербу.

Гусар застаде за тренутак, а онда зађе међу стабљике; пређе преко плантаже и застави се с друге стране, испред једне љупке грађевине што се дизала усред групе палми, које су је потпуно заклањале својом сенком.

Била је то једна мала двоспратница, слична онима које се још и данас граде у Мексику, са црвено обојеним зидовима и украшеним порцуланским плочицама. На крову се налазила велика тераса пуна цвећа.

Једна огромна *cuiera*, из рода бундева, која има веома широко и бројно лишће и чији су плодови необично велики, округли и светлозелене боје, попут диња, који иначе испражњени служе као посуђе сиромашним Индијанцима, потпуно је покривала кућу, пружајући се чак до прозора и терасе.

Пред вратима ове куће седео је дивовски Африканац, пушећи стару лулу, коју је можда добио на поклон од свог белог пријатеља.

Гусар застаде за тренутак непомичан, погледавши најпре прозоре, па терасу; а онда одмахну нестрпљиво главом и пође према Африканцу, који одмах устаде.

- Где су Кармо и Ван Штилер? упита га.
- Отишли су у луку да виде има ли неких нових наређења за њих, одговори Црнац.
- Шта ради војвоткиња?
- У врту је.
- Је ли сама?
- Са својим пратиљама и пажевима.
- Шта ради?...
- Sprema сто за вас.
- За мене?... упита Гусар, чије се чело одједном разведрило, као да је неки снажан ветар у тренутку растерао облаке, који су га покривали.
- Била је сигурна да ћете доћи да вечерате с њом.
- Чекају ме, истина, на другој страни; али ми је ипак пријатнија моја кућа и њено друштво, него друштво гусара, промрмља, као за себе.

Уђе кроз врата и пође једним ходником украшеним цвећем, које је нежно мирисало, и нађе се с друге стране куће у пространом врту опкољеном високим и чврстим зидовима, који су га сигурно штитили од нежељених упада.

Колико је кућа изгледала љупка, толико је врт био живописан. Свуда дивне стазе оивичене с обе стране банама, чије је велико, тамнозелено лишће пружало пријатну хладовину. Дрвеће се дизало на све стране, савијајући се под светлим плодовима у виду огромних гроздова и делећи терен у безброј алеја, где је расло најлепше тропско цвеће. Ту и тамо, дизале су се величанствене *persea* на којима расту зелени плодови величине лимуна, чија средина заливена ксереским вином и посута шећером има врло добар укус; затим *passiflore*, који дају изврсне плодове, велике као пачја јаја, а који садрже неку желатинску супстанцу необично пријатног укуса. Потом љупке *samaru*, чији пурпурни цветови нежно

миришу, па кокосове палме начичкане огромним плодовима, чија дужина каткад достиже шездесет па и осамдесет сантиметара.

Гусар пође једном стазом и приближи се нечујно некој врсти хладњака, који је образовала *cuiera* велика као и она која се дизала изнад куће. Хладњак је био смештен испод густе сенке *jupati*, једне чудесно лепе палме, чије је лишће достигало невероватну дужину од педесет стопа, што износи једанаест и више метара.

Кроз лишће *cuiera* местимице се пробијала светлост, док је испод хладњака одјекивао звонак смех.

Гусар застаде и погледа кроз густо лишће.

Испод тог живописног заклона угледа постављен сто, застрт као снег белим, фландријским чаршавом.

Велики букети цвећа, опојног мириса, били су распоређени са много укуса око два свећњака и око пирамида изврсног воћа: ананаса, банана, кокосових ораха и *arhuna* (врста великих бресака) које се једу куване као компот.

Млада војвоткиња је управо распоређивала цвеће и воће уз помоћ својих мулаткиња.

Била је обукла небеско плаву хањину са бруселском чипком, која је још више истицала њену ружичасту пут и плаву косу скупљену у дебелу плетеницу и пуштену низ леђа. Није имала на себи никакав накит, што је било сасвим супротно обичајима жена у оним крајевима Америке где су живели шпански досељеници, а међу којима је она можда дуто живела. Само је око врата носила два реда бисера, који су били спојени смарагдом.

Црни гусар је стајао и гледао је. Његове ужарене очи пажљиво су пратиле сваки и најмањи покрет младе жене. Изгледао је као опчињен том северњачком лепотом, јер се једва усуђивао да дише, бојећи се да не прекине ову чаролију.



Онда одједном размакну лишће једне мале палме, која је расла крај хладњака.

Млада Фламанка, чувши тај шум, брзо се окрете и угледа Гусара. Лака румен обли јој образе, а на уснама се указа смешак, откривајући беле зубе, који су блистали попут бисера који је носила око врата.

- Ах!... То сте ви, витеже!... узвикну радосно.

Затим је, док је Гусар учтиво дигао шешир и љубазно се поклонио, додала:

- Чекала сам вас... погледајте: сто је спреман за вечеру.

- Зар сте ме очекивали, Онората? упита Гусар, пољубивши руку, коју му је пружила.

- Видите и сами, витеже. Ево овде једно парче ламантина. Ту су и птице, па морске рибе. Све је спремно, само да се једе. Сама сам надгледала док се јело припремало, знате ли?

- Зар ви, војвоткињо?

- Зашто се чудите?... Фламанске жене имају обичај да саме спремају јела за своје мужеве.

- И ви сте ме чекали?

- Да, витеже.

- Па, ипак, ја вам нисам рекао да ћу себи пружити то задовољство да вечерам са вама.

- Истина је, али женско срце погађа понекад и најскривеније намере мушкараца. А моје ми је, ето, говорило да ћете доћи вечерас, рече она, заруменевши се поново.

- Госпођо, рече Гусар, обећао сам једном свом пријатељу да ћу вечерати с њим. Али како могу одбити ваш позив и одрећи се тако ретке среће? Можда је ово последњи пут што смо заједно.

- Зашто тако говорите, витеже? упита девојка задрхтавши. Можда се Црном гусару жури да се опет отисне на море?... Зар тек што се вратио из смелог похода

већ жури да се упусти у нове пустиловине?... Зар не зна да га на мору можда чека смрт?

- Знам, госпођо, али судбина ме гони далеко одавде и зато морам ићи.

- И ништа вас не би могло задржати?... упита она дрхтавим гласом.

- Ништа, одговори.

-- Никакво осећање?

- Не.

- Ни пријатељство? упита девојка са све већом стрепњом.

Гусар, који је опет постао мрачан, управо се спремао да јој одговори, кад се изненада предомислио и пруживши девојци столицу рекао:

- Изволите седите, госпођо. Вечера ће се охладити, а било би ми жао да не одам част овим јелима, која су припремиле ваше лепе руке.

Сели су једно према другом, док су их обе мулаткиње служиле. Гусар је постао невероватно љубазан и док је јео стално је говорио уносећи у своје причање много духовитости и срдачности. Према младој војвоткињи понашао се као беспрекоран кавалер. Причао јој је о обичајима и животу гусара и буканијера, о њиховим невероватним подухватима и необичним светковинама. Причао јој је о биткама, јуришима, бродоломима, али ни једном речју није споменуо предстојећи поход, који је припремао са Олонежанином и Баском.

Млада Фламанка га је слушала, смешећи се и дивећи његовом духу, необичној речитости и љубазности. Па ипак је све време изгледала заокупљена неким мислима и несавладивом радозналости, јер је стално покушавала да скрене разговор на поход.

Мрак се већ одавно спустио и месец се појавио иза шуме, кад је Гусар устао иза стола. Тек се тада сетио да су га Олонежанин и Баско очекивали те вечери и да пре зоре

мора попунити посаду на „Муњи“.

- Како поред вас време лети, госпођо! Каква то тајанствена чар зрачи из вас, кад сам заборавио да ме чекају озбиљни послови које треба да обавим? ... Мислио сам да је тек осам сати, а већ је десет!

- Верујем да вам је пријао овај мали одмор у вашој кући после толиких лутања по мору, кавалијере, рече војвоткиња.

- А можда још више ваше лепе очи и пријатно друштво.

- Утом случају, витеже, могу вам рећи да ми је ваше друштво пружио неколико незаборавних часова... Ко зна да ли ћемо икада још заједно уживати у овом поетичном врту, далеко од мора и људи! додаде она са горчином.

- Истина је да рат доноси смрт, али понекад и срећа помогне човеку.

- Рат!... А море, на море не мислите? Зар верујете да ће ваша „Муња“ вечито побеђивати таласе Великог залива? ...

- Моја лађа се не боји невремена, кад ја њоме управљам.

- Тако ћете се опет отиснути на море?

- Да, сутра у зору, госпођо.

- Тек што сте се искрцали, а већ бежите. Вас као да плаши копно.

- Волим море, војвоткињо, а затим, ако останем овде нема наде да ћу срести свог смртног непријатеља.

- Увек мислите на њега!...

- Увек, и та мисао ће умрети једино са мном.

- Сад одлазите да се бијете са њим?

- Можда.

- А куда идете? упита девојка са зебњом, која није измакла Гусару.

- Не могу вам то рећи, госпођо. Не бих смео да одајем гусарске тајне. До пре неколико дана ви сте били гост Шпанаца у Вера Крузу, а познају вас и у Маракайбу. Не бих смео то да заборавим.

Млада Фламанка се намршти и погледа Гусара тамним очима.

- Немате поверења у мене? упита га с благим прекором у гласу.

- Не дао бог да сумњам у вас, госпођо. Па ипак, ја се морам покоравати законима гусара са Тортуге.

- Било би ми заиста жао ако Црни гусар не би имао поверења у мене. Упознала сам га као веома поштеног и љубазног човека.

- Хвала на лепом мишљењу, госпођо!

Ставио је шешир на главу и пребацио огртач преко руке, али као да није могао да нађе погодан тренутак да се одлучи и пође. Стајао је пред девојком гледајући је туробним погледом.

- Ви имате нешто да ми кажете, зар не, витеже? упита војвоткиња.

- Да, госпођо.

- Је ли то нешто толико озбиљно да вам је тешко да ми саопштите?

- Можда.

- Говорите, витеже.

- Хтео бих да вас питам, хоћете ли за време мог одсуства отићи са острва?

- А ако заиста одем? упита девојка.

- Било би ми веома жао да вас не нађем овде кад се вратим.

- Ах!... А зашто, витеже? упита смешећи се и црвенећи у исти мах.

- Не знам зашто, али осећам да бих био веома срећан ако би ми се пружила прилика да проведем с вама још једно овакво вече. То би ми надокнадило толике патње, које сам из далеких земаља преко мора донео са собом овамо.

- Е па добро, витеже, вама би било жао да ме овде више не нађете, а мени исто тако не би било драго да никада

више не видим Црног гусара, рече млада војвоткиња оборивши главу.

- Онда ћете ме чекати?... упита Гусар нагло.

- Учинићу и више, ако ми дозволите.

- Реците, госпођо.

- Замолила бих вас да ми још једном пружите гостопримство на палуби ваше „Муње“.

Гусар се тргну обрадован, али се изненада сав смркну.

- Не... то је немогућно, рече затим одлучно.

- Зар бих вам била на сметњи?

- Не, али је гусарима забрањено да кад полазе у бој воде са собом неку жену. Па иако је „Муња“ мој брод, где сам ја потпуни господар, ипак...

- Наставите, рече војвоткиња, која је одједном постала тужна.

- Не знам зашто, госпођо, али ја бих се бојао да вас видим још једном на свом броду. Је ли то предосећање неке несреће, коју ја не могу да предвидим, или је можда нешто још горе?... Видите: ви сте ме оно замолили и моје срце, уместо да поскочи радосно, осетило је суров бол. Погледајте ме сад: зар нисам блеђи него икада?...

- Истина је, узвикну војвоткиња преплашено. Боже мој!...Ако овај поход буде кобан за вас?...

- Нико не зна шта нам носи будућност... Госпођо, дозволите ми да одем. У овом тренутку ја дубоко патим, а не могу да откријем шта је узрок томе... Збогом, госпођо. Ако ми је суђено да потонем са својом лађом на дно Великог залива, или да умрем у боју са зрном или мачем у грудима, не заборавите пребрзо Црног гусара!

Рекавши то, изађе брзо испод хладњака, не окренувши се више, као да се бојао да неће имати довољно снаге да оде. Прође затим кроз врт и ходник, а онда зађе у шуму упутивши се право према кући Пјера Олонежанина.

## XVIII МРЖЊА ЦРНОГ ГУСАРА

Сутрадан, чим је грануло сунце, гусарска ескадра је испловила из луке, праћена заглашујућим ударањем у бубањ, продорном писком труба, пуцњавом буканијера и хромким „ура“ морнара са усидрених лађа. Гусаре су предводили Олонежанин, Црни гусар и Микеле ил Баско.

Ескадра се састојала од осам једрењака, што великих што малих, и била наоружана са осамдесет и шест топова, од којих се шеснаест налазило на лађи Пјера Олонежанина, дванаест на „Муњи“. Посада је бројала шест стотина људи, што гусара што буканијера.

Будући да је „Муња“ била најбржа пловила је на челу ескадре вршећи улогу извиднице.

На врху главног јарбола лепршала се црна застава са златним ресама, знак команданта, а на крми велика црвена трака, ознака за бојне бродове. Иза „Муње“ пловиле су остале лађе у два реда и на растојању, тако да су се могле слободно кретати без опасности да се сударе или да једна другој пресеку пут.

Изашавши на пучину, ескадра је окренула према западу

да би упловила у канал Горњег ветра, а одатле у Карипско море.

Време је било дивно; море мирно, а ветар повољан, тако да су могли очекивати мирну и брзу пловидбу све до Маракאיба, утолико пре што су гусари били обавештени да се ескадра адмирала Толеда у то време налазила на обалама Јукатана, пловећи за Мексико.

После два дана ескадра се управо спремала, не наишавши ни на какав брод, да оплови рт Енгано, кад „Муња“, која је све време пловила на челу, даде знак да је открила непријатељску лађу, која се кретала у правцу Сан Доминга.

Олонежанин, који је био наименован за главног команданта, нареди одмах да све лађе стану. Затим се приближи „Муњи“, која се већ спремала за напад.

С друге стране рта пловио је један шпански брод на чијој се крми вила велика шпанска застава, а на врху главног јарбола дугачка трака, ознака за ратне лађе. Једрењак је пловио поред обале, као да је тражио неко склониште, опазивши по свој прилици моћну гусарску ескадру, која му је долазила у сусрет.

Олонежанин је могао наредити да његових осам лађа опколе брод и натерају га на предају, или да га потопе једним јединим јуришем. Али су ти поносни гусари испољавали понекад невероватну великодушност, будући да су их сматрали морским разбојницима, тако да је то изазивало право дивљење.

Напасти непријатеља са надмоћнијим снагама сматрали су кукавичлуком и делом недостојним храбрих људи, каквима су себе сматрали и то с разлогом, и зато никада нису искоришћавали своју надмоћност.

Олонежанин даде знак Црном гусару да стане уз остале лађе и окрену смело, право на шпански брод, захтевајући безусловну предају или борбу, и наређујући гусарској

ескадри да остане на свом месту без обзира на исход самог сукоба.

Шпански брод, који се већ сматрао изгубљеним, јер се није могао надати да ће однети победу над толико надмоћнијим непријатељем, није чекао да му се два пута понови наређење. Али уместо да спусти шпанску заставу, њен је командант наредио да се закуца на врх крме, а као одговор на изазивање, са левог бока одјекнула је паљба из осам топова. То је био знак да се Шпанци неће предавати без жилавог отпора.

И тако се са обе стране повела жестока битка. Шпанска лађа је имала шеснаест топова, али само шездесет чланова посаде. Олонежанин је имао исто толико топовских цеви, али два пута бројнију посаду, међу којима је било и буканијера, страховитих стрелаца, који су својим непогрешивим гађањем из великих пушака брзо одлучивали исход битке.

За то време ескадра је стајала у месту, покоравајући се одлуци храброга гусара да се не упушта у борбу. Гусарска посада, поређана на горњим палубама, посматрала је мирно битку, проричући пропаст шпанској лађи, која се била упустила у неједнаку борбу.

Иако тако малобројни, Шпанци су се борили као лавови. Њихови топови су бесно грмели, настојећи да сруше јарболе гусарске лађе и да је сравне као понтонски мост. Олонежанин је опет покушавао да се приближи непријатељу и да изврши јуриш. Паљбе су са ређале једна за другом, а шпанска лађа се окретала увек тако да покаже непријатељу прамац и избегне судар са гусарском лађом, имајући прилике већ да се увери у бројну надмоћност непријатеља.

Олонежанин пак, разјарен због жилавог отпора непријатеља и нестрпљив да шо пре оконча борбу, прибегао је свим средствима да изврши јуриш, али му



никако није полазило за руком. На крају је био принуђен да се повуче, како би сачувао своје људе, који су били изложени правој киши топовских зрна и картеча.

Овај страхан двобој између артиљерије двеју лађа трајао је читава три сата и том приликом су била знатно оштећена једра и јарболи на шпанској лађи. Али је велика шпанска застава још увек стајала необорена. Шест пута су гусари полазили на јуриш и исто толико пута су их одбили храбри браниоци шпанског брода. Али су седми пут успели да закораче на непријатељски брод и да оборе заставу.

Ова победа, која је била добар предзнак за велики подухват, поздрављена је громким „ура“ утолико пре што је „Муња“ за време те битке открила у малом заливу другу шпанску лађу, наоружану са осам топова и успела да је зароби после кратке борбе.

Прегледавши освојене лађе, утврдили су да већа лађа носи драгоцени товар, што у роби што у сребрним шипкама, а мања велику количину барута и оружја, које је било намењено гарнизону у Сан Домингу.

Пошто су обе посаде искрцане на обалу, јер гусари нису хтели да воде са собом заробљенике и пошто су поправљени оштећени јарболи, ескадра је предвече поново дигла једра и запловила према Јамајки.

„Муња“ је опет заузела своје место претходнице, пошто је била, како смо рекли, најбржи једрењак, одржавајући све време растојање од четири до пет миља.

Црном гусару је било стало да испита море на што већој удаљености, јер се бојао да би нека шпанска лађа могла открити правац кретања ескадре и обавестити гувернера у Маракайбу или адмирала Толеда.

Да би био сигурнији, Гусар скоро није напуштао командни мост; задовољавао се тиме да одспава негде на палуби, замотавши се у свој огртач сместивши се у какву наслоњачу од бамбуса.

Три дана после заузимања она два шпанска једрењака, „Муња“ је, угледавши обале Јамајке, срела брод који је освојила крај Маракайба. Овај се био склонио за време олује у једној од лука на острву Јамајци.

Брод је пловио још увек без главног једра, али је зато његова посада успела да појача предњи и задњи јарбол и разапевши сва помоћна једра, која су се налазила на броду, журила је сад према Тортуги, бојећи се да је не изненади какав непријатељски брод.

Добивши обавештења о стању рањеника, који су се налазили на броду, Црни гусар је наставио да плови према југу, журећи у Маракайбо.

Пловидба кроз Карипско море прошла је без икаквих неприлика. Море је било све време мирно, и у ноћи четрнаестог дана од поласка ескадре са Тортуге Гусар је утледао рт Парагуану са малим светиоником, који је упозоравао поморце да је ту улаз у Маракайбски залив.

- Коначно!... узвикну Гусар, док су му очи мрко севале. Можда већ сутра убица моје браће неће бити међу живима.

Позва Моргана, који се управо пео на палубу да заузме место на стражи.

- Ноћас се на броду не сме палити светлост, тако је наредио Олонежанин, рече. Шпанци не смеју открити присуство наше ескадре, јер иначе сутра у граду нећемо наћи ниједну пијастру!

- Хоћемо ли стати на улазу у залив? ...

- Не, цела ескадра ће пловити до улаза у Маракайбску луку, а онда ћемо сутра зором изненада извршити напад на град.

- Хоће ли се наши људи искрцати?

- Да, заједно са буканијерима, које ће предводити Олонежанин. Док лађе буду бомбардовале утврђења на мору, ми ћемо напасти град са копна, да бисмо тако спречили гувернера да побегне у Гибралтар. Нека у зору

чамци буду спремни за искрцавање и наоружани бацачима!

- У реду, господрше.

- Уосталом, додаде Гусар, бићу и ја на палуби.

Затим сиђе са моста и пође у своју кабину да стави оклоп и спреми се за борбу. Таман је хтео да отвори врата своје одаје, кад до њега допре неки фини мирис, који је њему био добро познат.

- Чудновато!... узвикну и застаде изненађено. Да нисам тако сигуран да сам оставио Фламанку на Тортуги, закleo бих се да је дошла овамо.

Осврте се околу, али је свуда владао потпуни мрак због погашених фењера, тако да није успео ништа да види. Па ипак му се учинило да у једном углу салона стоји нека бела прилика наслоњена на широки прозор, који је гледао на море.

Гусар је био храбар човек, али је као и сви људи онога времена био празноверан и зато је, угледавши ону непомичну прилику у углу салона, осетио како му по челу избија хладан зној.

- Да није дух Црвеног гусара? промрмља, повлачећи се према другом крају салона. Можда долази да ме подсети на заклетву коју сам изрекао оне ноћи у овим водама? ... Можда је његова душа оставила морске дубине где је почивала? ...

Али се истог часа застидео због тог празноверног страха, коме је подлегао, он, тако поносан и храбар ратник. Извадио је бодез који је носио о појасу и ступивши напред упитао:

- Ко сте ви? Говорите или ћу вас убити!

- Ја сам, витеже, одговори нежан глас од кога Гусару снажно залупа срце.

- Ви!... узвикну запрепашћено и радосно. Ви, госпођо? ... Зар овде, на мојој „Муњи“? А ја сам био сигуран да сам вас

оставио на Тортуги. Да не сањам, можда? ...

Гусар похрли напред, испустивши бодож. Зграби војвоткињине испружене руке, док су му усне лако додиривале високу чипкану крагну око девојчиног врата.

- Ви овде? понови дрхтавим гласом. Али откуд сте се створили? Како сте дошли на моју лађу?

- Не знам... одговори војвоткиња у неприлици.

- Хајде, реците, госпођо!

- Добро, онда... Хтела сам да пођем са вама.

- Ви ме значи волите? ... Реците ми, је ли истина?...

- Да, прошапта девојка једва чујним гласом.

- Хвала!... Сада могу без страха да пркосим смрти.

Извадио је кремен и труд, упалио свећу и спустио свећњак у један крај салона тако да се светлост није видела с мора.

Млада девојка је стајала и даље крај прозора. Сва умотана у широки, бели огртач, украшен чипком, држала је стиснуте руке на грудима, као да је хтела да умири убрзано куцање свога срца. Нагнувши своју љупку главу на једну страну, гледала је својим великим блиставим очима у Гусара, који је стајао пред њом. Али он више није био ни блед, ни замишљен, нити мрачан. Тог тренутка се на уснама храброг поморца оцртавао смешак бескрајно срећног човека.

Гледали су се неколико тренутака без речи, као да су се још чудили због неочекиваног признања те узајамне љубави, признања које су обоје дуго носили у себи, не слутећи да ће се оно тако брзо открити. Затим гусар узе девојку за руку и понудивши јој да седне крај свећњака, рече:

- А сад ми реците, госпођо, како сте се створили овде кад сам вас оставио на Тортуги, у својој кући. Још не могу да верујем у толику срећу.

- Рећи ћу вам, витеже, ако ми будете дали реч да ћете

опростити мојим саучесницима.

- Вашим саучесницима?

- Схватите да се нисам могла сама укрцати на вашу лађу и остати затворена четрнаест дана у кабини.

- Ништа вам не могу одбити, госпођо, а онима који су се огрешили о моја наређења нећу учинити ништа на жао, јер су ми приредили истовремено тако дивно изненађење да им унапред све опраштам. Реците ми њихова имена.

- Ван Штилер, Кармо и Црнац.

- Ах!... Они!... узвикну Гусар. Могао сам и претпоставити!... Али, како сте се удружили са њима? Гусари, који се не покуравају наређењима својих вођа, осуђују се на смрт, госпођо!

- Били су убеђени да не чине нажао своме команданту, јер су приметили да ме ви, витеже, потајно волите.

- Како су успели да вас укрцају?...

- Преобучена у морнара, отишла сам ноћу с њима на брод, тако да нико ништа није посумњао.

- И сакрили су вас у једну од ових кабина? упита Гусар, смешећи се.

- У кабини која се налазила поред ваше.

- А где су се посакривали ти неваљалци?...

- Остали су све време сакривени у трупини брода, али су често долазили код мене и доносили ми храну, коју су крали из оставе.

- Лисци!... Колика се приврженост крије у срцима тих огрубелих помораца!... Излажу се смрти да би видели свог капетана срећног, а ипак... ко зна колико ће дуго потрајати ова срећа? додаде затим тужно.

- А зашто, витеже!... упита девојка узнемирено.

- Јер ће за два сата сванути и ја вас морам оставити.

- Зар тако брзо? ... Тек смо се видели, а ви већ мислите да одете!... узвикну Фламанка са болним чуђењем.

- Чим сунце гране, у овом заливу ће почети најстрашнија

битка коју су гусари са Тортуге икада повели. Осамдесет топовских цеви грмеће без престанка, сипајући ватру на утврђења која бране мога смртог непријатеља. Шест стотина људи полетеће на јуриш, решени да победе или изгину. А ја ћу им, као што можете и сами замислити, бити на челу.

- Излажући се смрти!... узвикну војводица претрашено. А ако погинете? ...

- Људски живот је у бојним рукама, госпођо.

- Али ви ми се морате заклети да ћете бити опрезни.

- Помислите само, ја већ две године чекам тренутак да казним ону хуљу.

- Шта вам је учинио тај човек, кад према њему гајите тако неутољиву мржњу?

- Убио ми је три брата, рекао сам вам, и починио срамно издајство.

- Какво издајство? ...

Гусар је ћутао. Шетао је по салону намрштен и стиснутих усана, док су му очи бесно севале. Одједном је стао и вратио се полако према девојци, која га је посматрала са живим непокојством. Сео је поред ње и рекао јој:

- Слушајте ме сад, па онда пресудите да ли је моја мржња оправдана. Прошло је десет година од оног времена, али ја се свега сећам, као да се догодило јуче. Године 1686, букнуо је рат између Француске и Шпаније око превласти над Фландријом. Луј XIV, налазећи се на врхунцу своје моћи и жељан нове славе, спремао се да смрви свог страшног противника који је однео толике победе над француском војском. Смело је провалио у покрајине које је страшни војвода Алба освојио, и укротио их огњем и мачем. У то време је Луј XIV имао великог утицаја на Пијемонт, па се зато обратио за помоћ војводи Виторију Амадеу II, који му је, не могавши да одбије молбу, послао своја три најбоља пука: из Аосте, Нице и Марине. У овом последњем, као

официри, служили смо ја и моја три брата, од којих је најстарији имао тек тридесет и две године, а најмлађи, који је касније постао Зелени гусар, само двадесет.

Пребацивши се у Фландрију наши пукови су се више пута храбро борили на прелазу Шелде, у Ганду, у Турнају, односећи свуда победе. Савезничке снаге су тријумфовале, потискујући Шпанце према Анверсу. И онда је једног дана неколико чета из нашег пука кренуло према ушћу Шелде да заузме тврђаву коју је непријатељ напустио. Одједном смо се нашли опкољени великим бројем шпанских војника, тако да смо били принуђени да се брзо затворимо међу зидине, спасивши једва топове.

Одсечени од главнине француске војске и опкољени са свих страна десет пута јачим непријатељем, који је решио по сваку цену да освоји тврђаву, јер му је била од великог значаја због прилаза Шелди, није нам остајало ништа друго него да се предамо или изгинемо. О предаји нико није говорио, чак су се неки зарицали да ће радије изгинути под рушевинама него оборити славну заставу храбрих савојских војвода.

За команданта пука Луј XIV је одредио, не знам из којих разлога, једног старог фламанског војводу, који је уживао славу храброг и искусног ратника. Нашавши се са нашим четама оног дана кад смо били изненада нападнути, преузео је команду над одбраном. Тако се са обе стране повела жестока борба. Сваког дана су непријатељски топови рушили утврђења, која смо ми преко ноћи поново подизали. Петнаест дана и петнаест ноћи ређали су се јуриши, наносећи обема странама озбиљне губитке.. На сваки позив да се предамо одговарали смо топовском палбом.

Мој старији брат постао је душа одбране. Храбар, издржљив, вешт у руковању оружјем, управљао је топовима и пешацима, увек први у нападу, а последњи у

повлачењу. Храброст овог дивног ратника посејала је у срцу фламанског команданта подмуклу љубомуру, која је касније постала кобна за све нас.

Овај бедник, заборављајући да се заклео на верност војводској застави и да каља једно од најлепших имена фламанског племства, тајно се договорио са Шпанцима да им издајнички отвори пролаз у тврђаву. Место гувернера у једној америчкој колонији и велика свота новца били су цена за тај срамни споразум. Једне ноћи, заједно са неколико Фламанаца, својих рођака, отворио је тајни пролаз и пустио непријатеља, који су се кришом приближили тврђави. Мој старији брат, који је недалеко стражарио са неколико војника, опазивши Шпанце, појурио је на непријатеља, вичући на узбуну, али га је издајник сачекао иза једног бедема, држећи у руци два пиштоља. Мој брат је пао смртно рањен, а непријатељ је бесно провалио у тврђаву. Борили смо се по тесним пролазима и у појединим деловима тврђаве, али је све било узалудно. Утврђење је пало, а ми смо једва успели да се спасемо са још неколико преживелих, повлачећи се према Куртају.

- Реците ми сада, госпођо, да ли бисте ви опростили том човеку?

- Не, одговори војвоткиња.

- И ни ми му нисмо опростили. Заклели смо се да ћемо убити издајника и осветити брата. После свршетка рата дуго смо га тражили прво у Фландрији, а затим у Шпанији. Сазнавши да је наименован за гувернера једног од најзначајнијих градова у шпанским колонијама у Америци, ја и моја два млађа брата опремили смо три лађе и заплвили према Великом заливу, обузети једном једином и неутољивом жељом: да кад-тад казнимо издајника. Тако смо постали гусари. Зелени гусар, најнеобузданији и најнеискуснији, хтео је да опроба срећу



и пао у руке нашем смртном непријатељу, који га је срамно обесио као последњег лопова. За њим је пошао и Црвени гусар, који није био ништа боље среће. Та моја два брата, која сам скинуо са вешала, почивају сада на дну мора и чекају да их осветим. И ако ми судбина буде наклоњена, за два сата имаћу издајника у рукама.

- А шта ћете учинити с шим?

- Обесићу га, госпођо! одговори хладно Гусар. А затим ћу поубијати и све оне који имају ту несрећу да носе његово име. Он је унишио моју породицу, а ја ћу уништити његову. Заклео сам се да ћу то учинити оне ноћи кад сам Црвеног гусара сахранио у море, и одржаћу реч.

- Али, где смо ми сада? Како се зове град којим управља тај човек?

- Брзо ћете то сазнати.

- Како се зове?... упита поново војвоткиња узнемирено.

Млада Фламанка принесе челу свилену марамицу. Можда је њено лепо чело, у том тренутку било орошено хладним знојем.

- Не знам, рече скрханим гласом. Чини ми се да сам као врло млада чула од неких ратника, који су служили код мог оца, неку сличну причу.

- Немогућно, госпођо! рече Гусар. Ви нисте никада били у Пијемонту.

- Не, нисам. Али вас молим, реците ми име тог човека.

- Е па добро, рећи ћу вам: то је војвода Ван Гулд...

Истог тренутка одјекну над морем топовски пуцањ.

Црни гусар јурну из салона вичући:

- Зора!...

Млада Фламанка није ни покушала да га задржи. Ухватила се очајнички обема рукама за главу, а затим се срушила на под, без гласа, као да ју је изненада ошинула муња.

## XIX ЈУРИШ НА МАРАКАИБО

Онај топовски хитац био је испаљен са Олонежанинове лађе, која се сада налазила на челу ескадре; брод се зауставио на две миље испред Маракайба, испод тврђаве, која се дизала на једној узвишици, и са оба острва бранила град.

Неки гусари, који су већ били у Маракайбском заливу с Црвеним и Зеленим гусаром, саветовали су Олонежанину да се овде искрца са својим буканијерима да би заузели између две ватре тврђаву, која је господарила над улазом у залив. И гусар је пожурио да изда наређење за почетак ратних операција.

Невероватном брзином спуштени су у воду чамци са свих десет лађа, а гусари и буканијери, који су били одређени да се искрцају, пожурили су у чамце, носећи са собом пушке и кратке сабље.

Кад је Црни гусар стигао на палубу, Морган је већ био наредио да се у чамце смести шездесет људи одабраних међу најсмелијим и најснажнијим морнарима.

- Команданте, рече окренувши се Гусару, немамо

времена за губљење. За неколико минута, људи који су одређени да се искрцају напашће тврђаву, а наши гусари треба да пођу први у јуриш.

- Да ли је Олонежанин издао нека наређења?

- Јесте, господине. Наредио је да се флота не излаже ватри са тврђаве.

- У реду. Предајем вам команду над „Муњом“.

Обукао је брзо оклоп, који му је пружио један морнар и сишао у велики чамац, спуштен испод левог бока, где га је чекало тридесет наоружаних морнара.

Већ је почело да свиће и зато су морали пожурити и искрцати се пре него што Шпанцима из тврђаве пође за руком да скупе веће снаге.

Чамци, крцати људима, секли су брзо таласе, журећи према шумовитој обали, која се стрмо дизала из мора прелазећи у брежуљак, на чијем се врху налазила огромна тврђава, наоружана са шеснаест теликих топова и вероватно запоседнута бројним гарнизомом.

Шпанци, које је подигао на узбуну онај први топовски пуцањ испален са Олонежаниновог брода, пожурише да пошаљу неколико одреда војника на падине брежуљка, како би задржали гусаре. Затим отворише жестоку ватру из својих великих топова.

Топовска зрна су пљуштала као киша, дижући праве водоскоке између чамаца, који су брзо и спретно маневрисали не дајући времена непријатељу да их узме на нишан.

Три чамца, у којима су се налазили Олонежанин, Црни гусар и Микеле Ил Баско, прешли су у први ред, будући да су се у њима налазили најснажнији веслачи. Журили су да стигну на копно пре него што шпански одреди, који су већ силазили низ брдо, заузму положаје на обали.

Гусарске лађе су остале у позадини, да се не би изложиле ватри из великих топова са тврђаве; само је „Муња“, којом

је командовао Морган, била пришла на неколико стотина метара од обале да би са своја два велика топа штитила искрцавање чамаца.

После петнаест минута, упркос бесној топовској паљби, први чамци су успели да пристану уз обалу. Гусари и буканијери, који су се налазили у њима, пожурили су на копно. Не чекајући остале другове, појурили су заједно са својим вођама кроз шуму да би потиснули шпанске одреде који су били заузели положаје на обронцима брда.

- Јуриш, моји јунаци!... заурла Олонежанин.

- Напред, моји поморци!... загрме Црни гусар, јурећи напред са мачем у једној и пиштољем у другој руци.

Шпанци из заседе засуше ватром нападаче, али без нарочитог успеха, захваљујући дрвећу и густом жбуњу које је покривало падине брега.

И топови са тврђаве су заглушујуће грмели, сипајући на све стране гранате, које су риле земљу. Ишчупано дрвеће с треском се рушило, док су лево и десно падале поломљене гране. Читава киша лишћа и плодова падала је на нападаче. Али ништа није могло задржати неодољиви јуриш страшних гусара и буканијера са Тортуге. Личили су на незадрживу бујицу, која се сручила на шпанске војнике, комадајући их својим кратким сабљама, упркос очајничком отпору који су пружали.

Само је незнатан број Шпанаца успео да се спасе, јер су скоро сви више волели да погину са оружјем у руци него да напусте бојно поље или да се предају.

- Јуриш на тврђаву!... урлао је Олонежанин.

Охрабрени овим првим успехом, гусари су појурили уз брежуљак заклањајући се иза жбуња и густе вегетације.

Било их је више од пет стотина, јер су им се придружили и остали другови. Па ипак подухват није био лак, пошто нису имали лестве. Осим тога, шпански гарнизон, који је бројао двеста педесет храбрих војника, жестоко се бранио,

не намеравајући да се повуче. Како је тврђава била смештена на узвишици, топови су имали још увек добру мету и зато су засипали шуму правом кишом картеча претећи да слисте све нападаче редом.

Црни гусар и Олонежанин, предвиђајући очајнички отпор Шпанаца, застали су да се посаветују.

- Изгубићемо много људи, рече Олонежанин. Треба пронаћи неки начин да се пробијемо или ће нас разнети гранате.

- Постоји само један.

- Говори, брзо.

- Треба поставити мину у подножју бедема.

- Мислим да је то најбољи начин. Али ко ће се изложити толикој опасности.

- Ја, зачу се један глас иза њих.

Окренувши се и угледаше Кармоа, кога је пратио његов нераздвојни друг Ван Штилер, као и црни пријатељ.

- Ах!... То си ти, обешечаче?... рече Гусар. Шта тражиш овде?...

- Пошао сам са вама, команданте. Опростили сте ми, па се више не бојим да ћете ме стрељати.

- Не, нећу те убити, али ћеш зато минирати бедеме.

- Како ви наредите, капетане. За четврт сата отворићемо пролаз.

Затим се окрете својим пријатељима и рече им:

- Хеј, Ван Штилере, дођи овамо! А ти, Моко, понеси тридесет фунти барута и један дутачак фитиљ.

- Надам се да ћу те видети живог и здравог, Кармо, рече Гусар тронутим гласом.

- Хвала на лепим жељама, команданте, одговори Кармо и брзо се удаљи.

Гусари и буканијери су наставили да надиру кроз шуму, трудећи се да тачним погоцима уклоне Шпанце са зубаца и тобџије иза топова.



И поред свега, посада тврђаве се бранила са задивљујућом упорношћу, засипајући гусаре пакленом ватром. Тврђава је личила на вулкански кратер за време ерупције. Огромни облаци дима дизали су се над бедемима, док су из шеснаест топовских цеви сукали пламени језици.

Топовска зрна и картеч брисали су све пред собом, чупајући дрвеће и крешући жбуње где су се скривали гусари, који су чекали погодан тренутак да изврши јуриш.

Изненада, са врха брега ојекну страшна детонација, која се пренесе кроз шуму и преко мора. Огроман пламен подиже се на једном боку тврђаве, а затим се читава киша камења и других поломљених предмета срушила на дрвеће, ломећи гране, рањавајући и уништавајући велики број нападача.

Усред вике Шпанаца, грмљавине артиљерије и праска пушака, одјекну метални глас Црног гусара:

- Јуриш, морски вуци!...

Гусари и буканијери, видећи га, како јури преко чистине, полетеше за њим заједно са Олонежанином. Претрчавши и последњи део пута стигоше на врх брежуљка и појурише на тврђаву.

Мина, коју су потпалили Кармо и његови другови била је направила повећи отвор на једном од главних бедема тврђаве. Црни гусар истог часа појури унутра прескачући преко рушевина и испревртаних топова, дочекавши спремно својим страшним мачем прве противнике, који су дојурили да бране пролаз.

Гусари се бацише на непријатеља, стискајући у рукама своје кратке сабље и урлајући из свег грла, да би непријатељу задали што већи страх. Неодољивим налетом успели су да потисну Шпанце и да провале у тврђаву као набујала река.

Двеста педесет људи, који су је бранили, нису могли

одолети толиком бесу. Покушали су да се сакрију иза насипа, али су их гусари истерали и одатле. Настојали су да се окупе на малом тргу усред тврђаве и спрече обарање шпанске заставе. Али су их гусари и одатле растерали и почели да их гоне дуж унутрашњих бедема, где су скоро сви изгинули, не желећи да падну гусарима у руке.

Видећи да је оборена шпанска застава, Црни гусар се истог часа окрете у правцу града, који је сад био без одбране. Сакупивши око сто морнара и сјуривши се низ брдо, појурио је опустошеним улицама Маракайба..

У граду више није било никога. Људи, жене, деца, посакривали су се у шумама, носећи са собом најдрагоценије предмете. Али шта се све то тицало Црног гусара? Није он дошао у Маракайбо због пљачке, него да ухвати издајника.

Вукао је за собом своје људе у безумној трци кроз град, нестрпљив да што пре стигне у Ван Гулдову палату.

Нашао је Plaza de Granada пуну, а улазна врата гувернерове палате отворена и без страже.

- Ако ми је умакао? просикта Гусар. Макар морао јурити за њим на други крај света, нећу га оставити на миру.

Видећи отворена врата, гусари, који су га пратили засталоше, бојећи се какве издаје. Црни гусар настави опрезно да се приближава улазу помисливши и сам да их можда очекује неко изненађење.

Управо је хтео да прекорачи праг и уђе у двориште, кад осети на рамену нечију снажну руку и зачу познати глас:

- Не ви, капетане. Дозволите да прво уђем ја!

Гусар се окрете мрштећи се и угледа пред собом Кармоа, поцрнелог од барута. Одећа му је била сва у дроњцима, а лице умазано крвљу. Па ипак је био живљи него икада.

- Опет ти!... узвикну. Мислио сам, да те је мина разнела.

- Имам тврду кожу, капетане. А чини ми се да је исто тако тврда и Хамбуржанинова, а и овог Црнца, јер ево их,



обојица иду за мном.

- Напред, дакле!...

Кармо и његови другови, који су се појавили одмах за њим, ништа мање поцепани и поцрнели, јурнуше у двориште држећи у рукама сабље и пиштоље. За њима је ишао Гусар са осталим морнарима.

У дворишту није било никога. Војници, коњушари, слуге, робови, сви су били побегли заједно са становницима, тражећи склониште по густим шумама дуж обале.

- Иселили су се, рече Кармо. Требало би ставити на врата једну цедуљу са натписом: „Кућа за издавање”.

- Попнимо се! рече Гусар сиктавим гласом.

Гусари се попеше степеницама на горње спратове, али су и тамо нашли сва врата широм отворена, собе и сале пусте, намештај разбацан, а касе отворене и празне. Све је говорило о једном вратоломном бежању.

Изненада се из једне од соба зачуше повици. Гусар, који је обишао све дворане и таман се спремао да уђе у ту просторију, угледа Кармоа и Ван Штилера, како вуку једног шпанског војника. Био је врло висок и мршав као грана.

- Познајете ли га, капетане? викну Кармо, гурнувши снажно несрећног заробљеника.

Шпански војник, видећи пред собом Гусара, скиде са главе челичну кацигу окићену једним очупаним пером и савивши дубоко своја дугачка и мршава леђа рече мирним гласом:

- Чекао сам вас, господине и срећан сам што вас видим.

- Како? викну Црни гусар. Ви овде?

- Да, ја сам онај Шпанац из шуме, одговори мршави човек, смејући се. Нисте хтели да ме обесите и ево ме још увек живог и здравог.

- Ти ћеш платити за све остале, хуљо! викну Гусар.

- Зар сам погрешно што сам вас сачекао? Можда би било

боље да сам побегао са осталима?

- Ти си ме, значи, чекао?

- А ко би ме спречио да побегнем?

- Истина је. Зашто си онда остао?

- Хтео сам да видим још једном човека који ми је великодушно поклатио живот оне ноћи када сам пао у његове руке.

- А затим?

- А затим, хтео сам да учиним Црном гусару једну малу услугу.

- Ти?

- Ех, ех! смешио се Шпанац. Чудите се?

- Да... признајем.

- Знајте, дакле, да је гувернер, сазнавши да сте ме заробили, а нисте ме обесили о прву грану, наредио да ми опале двадесет и пет батина. Разумете ли? ... Изударо је мене, дон Вартоломеа деи Барбоса и Кармаргуа, мене, који потичем из једне од најстаријих племићких породица Каталоније!... *Carramba!*...

- Хајде, заврши!

- Заклео сам се да ћу се осветити том Фламанцу, који поступа са шпанским војницима као са псима, а са племићима као да су индијански робови. Зато сам вас чекао. Дошли сте да га убијете, али је он, видевши да је тврђава пала у ваше руке, побегао.

- Ах!... Побегао, дакле?

- Да, али ја знам где је и зато сам овде да вас одведем тамо.

- Немој ме случајно преварити. Чувај се, ако ме будеш слагао, одраћу те!

- Зар нисам у вашим рукама? рече војник.

- Истина је.

- Можете учинити са мнош све што хоћете.

- Говори онда. Где је побегао Ван Гулд?

- У шуму.  
- А куда је наумио?  
- У Гибралтар.  
- Држећи се обале?  
- Да, команданте.  
- Познајеш ли пут?  
- Боље и од самих људи који га прате.  
- Колико је повео са собом?  
- Једног капетана и седам најоданијих војника. Да би се брзо кретао кроз густу шуму, није смео водити велику пратњу.

- А где су остали војници?  
- Растурили су се.  
- Добро, рече Гусар. Поћи ћемо одмах за том хуљом и нећемо му дати да одахне ни дању ни ноћу. Имају ли коње?  
- Да, али ће морати да их оставе, јер им неће дуго користити.

- Сачекај ме овде.

Црни гусар приђе једном писаћем столу, на коме је било папира, неколико пера и богата мастионица од бронзе.

Узе један листић и написа брзо неколико редова:

*„Драги Пјере, крећем у поштуру за Ван Гулдом заједно са Кармоом, Ван Штилером и мојим Африканцем. Располажи мојим бродом и мојим људима, а кад њачка буде завршена поштражи ме у Гибралтару. Тамо има још више блага него у Маракаибу. Црни гусар“*

Затвори писмо и предаде га једном подофициру, па се окрете гусарима који су га пратили и рече им:

- Видећемо се у Гибралтару, јунаци! Затим се окрете Кармоу, Ван Штилеру, Африканцу и заробљенику.

- А сад, у лов на Ван Гулда!

- Понео сам са собом један нов конопац да га обесимо, капетане, одговори Кармо. Испробао сам га синоћ и верујте ми, одлично ће послужити.

## XX ЛОВ НА ГУВЕРНЕРА МАРАКАИБА

Док су се гусари и буканијери Баска и Олонежанина, ушавши у Маракаибо без икаквог отпора од стране Шпанаца, препустили најнеобузданијој пљачки, намеравајући да оду касније у шуму и потраже становнике града, да би им отели оно што су покушали да спасу, Црни гусар је са своја четири друга кренуо гувернеровим трагом, снабдевши се добро оружјем и намирницама.

Чим су изашли из града, пожурили су кроз густу шуму што се пружала дуж пространог Маракаибског залива, упутивши се једва проходном стазом која није сигурно водила далеко. Тако је бар мислио осветољубиви Каталонац.

Први трагови су били брзо откривени. На влажном тлу шуме нашли су отиске копита осам коња и два људска стопала, што је потпуно одговарало обавештењу које је дао шпански војник.

- Видите!... узвикну Каталонац, победоносно. Овуда је прошао гувернер са својим капетаном и седам војника. Један је кренуо пешице, јер му је коњ кад су полазили пао

и сломио ногу.

- Видели смо га, одговори Гусар. Мислиш ли да су нам доста измакли?

- Можда око пет сати.

- То је доста, али ми смо сви добри пешаци.

- Верујем, само се немојте надати да ћемо их стићи ни данас ни сутра. Можда још не познајете шуме Венецуеле. Видећете, каква ће нам све изненађења приредити!

- Ко ће нам приредити та изненађења?

- Звери и домороци.

- Не бојим се ни једних ни других.

- Караиби су дивљи.

- Неће бити ништа мање дивљи ни према гувернеру.

- Они су његови савезници.

- Да му они не штите одступницу?

- Могућно је, капетане.

- То ме уопште не брине. Никада их се нисам бојао.

- Утолико боље за вас. Хајдемо, caballeros: ево прашуме.

Путања се нагло завршавала испред једног огромног честара, правог зида од зеленила и огромних стабала. Изгледало је као да не постоји никакав пролаз куда би могли проћи људи на коњима.

Тешко је и замислити невероватно бујну вегетацију топлог и влажног јужноамеричког тла, нарочито у пределима око великих река.

То нетакнуто земљиште, непрестано ђубрено лишћем и плодовима, који су се вековима ту гомилали, покривено је стално таквим мноштвом разног биља каквог нема можда ни у једном другом крају света, јер ту и најскромније биљке добијају дивовске размере.

Црни гусар и Шпанац застадоше пред огромним честаром, послушкујући пажљиво, док су оба гусара и Црнац испитивали густо лишће оближњег дрвећа и жбуња, бојећи се каквог непријатног изненађења.

- Куда ли су прошли? упита Гусар Шпанца. Не видим нигде отвор у овом сплету дрвећа и лијана.

- Хм!... промрмља Каталонац. Није их ђаво однео, надам се бар. Било би ми жао због оних двадесет и пет батина што ми још бриде по леђима.

- Њихови коњи сигурно нису имали крила, да прелете шуму, рече Гусар.

- Гувернер је препреден човек и вероватно се потрудио да заметне траг. Чује ли се то неки шушањ из честара?...

- Да, рече Кармо. Чини ми се да се доле чује шум воде.

- Онда је све у реду.

- Шта то?

- Пођите за мнош.

Војник се врати и, пронашавши поново трагове копита, пође онуда куда су трагови водили, зашавши међу палме зване сари, чија су стабла начичкана трњем а плодови им личе на наш кестен скупљен у гроздове.

Крећући се опрезно, да не би поцепео одећу на дугачком и оштром трњу, војник брзо стиже до места одакле се чуо шум воде.

Гледао је још увек у земљу тражећи да на лишћу и трави открије трагове четвороножаца, А затим пружи корак и застаде тек на обали једне речице, која је ишла у ширину два до три метра и чија је вода била скоро црна.

- Ха, ха! повика весело. Јесам ли вам рекао да је старац велики лисац.

- Шта хоћеш тиме да кажеш? зшита Гусар, који је већ постајао нестрпљив.

- То да је стари, трудећи се да нам заваре траг, сишао са својом пратњом у ову речицу.

- Је ли вода дубока?

Каталонац загњури свој мач тражећи дно.

- Око тридесет пет до четрдесет сантиметара.

- Има ли ту змија?

- Не, сигуран сам.

- Уђимо онда и ми у воду и пожуримо. Видећемо докле су се служили коњима.

Сиђоше сва петорица у реку, Шпанац на челу а Црнац последњи, задужен да пази шта се догађа иза њих. Пођоше тако напред гацкајући по тамној и блатњавој води, пуној сувог лишћа, која је около ширила опасан задах иструелелог биља.

Речица је била препуна свакојаког воденог искиданог и згњеченог биља. Било је ту и *tuscitisci*, врсте ароидеа, чије су стабљике веома ломљиве, јер су испуњене неком сунђерастом сржи. Затим дрвеће са глатким стаблом, које има сребрнасте одсјаје, а служи за прављење необично лаких сплавова, па разне робиније, врсте лијана, које садрже неку млечну течност, а имају то чудесно својство да опијају рибе ако се ставе у речну или језерску воду. Све те биљке и још многе друге прилично су ометале кретање гусара кроз воду.

А под мрачним крошњама огромних стабала нагнутих над водом владала је готово потпуна тишина. Само би се покаткад у правилним размацама, зачуло нешто као одјек звона, на шта су Кармо и Ван Штилер живо подизали главе, јер им се чинило да чују звук правог звона.

Али то звоњење у коме су одјекивали сребрнасти звуци и које се разлегало пространом прашумом није потицало ни од каквог звона. То се оглашавала једна од оних птица које живе сакривене усред густе крошње неког дрвета, а које Шпанци зову *catraparo*. Велике су као осредњи голуб и сасвим беле, док им се глас чује бар три миље унаоколо.

Мала поворка кретала се брзо и у тишини, нестрпљива да открије докле је гувернер са својом пратњом могао користити коње. Понекад су пролазили испод правих надстрешница од густо испреплетаних лијана и крошњи, које су потпуно заклањале сунчеву светлост. Идући тако,

одједном су са леве обале реке зачули доста снажне детонације, иза којих је полетела права киша малих пројектила, који су се сручили у воду као град.

- Гром и пакао!... узвикну Ван Штилер, који се био несвесно повио: Ко нас то митраљира?

И Гусар се био сагнуо, дохвативши брзо пушку, док су његови гусари одскочили у страну. Једино је Каталонац остао на месту, гледајући мирно дрвеће, које је покривало једну и другу обалу.

- Да нас нису напали? ... упита Гусар.

- Не видим никога, одговори Каталонац, смејући се.

- А она пуцњава? Зар ниси чуо? ...

- Јесам, капетане.

- И не забрињава те? ...

- Па, видите да се смејем.

Још једна експлозија, јача од оне прве, зачу се сада негде у висини и киша пројектила стаде да пљушти по води.

- Бомба!... повика Кармо узмакавши.

- Да, али биљна бомба, одговори Каталонац. Знам шта би то могло бити.

Окрену се ка десној обали и показа друговима једно дрво, које је припадало роду еуфорбиацеја, високо двадесет и пет до тридесет метара, с гранама покривеним трњем и лишћем широким двадесет до тридесет сантиметара. На крајевима грана висила је нека врста округлих плодова, који су били обавијени дрвеном кором.

- Пазите, рече он. Плодови су сазрели. Само што је то изговорио, кад се једна од тих кугли распрсну уз страховити прасак, бацајући лево и десно праву кишу зрна.

- Нису опасна, одговори Каталонац, видећи бојазан Кармоа и Ван Штилера. Обично семе. Кад плод сазри, дрвена кора постаје веома тврда, а кад средина плода почне да превире после извесног времена, кора се распрсне уз праву експлозију, бацајући далеко око себе



семе које се налази у шеснаест коморица.

- Јесу ли бар за јело ти плодови?

- Садрже неку млечну супстанцу, којом се хране само мајмуни, одговори Каталонац.

- Нека ђаво носи та бомбардерска стабла, узвикну Кармо. Помислио сам да су нас напали гувернерови Шпанци.

- Напред, рече Гусар. Не заборавите да смо пошли у лов.

Кренуше поново кроз воду и прешавши око двеста-триста корака, угледаше пред собом неку црну масу, која је била закрчила читав ток речице.

- Да ниси сад угледао неко дрво са гранатама? упита Кармо.

- Нешто још боље. Ако се не варам, оне црне масе пред нама нису ништа друго него коњи гувернерове пратње.

- Полако, рече Гусар. Можда су се коњаници улогорили негде у близини.

- Сумњам, одговори Каталонац. Гувернер зна да има с вама посла, па сигурно очекује упорно гоњење.

- Нека буде, али морамо бити опрезни.

Напунише пушке и пођоше један за другим у индијанској колони, да их не би непријатељ изненадном паљбом све побио. Кретали су се полако, повијени и настојећи да се што боље сакрију испод ниских грана дрвећа, које су се укрштале изнад речице.

После сваких десет корака Каталонац је застајао и пажљиво ослушкивао, разгледајући крошње и лијане, које су густо покривале једну и другу обалу. Све време се плашио неког непријатног изненађења.

Крећући се тако невероватно опрезно, стигли су коначно до места где су лежале оне црне масе. И заиста се нису били преварили. Пред њима је лежало осам мртвих коња, један поред другог, до пола загњурени у црној води.

Каталонац заједно са Моком подиже једнога и закључи да је коњ заклан навајом.

- Познајем их, рече. То су гувернерови коњи.
- Куда ли су побегли коњаници?... упита Гусар.
- Сакрили су се у шуми.
- Видиш ли какав пролаз? -
- Не, али... ах!... гле ти препредењака!...
- Шта је?
- Видите ли ону сломљену грану из које још цури сок? ...
- Видим, па шта? ...
- Погледајте горе, још две друге сломљене гране...
- Видим.

- Е па, ето, ти препредењаци су се попели уз ове гране и пребацили се с друге стране непроходног шипрага. Не остаје нам ништа друго, него да пођемо њиховим примером.

- Ништа лакше за нас, морнаре, рече Кармо. О-рук!... Пењи се!...

Каталонац испружи своје дугачке и мршаве руке као у паука и успуза се на једну велику грану. За њим се попеше и остали, задивљујуће сложно.

Са прве гране прешао је на другу, која се пружала водоравно, затим на трећу, која је већ припадала другом дрвету и наставио је тако да се креће с гране на грану, док није прешао око тридесет до четрдесет метара, посматрајући све време пажљиво оближње грање и лишће.

Стигавши на сред једне мреже од лијана, скочи одједном на земљу узвикнувши победоносно.

- Хеј, Каталонче! викну Кармо. Да ниси пронашао какав златан каменчић. Кажу да га овде има колико хоћеш.

- Не, нашао сам један бодез, који нам вреди колико и суво злато, па можда и више.

- Створен за гувернера!

Црни гусар, који је одмах за Каталонцем скочио на земљу, узео у руке бодез, чије је сечиво било кратко, а врх танак и оштар као игла.

- Мора да га је изгубио капетан који прати гувернера, рече Каталонац. Видео сам тај бодез за његовим појасом.

- Онда мора бити да су овде сишли на земљу, рече Гусар.

- Ево, овде су прокрчили стазу секирама. Знам да је сваки носио по једну секиру обешену о седло.

- Одлично, рече Кармо. Уштедећемо себи труд и брже ћемо напредовати.

- Тишина, викну Гусар. Чујете ли нешто?...

- Баш ништа, одговори Каталонац, пошто је послушковао неколико тренутака.

- Значи да су доста далеко, јер да су негде ближе чули би се ударци њихових секира.

- Мора да су нам измакли бар четири до пет сати.

- То је много. Надајмо се ипак да ћемо их стићи.

Пођоше затим оном путањом, коју су прокрчили бегунци кроз непроходну прашуму. Нису се могли преварити, јер су одсечене гране још биле свеже и свуда разбацане по земљи.

Каталонац и гусари почеше готово да трче да би што више смањили растојање које их је делило од бегунаца. Али је изненада њихово брзо напредовање зауставила непредвиђена препрека, коју босоноги Црнац, Кармо и Ван Штилер, нису могли лако савладати, будући да и ова последња двојица нису имали чизме.

Препреку је чинила велика зона покривена трњем, коју Шпанци зову *ausara* и која се веома густо ширила између огромних стабала шуме. Ове трновите биљке расту у великом броју усред венецуелских и гијанских прашума и представљају непремостиву препреку за људе чије ноге нису заштићене grubим кожним доколеницама и чврстим чизмама, јер је то трње толико оштро да пробије не само тканину него чак и ђон на ципелама.

- Сто му громава! викну Ван Штилер, који је први зашао међу грање. Је ли ово пут за пакао?... Изаћи ћемо одавде

огуљене коже као свети Вартоломеј.

- Тако ми морских паса! заурла Кармо, који је нагло одскочио назад. Сви ћемо се обогалити ако будемо морали да прођемо кроз ово трње! Чаробњаци ове шуме морали су ставити овде натпис: „Забрањен пролаз“.

- Ништа зато, наћи ћемо неки други пут, рече Каталонац. На жалост, већ је прилично касно.

- Морамо ли овде да се зауставимо? упита Гусар.

- Погледајте!...

Светлост је нагло нестајала, док се дубока помрчина готово у часу спустила над шумом преплашивши сваки кутак.

- Хоће ли се они зауставити? упита Гусар, мрштећи се.

- Да, док не изађе месец.

- А кад излази?...

- У поноћ.

- Да се улогоримо, онда.

## XXI У ПРАШУМИ

Чекајући излазак месеца, малена чета се сместила између огромних жила једне *summateire*, чије се дивовско стабло знатно издизало изнад осталог шумског растиња.

Ово дрвеће, које често достиже шездесет, па и седамдесет метара висине, има у својим невероватно дебелим жилама природне држаче, који су веома чворновати и потпуно симетрични; развијајући се у подножју дрвета, стварају читав низ веома чудних лукова, под које се може склонити двадесет па и више људи.

Била је то нека врста утврђеног склоништа, које је штитило Гусара и његове другове од сваког неочекиваног напада, било животиња, било људи.

Сместивши се што су боље могли испод тог шумског дива, појели су неколико двопека са шунком и договорили се да проспавају тих неколико сати до поласка у лов на бегунце; одредили су притом свакоме по један сат стражарења, јер су сматрали да није нарочито мудро препустити се Морфејевом наручју усред дивље прашуме.

Прегледали су околу траву, бојећи се да се негде не крије

каква опасна змија, знајући да у венецуелским шумама има много отровница. Затим су се мирно испружили по опалом лишћу, док су Кармо и Моко ступили на стражу, бдијући над животима својих другова.

Сумрак, који у екваторским крајевима траје само неколико минута, брзо је уступио место дубокој помрчини, тако да су у часу умукле и птице и четвороношци.

Неколико тренутака владала је потпуна, застрашујућа тишина, као да су сви пернати и длакави становници шуме одједном нестали или помрли. А онда је изненада започео један чудан, ђавољи концерт, одјекујући усред таме, тако да је Кармо, који није имао обичај да проводи ноћи у прашуми нагло подскочио. Имао је утисак, да су се читави чопори паса сместили усред крошњи огромног дрвета, јер се оданде чуо неки лавез, урлици и отегнуто режање, све то пропраћено чудним цијукањем, као да шкрипи безброј котурача.

- Сто му морских паса! узвикну Кармо, гледајући у вис. Шта се то горе догађа? Рекао би човек да пси у овој земљи имају крила као птице и шапе као мачке. Како су се само попели на ово дрво? Можеш ли ми то објаснити, црни пријатељу?

Црнац уместо да му одговори поче тихо да се смеје.

- Ма ко су ови?!... опет ће Кармо. Као да стотину морнара навија котураче на броду да би извршили бог зна какав ђаволски маневар. Да нису мајмуни, друже? ...

- Не, пријатељу, одговори Црнац. То су жабе, сасвим обичне жабе.

- И овако крекећу?

- Да, пријатељу.

- А ово? Шта је сад па ово?... Чујеш ли? Као да хиљаду ковача удара у све могуће бакрене лонце пријатеља Белзобуба.

- То су зелене жабе.

- Сто му морских паса!... Да ми је то неко други рекао, мислио бих да хоће да ми се наруга, или да је сишао с ума. То је значи нека нова врста жабе?

Уто одјекну прашумом неко продорно мијаукање, пропраћено чудним завијањем, ућуткавши одједном све друге гласове, па и нескладни концерт зелених жаба.

Црнац живо подиже главу и дограби пушку, која је лежала крај њега, али тако нагло да је било очевидно да се веома уплашио.

- Изгледа ми да овај господин, који тако снажно урличе, не може бити никаква жаба, зар не, црни пријатељу.

- Не, не! повика Африканац дрхтавим гласом.

- А шта је онда?

- Јагуар...

- Сто му бискајских громова! Зар страшни грабљивац!?

- Да, пријатељу.

- Више бих волео да се нађем пред тројицом људи, који су решили да ме распоре, него да имам посла са тим месождером. Кажу да је опасанији од индијског тигра.

- И од афричког лава, друже.

- Сто му морских паса!...

- Шта ти је?

- Мислим како нећемо смети да употребимо оружје, ако нас нападне.

- А зашто?

- Чим би чули пуцњаву, гувернер и његова пратња би одмах посумњали да их гонимо, па би још више пожурили да нам умакну.

- Ох! Зар мислиш да се браниш од јагуара ножем?

- Имамо наше сабље.

- Хтео бих да те видим на делу.

- Немој да ми желиш тако нешто, друже.

Усред мрачне шуме опет одјекну мијаукање, само снажније него први пут и ближе малом логору, тако да је

Црнац поново сав задрхтао.

- До ђавола!... прогунђа Кармо, који се такође био уплашио. Ствар постаје озбиљна.

Тог тренутка опази Црног гусара, како се извлачи испод свог огртача којим се био покрио.

- Јагуар? упита мирним гласом.

- Да, капетане.

- Је ли далеко?...

- Није, а што је најгоре изгледа да иде баш према нама.

- Било шта да се деси, немојте пуцати.

- Појешће нас тај крволок, капетане.

- Ах!... Мислиш, Кармо? ... Уосталом, видећемо.

Подиже огртач, сави га пажљиво и пребаци преко леве руке, а онда извади мач из корица.

- Где си га чуо?... упита.

- Тамо, капетане.

- Чекаћемо га.

- Треба ли да пробудим Каталонца и Ван Штилера?

- Није потребно. Довољни смо и ми. А сад тишина и добро процарајте ватру.

Начуљише уши и разабраше услед честара оно познато рон-рон, тако својствено мачкама и јагуарима, као и шуштање сувог лишћа, које се повремено чуло. Крволок је по свему судећи већ био осетио присуство људи и зато се опрезно приближавао, надајући се, можда, да ће изненадним нападом успети да уграби неког од њих.

Стојећи непомично поред ватре, с мачем у руци, Гусар је пажљиво послушкивао, мотрећи оближње жбуње, спреман да предухитри муњевити напад опасне звери. Кармо и Црнац стајали су иза њега, један наоружан кратком сабљом а други пушком, коју је држао за цев, да би се њом послужио као батином.

Шуштање лишћа и даље се чуло с оне стране где је шума била најгушћа, а рон-рон се све више приближавало. Било



је јасно да је јагуар веома опрезан.

Одједном сваки шум престаде. Гусар се нагну напред да боље чује, али је све било мирно. Дижући главу његове очи среташе две светле тачке, које су блистале испод једног густог жбуна. Биле су непомичне и преливале се у зелено.

- Ено га, капетане, шапну Кармо.

- Видим га, одговори Гусар и даље мирним гласом.

- Sprema се да нас нападне.

- Чекам га.

- Какав вражји човек, прогунђа Кармо: Не би се тај уплашио ни Белзевуба, ни свих његових репатих другова.

Јагуар је био стао на тридесет корака од логора, а то је представљало незнатно растојање за овакву једну звер која скаче даље и од самог тигра. Ипак се није одлучивао да нападне. Узнемиравала га је ватра, која је горела испод дрвета, или можда одлучно Гусарево држање?... Стајао је непомично испод густог жбуна можда један минут, не скидајући очи са противника и задржавши све време ону претећу непомичност. Затим оне две светле тачке одједном нестадоше.

Неколико тренутака чуло се шуштање размакнутих грана и сувог лишћа, а онда сваки шум престаде.

- Отишао је, рече Кармо, одахнувши. Нека га кајмани прогутају у три залогаја, то му од свег срца желим.

- Прогутаће он кајмане, друже, рече Црнац.

Гусар је остао још неко време на истом месту, не спуштајући мач, а затим, пошто се више ништа није чуло, врати мирно мач у корице, огрте се кабаницом и испружи испод дрвета, рекавши једноставно:

- Ако се врати, зовите ме.

Кармо и Африканац се повукоше иза ватре, преузевши поново стражу. Ослушкивали су све време напрегнуто, гледајући лево и десно, не могавши да поверују да је та крволочна животиња заиста отишла.

Око десет пробудише Ван Штилера и Каталонца и упозорише их да је негде у близини јагуар. Затим се брзо испружише поред Гусара, који је већ мирно спавао, као да се налази у кабини своје „Муње“.

Овај други део стражарења протекло је мирније од првог, иако су Ван Штилер и његов друг неколико пута чули како мрачном шумом одјекује пригушено јагуарово мијукање.

У поноћ, чим је изашао месец, Гусар, који је већ био устао, даде знак да се пође. Надао се да ће, ако пожуре, већ сутра стићи свог смртног непријатеља.

На чистом небу блисао је месец обасјавајући бледом светлошћу прашуму, али је само по који зрак успевао да се пробије кроз густе крошње дивовског лишћа. Ипак се у шуми понешто разазнавало, тако да су гусари могли довољно брзо да напредују.

Стаза коју су прокрчили гувернерови људи била је нестала, али гусаре то није забрињавало. Сад су знали да се Ван Гулд повлачи према југу да би потражио склонише у Гибралтару, па су и они ишли у том правцу, управљајући се по компасу, сигурни да ће га раније или касније стићи.

Пешачили су тако око четврт сата, пробијајући се с тешком муком између грања, лијана и огромних жила које су покривале терен, кад Каталонац, који је ишао на челу, нагло застаде.

- Шта је? упита Гусар, који се налазио иза њега.

- Већ трећи пут, за ових последњих двадесет корака, до ушију ми допире неко сумњиво шушкање.

- А шта то? ...

- Рекао бих да неко корача упоредо са нама, тамо, иза оног густог шипражја.

- А шта си чуо?...

- Пуцкетање гранчица и шуштање лишћа.

- Да нас не прате? упита Гусар.

- Али ко?... Зар би се неко усудио да иде ноћу кроз

прашуму, поготово у ово доба? рече Каталонац.

- Да није неко из гувернерове пратње?

- Хм!... Они би морали бити сад далеко.

- Онда је неки Индијанац.

- Можда, само ја сумњам да је у питању Индијанац. Ха!... јесте ли чули? ...

- Да, потврдише гусари и Африканац.

- Неко је сломио грану неколико корака испред нас, рече Каталонац.

- Да шипраг није тако густ, могао би неко отићи и погледати ко нас то прати, рече Гусар, који је већ био исукао мач.

- Да покушамо, господине.

- Поцепаћемо одећу на овом трњу, рече Гусар. Али ипак дивим се твојој храбрости.

- Хвала, одговори Шпанац. Похвала из ваших уста за мене значи много. Шта треба да радамо?

- Наставићемо пут, али са мачем у руци. Нећемо употребљавати пушке.

- Напред, дакле!

Мала поворка крену опрезно и не журећи се.

После извесног времена Гусар и његови другови стигоше до једног тесног пролаза, који се отварао између високих, палми, повезаних међусобно мрежом лијана, кад се изненада нека тешка маса сручи на Шпанца, који је ишао напред, оборивши га на земљу.

Напад је био тако неочекиван, да су гусари помислили како се на несрећног заробљеника срушила нека огромна грана. Али их је промукла рика, која се се зачула истог тренутка, упозорила да се ради о некој звери.

Падајући Каталонац је престрашено крикнуо, а онда се брзо окренуо покушавајући да ее ослободи нападача, који га је држао као прикованог за тло, не дозвољавајући му да се усправи.

- У помоћ! завапи Каталонац. Растргнуће ме јагуар!

Чим је прошао први тренутак запрепашћења, Гусар јурну у помоћ несрећном човеку с подигнутим мачем, затим испружи муњевито руку и сручи сечиво у тело животиње. Осетивши ударац, јагуар остави Каталонца и окрете се према новом противнику у намери да се баци на њега. Али Гусар спретно одскочи у страну, управивши на звер блистави врх мача, док је брзим покретом пребацио огртач преко леве руке.

Животиња застаде за тренутак, а онда јурну неустрашиво на противнике, оборивши при том Ван Штилера и устремивши се на Кармоа, који је стајао крај друга, настојећи да и њега обори снажним ударцем шапе.

Срећом, Гусар у том тренутку није остао по страни. Видећи своје гусаре у опасности, баци се опет на звер засипајући је ударцима, али не прилазећи сувише близу, да га не би дохватила шапама.

Звер се повлачила ричући бесно и настојећи да узме залет, али ју је Гусар упорно нападао.

Уплашена, а можда и тешко рањена, одједном се окренула и скочила међу гране оближњег дрвета, сакривши се усред густог лишћа. Ту је остала ричући оштро и отегнуто.

- Натраг! викну Гусар, плашећи се, да их јагуар поново не нападне.

- Гром и пакао! узвикну Ван Штилер, који се био одмах дигао, не задобивши ни најмању огреботину. Требало би га убити, да му се смири глад!...

- Не, нека нико не пуца! одговори гусар.

- Таман сам хтео да му смрскам главу, рече један глас иза њега.

- Још си жив!... узвикну Гусар.

- Захваљујући оклопу од бивоље коже, који носим испод кошуље, капетане, рече Каталонац. Да њега није било, ова

животиња би ми једним ударцем шапе распорила груди,

- Пазите! викну Кармо. Ова проклета животиња се опет спрема да нас нападне.

Само што је то изговорио, кад животиња полете одозго, описујући у лету параболу од шест до седам метара. Паде скоро пред Гусареве ноге, али није имала времена да се по други пут устреми на противника.

Мач страшног морског вука зари се у јагуарове груди и прикова га за тле, док га је Африканац из све снаге ударао кундаком цо глави.

- Иди до ђавола!... викну Кармо, ударивши га снажно ногом, да би се уверио да је овога пута заиста мртав. Каква је ово врста животиње?

- Сад ћемо то одмах видети, рече Каталонац, вукући животињу за дуги реп према чистини, коју је обасјавала месечина. Није тешка, али како је само храбра и какве канце има! Кад стигнемо у Гибралтар упалићу једну скупу свећу Госпи од Гвадалуле што ме је спасла несреће.

## XXII САВАНА

Животиња, која их је тако неустрашиво нападала, подсећала је својим изгледом на афричку лавицу, само што је била много мања; дужина јој је износила највише метар и петнаест до двадесет сантиметара, а висина нешто изнад седамдесет сантиметара.

Глава јој је била округла, тело издужено, али снажно, реп дугачак преко пола метра, а канџе дуге и оштре. Крзно јој је било густо и кратко, жућкасто-црвене боје, тамније на леђима, а светлије и готово бело по трбуху, док је на глави било сиво.

Чим су погледали животињу и Каталонац и Гусар се уверише да се ради о оној врсти звери коју амерички Шпанци зову *mizgli* или још боље *coguari* или *рита*, па чак и амерички лав.

Ове животиње, доста бројне чак и данас, како у Средњој тако и у Северној Америци, иако су сразмерно мале, врло су опасне због своје дивље и неустрашиве ћуди.

Обично се срећу по великим шумама, где навелико истребљују мајмуне, јер се невероватно лако пењу и на

највеће дрвеће. Каткад се приближе и насељеним местима и тада наносе велике штете, нападајући овце, телад, волове, па и коње.

За једну једину ноћ у стању су да закољу педесет грла стоке, коју иначе не једу, већ јој само пију топлу крв, сишући је из жила својих жртава. Ако нису изгладнеле ове животиње се клоне људи, знајући из искуства да су људи понекад јачи од њих. Зато их нападају, и то са очајничком храброшћу, само онда кад их натера крајња нужда.

Чак и кад су рањени нападају своје непријатеље, не базирујући се на њихов број.

Понекад живе у чопорима да би лакше ловили шумске животиње, али се углавном срећу усамљени, јер женке немају велико поверење у своје мужјаке, који су у стању да им поједу младе. Уосталом и оне саме поједу своје прве младе, али зато временом постају нежне мајке, које упорно бране своје потомство.

- Сто му морских паса!... узвикну Кармо. Нема шта да је видиш, а бори се као лавица.

- Не знам ни сам како ме није преклала, одговори Каталонац. Кажу да врло лако пронађу и пресеку вратну жилу из које сишу крв несрећне жртве.

- Лако или не, пођимо, рече Гусар, са овом животињом смо изгубили доста драгоценог времена.

- Наше ноге су брзе, капетане.

- Знам, Кармо, али не треба заборавити да је Ван Гулд у преимућству бар неколико сати. На пут, пријатељи!

Оставише јагуара и кренуше кроз бескрајну шуму, настављајући напорно пешачење између лијана и жила, које су им затварале пут.

Тако су стигли до једног дела шуме где је земља била натоњена водом, па је и најмање дрвеће расло до невероватних висина. Чинило им се да корачају по неком огромном сунђеру, јер би под незнатним притиском из

безброј невидљивих пора шикнула вода.

Можда се усред шуме крила нека савана или онај опасни терен, који зову „покретном саваном“, који је покривен живим песком што гута свакога ко му се приближи.

Каталонац је, познавајући добро ове крајеве, постао одједном невероватно опрезан. Често је испитивао тле, проверавајући његову чврстину једном одсеченом граном и гледао испред себе, да види пружа ли се и даље пред њима шума. Бојао се живог песка, али се чувао и од змија, којих је било необично много по мочварним деловима прашуме.

У том мраку могао је нагазити на неку *urutu*, змију са белим пругама, која има на глави крст, а чији ујед изазива одузетост озлеђеног дела тела. Или на какву *sobra cipo* или „змију лијану“, како је Шпанци називају, зато што је витка и зелена, тако да се лако може заменити са лијаном. Или пак на неку другу змију од чијег уједа нема лека.

Одједном Каталонац стаде.

- Да није опет јагуар? упита Кармо, који је ишао иза њега.

- Не усуђујем се да пођем даље, док не изађе сунце, одговори.

- Чега се бојиш? упита га Гусар.

- Тле ми бежи под ногама, а то је знак да се налазимо близу неке саване.

- Мислиш ли на „покретну савану“?

- Бојим се.

- Изгубићемо доста драгоценог времена.

- За пола сата ће сванути. Зар мислите да бегунци не наилазе исто тако на препреке?

- То не кажем... Сачекаћемо, онда, да изађе сунце.

Испруживши се затим испод једног дрвета, чекајући с нестрпљењем да прва светлост праскозорја растера густу помрчину.



Прашума, која је нешто раније била пуна тишине, одјекивала је сада од безброј необичних звукова и шумава. Хиљаде и хиљаде жаба свих врста својим продорним кретањем дизале су заглушујућу буку.

Чуо се лавез, мукање, отегнуто цијукање, као да се хиљаде кола стављало у покрет, затим грготање, као да стотину болесника испира грло, затим неко бесомучно ударање чекињем, као да се читава војска дрвосеча скривала у шуми, а онда нека шкрипа, као да ради стотину парних стругара.

С времена на време, усред лишћа и грања, изненада би се проломили оштри звиждуци, тако да су гусари нагло подизали главе.

Били су то неки мали гуштери, али који имају тако снажна плућа да се по јачини свога гласа могу такмичити са нашим локомотивама.

Звезде су већ бледеле и зора се помањала разгонећи помрчину, кад се у даљини зачу нека слаба детонација, која се разликовала од заглушујућих звукова становника прашуме.

Гусар нагло устаде.

- Прасак пушке? упита, гледајући Каталонца, који је био такође устао.

- Чини ми се, одговори овај.

- Да нису пуцали људи које гонимо? ...

- Врло је могућно, господине.

- Онда не могу бити далеко.

- Човек се може и преварити, господине. Испод ових крошњи од зеленила одјек се преноси невероватно далеко.

- Почиње да се раздањава, па бисмо могли кренути, ако нисте уморни.

- Ништа зато!... Одморићемо се касније, рече Кармо.

Јутарња светлост већ је почела да се пробија кроз огромно лишће, гонећи брзо таму и будећи шумске

становнике.

Необичне птице, тукани, оглашавали су се својим непријатним крештањем, које је личило на шкрипање неподмазаног точка, надлетајући највише врхове дрвећа. Ове чудне птице имају кљун велики колико и њихово цело тело, а тако је ломљив да су те јадне крилатице приморане да бацају храну у ваздух, па да је онда хватају и гутају.

Било је ту и птица које насељеници зову *onorate*, сакривене у најгушћим крошњама дрвећа, а чије баритонске ноте звонко одјекују: *do ... mi... sol... do ...* Па такозване *cassichi*, које неуморно брбљају, њишући се у својим чудним гнездима у облику торбе, обешеном о витке гране или на крајеве огромног лишћа *maota*. Затим љупке „птичице-мухе“, које су летеле с цвета на цвет, као крилати украси, док се на првим јутарњим зрацима блистало њихово зелено, светлоплаво и црно перје са златним и бакарним одсјајима.

Ту и тамо појавио би се из свог скровишта по који мајмун, протежући се и зевајући, са њушком окренутом према сунцу.

Припадали су углавном врсти *barrigudo*. Ти мајмуни достижу висину шездесет до осамдесет сантиметара и имају реп дужи од читавог тела, длаку меку и тамноцрну на леђима, а сивкасту на трбуху. На леђима имају неку врсту гриве.

Неки су се љуљали обешени о своје репове и драли се „еске, еске“. Други су пак, видећи малу поворку како пролази, пожурили да је поздраве кривељењем и гађајући је плодовима и лишћем. Ти мајмуни су познати као врло зловни и дрски.

Усред палмових крошњи видели су се и они необично мали мајмуни звани *tiso*, који су неоспорно најљупкији баш зато што су тако мали и што се могу удобно сместити у џеп од капута. Живо су скакутали тамо-овамо по гранама,

тражећи инсекте који сачињавају њихову храну. Али чим су приметили људе брзо су одскакутали на највише дрво и одозго их посматрали својим паметним и изражајним очима.

Што су гусари више одмицали дрвеће и честари су постајали све ређи, као да им овај терен, натопљен водом и вероватно глиновит, није нарочито одговарао.

Нестале су дивне и чудесно високе палме. Сад су се виделе још једино *imbande*, нека врста ниских врба, које изумиру за време кишних периода, да би се опет појавиле за време лета. Било је ту и *iriatre pinciute*, неко чудно дрвеће чија су стабла у доњем делу веома проширена. Ово дрвеће расте у висину до двадесет пет метара и на врху је обрасло зупчастим лишћем, које се шири у круг, као неки велики кишобран. У висини од два до три метра ово необично дрво подупиру бројне и снажне жиле.

Ускоро је ишчезло и ово дрвеће, а уместо њега се појавило жбуње *colura*, из чијих се плодова добија неко освежавајуће пиће, пошто се плод претходно исече и остави да преври. Затим огромни бамбуси, високи петнаест, па и двадесет метара, и тако дебели да се не могу обухватити рукама.

Каталонац стаде за часак и обрати се Гусарима.

- Пре него што оставимо шуму надам се да ћете с уживањем попити по шољу млека.

- Гле! узвикну Кармо радосно. Да ниси открио какво стадо? У том случају могли бисмо појести и по један бифтек.

- Нема бифтека за сада, јер није реч о крави.

- А ко ће нам дати млека?

- *Arbor del leche!*

- Хајдемо онда да помуземо то твоје „млечно дрво”. Каталонац узе од Кармоа бочицу и приближи се једном дрвету, које је достигало висину преко двадесет метара и

чије је лишће било необично широко, а стабло велико и глатко. Дрво су подупирале огромне жиле, које као да нису имале довољно места испод земље. Каталонац засече сабљом дубоко кору и из ране шикну бела, густа течност, која је потпуно личила на млеко, па је чак и имала укус млека.

И тако су сви угасили жеђ, пијући са уживањем необичну течност. Затим су журно кренули на пут, зашавши међу бамбусе, док их је ошро пиштање гуштерица просто заглушивало.

Терен је постајао све мекши. Под ногама гусара појављивала се вода, стварајући свуда локве које су се брзо шириле.

Јата водених птица наговештавала су да је близу нека велика мочвара или савана. Било је ту разних врста пљука, затим *anhinga*, које имају тако дугачак врат да их називају „птице-змије”. Глава им је необично мала, кљун оштар и прав, а перје свиленкасто и са сребрним преливима. Па саванске патке, најмање птице ове врсте, јер су нешто само мало веће од свраке. Перје им је тамнозелено и оивичено тамнољубичастом бојом.

Шпанац је већ био успорио корак, бојећи се да му тле не нестане под ногама, кад се зачу неко промукло и отегнуто урликање недалеко од њих. Затим је нешто тешко плуснуло у воду и до њихових ушију допре гроктање.

- Вода!... узвикну.

- Осим воде, чини ми се, да је ту у близини и нека животиња, рече Кармо. Зар ниси чуо? ...

- Да, крик јагуара.

- Биће то веома непријатан сусрет, прогунђа Кармо.

Застали су, потраживши ослонац на поломљеним бамбусима, да не би упали у блато, и исукали сабље и мачеве.

Урлик звери се више није чуо. До њих је допирало само

неко пригушено мумлање, које је сасвим јасно говорило да јагуар никако није добро расположен.

- Можда лови рибу, рече Каталонац.

- Рибу?... упита Кармо с неверицом.

- Зашто се чудиш?...

- Колико ја знам јагуари немају удице.

- Имају зато канџе и реп.

- Реп?... А чему може реп да им послужи?

- Да намаме рибе.

- Баш бих волео да видим како то раде. Можда причврсте црве на крај репа?...

- Никако. Довољно је да пусте реп да виси над водом и лагано додирују површину својом дугом длаком.

- А онда?

- Остало је лако погодити. Бодљикаве гаје, јегуље и остале рибе, мислећи да су наишле на добар плен, пожуре са свих страна, а јагуар онда једним брзим ударцем шапе похвата све радозналце који су се усудили да изађу на површину и скоро никада не промаши циљ.

- Видим га, рече тог тренутка Африканац, који је захваљујући својој висини имао бољи видик од осталих.

- Кога? упита Гусар.

- Јагуара, одговори Црнац.

- Шта ради?

- Стоји на обали саване.

- Сам?

- Изгледа да нешто вреба.

- Је ли далеко?

- Педесет, а можда и шездесет метара.

- Хајдемо да га видимо, рече Гусар одлучно.

- Будите опрезни, господине, саветова га Каталонац.

- Ако нас остави на миру, ми га нећемо нападати. Хајдемо сад полако.

Сиђоше са оборених бамбуса и заклањајући се све време

иза стабала густог честара, кренуше у највећој тишини, држећи у рукама исукане сабље и мачеве.

Убрзо су стигли на обалу једне простране мочваре, која као да се пружале дубоко у прашуму.

Била је то једна савана или пре нека мочварна котлина у коју се сливала вода из читаве шуме. Њена готово црна вода, због труљења хиљада и хиљада биљака, испарава опасне бактерије, које изазивају страшне грознице.

Свуда су расле нај разноврсније водене биљке. Било је ту *тиситиси*, са широким лишћем, које плива на површини. Затим групе *aruta*, чије лишће у облику срца расте на врху високе дршке. Па *murici*, који пливају на површини воде. А било је и дивних *victoria regia*, највећих водених биљака, чије лишће достиже и до метар и по у обиму. Ове биљке личе на огромне тањире, са својим издигнутим ивицама, које су обрасле дугим и оштрим трњем, тако да представљају прави бодљикави одбрамбени оклоп.

Између овог дивовског лишћа дизали су се божанствени цветови, који су личили на бели сомот са пурпурним пругама и таквим ружичастим нијансама, које се не виде ни на једном другом цвету.

Гусари су једва бацили поглед на савану, кад до њих допре из непосредне близине неко пригушено мумлање.

- Јагуар! узвикну Каталонац.
- Где је? упиташе остали.
- Ено га тамо на обали, у заседи...

### XXIII НАПАД НА ЈАГУАРА

На педесет корака од њих, тамо где је почињао честар, угледали су једну дивну животињу, која је по облику личила на тигра, само је била много мања. Држала је вероватно заседу на обали саване, јер је стајала у положају какав обично заузимају мачке кад вребају миша.

Била је дуга око два метра, те је сигурно спадала међу највеће примерке своје врсте: реп дугачак преко осамдесет сантиметара, а врат кратак и дебео као код младог бика; шапе снажне и мишићаве и наоружане страшним канцама.

Имала је необично лепо крзно, густо и мекано. На жућкасто-ружичастој основи истицале су се црне мрље, оивичене црвеном бојом, мање на боковима а веће и гушће на леђима, где су образовале широку пругу.

Гусарима није требало много па да у тој животињи препознају јагуара, једну од најкрволочнијих звери обеју Америка, која је опаснија од кугара, можда и од страшних сивих медведа, који живе у Стеновитим планинама.

Ове животиње, које се срећу свуда од Патагоније до Сједињених Држава, представљају неку врсту америчког

тигра, а опасни су као и они прави јер поседују невероватну глупост, снажни су и крволочни. Живе обично по влажним шумама и на обалама савана и великих река, нарочито на обалама Рио де ла Плате, Амазона и Оринока, пошто воле воду, што је иначе необично с обзиром да спадају у ред мачака.

Штете које изазивају ове животиње огромне су; како су необично прождрљиве, нападају без разлике сва жива бића на која наиђу. Мајмунима нема спаса, јер се јагуари пењу на дрвеће лако као мачке. Говеда и коњи на фармама могу да се бране роговима, односно копитама, али и они брзо подлегну, јер јагуар муњевито скаче на леђа на животињу ломећи јој својом снажном шапом кичму. Исто тако нису поштеђене ни корњаче, иако су заштићене веома чврстим оклопом. Снажне канџе ових звери пробију чак и двоструки оклоп корњаче *arrua* и изваде напоље њено укусно месо.

Ове животиње страховито мрзе псе, мада не цене нарочито њихово месо, а да би их ухватили у стању су да уђу усред бела дана у индијанско село.

Јагуари не штеде ни људе и многи Индијанци сваке године постају жртве тих крволочних животиња. Па и онда кад их звер само рани, подлежу редовно страшним озледама које им нанесу канџе животиње, баш зато што нису много оштре.

Јагуар, који је стајао у заседи на обали саване, није ничим показивао да де приметио гусаре, јер није одавао никакве знаке узнемирености. Гледао је укочено у црнкасту воду велике мочваре, као да вреба неки плен који се крио испод широког лишћа *victorie regie*. Био се скупио усред грања, али не сасвим, јер је изгледало као да виси, спреман да сваког часа скочи на непријатеља.

Његови дуги накомстрешени бркови полако су се мрдали, одајући нестрпљење или срџбу, док му је дуги реп лагано



клизио по лишћу, не изазивајући ни најмањи шум.

- Шта чека? упита Гусар, који као да је био заборавио и Ван Гулда и његову пратњу.

- Вреба неки плен, одговори Каталонац.

- Можда какву корњачу? ...

- Не, рече Африканац. Чека себи достојног непријатеља. Погледајте тамо, испод оног лишћа. Видите ли како извирује једна њушка?...

- Црни пријатељ има право, рече Кармо. Испод оног лишћа нешто се миче.

- То је њушка *jacaré*, одговори Црнац.

- Кајмана? упита Гусар.

- Да, господару.

- Зар се јагуари усуђују да нападају ове страшне гмизавце?

- Да, господине, рече Каталонац. Ако нас не буду приметили, присуствоваћемо једној страшној борби!

- Надајмо се да неће дуго трајати.

- Оба противника су веома нестрпљива и кад се нађу један према другом не штеде се ни најмање. Ах!... ево *jacaré* је изронио.

Лишће *victorie* нагло се размаче, а изнад воде се појавише огромне чељусти наоружане дугим троугластим зубима. Кајман истог тренутка крену према обали.

Јагуар, видећи како се приближава, нагло устаде и повуче се мало уназад. Није то учинио зато што се уплашио страшних чељусти, него с очитом намером да извуче противника на копно и тако га лиши једног од главних средстава његове одбране. Познато је да ови гмизавци губе много од своје брзине и снажљивости, чим се нађу изван воде.

Кајман је, обманут привидним повлачењем непријатеља, поверовао да се јагуар уплашио. Не чекајући више, пошто је снажним ударцем репа откинуо неколико листова

*victorie* са бодљикаве дршке и подигао огроман талас, кајман јурну напред и закорачи на обалу. Ту је одмах стао, разјапивиши своје огромне чељусти.

Био је то један огроман *jacaré*, дуг скоро пет метара. Леђа су му била покривена разним воденим биљкама, које су расле из блата и покривале његова крљуштава леђа.

Стресе са себе воду прскајући на све стране, а онда се посади на кратке задње ноге и дрекну као дете, позивајући очигледно противника на борбу.

Али јагуар, уместо да га нападне, одскочи уназад и онако скупљен поче вребати тренутак да се баци на противника.

Краљ прашуме и краљ саване гледали су се тако неко време у тишини својим жућкастим очима, које су дивље севале, а онда онај први нестрпљиво фркну и скупи се, дахћући као разјарена мачка.

Кајман, свестан своје необичне снаге и нимало уплашен, изађе одлучно на обалу, машући тешким репом лево и десно. То је управо био тренутак који је очекивао лукави јагуар. Видећи противника на обали, одбаци се снажним скоком увис и баци на кајмана. Али његове канце, иако су биле чврсте као челик, најћоше на коштани оклоп водоземца, који није могао пробити чак ни пушчани метак.

Бесан што није успео у свом првом нападу, јагуар се муњевито окрете и снажном шапом удари противника по глави, ископавши му једно око.

Затим се поново окрете и одскочи десет корака далеко од противника.

Кајман заурла од беса и бола. Како је сада био без једног ока, није се више могао успешно бранити од опасног противника и зато пожури да се врати у мочвару, машући тако снажно репом, да је све около испљускао блатом.

Јагуар, који је све време будно пазио на противника, јурну по други пут и скочи одозго на кајмана. Али овог

пута није тражио да испроба канце на непробојном оклопу. Нагнуо се напред и својом гвозденим шапом распорио десни бок кајмана, покидавши му истовремено изнутрицу.

Рана је морала бити смртоносна, али је овај огроман водоземац имао још исувише животне снаге да би се предао. Збацио је са леђа противника, који је одлетео међу стабла, ударивши тупо о једно дрво, а затим крену на њега, спремајући се да га растргне својим оштрим зубима.

На своју несрећу, имајући само оно једно око, није могао да тачно одреди правац, па уместо да прегризе на пола противника, што би му иначе сасвим лако успело, одгризао му је само реп...

Бесан урлик јагуара даде гусарима на знање да је звер у тренутку остала без репа.

- Јадна животиња! узвикну Кармо. На шта ће сад личити.
- Осветиће му се, рече Каталонац.

И заиста, крволочна звер већ се била устремила на водоземца, заслепљена бесом. Видели су како му је зграбила њушку и почела дивље да је кида, нападајући унакажену животињу невероватном брзином и не жалећи своје канце.

Јадни *jacaré*, огрезао у крви и ужасно унакажен и ослепљен, стално се повлачио да би се домогао саване. Ударао је бесомучно репом и бучно отварао и затварао своје чељусти. Али никако није успевао да се ослободи звери, која је и даље копала по његовој утроби.

Одједном падоше обојица у воду. Неколико тренутака су се копрцали усред ускомешане пене, обојене крвљу, а онда се један од противника појави на обали.

Био је то јагуар, али доведен у врло јадно стање. Са његовог крзна слива се вода и крв, док му је реп остао међу зубима водоземца. Једна шапа му је била сломљена, а леђа огуљена.

Изађе с тешком муком на обалу, застајући повремено и

гледајући у воду саване, док су му очи дивље севале. Зађе тако у честар и нестаете међу дрвећем, маукнувши још једном претећи.

- Мислим да је добио своје, рече Кармо.

- Да, али и кајман је мртав. Кад сутра исплива на површину, послужиће јагуару као одличан доручак, рече Каталонац.

- Скупо га је платио.

- Ништа за то. Ове звери имају тврду кожу. Оздравиће.

- Реп му сигурно никад више неће израсти.

- Сасвим су му довољни зуби и канџе.

Црни гусар поново крену на пут уз обалу саване. Пролазећи крај места где се одиграла она страшна борба, Кармо угледа на земљи једно око, које је изгубио водоземац.

- Пих!... узвикну. Ала је одвратно... Још и сад се у њему види блесак слепе мржње и дивље жеље за осветом.

Гусари пожуре на обалом саване, закрчене стаблима и жбуњем *тиситиси*, које су врло лако уклањали с пута, тако да су сад много брже напредовали него кроз прашуму.

Али су се морали добро чувати змија, којих иначе има веома много око савана, а нарочито *jaracaré*, чија је кожа исте боје као суво лишће, па их је невероватно тешко открити. Спадају, такође, међу најопасније змије, јер од њиховог уједа нема лека.

Срећом, гусари се нису намерили на те опасне становнике влажних крајева. Али су зато небројена јата птица кружила изнад водених биљака и честара.

Осим барских птица, било је ту и дивних речних фазана са шареним перјем и дугим реповима, које Шпанци зову *gitanas*. Затим јата брбљивих папагаја, зелених, жутих, црвених и других. Па необично лепо *canindé*, који спадају у највеће папагаје, а лице на *cacatoese*, са својим светлоплавим крилима и жутиим грудима. Затим читави

облаци малих птица *tico-tico*, које су сродни нашим врашцима.

Видела се такође и по која група мајмуна, који су дошли из шуме. Имали су дугу длаку, мекану као свила, црне и сиве боје, а затим као снег дуту белу браду, која им је давала старачки изглед.

Мајке су ишле за мужјацима, носећи на леђима младунчад. Али чим су угледали гусаре дадоше се у бекство, препуштајући мужјацима да им штите одступницу.

У подне Црни гусар даде знак да се стане, видећи своје људе исцрпљене дугим пешачењем, које је трајало скоро десет сати без одмора.

Желећи да приштеди оно мало намирница што су понели са собом, знајући како им могу добро доћи кад се нађу у прашуми, одмах кренуше да потраже какву дивљач или плодове.

Хамбуржанин и Црнац узеше на себе да претраже дрвеће и на своју срећу открише недалеко од обале саване једну *bacaba*, дивну палму са тамноцрвеним цветовима из чије коре, кад се засече, потече нека врста вина. Затим су пронашли и једну *sabuticabeira*, дрво високо шест до седам метара, са тамнозеленим лишћем, чији су плодови велики као наше поморанџе, а кора им је живе жуте боје. Месо ових плодова је веома укусно и фино.

Кармо и Каталонац, међутим, одлучише да потраже неку дивљач, како би имали нешто и за вечеру.

Уверивши се да на обалама саване нема ничег другог осим птица, које је било тешко уловити пошто нису имали сачме, решише да зађу у саму шуму. Оба ловца су се надала да ће набасати на неког *kariaku*, животињу која доста личи на срндаће, или на каквог *pecaria*, који опет представља неку врсту дивље свиње.

Препоручивши најпре друговима да наложе добру ватру,

наша два ловца се брзим кораком упутише према шуми, знајући да Гусар неће дуго мировати, обузет жарком жељом да што пре стигне Ван Гулда и његову пратњу.

После петнаест минута оставили су за собом и савану и честар, нашавши се тако на самом улазу у прашуму, усред огромних кедрова, најразноврснијих палми и бодљикавих кактуса. Било је ту и великих *helianthus* и дивних *salvia fulgens*, покривених тамноцрвеним цветовима.

Каталонац се био зауставио, ослушкујући пажљиво не би ли разабрао какав шум који би их одвео на траг дивљачи. Али је испод густог зеленог свода владала потпуна тишина.

- Бојим се да ћемо морати начети наше резерве, рече климајући главом. Можда се налазимо у подручју крволочних јагуара, одакле се сва дивљач већ одавно разбежала.

- Изгледа невероватно да човек усред овакве шуме не може да нађе бар једну мачку.

- Напротив, видели сте да их и те како има. Само, какве мачке!

- Ако наиђемо на јагуара, убићемо га.

- Није рђаво његово месо, поготову ако се спреми с црвеним купусом.

- Онда ћемо га убити.

- Ах!... ах!... узвикну Каталонац, подигавши живо главу. Чини ми се да ћемо уловити нешто још боље.

- Да ниси видео каквог срндаћа. Каталонче, душо?...

- Погледај, погледај тамо. Видиш ли ону велику птицу, што лети онако високо? ...

Кармо диже очи и угледа једну црну птичуруину, како лети између крошњи.

- Зар је то твој срндаћ? ...

- Оно је птица *gule-gule*. Пази, ено још једна!

- Само их убиј, ако можеш! рече Кармо подругљиво. А, осим тога, немам много поверења у месо твојих *gule-gule*

птица.

- Ја и не мислим да их ловим. Оне ће нам послужити за нешто сасвим друго. Ако ниси знао, рећи ћу ти да ће нам те птице показати где да потражимо дивљач.

- А коју?

- Дивље свиње.

- Сто му морских паса!... Како бих радо појео парче свињетине!... Објасни ми само какве везе имају те *gule-gule* са дивљим свињама?

- Ове птице имају невероватно оштар вид, па још из далека угледају дивље свиње и јуре да их што пре стигну и напуне свој желудац.

- Зар месом дивљих свиња?

- Не, него црвима и шкорпионима, које вепрови избацују ријући земљу, док траже корење и луковице себи за храну.

- Зар гутају и шкорпионе?

- Још како.

- И ништа им не буде?

- Кажу да су *gule-gule* отпорне према њиховом отрову.

- Сад ми је јасно. Пођимо, дакле, за тим птицама, док нам нису одлетеле и спремимо пушке. Али!... Ако нас чују Шпанци?

- Онда ће Гусар данас постити.

- Ти говориш као књига, Каталонче мој! Боље да напунимо желуце, па макар нас и чули, него да нам од глади понестане снаге па да не можемо даље да их гонимо.

- Ђути!...

- Да није дивља свиња?

- Не знам. Нека животиња се врзма у близини. Чујеш ли како шушка лишће?

- Да, чујем.

- Сачекаћемо је у заседи.

## XXIV КАРМООВА НЕЗГОДА

На педесетак корака испред наших ловаца шибље се заиста чудно тресло, као да нека животиња покушава да пређе опрезно кроз њега, те ова двојица пожурише да се заклоне иза стабла једне *simarube*.

- Ено га! шапну одједном Кармо.

И заиста, тог тренутка из једног жбуна искочи на чистину нека животиња, дуга скоро пола метра, са црвенкастоцрном длаком, кратким ногама и доста густим репом.

Кармо није знао којој врсти припада ова животиња и да ли је за јело. Али, видећи је како стоји непомична, једва тридесет корака испред њих, нанишани брзо и опали.

Животиња паде, али се опет тако брзо диже, као да није била рањена и изгуби се међу жбуњем.

- Сто му морских паса!... дрекну гусар. Промашио сам!... Али драги мој, нећеш стићи далеко.

Напуни брзо пушку и појури за животињом колико су га ноге носиле, не слушајући Каталонца, који је викао за њим:



- Припази на нос!

Животиња је бегала из све снаге, настојећи, вероватно, да стигне до свог скровишта. Кармо је трчао брзо, држећи у руци сабљу и већ јој је био за петама, спреман да је преполови.

- Ах, хуљо! урлао је. Ухватићу те, па макар јурио за тобом до ђавоље куће!

Јадна животиња није престајала да бежи, али је већ почела да малаксава. По крвавим мрљама, које су остајале на трави и лишћу било је јасно да ју је зрно погодило.

Одједном је животиња, исцрпљена трком и губитком крви, стала крај једног дрвета. Кармо, уверен да му је коначно допала шака, јурну на њу. Али га изненада запахну тако ужасан смрад, да се истог часа срушио на леђа, као да га је нешто задавило.

- Сто му морских паса! заурла. До сто ђавола и та стрвина! Какав смрад!

Затим га спопаде тако страшно кијање, да више није могао ни да проклиње.

Уто Каталонац дојури да му помогне, али пришавши на десет корака застаде и запуши нос са обе руке.

- *Carramba!* рече. Јесам ли ти рекао, човече, да станеш. Сад си се намирисао за читавих недељу дана. Ја просто немам храбрости да ти приђем ближе.

- Ајаој, пријатељу! викну Кармо. Да се нисам можда окужио? Осећам неку муку, као да ме је ухватила морска болест.

- Бежи одатле на чист ваздух!

- Чини ми се да ћу црћи. Шта се ово са мном збило?

- Бежи одатле, кад ти кажем. Тај ужасни смрад је окужио све жбуње унаоколо.

Кармо се с тешком муком диже и пође према Каталонцу. Али овај чим га виде да му долази у сусрет, брзо се удаљи, задржавши тако потребно растојање.

- Сто му морских паса, зар ме се бојиш? упита Кармо.
- Не, пријатељу, али ћеш усмрдети и мене.
- Како ћу се вратити у логор? Сви ће се разбежати, па и капетан.
- Треба да се мало надимиш, рече Каталонац, који се једва уздржавао да не прсне у смех.
- Зар као харинга?
- Баш тако, пријатељу.
- А сад ми реци, молим те, шта се оно догодило? Је ли то она животиња пустила онако грозан смрад на покварени бели лук, да ми се стомак преврнуо. Хоћеш ли ми веровати, пуца ми лобања.
- Како да ти не верујем!
- Је ли то била она животиња?
- Да, пријатељу.
- А каква је то врста звери?
- Зову је *surrilho*. То је једна врста твора, сигурно најгоре врсте, јер нико није у стању да издржи његов смрад, чак ни пси.
- А одакле испушта тај ђаволски смрад?
- Из неких жлездица, које се налазе испод репа. Да те случајно није попрскала.
- Није, јер је била доста далеко од мене.
- Срећа твоја. Да ти је случајно доспела на одећу само једна једина кап те уљасте течности, морао би наставити пут као од мајке рођен.
- Ипак смрдим горе од самог ђубриша.
- Зато ћемо те надимити, рекао сам ти.
- Нек иду до ђавола сви *surilhi* овога света! Могао сам још горе проћи. Лепо ћу изгледати кад стигнем у логор!... Они нас чекају, да им донесемо уловљену дивљач, а уместо тога ја вучем за собом читав товар овог пакленог смрада!...
- Шпанац није био у сташу да му одговори. Смејао се на сав глас, слушајући гусарево јадиковање и трудио се све

време да остане прилично удаљен од несрећног ловца, чекајући да га ваздух мало проветри. У близини логора сретеше Ван Штилера, који им је долазио у сусрет, верујући да вуку са собом неку крупну дивљач. Осетивши смрад, што се ширио од Кармоа, стаде бежати колико су га ноге носиле, запушивши нос.

- Ето, сви сад беже од мене, као да сам добио кугу, рече Кармо. На крају ћу скочити у савану.

- Не би ништа постигао, рече Каталонац. Остани овде и чекај док се не вратим. Иначе ћеш окужити све нас.

Мирећи се са судбином, Кармо седе испод једног дрвета, уздахнувши тужно.

Пошто је обавестио Гусара о комичном догађају, Каталонац се врати у шуму заједно са Африканцем да набере неке траве које личе на бибер. Ставио их је затим на двадесет корака од Кармоа и запалио.

- Добро се надими, рече Каталонац бежећи и смејући се. Чекам те на доручак.

И тако Кармо пође, како му је Каталонац рекао, да се изложи густом диму, који се ширио из запаљеног биља, решен да се не одмакне оданде све док се не изгуби страшни смрад.

Дим који се ширио из запаљене траве био је тако оштар и јак да су несрећном Кармоу стално сузиле очи, као да је Каталонац ставио у ватру прави бибер. Ипак је философски одолевао мукама, све док се није надимио као харинга.

Пола сата касније, осећајући још само слаб смрад од твора, Кармо одлучи да пође према логору, где су његови другови баш секли једну повећу корњачу, коју су ухватили на обали саване.

- Дозвољавате ли? ... упита. Чини ми се да је онај дим успео мало да ме прочисти.

- Само приђи, рече Гусар. Кад смо се навикли на оштар

мирис катрана моћи ћемо поднети и тај који си ти донео. Надам се само да ћеш се убудуће чувати творова.

- Тако ми сто хиљада морских паса! Ако га још једном сретнем, побећи ћу три миље далеко, то вам од срца обећавам, капетане. Више бих волео да наиђем на неког кугуара или јагуара.

- Јесте ли били дубоко у шуми кад сте пуцали из пушке?...

- Надам се да се пуцањ није чуо далеко, одговори Каталонац.

- Биће ми жао ако бегунци посумњају да их гонимо.

- Ја верујем, капетане, да они то ипак знају.

- По чему судиш?

- По томе што овако брзо одмичу. До сада смо их већ морали стићи.

- Постоји један веома озбиљан разлог, који тера Ван Гулда да пожури у Гибралтар.

- А који је то, господине.

- Страх да Олонежанин не нападне Гибралтар.

- Зар ће покушати да заузме и тај град? упита Каталонац узнемирено.

- Можда... видећемо, одговори Гусар неодређено.

- Ако се то деси, ја се нећу борити против својих земљака, господине, рече Каталонац узбуђеним гласом. Прави војник не може подићи оружје против града на чијим се зидинама лепрша застава његове земље. Све док се буде радило о Ван Гулду, том гнусном Фламанцу, бићу спреман да вам помогнем, али нећу моћи да учиним ништа више од тога. Више бих волео да ме обесите.

- Дивим се човеку који осећа толику приврженост према својој земљи, одговори Црни гусар. Чим будемо стигли Ван Гулда, пустићу те да одеш и браниш Гибралтар, ако то желиш.

- Хвала, *caballero*. Све до тада стојим вам на

располагању.

- Онда кренимо одмах, јер га иначе више нећемо стићи.

Покупише своје оружје и оно мало намирница што им је још остало, па пођоше на пут држећи се обале саване, која је и даље била покривена високим дрвећем.

Врућина је била јака и утолико несноснија што нигде није било хладовине. Али су је гусари добро подносили, јер су били навикли на велике врућине које владају у Мексиканском заливу и Карипском мору. Ипак је са њих цурио зној и пушили су се као сумпоране. Осим тога, и сама површина саване толико је бљештала под директним и неумољивим зрацима, да су их очи болно пекле, док се са мочваре дизала лака измаглица препуна опасних бактерија које проузрокују страшну шумску грозницу.

Срећом, око четири сата после подне угледаше другу страну саване, која се пружала дубоко у шуму.

Каталонац и Гусар, који су врло брзо пешачили, иако су били прилично уморни, таман су хтели да окрену ка шуми, кад им Црнац, који је ишао последњи, показа неки црвени предмет што је пливао по зеленкастом муљу.

- Да није нека птица? ... упита Кармо.

- Рекао бих пре да је нека шпанска капа, рече Каталонац. Зар не видите црну ћубу? ...

- Ко ли је бацио у мочвару? ... упита Гусар.

- Мислим да је овде у питању нешто много озбиљније, господине, рече Каталонац. Ако се не варам, у овом блату има живог песка, који кад једном нешто ухвати више не пушта.

- Шта хоћеш да кажеш?...

- Да се можда испод ове капе налази неки несрећник, кога је прогутало живо блато.

- Хајде да видимо.

Скренуше тако према оној блатњавој котлиници, која се пружала око триста до четири стотине метара у дужину, а

исто толико у ширину, и представљала један полуисушени део саване. Стигавши на само место, видели су да је заиста у питању шпанска капа са црвеним и жутим шарама, украшена црним перјем, какве обично носе Шпанци. Стајала је одозго на муљу, услед једног удубљења у облику левка. Недалеко од капе вирило је још нешто из блата, што је натерало гусаре да задрхте.

- Прсти руке!... повикаше у глас Кармо и Ван Штилер.

- Јесам ли вам рекао, *caballeros*, да се испод ове капе налази леш, рече Каталонац тужним гласом.

- Ко је овај несрећник?... упита Гусар.

- Један од војника из гувернерове пратње, одговори Каталонац. Ову капу сам видео на глави Хуана Барера.

- Ван Гулд је, дакле, овуда прошао?...

- Ево нам једне тужне потврде, господине.

- Да ли је овај несрећник случајно упао у блато?...

- Верујем да јесте.

- Страшна смрт.

- Најстрашнија, господине. Бити жив увучен у ово неумољиво и смрдљиво блато, мора да представља ужасан крај за човека.

- Хајде, пустимо мртве и мислимо на живе! рече Гусар, окренувши се опет према шуми. Сад смо сигурни да идемо трагом бегунаца.

Таман је хтео да позове другове да крену, кад га задржа неки отегнути звук са чудним модулацијама, који је долазио из најгушћег дела шуме.

- Шта је то?... упита окренувши се Каталонцу.

- Не знам, одговори овај, погледавши узнемирено у огромно дрвеће.

- Да то нека птица не пева?...

- Нисам никада чуо овакав звиждук, господине.

- А ти, Моко? упита Гусар Африканца

- Ни ја, капетане.

- Да није неки знак?
- Бојим се да јесте, одговори Каталонац.
- Можда су то твоји земљаци које гонимо?
- Хм? прогунђа Шпанац одмахујући главом.
- Не верујеш?...
- Не, господине. Бојим се да ћемо врло брзо имати посла са Индијанцима.
- Слободним Индијанцима, вашим савезницима? упита Гусар мрштећи се.
- Да, које нам је натоварио на леђа гувернер.
- Онда он поуздано зна да га прогонимо.
- Можда је нешто посумњао.
- Ништа!... Ако су то Индијанци лако ћемо им умаћи.
- У прашуми су они веома опасни, опаснији од белаца. Тешко је избећи њихове заседе.
- Чуваћемо се да нас не изненаде. Напуните пушке и не штедите муницију. Гувернер сад зна да смо му за петама и није важно да ли ће чути наше пушке или не.
- Хајдемо, онда, да видимо и те Индијанце који живе у овим прашумама, рече Кармо.
- Неће сигурно бити ништа бољи ни опаснији од осталих.
- Чувајте се, *caballero*, рече Каталонац. Овдашњи црвенокошци би били сигурно веома задовољни да вас натакну на своја копља.
- Сто му морских паса!... Ван Штилерере, друже мој, морамо добро бранити наша ребарца.

## XXV ВЕНЕЦУЕЛСКА ПРАШУМА

Мала поворка зађе у шуму и крену између палми винородне *bacabe, seropie*, коју зову и „канделабрима“ због необичног размешаја њихових грана, затим *cari*, неке врсте палми с трновитим стаблом, које веома ометају кретање између њих, па *miriti*, друге врсте палми огромних димензија, чије је лишће распоређено у облику лепезе. Било је ту и дебелих лијана *sipo*, које Индијанци употребљавају за подизање својих колиба.

Бојећи се каквог препада, мала поворка се кретала веома опрезно, послушкујући и гледајући у густо шипражје, где је могла да се крије нека ивдијанска заседа.

Онај знак се више није чуо, али је ипак све говорило да су овуда прошли људи. Нестало је птица, а исто тако и мајмуна, које су без сумње поплашили Индијанци, њихови вечити непријатељи, који их упорно лове и у сласт једу.

Овде-онде виделе су се тек поломљене гране, затим изгажено лишће и покидане лијане из којих је још капао сок.

Пешачили су већ два сата, предузимајући и даље све



мере опрезности и настојећи да одрже правац, кад су изненада зачули на извесној удаљености неке звуке, који као да су потицали из бамбусових свирала којима се служе Индијанци.

Гусар једним покретом заустави другове.

- Ово је неки знак, је ли тако?... упита Каталонца.

- Да, господине, одговори овај. Не можемо се више преварити.

- Индијанци су вероватно негде близу.

- Врло близу, господине. Налазимо се усред веома густе и за заседе погодне шикаре.

- Шта да радимо онда?... Да их сачекамо да се појаве или да наставимо пут?

- Ако виде да смо стали, могли би помислити да се плашимо. Хајдемо напред, господине, и не штедимемо их.

Звуци свирале чули су се сада из још веће близине. Изгледало је да допиру из једног густог шипрага, који су сачињавали палме *cari*, чија бодљикава стабла представљају несавладљиву препреку за пешаке.

- Ван Штилер, рече Гусар, обративши се Хамбуржанину. Настој да ућуткаш оног тајанственог свирача.

Морнар, који је био и одличан стрелац, јер је неколико година служио као буканијер, нанишани у правцу грмља, покушавајући да открије Индијанца који је свирао или бар место где се мрдало лишће, а онда опали насумице.

- До сто ђавола!... заурла Кармо. Промашео си.

- Триста му громова!... викну Ван Штилер љутито. Да сам могао да му видим само један чуперак, не би се тај момак више никад церио.

- Не мари, рече Гусар. Сад знају да смо наоружани пушкама, па ће бити опрезнији. Напред јунаци!...

Шума је постајала све мрачнија и непроходнија. Пред њима се дизао прави хаос од дрвећа, огромног лишћа,

лијана, дивовских жила. Све је то обасјавала нека нејасна светлост, која се с муком пробијала кроз густе свод од зеленила.

Ипак је испод тих огромних тропских колоса владала топлота и влага, као у некој стакленој башти, тако да су се ови храбри људи страшно знојили.

Са прстом на обарачу и добро отворених очију, Каталонац, морнари, Гусар и Црнац ишли су један за другим опрезно и ослушкујући напетост.

Вудно су мотрили шипражје, жбуње, густо лишће, испреплетане жиле, сплетове лијана, спремни да опале на првог Индијанца који се усуди да се појави.

После оних сигнала никакав звук више није нарушио дубоку и застрашујућу тишину, која је владала у прашуми. Па ипак, ни Гусар ни његови другови нису били сигурни за свој живот, очекујући сваког часа да се неко изненада баци на њих. Инстинктивно су осећали да је непријатељ, који се тако брижљиво крио, негде сасвим близу.

Тако су стигли до једног пролаза, који је био још више обрастао растињем и још мрачнији, кад се Каталонац изненада сагнуо и брзо заклонио иза једног дрвета.

У ваздуху се зачу лагани фијук, а онда једна танка тршчица прозвижда кроз густо лишће и заби се у једну грану, тачно у висини човека.

- Стрела!... викну Каталонац. Чувајте се!

Кармо, који се налазио иза њега, опали из своје велике пушке. Пуцањ се још није био изгубио, кад се из густог честара разлеже болан крик.

- Сто му морских паса!... Погодио сам га! заурла Кармо.

- Пазите! повика истог часа Каталонац.

Четири или пет стрела, дугачких бар један метар, прозвижда изнад гусара, баш у тренутку кад су се бацили на земљу.

- Тамо, у оном грмљу! викну Кармо.

Ван Штилер, Црнац и Каталонац опалише истовремено из својих пушака, али се никакав крик више није чуо. До њихових ушију допре само прасак поломљених грана, шуштање сувог лишћа, а онда сваки шум престаде.

- Изгледа да им је доста.

- Ћутите и заклоните се иза дрвећа, рече Каталонац.

- Да не мисле опет да нас нападну? упита Гусар.

- Чуо сам и са десне стране шушкање лишћа.

- Онда је то права заседа?

- Бојим се да јесте, господине.

- Ако Ван Гулд мисли да ће Индијанци успети да нас задрже, онда се веома преварио. Продужићемо пут упркос свим препрекама.

- Не би требало да напустимо ова стабла која нас штите, господине. Стреле ових Индијанаца су отровне.

- Заиста?

- Исто као и оних са Оринока и Амазона.

- Али овде не можемо остати вечито.

- Знам, па ипак се не можемо тек тако изложити њиховим стрелама.

- Господару, јави се у то Црнац. Да ли да претражим шипражје?

- Не, јер би се изложио сигурној смрти.

- Капетане! узвикну Кармо, чујете онај необичан звук?

Неколико тонова изведених на свирали одјекнуше у најгушћем делу шуме. Били су то тужни и једнолични звуци, али тако продорни да су се морали чути веома далеко.

- Шта ли ово значи? упита Гусар, који је већ постајао нестрпљив. Је ли то знак за збор или за ошити напад.

- Капетане, рече Кармо. Дозволите ми да вам дам један савет.

- Говори.

- Запалимо шуму и истерајмо ове досадне Индијанце.

- Па да изгоримо и ми са њима. Ко би после угасио пожар?

- Онда да пођемо и да пуцамо непрестано лево и десно, предложи Ван Штилер.

- Чини ми се да је то добар предлог, одговори Гусар. Паљбу на обе стране, јунаци моји, и препустите мени да крчим пут.

Гусар пређе на чело поворке, држећи у десној руци мач а у левој пиштољ. Иза њега су ишла оба гусара и на крају Каталонац и Црнац.

Чим су изашли из својих заклона Кармо и Моко отворише паљбу, један лево а други десно. После краће паузе припуцаше Каталонац и Ван Штилер. Пунећи брзо оружје, наставили су са том пакленом музиком, не штедећи муницију. Гусар је крчио пут, секући лијане, грмље и све оно што им је затварало пут, спреман да пуца из пиштоља на првог Индијанца који се појави.

Ова бесомучна пуцњава морала је оставити изванредан утисак на тајанствене непријатеље, јер се више ни један није усудио да се појави. Само је неколико стрела пролетело изнад гусара, не погодивши ни једног.

Већ су били поверовали да су умакли заседама, кад се једно огромно дрво с треском сруши право пред њих и затвори им пут.

- Гром и пакао! викну Ван Штилер, кога замало није згњечило дрво. Да је пало само тренутак касније све би нас здробило.

Није још стигао да изговори до краја, кад се зачуше бесни урлици, а затим неколико стрела пролете изнад њих и заби се дубоко у стабла оближњег дрвећа.

Гусар и његови друтови полегаше брзо на земљу иза обореног дрвета, које им је сада служило као добар заклон.

- Надајмо се да ће се овог пута појавити, рече Кармо. Још нисам имао то задовољство да видим лице ових

тврдоглавих Индијанаца.

- Распоредите се, рече Гусар. Ако нас виде овако у групи засуће нас стрелама.

Његови људи су се још размештали иза огромног дрвета, кад се из непосредне близине опет зачу звук свирале.

- Индијанци нам се приближују, рече Ван Штилер.

- Спремимо се да их сачекамо сложном паљбом, нареди Гусар.

- Не! Причекајте мало, господине! рече Каталонац, који је све време пажљиво слушао тужне звуке свирале.

- Ово није ратнички марш.

- Шта хоћеш да кажеш?

- Чекајте, господине.

Устаде затим и погледа преко стабла.

- Преговарач, узвикну. *Carramba!*... Долази нам *riaue* овога племена.

- *Riaue*...

- Да, господине. Врач! рече Каталонац.

Гусари брзо устадоше, држећи још увек у руци оружје, не могавши да се поуздају у своје непријатеље.

Из густог шипражја изађе један Индијанац у пратњи двојице свирача на свирали.

Био је то постарији човек, средњег раста, као што су скоро сви Индијанци Венецуеле, широких рамена, снажних мишића и жутоцрвене пути, можда нешто тамније, пошто ови Индијанци имају обичај да мажу тело рибљим или кокосовим уљем и тако се бране од страшних комараца.

Његово округло и отворено лице изгледало је пре туробно, него дивље. Није имао браду, јер је ти људи чупају, али му је главу покривала дуга и веома црна коса, која се преливала у тамномодро.

Као врач, носио је осим неке врсте одеће од плавог памука и читаво бремене накита: огрлицу од малих шкољки,



прстење од рибљих костију стрпљиво урађено, наруквице од костију, канци и зуба јагуара и кутуара, кљунове тукана, комаде кристала и наруквице од тешког злата. На глави је имао дијадему од перја папагаја и речних фазана, а кроз нос провучену рибљу кост дугачку бар тридесет сантиметара. Друга двојица су били исто тако обучена, само су имала много мање накита на себи и носили су велике дрвене лукове и свежањ стрела са врхом од костију или белутка. Носили су такође и страшне буздоване, дуге преко једног метра, пљоснате и са повијеним ивицама и исликане живим бојама, као шаховска табла.

*Piaue* приђе на педесет корака испред обореног етабла, а онда даде знак својим пратиоцима да стану и повика громким гласом на лошем шпанском језику.

- Нека ме бели људи чују.

- Слушамо те, одговори Каталонац.

- Ово је земља Аравака. Ко је дозволио белим људима да уђу у наше шуме?

- Ми и не намеравамо да скрнавимо шуме Аравака, одговори Каталонац. Ми само пролазимо овуда, да би стигли у земљу белих људи, која се налази на југу Маракаибског залива. Нећемо ратовати са црвеним људима, јер смо њихови пријатељи.

- Араваки не желе пријатеља у белим људима, јер је то пријатељство већ донело несрећу црвеним људима са обале. Ове шуме су наше. Вратите се у своју земљу или ћемо вас побити.

- До ђавола! викну Кармо. Каже да ће нам скинути главе, ако сам добро разумео.

- Ми нисмо они бели људи који су освојили обалу и поробили Караибе. Напротив, ми смо њихови непријатељи и пролазимо кроз ове шуме гонећи оне, који су побегли, рече Црни гусар.

- Јеси ли ти поглавар? ... упита га *riaue*.
- Да, поглавар белих људи који ме прате.
- И ти прогониш друге беле људе? ...
- Да, хоћу да их убијем. Да ли су прошли овуда?...
- Да, видели смо их, али неће стићи далеко, јер ћемо их побити.
- Ја ћу ти помоћи да их убијеш.
- Ти их значи мрзиш? упита *riaue*.
- То су моји непријатељи.
- Идите на обалу па се тамо убијајте, ако желите, а не у земљи Аравака. Бели људи вратите се, или ћемо заратити са вама.
- Рекао сам ти да ми нисмо непријатељи црвених људи. Ми поштујемо твоје племе, твоје колибе и усеве.
- Бели људи, вратите се, понови *riaue* снажним гласом.
- Чујте ме...
- Рекао сам: вратите се или ћемо заратити са вама и побити вас.
- Доста! Проћи ћемо твојим шумама упркос твоме племену.
- Спречићемо вас.
- Имамо оружје које сипа муње и громове.
- А ми имамо стреле.
- Имамо сабље које секу, и мачеве који пробијају.
- А ми наше *batú*, које смрскају и најтврђу лобању.
- Да ниси можда савезник белих људи које прогонимо? упита Гусар.
- Не, побићемо и њих.
- Ти, дакле, хоћеш рат?...
- Да, ако се не вратите.
- Јунаци моји! грмну Црни гусар, скочивши с обореног стабла и држећи у десној руци мач. Покажимо овим Индијанцима да их се не бојимо! Напред!
- Рiаue, видећи како му се приближавају с упереним



пушкама, ухвати пут под ноге заједно са својим свирачима и за час се изгуби у гуштару.

Црни гусар нареди својим људима да не пуцају, јер није желео да они први започну борбу. Али је зато неустрашиво ишао напред, спреман да се супротстави јуришу читаве хорде Аравака.

Био је опет онај страшни гусар са Тортуге, који је толико пута пружио доказе о свом невероватном јунаштву.

Опрезно и одлучно предводио је своју малу чету, крчећи пут кроз прашуму која их је вребала, нестрпљив да започне борбу.

Врло брзо су кроз гране почеле да звижде стреле. Ван Штилер и Кармо су спремно одговарали пушчаном паљбом, али насумице, јер се Индијанци више нису појављивали упркос врачевом хвалисању.

Пуцајући десно и лево у размацама од једног минута, прешли су срећно најгушћи део шуме, а за то време им је пролетело над главом неколико стрела и копаља. Тако су стигли до једне мале чистине, усред које се налазило неко језерце.

Како је сунце било скоро на заласку, а више се није појавио ни један Индијанац, Црни гусар нареди да се на том месту улогоре.

- Ако буду хтели да нас нападну, сачекаћемо их овде, рече друговима. Чистина је доста широка, тако да ћемо их одмах приметити, чим се појаве.

- Нисмо могли изабрати боље место, рече Каталонац. Индијанци су опасни у гуштару, али се зато не усуђују да нападну на отвореном простору. Осим тога, подићи ћу логор тако да неће моћи ни да нам приђу.

- Да не мислиш на ровове? упита Кармо. То би био веома дуг посао, пријатељу мој!

- Овде је потребна само једна ограда од ватре.

- Прескочиће је. Нису они ни јагуари ни кугуари да се

уплаше од неколико ужарених пањева.

- А ово? запита Каталонац показујући пуну шаку неких зрнаца.

- Шта је то?

- Шпански бибер, најјаче врсте. Брао сам га уз пут и сад имам пуне џепове.

- Добро иду уз месо, иако прилично пали грло.

- Овог пута ће нам послужити да се бранимо од Индијанаца.

- Али како? ...

- Бацаћемо зрна у ватру.

- Зар се они боје кад ова зрна пуцкетају?

- Боје се дима који се шири кад се зрна баце у ватру, пошто толико штима за очи да би бар неколико сати остали као слепи.

- Сто му морских паса! Ти знаш више од самог ђавола!

- Ово сам научио од Караиба, и видећеш да ћемо доскочити Аравакима само ако се одлуче да нас нападну. Хајде сада да накупимо дрва и онда можемо мирно да их чекамо.

## XXVI ЗАСЕДА АРАВАКА

Пошто су појели на брзину по парче корњачиног меса, које им је остало од доручка и неколико двопека, гусари претражише околину да виде крије ли се у близини каква индијанска заседа или нека од оних опасних змија. Потом су запалили око логора ватру и бацили на пламен неколико шака биберовог зрна. То је сад представљало одлично средство против комараца, као и против напада људи и животиња.

Страхујући, и то с разлогом, да ће Индијанци ипак извршити напад на логор, решили су да чувају стражу и то прво Кармо, Ван Штилер и Црнац, а затим Гусар и Каталонац.

Ови последњи, пошто су напунили пушке, ради сваке сигурности, пожурише да легну, док су се Кармо и његови другови распоредили у круг, држећи пушке на коленима.

Прашума је ћутала али ни та тишина није никако могла умирити људе на стражи. Знали су из искуства да Индијанци радије нападају ноћу, јер су зазирали од прецизног ватреног оружја, а и зато шо им је помрчина

омогућавала да се лакше прикраду непријатељу, нарочито у шуми.

Кармо би био најсрећнији да је кроз шуму одјекивала рика кугуара и мјаукање јагуара, јер би присуство ових крволочних звери био знак да су бар за извесно време сигурнији од напада црвенокожаца.

Стражарили су тако читава два сата, разгледајући пажљиво оближње жбуње и бацајући с времена на време по шаку биберовог зрна у ватру, кад Африканац, који је имао најбоље ухо, откри у близини лагано шушкање сувог лишћа.

- Јеси ли чуо, пријатељу? ... шапну он нагнувши се према Кармоу, који се баш спремао да са великим уживањем припали пола цигарете, коју је пронашао негде на дну цепа.

- Ништа нисам чуо, друже, одговори гусар. Вечерас су се и жабе ућутале.

- Тамо се помакла једна грана, твој пријатељ је добро чуо.

- Онда је твој пријатељ глув.

- Пази, чујеш ли? ... Неко је сломио грану.

- Ништа нисам чуо. Али ако је тачно то што кажеш, онда неко покушава да нам се неопажено приближи.

- Да, пријатељу.

- Ко би то могао бити? ... Мој црни пријатељ има мачје очи, зар не видиш ништа?

- Не, само осећам да се неко прикрада.

- Моја пушка је спремна. А сад тишина, да мало послушамо.

- Лези доле, пријатељу, да те не погоди нека стрела.

- Послушаћу твој савет, друже, јер заиста немам намеру да умрем од неке отровне индијанске стреле.

Обојица се испружише у траву, дајући знак Ван Штилеру, који се налазио с друге стране, да и он исто

учини. Затим почеше да послушкују држећи спремне своје пушке.

Било је сасвим извесно да се неко приближава логору. На педесет корака испред њега, у сред једног густог жбуна, с времена на време лишће се лагано померало и крцнула би по нека сува гранчица.

Било је очигледно да се непријатељ опрезно прикрада, желећи да непримећен стигне до места одакле би могао сигурније да гађа својим стрелама.

Црнац и гусари, сакривени дубоко у трави, нису се мицали, чекајући да се Индијанци појаве па да онда припуцају. Одједном Кармоу паде нешто на памет и он чисто поскочи.

- Друзе, мислиш ли да су још далеко?

- Сад су усред шипражја, али се стално приближавају.

- За које време мислиш да ће стићи на крај шипрага?

- За три до четири минута, највише.

- Таман ћу имати времена, да изведем оно што сам наумио. Ван Штилере, додај ми твој капут и шешир.

- Шта ћеш са њима? ... Ево ти! рече Ван Штилер, знајући да је у питању нека Кармоова идеја, која треба да се спроведе.

Пошто је скинуо и свој капут, Кармо дохвати неколико грана, изукршта их што је могао боље, онда их огрну капутима и стави одозго капе.

- Готово! рече испруживши се поново у траву.

- Мој пријатељ је лукав, рече Црнац смејући се.

- Да нисмо наместили ова страшила, Индијанци би гађали Гусара и Каталонца. Сад су бар заклоњени и не излажу се великој опасности.

- Тишина, пријатељу! Долазе!

- Спреман сам. Хеј, Ван Штилере, баци још једну шаку бибера.

Хамбурганин хтеде да устане, али се истог тренутка брзо

саже доле. Неколико стрела пролете изнад његове главе и заби се у страшила.

- Жали боже узалуд потрошеног отрова, драги моји, промрмља Кармо. Чекам само да се појавите, па да вас почастим овим мојим оловним слаткишима.

Индијанци, видећи да се нико није ни помакао, засуше стрелама страшила, а онда један од њих, без сумње најсмелији, искочи из шибља, витлајући својим страшним буздованом.

Кармо диже пушку и нанишани. Управо је хтео да опали, кад усред шуме, око четири миље далеко од логора, одјекнуше изненада четири пуцња пропраћена дивљим урлањем.

Индијанац се окрете брзо као муња и појури натраг у шуму, пре него што је Кармо имао времена да га поново узме на нишан.

Гусар и Каталонац поскакаше, мислећи да су Индијанци напали логор.

- Где су? упита Гусар и појури напред са исуканим мачем.

- Нестали су, капетане, одговори Кармо.

- А ова дрека и пуцњава? ... Чујете ли? ...

- Доле у шуми се бију, рече Каталонац. Изгледа да су се бели људи намерили на Индијанце.

- То су они, нема сумње!

- Зар гувернер и његова пратња?

- Верујем да су они.

- Било би ми жао да га убију Араваки.

- И мени, јер не бих могао да му вратим оних двадесет пет батина, али...

- Тишина!...

Још два пуцња одјекнуше далеко у шуми, пропраћена бесним урлицима, који су сигурно потицали од неког великог индијанског племена, чији су се ратници бодрили

за бој. Затим још један усамљени пуцањ и онда више ништа.

- Борба је завршена, рече Каталонац, који је све то слушао са извесном зебњом. За гувернера не бих прстом мрднуо, али ми је жао мојих земљака...

- Можда би желео да видиш шта се десило са њима? упита Гусар.

- Да, капетане.

- И мени је исто тако стало да сазнам да ли је у овом тренутку мој непријатељ мртав или жив, одговори Гусар мрачним гласом. Можеш ли нас одвести тамо?

- Ноћ је веома мрачна, господине, али...

- Настави.

- Могли бисмо запалити неколико грана од каучуковог дрвета.

- Па да привучемо овамо Индијанце?

- Имате право, господине.

- Могли бисмо се послужити нашим компасима.

- Немогућно је, господине. Треба пребродити толике препреке у овако густој и мрачној шуми; па ипак...

- Ено тамо сусија, које нам могу добро послужити. Дајте ми само пет минута времена. Моко, овамо!...

Скиде своју капу и заједно са Црнцем оде до групе огромних стабала, између којих су зеленкастом светлошћу светлцуале у тами велике сјајне тачке.

- Шта то снује овај ђаволски Каталонац? упита се Кармо, који није успео да прозре намере лукавог Каталонца. *Сусије!?!...* Шта то може бити? Чујеш, ти Хамбуржанине, држи спремно пушку, да не упадну у неку заседу!

- Не бој се, друже. Пратим пажљиво сваки њихов корак и спреман сам да их браним, ако затреба.

Кад је Каталонац стигао до стабала, видеше га како поскакује лево и десно хватајући оне светле тачке.

Два минута касније већ се враћао у логор покривши капу

обема рукама.

- Сад можемо да пођемо, господине, рече Гусару.

- Али како? упита овај.

Каталонац завуче руку у шешир и извади оданде једног инсекта из којег се ширила дивна зеленкаста светлост и то на знатној даљини.

- Сваки од нас ће привезати по два свица за ноге, као што раде Индијанци, а њихова светлост ће нам омогућити да распознајемо не само лијане и жиле, које нам се испрече на путу, него и опасне змије, које се крију у лишћу. Ко има канапа?

- Прави морнар га носи увек са собом, рече Кармо. Дозволи ми да ја привежем те *сисије*.

- Пази да их не згњечиш превише.

- Не брине, Каталонче. Осим тога, видим да их имаш и у резерви, капа ти је пуна до врха.

И тако Кармо уз помоћ Ван Штилера стаде пажљиво везивати све по два свица на глежњеве својих другова, пазећи добро да их не згњечи. Овај не тако једноставан посао потраја добрих пола сата, али су зато сви сада имали на располагању ове необичне, живе светилке.

- Сјајна идеја! рече Гусар.

- Коју примењују Индијанци, одговори Каталонац. Са овим свицима моћи ћемо да заобиђемо све препреке на путу кроз шуму.

- Јесте ли спремни? ...

- Јесмо, одговори Кармо.

- Напред, онда, и са што мање буке.

Пођоше тако на пут, један иза другог, пружајући добро корак и гледајући пажљиво где стају.

Свици су им били од огромне користи, јер су им омогућавали да заобиђу мноштво испреплетаних лијана и жила, које су пузиле по земљи од једног дрвета до другог, као и да се заштите од ноћних инсеката.



Ови *сисције*, који спадају међу најлепше и највеће инсекте те врсте, светлуцају тако живом светлошћу да човек на удаљености од тридесет па и тридесет пет сантиметара може сасвим лепо да чита, толико је јака светлост њихових светлосних органа.

Док су још мали, ови свици шире нежну, плавичасту светлост, која се после мења у дивну бледозелену, пошто сасвим порасту. И јаја, које женка полаже, такође светлуцају.

Научници су извршили бројна проучавања у вези са овим инсектима, које називају *pyrophors noctilucus*, да би се упознали са органима који шире тако живу светлост. Открили су да су то три мале плочице, од којих су две смештене на доњем делу прсију, а једна на доњем делу трбуха. Утврђено је, такође, да супстанца која светлуца није ништа друго до један албуминоид, који се раствара у води а згрушава на топлоти.

Ови органи задржавају своју моћ да још неко време светлуцају чак и одвојени од тела инсекта.

Гусари су и даље журно одмицали кроз шуму, залазећи одлучно испод сплетова лијана и густог жбуња; провлачили су се између огромних жила, које су образовале праве непроходне мреже и прескакали преко дебелих стабала, која су се срушила од старости или за време неке олује.

Пуцњава се више није чула, али је из даљине допирала нека дивља дрека, без сумње из индијанског племена. Час би замукли, час опет одјекивали још продорнији крици, да би поново све одједном умукло. С времена на време чуле су се свирале и нека пригушена бука, која је вероватно потицала од ударања у неку врсту бубња.

Изгледа да је битка била завршена и да се племе улогорило у неком мрачном куту огромне прашуме да прослави победу. Каталонац је ишао све брже и брже,

нестрпљив да сазна шта се десило са његовим земљацима. За гувернера се није уопште бринуо, али помисао да су његови другови у смртној опасности, стално га је гонила напред, као и нада да ће можда изненадни напад избавити бар некога од њих из руку немилосрдних Индијанаца.

Жамор и вика чули су се већ из непосредне близине кад се Кармо, који је ишао поред Каталонца, саплео о нешто и испружио на земљу колико је дуг, згњечивши притом сусију, које је носио привезане око глежњева.

- Тако ми топовске цеви! повика дижући се полако. Шта је ово? Гром и пакао!... Мртвац!...

- Мртвац!... повикаше Каталонац и Гусар, сагнувши се да погледају.

- Погледајте!...

Усред сувог лишћа и жила лежао је један Индијанац високог раста, чија је глава била окићена папагајевим перјем, а бокови покривени тамноплавом тканином. Глава му је била разбијена ударцем мача, а груди, како је изгледало, пробијене пушчаним зрном. Није био одавно мртав, јер му је из рана још текла крв.

- Можда је овде дошло до сукоба, рече Каталонац.

- Да, потврди Ван Штилер. Ево овде неколико буздована, а и стабла су пуна стрела.

- Да видимо, лежи ли овде неко од мојих друтова, рече Каталонац узбуђеним гласом.

- Само губимо време, рече Кармо. Ако је неко и убијен, досад је...

- Можда је неки рањеник успео да се сакрије?

- Потражите! рече Гусар.

Каталонац, Црнац и Ван Штилер почеше да претражују оближње жбуње, дозивајући тихо, али не добише никакав одговор. Пронашли су само још једног Индијанца у грмљу, који је задобио неколико рана око срца. Нашли су још неколико буздована, два, три лука и сноп стрела.

Уверени да на том месту нема више никог живог, кренуше поново на пут. Дивља дрека Индијанаца чула се све ближе, тако да су гусари рачунали да ће за непуних петнаест минута доброг хода успети да стигну до њиховог логора.

Изгледало је, заиста, да Араваки славе победу јер су се усред дивље дреке разабирали и весели звуци свирале.

Гусари су већ били прешли најгушћи део шуме, кад угледаше кроз лишће неку живу светлост, која се дизала врло високо.

- Индијанци? упита Гусар, зауставивши се.

- Да, рече Каталонац.

- Улогорили су се око ватре.

- Ходите, пријатељи. Морамо видети, да ли је Ван Гулд умакао или је овде нашао достојну казну за своја недела.

## XXVII ИЗМЕЂУ СТРЕЛА И КАНЦИ

Кријући се иза стабала огромног дрвећа, које је окруживало индијански логор, гусари изненада утледаше пред собом такав приказ да им се коса подиже на глави.

Двадесетак Аравака седело је око огромног огњишта. Неки су били заокупљени чаркањем ватре, а неки су једноставно чучали у трави, али су сви имали у очима и на дивљим лицима израз незасите мржње.

- Пали! нареди Гусар.

Два пуцња одјекнуше, нарушивши изненада тишину, која је владала шумом. Дивовски Индијанац паде, док се онај други, који је махао рогуљама, сруши на леђа са смрсканом лобањом.

Њихови другови нагло поскакаше, држећи у руци буздоване и лукове, али су били тако изненађени неочекиваним нападом да у први мах нису ни помислили да се бране. Каталонац и Моко одмах искористише ову тренутну пометњу и припуцаше на остале.

Видећи како падоше још двојица њихових другова, Араваки се дадоше у бекство, мислећи само како ће се

најбрже домоћи шуме.

Гусари су таман хтели да појуре за њима, кад се у даљини зачуше дивљи повици.

- Сто му морских паса! повика Кармо. Њихови другови се враћају...

Дрека Индијанаца чула се све ближе и ближе. Плеће, које је по свој прилици гонило Ван Гулда, чувши ону пуцњаву с друге стране, пожурило је у помоћ друговима.

Гусар, који је отишао мало напред, бојећи се да их не нападну они који су им побегли чувши како недалеко ломе гране, брзо се врати натраг рекавши својим друговима:

- Бежимо, јер ћемо иначе ускоро имати за петама читаво плеће.

- Господине, рече Каталонац обративши се Гусару. Ако будемо бежали они ће нас неуморно гонити.

- Па ша онда да радимо?

- Да се сакријемо горе, рече показујући на једно огромно дрво, које је само за себе представљало праву малу шуму. У тој крошњи неће успети да нас открију.

- Превејан си ти, друже, рече Кармо. Пењите се, дакле, морнари!

Каталонац и гусари, предвођени Моком, потрчаше према тропском диву и помажући један другоме нестадоше међу огромним гранама.

То је била једна *sumtameira (eiodendron sumtama)*, највеће дрво у шумама Венецуеле и Гијане, са веома дугим, чворноватим гранама, беличастом кором и са невероватно густим лишћем. Ово дрво подупиру бројне и необично јаке жиле, тако да су гусари успели без већих тешкоћа да се попну до првих грана, а одатле у висину до неких педесет метара од земље.

Кармо је таман хтео да се смести на једну рачвасту грану, кад осети како се она снажно заљуља, као да се неко брзо склонио на други крај.

- Јееси ли ти то, Ван Штилер?... упита. Зар хоћеш да се стрмоглавим?... Не заборави да смо најмање педесет метара високо од земље и да нам ни једна кошчица не би остала читава.

- Шта то причаш, Кармо? упита га Гусар, који се налазио изнад њега. Ван Штилер се пење испред мене.

- Ко онда тресе ову грану? Да се није неки Индијанац сакрио горе? ... Сто му громава! дрекну Кармо. Која нам то животиња прави друштво?... Хеј, Каталонче, погледај мало, па ми реци, чије су ово очи што ме овако упорно мотре? ...

- Очи!... узвикну Шпанац. Да се није нека звер попела горе?...

- Да, рече Гусар. Изгледа да смо упали у рђаво друштво.

- А Индијанци само што нису стигли! додаде Ван Штилер.

- Видим и ја нечије очи, рече Каталонац, који се био усправио, само не бих знао да кажем да ли припадају кугару или јагуару.

- Јагуару!... дрекну Кармо, претрнувши. Само би нам још то требало, да ме закачи с леђа и сруши одозго на главу Аравакима.

- Тишина! рече му Гусар. Долазе!

- А шта да радим са овом животињом овде? ... упита Кармо, који је постајао све узнемиренији.

- Можда се неће усудити да те нападне. Само мируј, Кармо, јер ћеш нас иначе одати.

- Е па добро, дозволићу да ме поједе ова животиња, само да спасем вас, капетане.

- Не бој се, Кармо, држим у руци мач.

- Ево их!... рече Каталонац.

Индијанци су долазили урлајући као побеснели. Било их је око осамдесет, а можда и више, сви наоружани буздованима, луковима и неком врстом копља. Сјурили су

се као чопор подивљалих звери на чистину, где су догоревали растурени угарци. А кад су још нашли лешеве својих другова, провала страховите срџбе пропратила је то неочекивано откриће.

Урлали су као ван себе и бесно ударали својим батинама по околним стаблима, дижући страховиту буку. Не знајући на коме да искале свој бес, бацали су стреле на све стране, засипајући грмље и крошње и угрожавајући тако гусаре који су се налазили у непосредној близини.

Кад се онај први налет беса мало стишао, Араваки се распоредише и почеше да претражују околину.

Гусари, сакривени у густој крошњи *summateire*, нису скоро дисали, чекајући да Индијанци искале свој бес. Више их је забрињавала она проклета животиња, што се шћућурила на грани огромног дрвета, а можда највише несрећни Кармо, који се налазио тако близу ње и чији је поглед све време сретао те жућкастозелене очи, које су га стално мотриле кроз лишће. Овај кугар или јагуар још увек је мировао, али му ипак нису могли веровати, јер се сваког тренутка могао бацити на једног Кармоа и тако привући пажњу Индијанаца.

- Проклета животиња! гунђао је Кармо, врпољећи се на грани. И како ме само упорно гледа оним њеним злослутним очима! Баш сам јој запао за око!

- Ћути, или ће нас открити, Индијанци, рече Каталонац.

- Неће.

- Ах, у томе су веома вешти, а имају и одличан слух. Пази, дакле, шта радиш!

- Дођ... ! прекиде се упола речи Кармо.

У тај час са друге стране гране допре неко шушкање и Кармо, не без извесног страха, опази да се животиња нешто узврпољила. Можда јој је било досадило да чучи тамо, на крају гране или се нешто разљутила.

- Пази, Кармо! промрмља непоправљиви брбљивац.

Окомила се баш на тебе!

- Не мичи се! рече Гусар. Кажем ти да држим све време мач у руци. Не бој се!

- Знам сигурно да нећете промашити, али...

- Тишина! Двојица Индијанаца се врзмају испод нас.

- Хм! Како бих им радо бацио на главу ову проклету животињу!

Погледа на други крај гране и виде животињу како се усправила, као да се спрема да скочи.

- Да не намерава да оде? помисли Кармо и мало одахну. Крајње је време да се склони оданде.

Погледа доле и разабра нејасно две људске сенке, како се врзмају око дрвета, завирујући испод жила, где се могло сакрити и више људи.

- Ово ће се рђаво завршити, мрмљао је.

Она два Индијанца остадоше неко време испод огромног дрвета, а онда се изгубише уред шипрага. Њихови другови су морали бити већ врло далеко, јер су се бесни повици чули све слабије.

Гусар сачека још неколико минута, а затим, не чувши више ништа и убеђени да су Араваки коначно отишли, рече Кармоу:

- Покушај да затресеш грану!

- Шта то намеравате, капетане?

- Да те ослободим тог опасног друштва. Хеј, Ван Штилере, буди спреман и не жали ударце.

- Ту сам и ја, господару, рече Моко, који се био усправио на својој грани, држећи за цев своју тешку пушку. Једним поштеним ударцем могао бих врло лако збацити ову звер.

Кармо, који се био прилично охрабрио, видећи около толико помагача, стаде бесно да скаче тако да се грана сва тресла.

Животиња пригушено мјаукну, а онда поче да фрче као разјарена мачка.



- Јаче, јаче, Кармо! рече Каталонац. Изгледа да се она више уплашила од тебе него ти од ње, чим се не мрда.

Гусар се ухвати за једну грану изнад себе и поче да скаче из све снаге. На крају гране животиња се љуљала тамо-овамо изражавајући своје незадовољство мјаукањем и фрчањем.

Чуло се како струже канцама по грани, тражећи неки бољи ослонац, док су јој се очи шириле од страха.

Одједном, бојећи се можда да ће се стрмоглавити, донесе очајничку одлуку. Сва се скупи, а затим скочи на једну грану ниже, винувши се преко Каталончеве главе, у намери да се ухвати за стабло и спусти на земљу.

Африканац тог тренутка замахну кундаком и погоди је посред главе, тако да се животиња без гласа срушила на земљу.

- Мртва? упита Кармо.

- Није имала времена ни да скикне, одговори Моко смејући се.

- Је ли то био јагуар? ... Изгледа ми превише мали за ону крволочну звер.

- Само си се бадава онолико уплашио, друже, рече Африканац. Њој је био довољан један ударац батином, па да остане на месту мртва.

- Која је онда то животиња?

- *Магасаја*.

- Нисам никада чуо за њу.

- То је животиња која доста личи на јагуара, али је у ствари само једна велика мачка, рече Каталонац. Обично напада мајмуне и птице, али се не усуђује да нападне људе.

- Ах!... разбојник један!... узвикну Кармо. Да сам то раније знао, ухватио бих је за реп. Ипак ћу јој се осветити за сав страх који ми је задала. На крају, и печене мачке нису рђав залог.

- Ах, ти „мачкождеру“!

- Даћу ти да пробаш, Каталонче, душо, па ћемо видети да ли ћеш се онда мрштити.

- Можда и нећу, пошто смо остали без хране, а шума кроз коју треба да прођемо оскудева у дивљачи.

- Зашто? упита Гусар.

- Наилазимо на мочварни део шуме, господине, који је најтежи за прелажење.

- Докле се простире?

- Све до Гибралтара.

- Хоће ли нам требати много времена да пређемо тај део шуме? Не бих хтео да стигнем у Гибралтар после Олонежанина.

- Надам се да ћемо за четири до пет дана прећи тај део пута.

- Стићи ћемо, дакле, на време, рече Гусар, као да говори сам са собом. Мислим да не би било мудро да одмах кренемо на пут ...

- Индијанци још нису одмакли довољно далеко, господине. Саветовао бих вам да проведемо ноћ на овом дрвету.

- За то време Ван Гулд нам може далеко одмаћи.

- Стићи ћемо га, господине, у мочварној шуми. Сигуран сам.

- Бојим се да не стигне пре мене у Гибралтар и побегне ми и по други пут.

- У Гибралтару ћу бити и ја, господине, и све време ћу га држати на оку. Нисам заборавио оних двадесет пет батина што сам добио.

- Ти у Гибралтару?... Шта си хтео да кажеш?

- Да ћу ући у град пре вас и да ћу стално мотрити на војводу.

- А зашто пре нас? ...

- Господине, ја сам Шпанац, рече Каталонац озбиљним гласом.

- Па онда?

- Надам се да ћете ми дозволити да погинем заједно са својим земљацама и да ме нећете присилити да се борим у вашим редовима против шпанске заставе.

- Ах!... Хоћеш да браниш Гибралтар?

- Желим да учествујем у његовој одбрани, команданте.

- Зар ти се толико жури да одеш са овога света? Шпанци у Гибралтару изгинуће сви до једнога.

- Па добро, нека буде, али ћу умрети са оружјем у руци, под славном заставом далеке домовине, рече Каталонац узбуђеним гласом.

- Ти си храбар човек, одговори му Гусар. Иди у Гибралтар пре нас и бори се заједно са својим друговима. Ван Гулд је Фламанац, а Гибралтар је шпански град.

## XXVIII ВАМПИРИ

Ноћ је била мирна, тако мирна да су гусари спокојно преспавали неколико сати испружени на рачвастим гранама огромне *sumtameire*.

Само их је једанпут узнемирила мала група Аравака, пролазећи испод дрвета. То је вероватно била индијанска одступница. Али како ни они нису приметили гусаре, наставили су пут према северу.

Тек што је сунце грануло, Гусар издаде наређење да се крене на пут, уверивши се претходно да у шуми влада потпуна тишина.

Прва Кармоова мисао, чим се спустио на земљу, била је да потражи *maracaуua*, због кога је претрпео онако непријатне тренутке, док је седео на грани огромног дрвета. Нашао је животињу крај једног жбуна, угрувану од пада и са смрскомом главом.

Била је дугачка једва осамдесет сантиметара, а по облику је личила на јагуара, само што је имала доста мању главу. Крзно јој је било такође слично јагуаровом, али је имала прилично кратак реп.

- Гаде један! викну Кармо, зграбивши је за реп и пребацивши је преко рамена. Да сам знао да си овако мала, тако бих те поткачио ногом да би одлетела право у ваздух. Али нека!... Осветићу се ја теби кад те будем ставио на ватру.

- Треба да пожуримо, рече Гусар. Изгубили смо много времена.

Каталонац погледа на компас, који му је дао Ван Штилер, па онда крену напред крчећи пут кроз лијане, жиле и жбуње. Шума је била још увек густа, а састојала се углавном од палми *miriti*, чија су огромна стабла била препуна оштрог трња, затим *secropia* или *candelabria*.

Овде-онде, видела се и понека величанствена *jupati*, друга врста палми са пернатим лишћем, тако великим да достиже невероватну дужину од петнаест метара, док јој је стабло високо једва неколико метара!...

Виделе су се и групе *bossú*, зване још *manicura*, чије је лишће невероватно круто, као да је од цинка, а дугачко десет па и једанаест метара, а осим тога право и зупчато као тестера. Затим *purumbe*, једна врста палми, која рађа изврсне плодове у облику гроздова.

Птица је било неупоредиво мање, а мајмуна уопште није било. Само ту и тамо по који папагај са шареним перјем или по неки усамљени тукан са црвеним и жутиим кљуном и грудима покривеним финим пахуљицама пламеноцрвене боје. Чуло се и продорно крешање *tanagra*, једне лепе птице са плавим перјем и са наранџасторужичастим трбухом.

После три сата брзог хода, не наишавши ни на какав траг људи, гусари приметеше како се шума све више мења. Палме су постајале све ређе, а уместо њих се појављивале трбушасте *ariatree*, растиње које тражи воду. Сад се видело дрвеће са порозним стаблом, меканим и белим, као да је од сира, због чега га неки ботаничари зову „сирастим“.

Уместо дрвећа званог *mangli* са сочним плодовима, који миришу на терпентин, јавиле су се гомиле орхидеја, *passiflore*, густе папрати и *asoidee*, чије ваздушасте жиле окомито висе, затим дивне *bromelije* са безброј грана окићених тамно-црвеним цветовима.

Земља, која је дотле била сува, постајала је све натопљенија водом, а ваздух све засићенији влагом. Сува шума претварала се у влажну шуму, која је много опаснија од прве, јер се испод њеног растиња крије шумска грозница, опасна и за саме Индијанце, одавно навикнуте на то поднебље.

У шуми је владала дубока тишина, као да је изобиље влаге растерало и птице и животиње. Нигде дреке мајмуна, ни урлика кутара, ни мјаукање јагуара, ни песме птица.

Ова тишина је имала нечег тужног, гробног и страшног, тако да је чак и наше прекаљене гусаре обузело неко нелагодно осећање.

- Сто му морских паса!... узвикну Кармо. Имам утисак да пролазимо кроз какво огромно гробље.

- Само што је ово гробље поплављено, рече Ван Штилер. Осећам како ми влага продире до сржи.

- Да није почетак барске грознице? ...

- Само би нам још то требало, рече Каталонац. Кога она ухвати, тај се неће жив извући из ове шуме.

- Не мари, имам тврду кожу, одговори Хамбуржанин. Очеличио сам се у јукатанским мочварама, а ти знаш да тамо хара *vomito prieto*, или жута грозница. Не плашим се ја грознице, него ове пусте шуме у којој нећемо моћи да уловимо никакву дивљач.

- Нарочито сада, кад нам је скоро сасвим понестало намирница, додаде Африканац.

- Хеј, пријатељу „цаку угља“!... узвикну Кармо. Зар си заборавио мог мачора? ... А ипак је и те како видљив.

- Знам, Кармо, али он нам не може дуто трајати. Ако га не поједемо данас целог, до сутра ће се покварити од ове влаге и врућине.

- Па добро! Сутра ћемо наћи нешто друго.

- Не познајеш ти ове влажне шуме.

- Уловићемо неку птицу.

- Нема их.

- Неког четвороношца.

- Нема ни њих.

- Потражићемо воће.

- У овој шуми нема плодносног дрвећа.

- Наћи ћемо бар неког кајмана.

- Нема овде савана и зато ћеш наћи само змије.

- Онда ћемо јести змије.

- Пих!... Кармо!...

- Сто му морских паса!... Па кад нема ништа друго, испећи ћемо змије и замислићемо да су јегуље, па крај!

- Пих!...

- Гле ти њега! Како је наш пријатељ постао пробирач!... узвикну Кармо. Видећемо те кад огладниш.

Разговарајући овако, одмицали су брзо кроз необично влажне крајеве, где је често лебдела нека маглица пуна опасних бактерија.

Врућина је била неподношљива, чак и испод дрвећа. Била је то она жега са оморином која замара живце и од које се човек страховито зноји.

Са гусара је цурио зној, па им је чак и оружје било влажно, тако да Кармо више није могао да се поузда у своју пушку.

С времена на време велике баруштине су им пресецале пут, испуњене црном и смрдљивом водом и препуне барског растиња. Праве *agoa redonda*, како их називају Шпанци. Често су били принуђени да се зауставе испред неког природног тока, који се улива у какав поток или реку

и тада су губили прилично времена тражећи прелаз, не усуђујући се да загазе у онај опасни песак који је могао за час да их прогута.

На овим обалама није скоро ни било водених птица, али су зато обиловале змијама, које су само чекале ноћ па да крену у лов на жабе. Виделе су се склупчане испод жбуња или испружене у сред лишћа неке гране, како се сунчају.

Било је ту веома отровних *jararaca* са доста малом главом: затим малених змија *cobracipo* и *caniana*, које толико воле млеко да улазе чак и у индијанске колибе и сишу га из груди дојкиња. Па онда „змије корали“, које својим уједом проузрокују тренутну смрт и против чијег отрова нема лека, јер не помаже ни такозвани „*calupo diavolo*“, који је иначе добро средство против уједа змија.

Гусари, који су осећали страховиту одвратност према тим гадним гмизавцима, не изузимајући ни Кармоа, добро су пазили куда газе, чувајући се да не стану на неког од њих.

У подне су се зауставили, уморни од дугог пешачења, не откривши још увек трагове Ван Гулда и његове пратње.

Како су имали још само мало двопека, одлучили су да испеку *taracaya*, па иако је месо било жилаво и осећало се на дивљач, некако су га појели. Кармо је чак упорно тврдио да је печење изврсно, иако су остали то порицали.

Око три сата, кад је паклена врућина која је владала у шуми мало попустила, кренули су кроз мочваре обавијене читавим облацима комараца, који су их бесомучно нападали, тако да су Карма и Ван Штилер све време гласно псовали.

Усред ове устајале воде, препуне воденог биља са жућкастим лишћем, које је трулило под зажареним сунчевим зрацима, ширећи страشان смрад, видела се покаткад глава неке водене змије или корњача *careto* са тамносмеђим оклопом посутим неправилним црвенкастим мрљама.



Али водених птица још увек није било, као да нису могле да поднесу ово опасно испаравање. Упадајући често у блато, прелазећи преко оборених стабала и крчећи себи пут кроз честаре, где су успевали да избегну јата комараца, гусари су напредовали на челу са неуморним Каталонцем, гоњени жарком жељом да што пре изађу из ове туробне шуме.

Често су застајали и пажљиво послушкивали, надајући се да ће чути какав жамор, који би открио присуство бегунаца. Али су увек остајали без одговора. Дубока тишина владала је у честарима и под зеленим крошњама.

Предвече су ипак нешто открили а то их је и растужило и учинило задовољним, јер су се још једном уверили да су на трагу бегунаца.

Док су тражили неко погодно место да се улогоре, угледаше Африканца који је био скренуо мало у шуму, надајући се да ће пронаћи каквог воћа, како се брзо враћа, разрогачених очију и сав посивео у лицу.

- Шта ти је, црни друже? упита Кармо, пунећи брзо пушку. Да те не гони какав јагуар?

- Не ... тамо ... тамо ... један мртвац!... Белац! одговори Црнац.

- Белац!... узвикну Гусар. Хоћеш рећи Шпанац?...

- Да, господару. Спотакао сам се и пао преко њега. Осетио сам нешто хладно, као да сам дотакао змију.

- Да то није она хуља Ван Гулд? рече Кармо.

- Хајдемо да видимо, нареди Гусар. Одведи нас тамо, Моко.

Африканац зађе у жбуње *caluro*, чији плодови исечени на комаде, пошто превру, дају неку врсту освежавајућег пића, и после тридесетак корака застаде у подножју једне *simarube*, која се дизала усамљена и препуна цветова. Ту су гусари угледали, згрозивши се, једног човека како лежи на леђима с прекрштеним рукама на грудима и голим ногама

од колена, док му је стопала већ била оглодала нека змија или можда свепрождирући бели мрави.

Лице му је било жуто као восак и замазано од крви која је цурила из мале ранице код десне слепоочнице. Имао је коврцаву браду, стиснуте усне, иза којих су вирили зуби. Очију више није било, а уместо њих су зјапиле две кржаве рупе.

Нису морали дуго да се питају ко би то могао бити, јер је мртавац имао на себи оклоп од кардованске коже, украшен арабескама и кратке панталоне са жутим и црним пругама, какве носе Шпанци, док је мало даље лежала челична кацига, окићена белом перјаницом и дутачак мач.

Каталонац, који је био очевидно веома узбуђен, нагну се да погледа несрећника и онда подиже главу викнувши:

- Педро Херера! Јадни човек! У каквом га стању налазимо!...

- Је ли припадао онима који су отишли са Ван Гулдом?... упита Гусар.

- Да, господине. Био је то храбар војник и добар друг.

- Да га нису Индијанци убили? ...

- Изгледа да су га ранили, јер видим на десном боку рану која још крвари, али његову смрт је проузроковао „вампир“.

- Како „вампир“?...

- Овог несрећног војника је убио слепи миш, исисавши му крв. Видите ли ову руницу на слепоочници, из које је текла крв?

- Да, видим.

- Можда су га оставили другови зато што је био рањен. Морали су брзо да беже, а он би им само сметао. Један „вампир“ је искористио његов умор и кад се, јадник, онесвестио, испио му крв.

- Ван Гулд је значи овуда прошао?

- Ево вам доказа.

- Шта мислиш, колико дуго је мртав овај војник?
- Можда је јутрос умро. Да је издахнуо синоћ, бели мрави би му до сада оглодали сваку кошчицу.
- Ах, значи да су близу! узвикну Гусар мрштећи се. У поноћ ћемо продужити пут, а сутра ћеш вратити Ван Гулду оних двадесет пет батина, а ја ћу отпратити са овога света једног издајника и осветићу своју браћу.
- Надам се да ће бити тако, господине.
- Гледајте да се што боље одморите, јер више нећемо стати, док не стигнемо Ван Гулда.
- До ђавола! промрмља Кармо. Капетан ће нас гонити као коње!
- Жури му се да се освети, пријатељу, рече Ван Штилер.
- И да се врати на своју „Муњу“.
- И да види можда младу војвоткињу?...
- Вероватно, Ван Штилере.
- Да спавамо онда, Кармо.
- Спавамо?... Зар ниси чуо ша каже Каталонац о оним слепим мишевима, који сисају крв?... Громови!... Шта мислиш, да нам до поноћи свима исисају крв?... Кад на то помислим не пада ми на памет спавање.
- Каталонац је хтео да се нашали са нама, Кармо.
- Не, Ван Штилере, слушао сам још раније о тим „вампирима“.
- А какве су то животиње?...
- Чини ми се да су то неке одвратне птичурине... Хеј, Каталонче, видиш ли нешто у ваздуху?...
- Видим звезде, одговори Шпанац.
- Питам те за „вампире“.
- Још је рано. Они излазе из својих скровишта тек кад људи и животиње гласно захрчу.
- Али, какве су то животиње? упита поново Ван Штилер.
- То су велики слепи мишеви, са дугом и избаченом сурлицом, огромним ушима и меканим црвенкастосмеђим

крзном на леђима, а жућкасто-смеђим на трбуху. Крила су им дугачка четрдесет па и више сантиметара.

- И кажеш да сишу крв?

- Да, и то чине тако неприметно да човек обично ништа не осети, захваљујући веома танкој сисалки којом пробију кожу не изазивајући никакав бол.

- Да ли их има овде?

- Вероватно.

- А ако нас нападну? ...

- Па шта!... За једну ноћ не могу нам исисати сву крв. Могу једино мало да нам пуне жилу, а то можда и не би било рђаво с обзиром на ову климу... Истина је, само, да ране које они нанесу веома тешко зарасту.

- Ипак је твој пријатељ са том незнатном рупицом отишао на онај свет, рече Кармо.

- Ко зна колико је крви изгубио од прве ране. Лаку ноћ, пријатељи. У поноћ крећемо на пут.

Кармо се испружи у трави, али пре него што је склопио очи, разгледао је дуго густу крошњу *simaruba*, да би се уверио да се горе не крије нека од оних животиња које тако похлепно сишу крв ...

## XXIX БЕКСТВО ИЗДАЈНИКА

Тек што се месец појавио изнад високих шума, а Гусар је већ био спреман да настави упорно гоњење Ван Гулда и његове пратње.

Кренувши затим без иједне речи, ишао је тако брзо да су га његови другови једва стизали.

Изгледало је као да је чврсто решио да се не заустави док не стигне свог смртог непријатеља; али су врло брзо нове препреке натерале Гусара не само да успори тај врашки темпо, него чак и да стане.

Базени у које се сливала сва вода из шуме, мочварни терени, врло густе шикаре и потоци, затварали су им сваки час пут, терајући их да траже пролазе или да дуго обилазе, тражећи плићаке, или пак обарајући дрвеће, како би направили неку врсту мостића.

Његови људи су чинили натчовечанске напоре да му помогну, иако су већ били исцрпени од дугог пута који је трајао већ десет дана и десет бесаних ноћи, као и од оскудне исхране.

У зору већ више нису могли даље, и били су принуђени

да га замоле да им дозволи краћи одмор, јер су се једва држали на ногама. А били су и врло гладни. Двопеци су одавно нестали, а Кармоов мачак већ пре петнаест сати сварен.

Дадосе се одмах у потрагу за каквом дивљачи и плодноним дрвећем; али у овој мочварној шуми као да није било ни једног ни другог. Није се чуло ни крештање папагаја, ни дрека мајмуна, нити се видело бар једно дрво са плодовима за јело.

Ипак је Каталонац, који је пошао заједно са Моком у једну оближњу мочвару имао толико среће да ухвати рукама једну *prairi*, рибу која живи у мртвим водама.

Уста су јој наоружана оштрим зубима, а тело јој је црне боје. Његов друг је успео да ухвати једну *cascudu*, другу врсту рибе, дугачку један педаљ са врло тврдим крљуштима, које су одозго црне а одоздо црвенкаете.

Овај мршави оброк, који никако није могао све да их засити, брзо су појели, па су после неколико сати одмора одмах наставили гоњење кроз туробну шуму, којој као да није било краја.

Настојали су да се држе правца према југоистоку како би се приближили крајњој тачки Маракаибског залива. Тамо се налазила јака тврђава Гибралтар. Ипак су били стално приморавани да скрећу са пута, због непрекидних мочвара и блатњавог терена.

Тако су ишли све до подне, не откривши трагове бегунаца. Нигде никакав глас нити пуцањ. Око четири сата после подне, пошто су се одморили неколико сати, открили су на обали једне речице остатке ватре. Угарци су још били топли.

Да ли су ватру запалили неки индијански ловци или бегунци? Било је немогућно сазнати, јер нису могли наћи никакве трагове ногу, будући да је терен био сув и покривен лишћем. И поред свега то откриће их је све

охрабрило, јер су били сигурни да се овде задржавао Ван Гулд.

Стигла их је ноћ, а они дуго ништа нису успели да открију; ипак су дубоко у души осећали да бегунци не могу бити далеко.

Те вечери су били принуђени да легну без оброка, не нашавши ништа за јело.

- Тако ми утробе морског пса! узвикну Кармо, који се трудио да завара глад жваћући неко слатко лишће. Ако овако продужи, стићи ћемо у Гибралтар у таквом стању да ће нас одмах сместити у болницу.

Та ноћ је била најнепријатнија од свих које су провели у шумама Маракаибског залива. Осим што су били гладни, досађивала су им читава јата окрутних комараца, који нису дозвољавали овим несрећницима да склопе очи ни за тренутак.

Кад су сутрадан, око подне, поново кренули на пут били су уморнији него кад су легли. Кармо је изјавио да неће моћи издржати још ни два сата ако не нађу бар једну дивљу мачку да је испеку и поједу, или бар пола туцета жаба. Ван Штилер је опет више волео папагаја на ражњу или мајмуна, али ни о једном ни о другом није било ни трага ни гласа у тој проклетој шуми.

Ишли су, или, боље речено, вукли су се већ пуна четири сата, пратећи Гусара који се кретао гипко и брзо, као да је имао неку надчовечанску снагу, кад у непосредној близини зачуше неки пуцањ.

Гусар нагло стаде, а затим узвикну:

- Најзад! и исука одлучно мач.

- Гром и пакао! викну Ван Штилер. Изгледа да су нам овога пута на домаку.

- Надајмо се да нам више неће побећи, одговори Кармо. Већаћемо их као саламе, да нам не приреде поново недељу дана оваквог каскања.

- Овај пуцањ је испаљен највише пола миље далеко од нас, рече Каталонац.

- Да, одговори Гусар. За четврт сата ћу имати у рукама убицу своје браће.

- Хоћете ли један савет, господине, рече Каталонац.

- Говори.

- Покушајмо да им поставимо заседу.

- Како то мислиш?

- Да их сачекамо у каквом густом шипражју и натерамо их да се предају без борбе. Њих сигурно има седам или осам, а нас је само петорица и скоро смо на измаку снаге.

- Неће сигурно бити јачи и одморнији од нас. Ипак примам твој савет. Напашћемо их изненада, тако да неће имати времена да се бране. Припремите оружје и пођите за мном без буке.

Променили су пуњење у пушкама и пиштољима, да им случајно не затаје ако се буду морали упустити у борбу; затим почеше да се провлаче кроз жбуње, испод жила и лијана, трудећи се да не изазову шушање сувог лишћа нити крцкање гранчица.

Изгледало је да је мочварној шуми овде био крај. Опет су се ређала дугогодишња стабла *bomba*, *arcaaba*, палме свих врста, *simarube*, *mauritie*, *jupati*, *bussu*, и толико другог врло лепог дрвећа, окићеног необично великим лишћем и препуног цвећа и плодова, од којих су неки били за јело и веома укусни.

Јављале су се поново и понеке птице: папагаји *ará*, тукани, децани, док се у даљини чула страшна дрека читавих чопора мајмуна. Видећи их у толиком броју Кармо је киптео од беса, знајући да то неће моћи да искористе, јер им је било строго забрањено да пуцају како не би узбунили гувернера и његову пратњу.

- Надокнадићу ја то касније, гунђао је. Оборићу толико дивљачи да једемо дванаест сати непрекидно.



Али Гусар као да није примећивао ову промену, толико је био обузет својом осветом. Пузио је напред као змија и прескакао препреке као тигар, гледајући право испред себе не би ли угледао свог смртног непријатеља.

Није ни погледао да ли га прате његови другови, као да је био сигуран да ће и сам бити у стању да започне борбу и савлада читаву Ван Гулдену пратњу.

Кретао се готово нечујно. Пузио је преко наслага лишћа, не изазивајући ни најмањи шушањ, размицао је тихо гране не савијајући их. Провлачио се кроз жиле и венце од лијана скоро не дотичући их, боље од неке змије. Ни дуготрајан напор, ни оскудица у храни нису могли исцрпети његов чудни организам.

Одједном су га видели како је застао, испруживши леву руку са упереним пиштољем и подигавши мач, као да се спрема да насрне на непријатеља неодољивом снагом.

Из оближњег честара до гусара допреше два људска гласа:

- Диего, чуо се један слаб глас, готов да се угаси. Само још један гутљај воде, један једини... пре него што склопим очи.

- Не могу, одговори други глас као у рошцу. Не могу, Педро.

- А они су далеко, јави се опет први глас.

- И са нама је готово... Педро. Ови Индијанци... смртно су ме ранили.

- И ја имам грозницу... која... ће ме убити...

- Кад се буду вратили... неће нас више... наћи...

- Залив је... близу... и Индијанац... зна где је... барка... Ах!... Ко је то? ...

Гусар појури у шикару са дигнутим мачем, спреман да нападне.

Два војника, бледа и изобличена, у самим дроњцима, лежала су у подножју једног великог дрвета. Видећи пред

собом наоружаног човека, покушали су са оно мало снаге да се придигну на колена, покушавајући да дохвате своје пушке, које су стајале недалеко од њих, али су одмах пали назад, као да им је одједном понестало снаге.

- Ко се макне, мртав је!... викну Гусар, претећим гласом.

Један од двојице војника се придже и рече осмехујући се с муком.

- Еј, *caballero!*... Убићете само два самртника!

У том тренутку дотрча и Каталонац, заједно са Африканцем и гусарима. Угледавши ону двојицу повика болно изненађен:

- Педро!... Диего!... Ох, јадни моји другови!...

- Каталонче!... узвикнуше двојица војника.

- Ја сам, пријатељ и...

- Тишина, рече Гусар. Реците ми где је Ван Гулд?

- Гувернер? ... упита онај што се звао Педро. Отишао је пре три сата.

- Сам?

- Са једним Индијанцем који га води, и двојицом официра.

- Јесу ли далеко?

- Нису могли далеко одмаћи.

- Да ли га чекају на обали залива?...

- Не, али Индијанац зна где ће наћи један чамац.

- Пријатељи, рече Гусар. Треба да пођемо или ће нам Ван Гулд опет побећи!

- Господине, рече Каталонац. Зар да напустим своје другове?... Залив је близу и мој задатак је завршен. Ја се одричем своје освете да не бих морао оставити ове несрећнике.

- Разумем те, одговори Гусар. Ради ти шта хоћеш, али верујем да је твоја помоћ овде узалудна.

- Можда ћу моћи да их спасем, господине.

- Остављам ти Мокоа. Ја и моји гусари бићемо у стању да

изађемо на крај са Ван Гулдом.

- Видећемо се у Гибралтару, господине, обећавам вам.

- Имају ли намирница твоји другови?...

- Неколико двопека, одговорише војници.

- Биће довољно, рече Кармо.

- И млека, додаде Каталонац, који је брзо погледао на дрво испод кога су лежала два Шпанца из пратње.

Каталонац дубоко засеке стабло својом *pavaјот*. То дрво није било право млечно, него *massaranduba*, једна врста дрвета које лучи белу, густу и врло хранљиву течност, са укусом на млеко, али коју не треба много пити, пошто често изазива озбиљне болове у стомаку.

Напуни флашице гусарима, даде им по неколико двопека, а затим рече:

- Идите, *caballeros*, или ће вам Ван Гулд опет побећи.

Надам се да ћемо се видети у Гибралтару.

- Збогом, одговори Гусар полазећи. Чекаћу те тамо.

Ван Штилер и Кармо, који су се били мало поткрепили испразнивши половину чутурице и прогутавши на брзину неколико двопека, пошли су за њим, настојећи свим силама да не заостану.

Гусар се журио да надокнади она три сата, колико су им бегунци били измакли, да би стигао на обалу залива пре него што се смркне. Било је већ пет сати по подне, шо је значило да им је остало још врло мало времена.

Срећом, шума је постајала све ређа. Дрвеће није више било повезано лијанама него издвојено по групама, тако да су гусари могли брже напредовати, не губећи драгоцену време крчећи пут кроз растиње.

Већ се осећало да је залив близу. Ваздух је постао свежији и пун сланог испаравања. Виделе су се водене птице, најчешће *bernaclе*, којих има веома много на обалама Маракаибског залива.

Гусар је ишао све брже, бојећи се да не стигне прекасно.

Није више ишао него трчао, стављајући на тешку пробу и Кармоове и Ван Штилерове ноге.

Око седам часова, кад је сунце већ залазило, видећи да његови другови заостају, дозволи им да се одморе једно четврт сата; за то време су испразнили своје боце и појели неколико двопека.

Гусар ипак није мировао. Док су се Ван Штилер и Кармо одмарали претражио је околину, надајући се да ће наићи на трагове бегунаца. Удаљио се тако мало према југу, верујући можда да ће чути у том правцу неки пуцањ или жагор који би одао издајникову близину.

- Дижимо се, пријатељи, још само мало и Ван Гулд ће коначно пасти у моје руке, рече, чим се вратио. Сутра се можете одморити колико хоћете.

- Хајдемо! повика Кармо, устајући с тешком муком. Обала залива не може бити више далеко.

Кренули су опет кроз шипражје. Помрчина се већ била спустила и у најгушћем делу шуме чуо би се покатак урлик неке звери.

Ишли су већ двадесет минута, тетурајући се и дахћући, јер су били ужасно исцрпени, кад пред собом зачуше потмулу рику, као кад се таласи разбијају о обалу. Скоро истог тренутка кроз дрвеће је заблистала нека светлост.

- Залив!... повика Кармо.

- А она ватра тамо, то је логор бегунаца, заурла Гусар. Оружје у руке, морски вуци!... Убица моје браће је у мојим рукама!...

Појурише према ватри, која је изгледа горела на самој ивици шуме. У неколико скокова Гусар, који је јурио напред, пређе растојање и бану сред осветљеног простора. У руци је држао страшни мач, спреман да убије. Али уместо да нападне видеше га како је застао, док му се из груди отео бесан крик.

Око те ватре није више било никога. Видело се по

траговима да се ту неко задржавао, јер су нашли комаде печеног мајмуна, парче двопека и једну разбијену боцу. Али они који су овде логоровали, већ су били отишли.

- Паклене муње!... Прекасно!... заурла Гусар, страшним гласом.

- Не, господине!... викну Кармо, који је тог часа стигао. Можда су још на домаку нашег зрна!... Тамо!... Тамо!... На обали!...

Гусар погледа на ту страну и опази на двеста метара од њих, где је шума нагло престајала, ниску обалу коју су заплускивали хучни таласи залива.

При светлости сутона Кармо је открио један индијански сапое како се брзо отиснуо и заплочио према југу, то јест у правцу Гибралтара.

Три гусара појурише брзо ка обали, узимајући пушке.

- Ван Гулде!... заурла Гусар. Кукавица си ако не станеш!...

Један од четворице људи, који су се налазили у чамцу, устаде и пред њим бљесну пламен. Гусар зачу звиждук метка, који се изгуби у крошњи оближњег дрвета.

- Ах!... Издајце!... заурлао је ван себе од беса. Ватру на њих!...

Ван Штилер и Кармо клекнуше на песак и нанишанише. Часак касније зачуше се два пуцња.

На пучини одјекну продоран крик и онда једно тело паде у воду. Али чамац уместо да стане појури још брже према јужној обали залива, нестајући у помрчини, која се сада спуштала невероватно брзо, као што се то и дешава свуда на екватору.

Гусар, луд од беса, хтеде да потрчи обалом у нади да ће наћи неки чамац, када га Кармо зуастави речима: Погледајте, капетане!

- Шта је? упита Гусар.

- Ево још једног чамца на обали.

- Ах!... Ван Гулде, мој си!... заурла витез.

На двадесет корака од њих, на улазу у једну малу увалу, одакле се вода била повукла услед осеке, налазио се један од оних индијанских чунова издубљених у кедровом стаблу. Ти чамци на први поглед тешки, али ако се њима вешто управља могу се такмичити у брзини и са најбољим чамцима.

Гусар и његови другови појурише ка малој ували и снажно одгурнуше чун у море.

- Има ли весала? ... упита Гусар.

- Да, капетане, одговори Кармо.

- У потеру за њима, јунаци моји!... Ван Гулд нам овога пута неће побећи!...

- Снажно, Ван Штилере, викну Бискајац. Гусари немају такмаца у веслању!...

- Један ... два!... одговори Хамбуржанин нагнувши се над весло.

Чамац изађе из увале и јурну у залив, брзо као стрела, трагом гувернера Маракаиба.

### XXX ШПАНСКИ ЈЕДРЕЊАК

Чамац са Ван Гулдом био је одмакао бар хиљаду корака, али гусаре то није обесхрабрило, знајући пре свега да је само један човек, онај Индијанац, био у стању да се с њима такмичи у напорном веслању. Оба официра и гувернер навикли су само да рукују оружјем.

Иако су били уморни од дугог хода и изгладнели, Ван Штилер и Кармо су одмах ставили у покрет своје снажне мишице, тако да је чамац летео као муња. Гусар је седео на прамцу, држећи у рукама велику пушку и журио их вичући непрестано:

- Само снажно, јунаци!... Ван Гулд нам неће више побећи, и ја ћу му се осветити!... Сетите се Зеленог и Црвеног гусара!...

Чун је поигравао на широким таласима, све брже, разбијајући снажно оштрим прамцем пенушаве врхове.

Кармо и Ван Штилер веслали су из све снаге не губећи ритам напетих мишица и одупирући се ногама. Били су сигурни да ће добити у времену, па ипак нису успоравали вожњу, бојећи се да неки непредвиђен догађај не омогући

гувернеру да избегне казну и умакне упорном гођењу.

Веслали су тако већ пет минута, кад се на прамцу осетио неки удар.

- Громови, заурла Кармо. Плићак?...

Гусар се нагну напред и угледа неку црну масу; брзо пружи руку да је ухвати, пре него што ишчезне испод кљуна.

- Леш! узвикну.

Напрежући се, подиже људско тело и погледа га: био је то шпански официр, коме је зрно размрскало лобању.

- Један од Ван Гулдових пратилаца, рече спустивши га у воду.

- Бацили су га у море да би олакшали чамац, додаде Кармо, не испуштајући весло. Напред Ван Штилер!... Ови ниткови не могу бити далеко!...

- Ено их! викну тог тренутка Гусар.

Шест или седам стотина метара испред њих приметио је једну блиставу пруту, која је постајала све сјајнија. То је сигурно чамац остављао траг прелазећи онај део залива који је обиловао рибљом икром или *nattiluchama*.

- Видите ли их, капетане? упиташе Кармо и Ван Штилер у глас.

- Да, видим чамац на крају оног блиставог трага, одговори Гусар.

- Стижемо ли их?

- Стално.

- Напред, Ван Штилер!...

- Запни из све снаге, Кармо!

- Ударајмо чешће!... Мање ћемо се замарати и одмицаћемо брже.

- Тишина! рече Гусар. Не трошите снагу у причању. Напред, моји јунаци!... Видим већ свога непријатеља.

Устао је држећи у руци пушку. Тражио је између три сенке, које је разазнавао у помрчини, да открије омрзнутог



војводу.

Одједном испружи пушку и наслони се на прамац, како би имао бољи ослонац; затим нишанећи један часак, опали. Пуцањ одјекну над заливом, али се не чу никакав крик који би посведочио да је метак неког погодио.

- Промашили сте, капетане? упита Кармо.

- Чини ми се, рече Гусар кроз стиснуте зубе.

- Слабо се пуца из чамца, знате и сами.

- Напред!... Још само пет стотина метара.

- Пружи весло, Ван Штилер!...

- Попуцаће ми мишице, Кармо, одговори Хамбуржанин, дахћући као фока.

Ван Гулдов чамац био је све ближи, упркос невероватној Индијанчевој снази. Да је његов друг у веслању био такође Индијанац, можда би успео да одржи размак све до зоре, јер су Индијанци Јужне Америке ненадмашни веслачи, али слабо помогнут од шпанског официра и гувернера, морао је убрзо да заостане.

Сад се већ јасно распознавао, пролазећи оним делом залива где је вода јако светлuczала. Индијанац је био на крми и веслао је из све снаге са оба весла, док су га гувернер и његов друг помагали што су боље могли, један на левом, а други на десном боку.

Кад су били на четири стотине корака, Гусар поново устаде и нишанећи пушком викну:

- Станите или ћу пуцати!...

Нико није одговорио, али је непријатељски чамац нагло променио правац. Окренуо је према обали намеравајући можда да потражи склониште у реци Katatumo, која није могла бити више далеко.

- Предај се, убицо моје браће!... заурла поново Гусар.

Али ни овог пута није добио одговор.

- Онда умри, псето! загрме Гусар.

Подиже пушку нишанећи у Ван Гулда, али је љуљање

чамца веома ометало гађање доводећи у питање резултат.

Три пута је спуштао и поново подизао оружје, нишанећи према чамцу. Четврти пут је опалио.

Пуцањ пропрати оштар крик и један човек паде у воду.

- Је ли погођен?... повикаше Кармо и Ван Штилер.

Гусар одговори клетвом.

Човек који је пао није био гувернер, него Индијанац.

- Као да га сам ђаво штити! рече Гусар бесно. Напред, јунаци моји!... Ухватићемо га живог!...

Чамац се није зауставио; али без Индијанца није могао да им бежи још дуго.

Сад су били у питању само минути, јер су Кармо и Ван Штилер били у стању да веслају још неколико сати пре него што посустану.

Гувернер и његов друг, схвативши да неће моћи да изађу на крај са гусарима, окренуше према једном високом острвцу, које је било удаљено од њих пет до шест стотина метара. Можда су намеравали да се тамо искрцају, а можда да се заклоне иза њега од метака својих страшних непријатеља.

- Кармо, рече Гусар. Окрени према острву.

- Зар намеравају да се искрцају?

- Изгледа ми.

- Онда нам неће више побећи. Муње!...

- Громови!... викну Ван Штилер.

- Шта вам је? ...

У тај час одјекну један глас: Ко је тамо?

- Шпанија!... заурлаше гувернер и његов друг.

Гусар се брзо окрете. Једна огромна црна маса изненада је искрсла иза рта острвца, приближавајући се заливу. Био је то неки велики једрењак, који је под пуним једрима долазио у сусрет чамцима.

- Проклетство!... заурла Гусар.

- Да није нека од наших лађа? упита Кармо.

Гусар не одговори. Нагнут на прамац чамца, стискао је грчевито пушку. Са лицем изобличеним од страховитог беса и очима које су севале као у тигра, гледао је велику лађу, која је била већ сасвим близу гувернеровог чамца.

- Шпанска каравела!... заурла изненада Гусар. Проклет био онај пас, који ми је и овог пута умакао!...

- И који ће нас ускоро повешати, додаде Кармо.

- Ах!... Још не, јунаци моји, одговори Гусар. Завеслајте брзо према острвцу, пре него што онај брод припуца на нас и не потопи нам чамац.

- Муње...

- И громови!... додаде Хамбуржанин, прилегавши на весло.

Чамац се окрете у месту и упуту према острвцу, које је било удаљено само триста до четири стотине корака. Опазивши један гребен, Кармо и његов друг завеслаше у намери да се заклоне иза стења, како се не би нашли на домаку топовске паљбе.

За то време су се гувернер и његов друг укрцали на брод и вероватно одмах обавестили команданта о опасности коју су били изложени.

Само неколико часака касније, угледали су најзад морнаре како наврат-нанос окрећу једра.

- Брзо, јунаци моји!... викну Гусар, коме ништа од свега тога није измакло. Шпанци се спремају да нас гоне.

- Немамо више од сто корака до обале, одговори Кармо.

Тог тренутка на броду блесну светлост и три гусара зачуше како кроз ваздух прозвижда киша граната, разневши у парампарчад врх једног гребена.

- Брзо!... Брзо!... викао је Гусар.

Једрењак је већ био прошао поред рта који се пружао у море и спремао се да окрене, док су његови морнари спуштали у воду три или четири чамца која би пошла у потеру за бегунцима.

Кармо и Ван Штилер, заклањајући се све време иза гребена, удвостручише снаге и неколико тренутака касније пристадоше недалеко од доста питоме обале.

Гусар брзо скочи у воду, носећи са собом пушке и зађе испод дрвећа, заклонивши се иза првог стабла; Кармо и Ван Штилер, видећи како на броду поново бљесну пламен, легаше брзо иза чамца у песак.

То их је и спасло. Часак касније киша картеча сручи се на обалу, кидајући жбуње и палмово лишће, док је топовско зрно од једног килограма, избачено из малог топа, који се налазио на највишем делу брода, разнело крму на чамцу.

- Искористите затишје! викну Гусар.

Оба гусара, која су правим чудом умакла овој двострукој паљби, попеше се брзо на обалу и склонише се међу дрвеће, поздрављени праском из пет-шест пушака.

- Јесте ли рањени, јунаци моји? упита Гусар.

- Нису оно гусари, који увек погађају, рече Кармо.

- Пођите за мном и не губимо време!

Тројица људи, не водећи више рачуна о пушчаној паљби морнара из чамаца, зађоше брзо испод густог дрвећа да потраже какво склониште.

Острвце, које је могло имати око километар у пречнику, налазило се испред ушћа речице Кататумбо, која се улива испод Суана и протиче кроз крај богат језерима и мочварама.

Острвце се дизало у облику купе, достижући висину од три до четири стотине метара. Било је покривено густом вегетацијом, углавном дивним кедровима, памучним дрветом, трновитим *euforbijama* и палмама свих врста.

Гусари стигоше на обронак брежуљка не наишавши ни на какво живо биће. Зауоставили су се тако један часак да одахну, пошто су били потпуно изнемогли, затим су зашли међу трновито жбуње и испод дрвећа, које је врло густо расло по обронцима, настојећи да се попну на врх како би



могли да прате искрцаваше непријатеља и одлуче шта да раде а да их при том Шпанци не изненаде.

За то им је требало три сата напорног рада, јер су били принуђени да крче пут сабљама кроз густу вегетацију, али су најзад стигли до врха који се издизао готово го, покривен само са неколико жбунова и стењем. Пошто је месец већ био изашао, могли су сасвим јасно видети каравелу. Брод је стајао укотвљен триста корака од обале, док су три чамца стајала на месту где се налазила разбијена индијанска пирога.

Морнари су већ били на обали, али се нису усуђивали да зађу испод дрвећа, бојећи се да не упадну у неку заседу, па су се зато улогорили на обали око неколико ватри које су наложили можда зато да би се одбранили од читавих ројева комараца, који су летели у огромним јатима над обалама залива.

- Сачекаће зору па ће онда поћи да нас траже, рече Кармо.

- Да, одговори Гусар пригушеним гласом.

- Сто му громава! Баш има срећу она хуља гувернер!... Сама судбина га чува.

- Или ђаво!

- Једно или друго, тек он нам се и по други пут измигољио из руку.

- И не само то, него сад он нас држи у својим шакама, додаде Хамбуржанин.

- Ах! то ћемо тек видети, рече Кармо. Још смо слободни и имамо своје оружје.

- А шта ћеш радити ако целу посаду са брода пошаље да опколе ово брдо? упита Ван Штилер.

- И у Маракаибу су Шпанци опколили кућу оног несрећног бележника, па смо ипак нашли начин да им умакнемо.

- Да, рече Црни гусар. Али ово није бележникова кућа и

овде нема грофа од Лерме да нам помогне.

. - Зар нам је суђено да завршимо на вешалима? Ах, кад би нам онај Олонежанин притекао у помоћ!

- Сигурно још пљачка по Маракаибу, одговори Гусар. Мислим да за сада не можемо рачунати на њега.

- Чему се надате, остајући овде?

- Не знам ни сам, Кармо.

- Шта мислите, капетане, да ли ће се Олонежанин још дуго задржати у Маракаибу?

- Требало би да је већ овде, али ти знаш да је он похлепан човек, па се вероватно задржао гонећи Шпанце који су се посакривали у шуми, носећи са собом своје драгоцености.

- Ви сте заказали састанак са њим.

- Да, на ушћу Суасе или Кататумбе, одговори Гусар.

- Онда има наде да се појави овде.

- Али када?

- Ех! Сто му громава! Неће остати месецима у Маракаибу!... И њему је у интересу да пожури и изненада нападне Гибралтар.

- Знам то.

- Онда ће доћи и то можда врло брзо.

- А хоћемо ли ми још увек бити живи и слободаи? Зар мислиш да ће нас Ван Гулд оставити да мирно седимо на врху овог брда? Не, драги мој: опколиће нас са свих страна и учиниће све да нас ухвати пре него што стигну гусари. Превише ме мрзи да би ме оставио на миру, и можда овог тренутка веша на некој катарци омчу о коју ће ме обесити.

- Није му значи било доста што је убио Зеленог и Црвеног гусара? Зар је тај грозни старац нека побеснела звер?!

- Не, није му било доста, одговори Гусар мрачно. Он хоће сасвим да уништи моју породицу, али ја још нисам у његовим рукама и зато се наддам да ћу осветити своју браћу. Да, можда Олонежанин није далеко одавде? А кад бисмо

могли да се бранимо само неколико дана, ко зна! Можда би Ван Гулд платио своја издајства и злочине.

- Шта треба да радимо, капетане? упиташе двојица гусара.

- Да се бранимо што можемо дуже.

- Овде? упита Кармо.

- Да, на овом врху.

- Требало би да се укопамо.

- А ко нам то брани? Имамо још четири сата до зоре.

- Громови! Ван Штилер, пријатељу мој, немамо времена за губљење. Чим сване Шпанци ће поћи да нас траже.

- Ја сам спреман, одговори Хамбуржанин.

- Онда овамо, брајковићу, рече Кармо. Док ви, капетане, стражарите, ми ћемо подићи ровове који ће задати доста муке нашим противницима. Хајдемо, Хамбуржанине.

Врх брда је био покривен голим камењем, које се вероватно одронило од гребена што се издизао баш на врху као нека осматрачница. Оба гусара почеше да котрљају повеће громаде, правећи неку врсту ниског рова, али довољног да заклоне човека у лежећем положају или кад клечи.

Овај прилично тежак посао трајао је два сата, али је донео одличне резултате. Иза те врсте зидића гусари су могли пружати дуго отпор, не плашећи се непријатељског зрна.

Али Кармо и Ван Штилер још нису били задовољни. Ако је овај заклон и био у стању да их заштити, ипак није могао спречити изненадни напад непријатеља. Да би у потпуности остварили своју замисао сишли су у шуму и, направивши од неколико грана нешто као носила, донели су на врх брда гомилу трња, направивши тако неку врсту ограде, која је могла постати и те како опасна за ноге и руке непријатеља.

- Ево једне мале тврђаве, која ће задати посла Ван Гулду



ако буде покушао да нас истера одавде, рече одушевљено Кармо, трљајући задовољно руке.

- Ипак нам недостаје једна ствар, која је неопходна за један гарнизон, ма како био малобројан, примети Хамбуржанин.

- А шта то?

- Недостаје нам остава бележника из Маракаиба, пријатељу Кармо.

- Сто му муња! Заборавио сам да немамо ни један двопек да загриземо.

- Као што знаш, не можемо претворити ово камење у хлеб.

- Претражимо шуму, пријатељу Ван Штилеру. Ако нас Шпанци оставе на миру, отићи ћемо да потражимо нешто за јело.

Подиже главу према хридици одакле је Црни гусар пратио кретање Шпанаца и упита га:

- Иду ли, капетане?

- Још не.

- Онда да то искористимо и пођемо мало у лов.

- Идите, ја ћу пазити.

- У случају опасности, дајте нам знак из пиштоља.

- У реду.

- Хајдемо, Ван Штилеру, рече Кармо. Прегледаћемо дрвеће, а покушаћемо да уловимо и неку дивљач.

Оба гусара узеше носилку која им је послужила да пренесу трње, сиђоше низ брег и несташе у шуми.

Остали су тамо до зоре, али су се вратили натоварени као мазге. Нашавши део искрченог земљишта, где се можда задржавао неки Индијанац који је дошао са оближње обале, обрали су плодносно дрвеће које је тамо расло. Носили су кокосове орахе, поморанце и друге плодове, који су могли заменити хлеб, а осим тога и једну велику барску корњачу, коју су ухватили крај језерцета. Штедећи

мало, могли, су живети са овим намирницама бар четири дана.

Осим плодова и корњаче открили су још нешто веома важно, што им је могло помоћи да избаце непријатеља из борбе бар за неко време.

- Ах! ах! кликну Кармо, који просто није могао обуздати своју радост. Драги мој Хамбуржанине, лепо ћемо се наругати и гувернеру и његовим морнарима ако им падне на памет да нас опседну. Тако ми свега! У овим крајевима човек брзо ожедни и сигурно неће ићи на једрењак да пију, нити ће носити са собом боце с водом. Ах! Ах! Лукави су ти Индијанци! Сад ће *niki* направити чуда.

- Јеси ли баш сигуран да је све тако као што кажеш? упита Ван Штилер. Не верујем много у те твоје приче.

- Гром и пакао! Сам сам пробао, а што нисам умро од болова, то је право чудо.

- И Шпанци ће доћи баш ту да се напију воде?

- Јеси ли видео још неко језерце у околини?

- Не, Кармо.

- Онда ће морати да угасе жеђ управо на ономе које смо ја и ти пронашли.

- Баш бих волео да видим дејство твога *nikua*.

- Кад буде време видећеш гомилу људи како се грчи, раздирана ужасним боловима у стомаку.

- А кад ћемо затровати воду?

- Чим будемо сигурни да су наши непријатељи кренули да изврше напад на овај брег.

Тог тренутка Гусар остави врх хридине, која му је служила као осматрачница, и сиђе у мали логор опкољен ровом и рече:

- Чамци су опколили острво.

- Спремају се, дакле да нас блокирају? упита Кармо.

- Него шта!

- Ми смо спремни да се бранимо, капетане. Иза овог

стења и трња можемо дуго одолевати, можда све до доласка Олонежанина и његових гусара.

- Да, ако нам Шпанци буду дали толико времена. Видео сам како се искрцало преко четрдесет људи.

- Ај!... учини Кармо, мрштећи се. Много их је, али се ја зато уздам у *niku*.

- Шта је то *niku*? упита Гусар.

- Хоћете ли да пођете са мном, капетане? ... Пре него што Шпанци стигну горе проћи ће бар три до четири сата, а нама треба само један сат.

- Шта то намераваш, Кармо?

- Видећете, капетане. Пођите само. Ван Штилер ће остати да чува нашу тврђаву.

Узеше пушке и сиђоше низ брег, па окренуше кроз шуму од кедрова, палми, *simaruba* и памуковог дрвета, крчећи себи пут између безброј лијана.

Спустили су се тако, скоро сто педесет метара, растерујући уз пут брбљиве папагаје и по неки пар црвених мајмуна и убрзо стигли до воде коју је Кармо, претерујући мало, назвао језерцем, мада је то била обична бара, која је имала око триста метара у круг. Био је то један природни резервоар, плитак и испуњен мноштвом воденог биља, нарочито *тиситиси*-ом који су образовали праве мале шумарке.

На обали базена, Кармо показа Гусару неке стабљике пуне изданака смеђе боје, које су личиле на лијане. Било их је невероватно много и све испреплетане као змије или нека врста биљке бибера, које немају ослонца.

- Ево биља, које ће Шпанцима приредити страшне грчеве, рече Кармо.

- Како? упита Гусар радознано.

- Видећете, капетане.

Рекавши то, морнар извуче кратку сабљу и поче сећи оне стабљике са изданцима, које Индијанци Венецуеле и

Гијане зову *niki*, а природњаци *robinia*. Накупио је тако прилично снопова, слажући их на један камен у плићаку.

Кад је накупио око тридесет до четрдесет снопића, одсекао је две дугачке и јаке гране и пруживши једну Гусару рече му:

- Ударајте по овим травама, капетане.

- Али шта ти у ствари намераваш?

- Да затрујем воду, капетане.

- Овим лијанама?

- Да, господине.

- Ти си луд, Кармо.

- Нисам, капетане. *Niku* опија рибе, а код људи изазива страшне грчеве у стомаку.

- Опија рибе?... Ма хајде?... Шта ми то наприча, Кармо?...

- Зар не знате на који начин Караиби лове рибу?

- Ваљда мрежама.

- Не, капетане. Исцеде у језерце сок од ових биљака и врло брзо на површини испливају, праћакајући се, потпуно ошамућене рибе и Индијанци их само покупе.

- И кажеш да код људи изазива грчеве? ...

- Да, капетане, а пошто на овом брегу нема друге баре нити извора, Шпанци који нас буду опсели мораће да дођу овамо да пију воду.

- Лукав си, Кармо. Затрујмо онда ову бару.

Дохватише мотке и почеше да ударају снажно, гњечећи стабљике из којих је обилато цурио неки сок, сливајући се полако у језерце.

Вода се брзо обојила, прво у бело, као да је у њу неко сипао млеко, а затим је добила дивну бисерну боју, која се, међутим, брзо изгубила. На крају је опет постала бистра, да нико не би посумњао да у себи садржи течност која, иако није била нарочито опасна, сигурно није била нимало пријатна за пиће.

Оба гусара побацаше у језерце преостале стабљике и

таман су хтели да крену, кад угледаше велики број риба како се праћака и грчи на самој површини баре.

Опијене *nikiot*, очајнички су се трзале, настојећи да побегну из те воде, која им више није пријала. Неке од њих су кренуле према обали, као да су више волеле лагано гушење на песку него болно грчење, које је изазивало сок тог чудног биља.

Кармо, коме је било стало да повећа залихе хране, како не би касније трпео глад, потрча на обалу и са неколико удараца дотуче две бодљикаве *raje*, једну *piraју* и једну *ретести*.

- Ово је баш за нас! викну Кармо кренувши за капетаном који се већ изгубио међу дрвећем.

- И ово!... викну нечији глас.

Један пуцањ одјекну.

Кармо није ни викнуо нити јаукнуо. Пао је усред густог честара и остао непомичан, као да га је ошинула муња.

## XXXI НАПАД НА БРДО

Чувши овај пуцањ, Гусар се брзо окрете и врати помисливши да је морнар опалио на неку животињу. Није ни слутио да су Шпанци са једрењака већ запосели обронке брда. Не видеvши га, позва га неколико пута:

- Кармо!... Кармо!... Где си? ...

Тихи звиждук, сличан сиктању змије, а који је он добро познавао, био је једини одговор. Уместо да појури напред, Гусар се брзо заклони иза једног великог стабла *simarube* и погледа пажљиво испред себе.

Тек тада је приметио на крају једне групе палми како још лелуја лак облачић дима, који се полако расплињавао, јер на тој малој чистини није било ни дашка ветра.

- Пуцали су с те стране, промрмља. Али где се сакрио Кармо? Кад ми је дао знак о свом присуству не може бити далеко: можда је побегао из заседе. Значи, Шпанци су стигли доvде? Е па добро, господо моја, видећемо!

Стојећи и даље сакривен иза стабла *simarube*, које га је штитило од непријатељских зрна, Гусар је пажљиво гледао кроз траву, која је на том месту била веома висока.

Са оне стране шуме одакле је одјекнуо пуцањ није се ништа видело; али на петнаест корака од *simaruba*, крај једне групе жбуња, открио је како се нешто једва приметно миче у трави.

- Неко пузи према мени, промрмља. Да ли је то Кармо или можда Шпанац, који хоће да ме изненади? Моја пушка је напуњена и ретко кад промаши.

Остао је неколико тренутака непомичан, прислонивши ухо на тле; успео је да разабере неко лагано шушкање, које се јасно осећало на тлу.

Сигуран, да се није преварио, усправи се уз стабло *simarube* и брзо погледа кроз траву.

- Ах! промрмља, одахнувши.

Кармо се налазио једва петнаестак корака од дрвета и опрезно се приближавао, пузећи кроз траву. Ни змија не би успела да изазове мањи шум, нити би се кретала са више лукавства, у намери да избегне опасност или изненади неки плен.

- Прави лисац, рече Гусар. То је човек, који ће се увек извући из сваке незгоде и изнети читаву кожу. А шта је са Шпанцем, који је пуцао на њега. Није ваљда у земљу пропао? ...

За то време је Кармо наставио да пузи према *simarubi*, трудећи се да не покаже ни најмањи део свога тела, јер се плашио да га противник поново не узме на нишан. Честити човек није оставио своју пушку, па чак ни рибе, од којих се надао да ће спремити одличан доручак. Разуме се да није хтео да му труд буде узалудан!

Приметивши Гусара, одбаци сваку опрезност. Брзо устаде и у два корака се створи крај њега, сакривши се иза *simarube*.

- Јеси ли рањен? упита га Гусар.

- Ако сте ви, то сам и ја, одговори, смејући се.

- Нису те значи ранили?

- Мислили су да јесу, пошто су ме видели како сам се срушио усред жбуња, као да ми је срде препукло, а глава распрсла; али као што видите, живљи сам него икада. Ха! Ха! Ти лупежи су поверовали да су ме послали на онај свет! Ух! Кармо је лукав као лисица!

- А где је нестало човек који је пуцао на тебе?

- Сигурно је побегао чувши ваш глас; ја сам пажљиво прегледао ону страну честара, али никог нисам видео.

- Је ли био сам?

- Сам.

- Шпанац?

- Неки морнар.

- Мислиш ли да нас уходи? ...

- Врло вероватно, само не верујем да ће смети да се појави сад кад смо нас двојица овде.

- Вратимо се на врх, Кармо; бојим се за Ван Штилера.

- А ако нас нападну с леђа? Можда онај човек има своје другове сакривене у шуми.

- Отворићемо добро очи и држаћемо прст на окидачу. Напред, јуначе!

Изађоше испод *simarube*, повлачећи се брзо са пушкама упереним према ивици шуме. Стигли су тако до једног густог честара и изгубили се испод крошњи.

Ту су сад застали да виде хоће ли се непријатељ показати; затим, пошто се нико није појавио, нити чуо, брзо су продужили пут, пењући се стрмим и шумовитим падинама брега.

Двадесет минута је било довољно да пређу растојање које их је делило од њиховог малог утврђеног логора.

Ван Штилер, који је стражарио на врху хридине, потрча им брзо у сусрет и рече:

- Чуо сам један пуцањ из пушке: да ли сте то ви пуцали, капетане?

- Не, одговори Гусар. Јеси ли видео некога?



- Ни мушицу, господине, али сам видео једну групу морнара кад је напустила обалу и изгубила се испод дрвећа.

- Је ли једрењак још увек укотвљен?

- Није, оставио је своје место.

- А чамци?

- Опколили су острво.

- Да ли је и Ван Гулд био у тој групи?

- Приметио сам једног старца са дутом, белом брадом.

- То је он! просикта Гусар кроз зубе. Нека само дође, бедник један! Видећемо да ли ће га судбина заштитити и од мога метка!

- Капетане, мислите ли да ће брзо стићи горе? упита Кармо, који је почео да скупља суво грање.

- Можда се неће усудити да нас нападну дању, па ће сачекати ноћ.

- Онда ћемо стићи да спремимо ручак и да се заложимо. Морам признати да више и не знам где ми је желудац. Еј, Ван Штилеру, очисти ове две дивне раје; обећавам ти тако изврсно печење, да ћеш прсте појести.

- А ако дођу Шпанци?... упита Хамбуржанин, који никако није био спокојан.

- Ништа!... С једном руком ћемо јести, а другом се борити: нама раје, а њима олово. Па ћемо видети ко ће лакше сварити доручак.

Док се Гусар поново пео на осматрачницу, гусари запалише ватру и почеше да пеку рибе, пошто су их најпре очистили од дугих и опасних бодљи.

Четврт сата касније Кармо је победоносно објавио да је доручак готов, док од Шпанаца још није било трага.

Тек што су гусари поседали и загризли први залогај, одјекну страховита грмљавина.

- Топ!... узвикну Кармо.

Једва је изговорио до краја, кад врх стене, који је служио

као осматрачница, одлете у комаде, разнет гранатом великог калибра.

- Муње! заурла Кармо скочивши брже боље.

- И громови! повика Ван Штилер.

Гусар је већ био одјурио до ивице врха да види одакле је испалена она граната.

- Тако ми хиљаду људождера!... викну Кармо. Зар се не може ни јести на миру у овом проклетом заливу? ... Нека ђаво носи и Ван Гулда и све оне којима тај изрод командује... Ето, пропаде нам овако диван доручак. Од оних риба није остало више ни трага, а биле су тако добре ...

- Надокнадићемо их касније са корњачом, Кармо.

- Ако нам Шпанци буду дали времена, рече Гусар, који се у тај час вратио. Ево их надиру кроз шуму, а једрењак се спрема да нас бомбардује.

- Зар мисле да нас претворе у прах? упита Кармо.

- Не, него да нас здробе као оне две раје, рече Ван Штилер.

- Срећом, ми смо раје које могу да постану невероватно опасне, драги мој. Видите ли Шпанце, капетане?...

- Удаљени су највише шест до седам стотина корака.

- Муње!...

- Шта је?...

- Пало ми је нешто на памет, капетане.

- Хајде, реци.

- Пошто се једрењак спрема да бомбардује нас, како би било да ми бомбардујемо Шпанце?

- Да ниси пронашао какав топ, Кармо?... Или ти је можда сунчаница ударила у главу?

- Ни једно ни друго, капетане. Ради се само о томе да спустимо низ брег камење. Обронак је стрм и ова наша зрна сигурно неће застати на пола пута.

- Замисао је добра и у погодном тренутку гледаћемо да је

применимо. А сад, јунаци моји, распоредимо се и нека свако пази на своју страну. Држите се подаље од стеновитог врха, да не добијете који камен у главу.

- Доста ми је и ово што сам добио у леђа, рече Кармо, гурнувши у цеп неколико манги.

- Хајде да видимо шта хоће ти насртљивци; платиће ми за оне моје раје.

Затим се поделише и одоше да се сакрију иза грмља које је опкољавало врх брега, очекујући непријатеља па да отворе паљбу.

Морнари са једрењака, подстакнути можда надом да ће добити добру награду од гувернера, верали су се смело уз стрме падине брега, крчећи пролаз кроз густо жбуње. Гусари их нису могли видети, али су их чули како говоре и секу лијане и жиле које су им стајале на путу.

Изгледало је да се пењу само са две стране, како би наступили као снажна целина, спремни да се супротставе било каквом препадну. Један вод је већ заобилазио око оне बारे, док је други изгледа кренуо једном дубоком долиницом, која је подсећала на неки кањон.

Црни гусар, чим је открио правац кретања оба вода, одлучи да искористи Кармоов план, да би потиснули оне који су надирали кроз уски кланац.

- Овамо, јунаци моји, рече Гусар својим друговима. Почећемо прво с оним водом, који прети да нас нападне с леђа; онда ћемо мислити на онај који је кренуо око језерцета.

- Што се тиче оног другог, за њих ће се побринути *ники*, да их избаци из строја, рече Кармо. Нека само мало ожедне ти морнари, па ћемо их видети како беже држећи се за трбух ...

- Хоћемо ли почети са бомбардовањем? упита Хамбуржанин, ваљајући један огроман камен тежак око педесет килограма.

- Бацај, викну Гусар.

Гусари нису чекали да им се два пута каже, него се дадоше одмах на посао и догураше тако до обронка десетак громада, које су гурнули низ брдо, настојећи да их управе према кланцу.

Страшна камена лавина сручила се кроз шуму, као најбешњи ураган, поскакујући, одбијајући се и ломећи на свом путу младо дрвеће и жбуње.

Није прошло ни пет минута када се из кланца зачуше престрашени крици, а затим одјекну неколико хитаца.

- Хе, хе!... викну Кармо победоносно. Изгледа ми да је неко погођен!...

- Видим тамо доле људе како јуре низ падину, рече Ван Штилер, који се био попео на једну стену.

- Мислим да им је за сада доста.

- Још једном, Хамбуржанине!

- Спреман сам, Кармо.

Следећих десетак громада појурило је једна за другом низ падину. Ова друта лавина сручила се исто тако бучно у долиницу, кидајући растиње и вукући у тој својој вратоломној трци друго камење и велики број ишчупаног или поломљеног младог дрвећа. Морнари са једрењака очајнички су се верали уз стрмине, да их не би дохватио и повукао за собом вихор камења. А онда су брзо нестајали испод дрвећа.

- За сада нас ови више неће узнемиравати, рече Кармо задовољан трљајући руке. Добили су своје.

- А сада на оне друге! рече Гусар.

- Ако се већ не ваљају од грчева, рече Ван Штилер. Не видим их да се пењу.

- Тишина!

Гусар оде до ивице једне мале чистине, која се налазила на врху брега. Стајао је и послушкивао неко време.

- Ништа? упита Кармо, који је постајао нестрпљив.

- Не чује се ништа, одговори Гусар.

- Да нису већ пили са баре?

- Можда се прикрадају? ... рече Ван Штилер. Пазите да не припуцају изблиза и не збришу нас једном једином паљбом.

- Можда су стали, бојећи се да их не смрви наша артиљерија, рече Кармо. Ове гранате су можда опасније него оне са једрењака и још су јефтиније.

- Припуцај тамо у оно дрвеће, нареди Гусар Хамбуржанину. Ако одговоре знаћемо онда да се управљамо.

Ван Штилер оде до чистине, затим чучну иза једног жбуна и опали у правцу шуме.

Прасак је дуго одјекивао испод дрвећа, али је остао без одговора. Гусари су чекали неколико минута напрежући слух и мотрећи густо лишће.

Затим су опалили заједно, пуцајући на разне стране.

Али ни овог пута нико није одговорио, нити се чуо какав крик. Шта се онда догодило са другим водом, који су видели како се пење поред баре?...

- Више бих волео једну бесну паљбу, рече Кармо. Ова тишина ме брине и почињем да сумњам да нам можда не спремају неко гадно изненађење. Шта да радимо, капетане?

- Сиђимо, Кармо, одговори Гусар, који је такође изгледао узнемирен.

- Ако су се Шпанци сакрили, па искористе наше одсуство и нападну логор?

- Остаће Ван Штилер да га чува. Хоћу да знам шта раде наши непријатељи.

- Хоћете да знате, капетане? упита Хамбуржанин који је баш тог тренутка погледао низ обронак.

- Видиш ли их? ...

- Видим око седам, осам људи како се грче и превијају

као луди ...

- Где? ...

- Доле, поред оног језерца.

- Ха!... Ха!... узвикну Кармо смејући се. Пробали су *niki!*... Требало би им послати неко умирујуће средство.

- У облику зрна, је ли тако? упита Ван Штилер.

- Не, оставите их на миру, рече Гусар. Штедимо муницију за одлучан тренутак. А, осим тога, нема смисла убијати људе који нам не могу више ништа. Пошто је први напад осујећен, искористимо ово затишје да учврстимо логор. Наш спас лежи у отпору.

- Могли бисмо мало да се заложимо, рече Кармо. Имамо још корњаче, затим *piraje* и једног *ретесци*.

- Треба штедети намирнице, Кармо. Опсада би могла потрајати и недељу дана, па и више. Олонежанин ће се сигурно задржати дуже у Маракаибу, а ти знаш да нам једино он може помоћи да изађемо из ове тешке ситуације.

- Спремићу само рибе, господине.

- Хајде, онда, спреми их.

Док је морнар поново палио ватру, заједно са Хамбуржанином, Гусар се попе на хридину да види шта се дешава на обали.

Једрењак је стајао на истом месту, али се на његовој палуби видеда нека неуобичајена ужурбаност.

Људи су нешто петљали око једног топа, постављеног на касару. Цев је била уперена у вис, као да је намеравала да сваког тренутка отвори ватру на врх брега.

Четири чамца су пловила полако око острва, да би осујетила сваки покушај опкољених да побегну. Та бојазан је, међутим, била сасвим неоснована, јер гусари нису имали никакав чамац на располагању, нити су могли препливати растојање које их је делило од ушћа Кататумба.

Ниједан од два вода, који су покушали да заузму брег,

није се вратио на обалу, јер се нигде није видела жива душа.

- Да се нису улогорили испод шуме, чекајући погодан тренутак да изврше јуриш? промрмља Гусар. Бојим се да су пики и Кармоово камење донели мршаве резултате. А Пјетра још нема!... Ако не стигне за неколико дана, бојим се да ћу пасти у руке оног проклетог старца.

Сиђе полако са осматрачнице и изложи друговима своје бриге и страховања.

- Ствар постаје врло озбиљна, рече Кармо. Да нас не нападну вечерас, капетане?

- Тога се и ја бојим, одговори Гусар.

- Како да се одупремо толиким људима?

- Не знам, Кармо.

- Кад бисмо покушали да пробијемо обруч?

- Па онда?

- Да се докопамо једног од четири чамца.

- Мислим да је ова твоја замисао добра, Кармо, одговори Гусар после краћег размишљања. Подухват неће бити лак, али ипак верујем да је изводљив.

- Кад ћемо покушати напад?

- Вечерас, пре него што изађе месец.

- Шта мислите колико је удаљено ушће Кататумба?

- Око шест миља.

- Треба нам један сат, а можда и мање, брзе вожње.

- А ако нас каравела појури? упита Ван Штилер.

- То ће сигурно учинити, одговори Гусар, али знам да овде има врло много спрудова, па ако покуша да нам се приближи превише, може јој се десити да се насуче.

- Вечерас, дакле? рече Кармо.

- Да, ако нас Шпанци не предухитре.

- Капетане, *piraja* је печена.

## XXXII У РУКАМА ВАН ГУЛДА

Целог тог дана ни Ван Гулд ни морнари са једрењака нису дали никакве знаке живота. Изгледало је као да су тако сигурни да ће раније или касније ухватити гусаре, који су се угњездили на врху брега, да су сматрали сувишним било какав напад.

Хтели су сигурно да их принуде на предају глађу или жеђу, пошто је гувернеру било веома стало да ухвати живог страшног гусара, да би га после обесио, као што је већ учинио са оба његова брата на маракаибском тргу.

Кармо и Ван Штилер су, међутим, успели да открију присуство морнара. Пошто су се веома опрезно прикрали кроз шуму, приметили су кроз лишће и грање велики број људи улогорених на падинама брега. Али нису видели ни једног јединог крај језера, очигледан доказ да су неки већ искусили дејство *nikua*.

Пала је ноћ и тројица гусара почела су да се спремају за полазак, решени да радије пробију непријатељски обруч него да чекају у свом малом утврђеном логору лагану смрт од глади или жеђи, пошто су им биле затворене све стазе и



путеви за набавку намирница.

Око једанаест сати, пошто су прегледали ивице малог пропланка и уверили се да непријатељ није напустио своје логоре, узели су оно мало намирница што су имали и поделили преосталу муницију, свакоме око тридесет метака. Затим су у тишини пошли, упутивши се опрезно према малом језеру.

Али пре него што су кренули тачно су одредили положај који су заузимали шпански водови, да не би изненада упали у један од тих малих логора и изазвали узбуну. А то је оно што су хтели по сваку цену да избегну. Претпостављали су да се ту и тамо налази и по неки стражар, али су се надали да ће са мало више опрезности и лукавства избећи сусрет са њима, захваљујући густој помрчини која је владала у шуми.

Пузећи као змије и врло лагано, да не би одронили какав камен, после десет минута стигли су испред крошње једног великог дрвета, где је помрчина била потпуна. Застали су неколико тренутака да послушну, а затим су, не чувши никакав жамор и видевши како на падинама брега блистају ватре, кренули опет на пут веома полако, пипајући најпре терен рукама да не изазову шуштање сувог лишћа или да случајно не упадну у какву провалију.

Већ су били сишли на триста метара, кад Кармо, који је пузио напред, нагло застаде и сакри се иза једног стабла.

- Шта је? упита Гусар, стигавши до њега.

- Чуо сам како се ломи неко грање, промрмља морнар једва чујно.

- Крај нас?...

- Ту, врло близу.

- Да није каква животиња?

- Не знам.

- Или стража?

- Помрчина је сувише густа да бих могао ма шта да

видим, капетане.

- Причекајмо неколико минута.

Испруживши се тако сва тројица у трави између жила и почеше да ослушкују, задржавајући дах.

После неколико тренутака мучног ишчекивања, зачуше два гласа како тихо разговарају.

- Близу је час, рече један.

- Да ли су сви спремни? упита други.

- Можда су већ и напустили логоре, Диего.

- Ипак, тамо још горе ватре.

- Неће их ни угасити, како би гусари поверовали да нико од нас још не намерава да их нападне.

- Гувернер је велики препредењак.

- То је стари ратник, Диего.

- Мислиш ли да ће нам пасти шака?

- Ухватићемо их на препад, буди сигуран.

- Браниће се ти жилаво. Црни гусар вреди сам двадесет људи, Себастијане.

- Али нас је шездесет, а ту је и гроф, који страшно барата мачем.

- Није то ништа за оног ђаволског Гусара. Бојим се да ће многи од нас отићи ноћас на онај свет.

- Они који преживе, касније ће се добро провеселити. Десет хиљада пијастара да поједу и попију!...

- Лепа сума, вере ми, Себастијане! *Carrai!* Гувернер баш хоће да га види мртвог.

- Не, Диего, напротив, хоће да му га предамо живог.

- Да га онда обеси? ...

- Сигурно. Ех!... Чујеш ли, Диего?

- Да, другови су кренули.

- Хајдемо онда и ми; горе нас чека десет хиљада пијастара!

Црни гусар и његова два друга нису се ни помакли. Усред траве, жила и лијана остали су потпуно непомици,

држећи подигнуте пушке, спремне да опале у случају опасности.

Напрежући очи, приметише нејасно она два морнара како полако долазе одмичући пажљиво лишће и лијане, које су затварале пут. Већ су били прошли поред гусара, кад се један од њих заустави, рекавши:

- Еј, Диего, јеси ли чуо нешто? ...

- Не, друже.

- Учинило ми се да чујем неки уздах.

- Ништа... Можда неки инсект ...

- Или нека змија?

- Утолико пре треба да пожуримо. Хајдемо, друже. Нећу да будем од оних који последњи ступају у борбу.

После овог кратког разговора, оба морнара наставише пут, нестајући испод тамне сенке шумског растиња.

Гусари причекаше још неколико минута, бојећи се да се она два Шпанца не поврате или да не застану недалеко од њих, а онда се Гусар подиже на колена и погледа околу.

- Сто му громава!... прошапта Кармо, одахнувши слободније.

- Почињем да верујем да нам је срећа наклоњена.

- Не бих дао ни један једини пијастар за наше коже, рече Ван Штилер. Један од оне двојице је био близу мене, да ме умало није нагазио.

- Добро смо учинили што смо напустили наш логор. Шездесет људи!... Ко би одолео таквом нападу?

- Ала ће то бити гадно изненађење за њих кад буду нашли само трње и камење.

- Онда ће то однети гувернеру.

- Напред, рече тог тренутка Гусар. Треба да стигнемо на обалу пре него што Шпанци открију наше бекство. Чим подигну посаду на узбуну не можемо више рачунати на чамац.

Како су сад били сигурни да неће наићи на друге

препреке, нити се изложити опасности да буду откривени, гусари сиђоше до језерца, а затим пођоше низ супротну падину брега, ушавши у онај кланац који су дан раније засули камењем. Хтели су да стигну до јужне обале острвца, да би били што даље од једрењака.

Силажење је прошло без икаквих неприлика и још пре поноћи избили су на обалу.

Испред њих, упола извучен из воде, на крају једног малог рта, стајао је један од четири чамца. Његова посада, коју су чинили само два човека, спавала је на земљи поред полуугашене ватре. Били су сигурни да их нико неће узнемиравати, знајући да је брег опкољен и да се опседнути гусари налазе горе, на врху.

- Подухват неће бити тежак, прошапта гусар. Ако се ова двојица не пробуде, отпловићемо без буке и стићи несметано до ушћа Кататумбе.

- Нећемо, значи, убити ова два морнара? упита Кармо.

- Није потребно, одговори Гусар. Надам се да нам неће сметати.

- А где су чамци? упита Хамбуржанин.

- Ено једног поред оне хриди. Нема ни сто педесет метара од нас, одговори Кармо.

- Укрцајмо се брзо, нареди Гусар. За који минут Шпанци ће открити наше бекство.

Пошли су ходајући на врховима прстију, право према малом рту, прошавши поред двојице морнара који су мирно хркали. Гурнуше лагано чамац у воду и ускочише, зграбивши весла.

Прешли су тако педесет до шездесет метара и већ су се понадали да ће се несметано отиснути на пучину, када у правцу самог врха брега одјекну неколико паљби пропраћених продорном виком. Шпанци су, приспевши на последњу чистину извршили вероватно јуриш на мали логор, убеђени да ће ухватити тројицу гусара.

Чувши ову пуцњаву, која је одјекнула са брда, морнари на обали поскакаше иза сна. Видећи како се чамац удаљава и да се у њему налазе неки људи, јурнуше на обалу са упереним пушкама и урлајући:

- Стој!... Ко сте ви?...

Уместо одговора Кармо и Ван Штилер прилегоше на весла и кренуше из све снаге.

- На оружје!... викали су морнари, који су схватили, мада прекасно, да су им гусари гадно подвалили.

- Нека вас ђаво носи!... викну Кармо, кад му једна кугла разби весло, на три прста од бока чамца.

- Узми друго весло, Кармо, рече Гусар.

- Гром и пакао!... викну Ван Штилер.

- Шта је?

- Чамац који је стајао укотвљен на рту јури на нас, капетане.

- Брините се ви о веслима, а ја ћу се старати да држим чамац што даље од нас, одговори Гусар.

За то време на врху брежуљка још увек је одјекивала паљба. Вероватно су Шпанци, напавши се испред оних ровова од трња и камења, застали, бојећи се неке заседе.

Чамац је брзо одмицао захваљујући снажном веслању двојице гусара и удаљавао се од острва у правцу ушћа Кататумбе, удаљеног нешто око шест миља. Раздаљина коју је требало да пређу била је доста велика, али ако људи који су стражарили на једрењаку не открију шта се догађа на јужним обалама острва постојала је могућност да измакну гоњењу.

Чамац у коме су се налазила она два Шпанца пристао је поред малог рта, да прими још два морнара, који су урлали као полудели. Ово задржавање гуеари су искористили да одмакну још сто метара.

На несрећу узбуна се сада дигла и на северној обали острвца. Пуцњава морнара долазила је са другог краја и

није се могла помешати са оном која је одјекивала са брега.

Једва су одмакли око хиљаду метара, кад угледаше још два чамца, од којих је један, доста велики, био наоружан малим топом.

- Пропали смо!... узвикну нехотице Гусар. Пријатељи, спремимо се, да скупо продамо своје животе.

- Сто му громова!... узвикну Кармо. Зар се срећа тако брзо уморила? ... Е па добро, нека буде!... Али пре него што изгинемо, послаћемо некога и од њих на онај свет.

Спустио је весло и нанишанио пушком. Чамци, испред којих је пловила повећа барка у којој је било око дванаест људи, налазили су се удаљени једва триста корака и приближавали су се брзо као муња.

- Станите, или ћемо вас потопити! викну један глас.

- Не, одговори Гусар грмећи. Морски вуци умиру, али се не предају.

- Гувернер вам поклања живот.

- Ево мог одговора!

Гусар брзо нанишани великом пушком и опали оборивши једног од веслача.

Са непријатељског чамца одјекнуше бесни повици.

- Пали! урлили су морнари.

Мали топ плану и загрме жестоко. Тренутак касније чамац са бегунцима се наже на прамац, а унутра провали бујица воде.

- Пливајте! заурла дивље Гусар, испустивши пушку.

Оба гусара испалише из пушака на велику барку, а затим се бацише у воду, док је чамац, чији је прамац разнела кутла малог топа, тонуо.

- Сабље међу зубе и спремни на јуриш! заурла Гусар бесно. Умрећемо на њиховим чамцима.

Одржавајући се с муком на површини, због огромне количине воде која је ушла у њихове дуге чизме и вукла их на дно, тројица гусара запливаше очајнички према чамцу,

решени пре да изгину него да се предају.

Шпанци, којима је било стало да их ухвате баш живе јер би им иначе било много лакше да их једном паљбом потопе, са неколико удараца веслима допловише међу гусаре, гурајући их тако незгодно кљуном великог чамца, да су се ови испревртали, један преко другог.

Одмах се двадесет руку загњури у воду хватајући чврсто гусаре и извлачећи их у чамац. Пре него што су могли да се поврате од удараца, били су разоружани и чврсто везани.

Кад је Гусар био у стању да схвати шта се са њима одиграло, већ је лежао на крми чамца, са рукама чврсто везаним на леђима, док су његови другови лежали испод клупа на прамцу.

Један човек, обучен у елегантно одело кастиљанског витеза, стајао је поред њега, држећи обема рукама кормило.

Видећи га Гусар зачуђено узвикну.

- Ви?... Грофе!...

- Ја, витеже, одговори Кастиљанац.

- Никада не бих помислио да ће гроф Лерма тако брзо заборавити да сам му једном поклонио живот, иако сам га могао убити у бележничковој кући у Маракаибу, рече Гусар са горчином.

- Шта вас наводи да верујете, господине од Вентимиља, да сам заборавио дан кад сам имао срећу да вас упознам? упита гроф тихо.

- Чини ми се да сте ме ви заробили, ако се не варам.

- Ах! Тако?

- И да ћете ме предати фламанском војводи.

- Па?

- Заборавили сте да је Ван Гулд обесио моја два брата?

- Не, витеже. Нисам заборавио.

- Можда вам није познато каква страшна мржња влада између мене и тог човека?

- Познато ми је.

- И да ће ме обесити?

- Заиста?...

- Не верујете?

- Верујем да то војвода жели, али ви сте заборавили да сам и ја ту. Можда нисте знали да је једрењак мој и да морнари слушају само моја наређења?

- Ван Гулд је гувернер Маракаиба и Шпанци морају да му се поковавају.

- Видите и сами да сам га задовољио тиме што сам вас ухватио, али после?... рече гроф тихо и уз тајанствен смешак.

Затим се нагну ка Гусару и шапну му на ухо:

- Гибралтар и Маракаибо су далеко, витеже, показаћу вам брзо како ће гроф Лерма изиграти Фламанца. Полако само.

У том тренутку чамци стигоше до једрењака.

На грофов знак, његови морнари узеше гусаре и пренеше их на једрењак, док је један глас победнички одјекнуо.

- Коначно је и последњи брат у мојим рукама.



### XXXIII ОБЕЋАЊЕ КАСТИЉАНСКОГ ПЛЕМИЋА

Један човек сиђе брзо са највишег дела крме и заустави се испред Црног гусара, кога су били одвезали.

Био је то старац достојанственог држања, са дугом белом брадом, широких рамена и необично снажан, упркос својих педесет пет, а можда и шездесет година.

Личио је на неког старог венецијанског дужда, који је водио у победе галије „краљице мора" против страшних „гусара полумесеца".

Као и оне часне старине, на себи је имао блистав оклоп од обрађеног челика, а о појасу дугачак мач, који је још увек руковао необично вешто и снажно, док му је за појасом стајао бодеж са златном ручком.

Остали део одеће је био шпански: веома широки рукави од црне свиле, затим панцир исте боје и дуге чизме од жуте коже са сребрним мамузама.

Гледао је неколико часака без речи Гусара, док му је у очима још севао пламен. Затим рече полако, одмереним гласом:

- Видите и сами, витеже, да је срећа на мојој страни.



Заклео сам се да ћу вас све обесити, и одржаћу реч.

Чувши те речи Гусар живо подиже главу и погледавши га с крајњим презрењем рече:

- Издајници имају среће на овом свету, али ћемо видети хоће ли је имати и на другом; извршите своје дело. Смрт не плаши господаре од Вентимиља!

- Хтели сте да се огледате са мношћом, одговори старац ледено. Изгубили сте и платићете.

- Е па добро, обесите ме, издајниче!

- Не тако брзо.

- Шта чекате?

- Још није време. Више бих волео да вас обесим у Маракайбу, али пошто су гусари у граду, обрадоваћу оне у Гибралтару.

- Бедниче!... Није ти доста што си ми убио три брата?...

Дивљи бљесак севну у очима старог војводе.

- Не, рече затим тихо. Ви сте исувише опасан сведок за оно што се десило у Фландрији и зато вас не могу оставити у животу, а онда, ако ја вас не убијем, сутра или прекосутра ви ћете убити мене. Можда вас не мрзим онолико колико ви мислите: браним се, ето, то је све, или боље, ослобађам се једног противника, који ми не би дао да живим на миру.

- Онда ме убијте, јер ако вам умакнем, још сутра ћу поново кренути на вас.

- Знам, рече старац после неколико тренутака размишљања. Па ипак, кад бисте хтели, могли бисте избећи срамну смрт, која вас чека као гусара.

- Рекао сам вам да ме смрт не плаши, рече Гусар поносито.

- Познајем храброст госпoде од Вентимиља, одговори војвода, док му један облак замрачи чело. Да, имао сам прилике овде, а и на другом месту да се уверим у њихову невероватну храброст и неустрашивост.

Прође неколико корака палубом сав смркнул и погнуте

главе, а затим нагло приђе Гусару и рече:

- Можда ми нећете веровати, витеже, али ја сам заиста уморан од ове страшне борбе коју сте повели против мене и био бих врло срећан кад би она већ једном престала.

- Да, рече Црни гусар подсмешљивим тоном. И да бисте је скончали, обесићете ме!...

Војвода подиже живо главу и гледајући право у Гусара, упита га изненада:

- А ако бих вас оставио на слободи, шта бисте урадили?

- Поново бих, са највећом страшћу прихватио борбу да осветим моју браћу, одговори господин од Вентимиља.

- Онда ћете ме натерати да вас убијем. Поклонио бих вам живот да смирим савест, која ми понекад нагриза душу, кад бисте пристали да се заувек одрекнете ваше освете и да се вратите у Европу. Али знам да ви никада нећете прихватити такве услове и зато ћу вас обесити, као што сам обесио Црвеног и Зеленог гусара.

- И као што сте убили у Фландрији мог најстаријег брата.

- Ћутите! викну војвода пригушеним гласом. Зашто се сећати прошлости? Оставимо је нека заувек спава.

- Извршите до краја своје срамно дело издајника и убице, настави Гусар. Убићете и последњег господина од Вентимиља, али вам кажем да тиме ова борба неће бити окончана, јер постоји један други исто тако страشان и смео човек, који ће примити заклетву Црног гусара и неће имати милости оног дана кад му паднете шака.

- А ко је то? упита војвода гласом у коме се осећао призивак страха.

- Олонежанин.

- Е па добро, обесићу онда и њега.

- Само ако он не обеси прво вас. Пјер креће на Гибралтар и за неколико дана ће вас имати у својим рукама.

- Мислите? упита војвода подсмешљиво. Гибралтар није Маракайбо и тамо ће гусарску силу као од шале разбити

моћне снаге Шпаније. Нека дође Олонежанин па ће добити своје.

Затим се окрете морнарима и рече:

- Одведите заробљенике у товарни простор и добро их чувајте. Заслужили сте награду коју сам вам обећао, и бићете исплаћени чим стигнемо у Гибралтар.

Рекавши то окрену Гусару леђа и пође према крми, упутивши се у своју кабину. Већ је био стигао до степеница, кад га гроф Лерма заустави, рекавши:

- Господине војводо, јесте ли одлучили да обесите Гусара?

- Да, одговори стари одлучно. Он је гусар и непријатељ Шпаније. Преузео је заједно са Олонежанином поход на Маракайбо и зато ће умрети.

- Он је храбар чавек, господине војводо.

- Па ша онда?...

- Жао ми је да овако умре човек као што је он.

- Тај човек је наш непријатељ, грофе.

- Ипак, ја га не бих убио.

- А зашто?

- Знате и сами, војводо, да се проноси глас како су вашу кћер ухватили гусари са Тортуге.

- Истина је, рече старац уздахнувши. Али још нису потврђене вести да је брод, којим је она пловила, заиста заплењен.

- А ако је тачно оно што се прича?

Старац погледа грофа очима пуним туге.

- Да ли сте ви нешто сазнали? упита узнемирено.

- Нисам, војводо. Мислим само да бисмо, ако је ваша кћи заиста пала у руке гусарима, могли извршити размену са Црним гусаром.

- Не, господине, одговори старац одлучно. Са великом сумом новца ја ћу и тако откупити кћер, у случају да су је препознали, у шта ја сумњам, пошто су предузете све мере

предострожности како би путовала инкогнито. А ако ослободим Гусара никада више нећу бити сигуран за свој живот. Дуга борба, коју сам морао водити против њега и његове браће, сасвим ме је исцрпла и зато хоћу да је већ једном окончам.

- Господине грофе, укрцајте своју посаду, разапните једра и крените за Гибралтар.

Гроф Лерма се поклониле без речи и упути се на прамац, промрмљавши у себи:

- Кастиљанац ће одржати своје обећање...

Чамци су почели да преносе на једрењак људе који су учествовали у нападу на брег, а о чијем су исходу читаоци већ чули.

Кад је и последњи морнар укрцан на лађу, гроф нареди да се развију сва једра; али пре него што је захтевао да се дигне сидро, гроф је одгодио полазак још неколико сати, уверивши војводу, који је већ постајао нестрпљив због дугог закашњења, да се лађа насукала на спруд и да морају да сачекају плиму.

Тек око четири сата после подне једрењак је дигао сидро и заплочио.

Опловивши мало острво, једрењак пође према ушћу Кататумба, где се укотвио на око три миље од обале.

У том делу широког залива владала је готово потпуна тишина због велике кривине коју је обала правила на овом месту.

Војвода, који је неколико пута долазио на палубу, очекујући нестрпљиво час да стигне у Гибралтар, наредио је грофу да отисне једрењак на пучину или да га чамци повуку. Али није ништа постигао. Гроф му је на то одговорио да је посада врло уморна и да плићаци ометају слободно кретање једрењака.

Око седам сати увече дигао се ипак неки ветрић и једрењак је кренуо не удаљавајући се, међутим, много од

обале.

Пошто је вечерао са војводом, гроф Лерма је отишао на крму и узевши кормило од pilota дуто нешто с њим разговарао, веома тихо. Као да му је опширно издавао упутства о ноћној пловидби, да се брод не би насукао због бројних плићака који су се пружали од ушћа Кататумба па до Санта Розе, малог места, које се налази неколико сати од Гибралтара.

Овај помало тајанствени разговор трајао је све до десет сати увече, то јест док се војвода није повукао у своју кабину на починак. Гроф тада остави кормило и по мраку сиђе неопажено у доњи део брода, а затим у товарни простор.

- Напред! прошапта. Гроф Лерма ће платити свој дуг, ма шта се догодило после тога.

Упалио је један фењерчић, који је био сакрио у широку чизму, затим је осветлио неколико особа које као да су мирно дремуцкале.

- Витеже, позва тихо.

Један од оних људи се нагло придиже, иако су му руке биле чврсто везане.

- Ко то долази да ме узнемирава? упита љутито.

- Ја сам, господине.

- Ах!... Ви грофе? рече Гусар. Да нисте дошли можда да ми правите друштво?

- Долазим да учиним нешто још боље, витеже.

- Не разумем вас.

- Долазим да платим свој дуг.

- Будите јаснији.

- *Carrai!*... рече гроф смејући се. Зар сте заборавили ону веселу пустоловину у бележниковој кући?

- Не, грофе.

- Онда се свакако сећате да сте ми онога дана поклонили живот?

- Истина је.

- Сад долазим да испуним обећање, које сам вам дао. Овога пута нисам ја у опасности него ви. На мене је ред да вратим услугу за услугу.

- Будите јаснији, грофе.

- Долазим да вас ослободим, витеже.

- Да ме ослободите!... узвикну Гусар, зачуђено. А шта ће рећи војвода? ...

- Он сад спава, витеже.

- Али сутра ће бити будан.

- Па шта? упита гроф мирним гласом.

- Окомиће се и на вас, затвориће вас и обесити уместо мене. Јесте ли на то мислили, грофе? ... Ви знате да Ван Гулд не зна за шалу.

- Зар мислите, витеже, да би могао посумњати у мене?... Фламанац је лукав, ја то знам, али верујем да се неће усудити да ме оптужи. Осим тога једрењак је мој, а посада ми је одана, па ако и буде покушао нешто против мене, само ће изгубити време.

Треба да знате да војвода није нарочито омиљен овде, баш због своје охолости и окрутности и моји га земљаци нерадо гледају. Можда грешим што вас ослобађам, нарочито у овом тренутку, када се Олонежанин спрема да удари на Гибралтар, али ја сам пре свега племић и морам одржати задану реч. Ви сте мени спасли живот, а сада ћу ја вама и онда смо се намирили. Ако се касније сретнемо у Гибралтару ви ћете вршити своју гусарску дужност, а ја дужност једног Шпанца, и борићемо се као два заклета непријатеља.

- Не говорите тако, грофе.

- Онда ћемо се борити као два племића, који ратују под различитим заставама, рече Кастиљанац достојанствено.

- Нека буде, грофе.

- А сад идите, витеже. Ево вам једне секире, да разбијете



ограду на топовском отвору и ево вам два бодежа, да се браните од звери кад стигнете на копно. Један чамац је привезан за једрењак; пређите у њега са својим друговима, пресеците конопац и веслајте снажно према обали. Ни ја ни пилот нећемо ништа видети.

- Збогом, витеже: надам се да ћу вас видети под зидинама Гибралтара и да ћу још једном укрстити мач са вама.

Рекавши то, гроф му пресече конопац, даде оружје и, стиснувши му снажно руку, удаљи се брзим кораком степеницама које су водиле у унутрашњи део брода.

Гусар остаде неколико тренутака непомичан и дубоко замишљен. Можда је још био под утиском племенитог грофовог поступка. А онда не чувши више никакав шум, продрма Ван Штилера и Кармоа, рекавши им:

- Хајдемо, пријатељи!

- Да идемо? узвикну Кармо, разрогачивши очи. Куда, капетане?... Везани смо као саламе!

Гусар узе једну каму и брзо пресече конопце, којима су били везани његови другови.

- Гром!... узвикну Кармо.

- И пакао! додаде Хамбуржанин. Зар смо заиста слободни? Шта се то догодило, господине? Није ваљда тај нитков гувернер постао одједном тако племенит да нам дозвољава да одемо?

- Тихо, и пођите за мном!...

Гусар узе секире и упути се према најширем топовском отвору, који је био окован великим дрвеним гредама. Искористивши тренутак кад су морнари на стражи, окрећући брод, подигли велику галаму, Гусар је са четири снажна ударца разбио две греде и направио отвор довољан да се провуче један човек.

- Пазите да вас не приметете, рече гусарима. Ако вам је стало до живота, будите опрезни.

Провуче се кроз отвор и спусти напоље, држећи се за доњу греду. Бок је био тако низак да се нашао у води све до појаса.

Сачека да се један талас разбије о бок једрењака а онда се спусти и заплива поред саме лађе, како га не би опазили морнари на стражи. Часак касније стигоше га Кармо и Хамбуржанин, држећи у зубима Кастиљанчеве каме.

Пустише једрењак да прође, а затим, угледавши чамац који је био привезан за крму доста дугачким конопцем, допливаше са неколико замаха до њега и помажући један другоме ускочише унутра.

Тек што су се прихватили весала, када конопац, којим је чамац био везан за једрењак, паде у море, пресечен неком пријатељском руком.

Гусар подиже очи према крми једрењака и спази на касару једну људску прилику, која му махну руком у знак поздрава.

- Ево једног племенитог човека! прошапта, препознавши Кастиљанца. Нека га бог заштити од Ван Гулдовог беса.

Једрењак је под пуним једрима продужио пут према Гибралтару, док се од стражара нико није ни јавио. Видео се још неко време како окреће, а затим је нестао иза групе шумовитих острвчића.

- Сто му громова! викну Кармо, нарушивши тишину која је владала у чамцу. Још не знам да ли сам стварно будан или сањам неки диван сан. Лежиш везан на дну једрењака са свим изгледима да те обесе чим изађе сунце, а уместо тога одједном си слободан. Па то је нешто у шта човек не може лако да поверује. Шта се у ствари десило, капетане? Ко нам је омогућио да побегнемо од оног старог људождера?

- Гроф Лерма, рече Гусар.

- Ах!... Баш је то племенит човек! Ако га будемо срели у Гибралтару нећемо га дирати, је ли тако, Ван Штилер.

- Поступићемо с њим као да је брат са обале, одговори Хамбуржанин. Куда ћемо сад, капетане?

Гусар не одговори. Био се нагло дигао гледајући пажљиво према северу и испитујући узнемирено хоризонт.

- Пријатељи, рече са извесним узбуђењем. Видите ли нешто доле?

Оба гусара устадоше, гледајући у означеном правцу. Тамо, где се линија хоризонта стапала са водом Великог залива, блистале су неке светле тачке, налик на мале трепераве звезде. Човек са копна заменио би их са звездама, али се прави поморац никад не би преварио.

- Доле нешто светли, рече Кармо.

- То су фењери са бродова који плове у правцу залива, додаде Хамбуржанин.

- Да то није Пјер кренуо на Гибралтар? упита се Гусар, док му је у очима севао неки живи пламен. Ах! ако је то заиста он можда бих још успео да се осветим убици своје браће.

- Да, капетане, рече Кармо. Оне светле тачке су фењери на лађама и чамцима. То је Олонежанин кренуо на Гибралтар, сигуран сам.

- Брзо на обалу и запалите ватру да би нас видели и дошли по нас.

Кармо и Ван Штилер дохватише весла па запеше из све снаге, окрећући чамац према обали, која није била удаљена више од три до четири миље.

Пола сата касније гусари се искрцаше у једној доста пространој ували, која је могла да прими око пет шест малих једрењака, а налазила се тредесетак миља далеко од Гибралтара.

Изваквши чамац на обалу, почеше да скупљају суво грање и лишће, а онда упалише огромну ватру која се могла видети и на петнаест километара удаљености.

Оне светле тачке сад су биле врло близу и из часа у час

све су се јасније разазнавале.

- Пријатељи! викну Гусар, који се био попео на једну стену. То је Олонежанинова ескадра.

## XXXIV ОЛОНЕЖАНИН

Око два сата ујутро у драгу пристадоше четири велике барке, привучене ватром, која је и даље пламсала на обали.

У њима се налазило сто двадесет гусара, које је предводио Олонежанин. То је била претходница мале флоте, која је имала задатак да заузме Гибралтар.

Славни гусар је био прилично изненађен угледавши пред собом Црног гусара, јер се није надао да ће га видети тако брзо. Веровао је да је још негде у прашуми или усред мочваре и да гони Ван Гулда. Чак је био изгубио сваку наду да ће заједно са њим јуришати на моћну гибралтарску тврђаву.

Кад је чуо о необичним пустоловинама које је доживео његов пријатељ са својим друговима, рече:

- Јадни мој витеже; немаш среће с тим проклетим старцем, али тако ми Олона, овог пута се надам да ћеш га ухватити, јер ћемо гледати да опколимо Гибралтар тако да му пресечемо сваку одступницу. Обесићемо га на катарки твоје „Муње“, тако ми свега!

- Сумњам, Пјере, да ћемо га наћи у Гибралтару, одговори

Гусар. Он зна да крећемо према граду и да смо одлучили да га нападнемо. Зна да ћу га тражити од куће до куће да бих осветио јадну браћу, и зато се бојим да га тамо нећу наћи.

- Зар га ниси сам видео да је отпловио за Гибралтар, грофовим једрењаком?

- Јесам, Пјере, али ти знаш како је то лукав човек. Можда је касније променио правац да га не бисмо ухватили међу градским зидинама.

- Тако је, рече Олонежанин, који је постао замишљен. Тај проклети војвода је лукавији од нас и можда је обишао Гибралтар и склонио се на источним обалама залива ... Чуо сам да има рођаке и богате поседе у Хондурасу и Порто Кавалу, па је можда испловио из залива и тамо се сакрио.

- Видиш Пјере, како срећа прати тог старца!

- Неће дуго, витеже. Ех!... Кад бих једног дана знао сигурно да се склонио у Порто Кавало, не бих оклевао да одем и ишчепрам га оданде. Тај град заслужује да га посетимо, а уверен сам да би сваки гусар са Тортуге пошао са мнош, јер би се докопао неоцењивог богатства које се тамо налази. Ако га не нађемо у Гибралтару, гледаћемо касније шта да предузмемо. Обећао сам да ћу ти помоћи, а ти знаш да Олонежанин није никада погазио задану реч.

- Хвала ти, рачунам на твоју помоћ. Где је моја „Муња“?

- Послао сам је према излазу из залива, са обе Харисове лађе, да спрече шпанске линијске бродове, ако им падне на памет, да нам омету план.

- Колико си људи повео са собом?

- Сто двадесет, али вечерас стиже и Баско са још четири стотине, тако да ћемо сутра ујутру извршити јуриш на Гибралтар.

- Мислиш ли да ћемо успети?

- Убеђен сам, иако сам сазнао да је око осам стотина

храбрих Шпанаца запосело све путеве преко брда који воде у град и да су поставили бројне батерије. Биће то тврд орах и изгубићемо доста људи. Али ћемо успети, пријатељу!

- Спреман сам да те пратим, Пјере.

- Рачунам на твоју снажну руку и на твоју храброст, кавалијере. Хајдемо на моју лађу да вечерамо, а онда иди на починак. Верујем да ти је потребан одмор.

Гусар, кога је до сада на ногама одржавала само његова чудесна енергија, пође за њим, док су се гусари искрцавали на обали, улогоривши се на ивици шуме, у очекивању Баска и његових другова.

Тај дан ипак није био изгубљен, јер је већи део ових неуморних људи одмах кренуло да испита околину, тражећи могућност да изненада нападне шпанску тврђаву. Смели извиђачи су отишли доста далеко, готово на домак моћне гибралтарске тврђаве, како би добили што јаснију слику о одбрамбеним мерама које је непријатељ предузео. Неки су се чак усудили да се распитују код пролазника, правећи се да су рибари који су се тамо насукали.

Ова смела истраживања дала су, међутим, резултате који нису охрабрили неустрашиве морске пустилове, иако су били навикли да савлађују највеће тешкоће.

Свуда су наилазили на путеве испресецане рововима и запоседнуте топовима. Поља су била поплављена, а огромне ограде начичкане трњем. Осим тога, сазнали су да је командант тврђаве, један од најопаснијих и најхрабријих војника које је Шпанија имала у то време у Америци, заклео своје војнике да радије изгину, сви до последњег, него да спусте заставу своје домовине.

Због овако рђавих вести изванестан немир захватио је срца чак и оних најпрекаљенијих гусара, који су се сад уплашили да би се овај поход могао завршити веома рђаво по њих.

Олонежанин кога су одмах обавестили о свему што су

открили извиђачи, није изгледао обесхрабрен. Још исте вечери је окупио гусарске вође и изговорио оне чувене речи, које су се сачувале у историји и које показују колико је овај човек имао поверења у себе и у своје гусаре.

- Сутра се, поморци, ваља храбро борити, рече. Ако изгубимо битку, изгубићемо осим живота и наше благо, које нас стаје толико мука и крви. Побеђивали смо много моћније непријатеље од оних који су затворени у Гибралтару, а овом победом запленићемо више блага него икада до сада. Гледајте свога вођу и следите његов пример!

У поноћ су приспеле лађе Микела Баска, са око четири стотине људи.

Олонежанинови гусари већ су били спремни да крену према Гибралтару, рачунајући да стигну пред његове зидине негде у зору, пошто нису хтели да се изложе опасностима ноћног напада.

Тек што се четири стотине Баскових људи искрцало на обалу, малена војска се постројила и кренула кроз шуму на челу са својим вођама, оставивши двадесетак људи да чувају лађе.

Кармо и Ван Штилер, који су се били добро одморили и најели, ишли су, поред Црног гусара, и сами нестрпљиви да се што пре докопају Ван Гулда.

- Пријатељу Штилере, говорио је весело гусар, надајмо се да ћемо овога пута ухватити оног ниткова и предати га команданту.

- Чим освојимо тврђаве, појурићемо у град да га спречимо да побегне, Кармо. Сазнао сам да је командант наредио педесеторици људи да одмах запоседну шуму, како би пресекли пут бегунцима.

- А, осим тога, тамо је и Каталонац, који га неће губити из вида.

- Мислиш ли да је већ стигао у Гибралтар?

- Сигуран сам. Наћи ћемо опет тог ђаволског човека,



само ако не погине.

Тог тренутка осети како га неко снажно потапша по рамену, док му један добро познат глас рече:

- Тако је, бели друже.

Кармо и Ван Штилер се живо окренуше и угледаше Африканца.

- Ти, пријатељу, „цаку угља“!... узвикну Кармо. Одакле си се створио? ...

- Тражим вас већ десет сати, каскајући поред обале као коњ. Је ли истина да вас је стари гувернер био заробио?

- Ко ти је то рекао?

- Причали су ми неки гусари.

- Истина је, друже, али као што видиш, умакли смо му захваљујући оном честитом грофу Лерми, који нам је помогао да побегнемо.

- Зар оном племенитом Кастиљанцу кога смо заробили у бележниковој кући у Маракаибу?...

- Да, друже. А шта је било са оном двојицом рањеника, које смо ти поверили? ...

- Умрли су јуче ујутро, одговори Црнац.

- Јадни људи!... А Каталонац? ...

- Треба да је већ у Гибралтару.

- Град ће се жестоко бранити, пријатељу.

- Бојим се да многи наши људи вечерас неће вечерати. Командант града је човек који ће се очајнички борити. Испресецао је све путеве, ископао свуда ровове и поставио топове.

- Надајмо се да ми нећемо бити међу онима који ће изгинути, него који ће обесити Ван Гулда.

И тако су се четири дуге колоне кретале у тишини кроз густу шуму која је у оно време окружавала Гибралтар. Пред њима су ишле мале групе извиђача, састављене углавном од буканијера.

Сад су сви знали да их Шпанци, обавештени о доласку

својих смртних непријатеља, чекају, и било је врло вероватно да је стари командант тврђаве поставио заседе које ће их сачекати и напасти пре него што изврше јуриш на тврђаву.

Неколико пушчаних хитаца, који су одјекнули на челу малих група, упозорили су јуришне колоне да град више није далеко.

Олонежанин, Црни гусар и Баско, мислећи да се ради о некој заседи, пожурише са око сто људи да стигну извиднице, али су одмах сазнали да није у питању никакав напад, већ само обично пушкарање предстража.

Олонежанин, видећи да је сад откривен, командовао је да се стане и сачека зора. Хтео је прво да извиди каквим одбрамбеним средствима располаже непријатељ и какав је терен, пошто су приметили да земљиште постаје мочварно.

Десно се дизао један брежуљак и Олонежанин пожури са Црним гусаром да се попне горе, одакле се надао да ће моћи да види добар део околине.

Кад су стигли на врх почело је већ да свиће.

Бела светлост, која је нагло постала црвена према источним обалама залива, пела се небом бојећи воду ружичастим одсјајима и наговештавајући леп дан.

Олонежанин и Гусар погледаше према једном брду, које се дизало испред њих и где су се налазиле две снажне зупчасте тврђаве, изнад којих се вила шпанска застава. Иза тврђава су се пружале групе кућа са белим зидовима, кровови и урођеничке колибе.

Олонежанин се сав смркну.

- Тако ми Олона!... узвикну. Нећемо лако освојити овакве две тврђаве без артиљерије и лестви. Морамо починити чуда од јунаштва или ће нас тако потући да нам дуго неће пасти на памет да дирамо Шпанце.

- Утолико пре што нам је пут кроз брда пресечен, Пјере,

рече Гусар. Видим само батерије и ограде, које ћемо морати да заузимамо тучени топовском ватром са тврђава.

- Па и она каљута преко које морамо да пређемо и која ће присилити наше људе да подижу покретне мостове, видиш ли је? ...

- Да, Пјере...

- Кад бисмо могли да је заобиђемо и ударимо кроз долину! Али погледај?... И долину су поплавили!... Види само како ова вода брзо надолази!...

- Имамо посла са командантом који познаје сва ратна лукавства, Пјере.

- Шта мислиш да предузмемо?

- Покушаћемо срећу, витеже. У Гибралтару има више блага него у Маракайбу, па ћемо имати богату жетву. Шта би мислили о нама да се сад повучемо? Нико се више не би поуздао ни у Олонежанина, ни у Црног гусара, ни у Баска.

- Истина је, Пјере, наша слава смелих и непобедивих гусара заувек би нестала. А затим, помисли само да је међу оним зидинама мој смртни непријатељ!

- Да, и ја хоћу да га заробим. Теби и Баску поверавам највећи део гусара. Поведите их кроз мочвару и пробите пут преко брежуљка. А ја ћу покушати, заклањајући се иза дрвећа, да неопажено стигнем испод зидина тврђава.

- А где ћеш набавити лестве, Пјере?

- Имам ја свој план. Ти се побрини да забавиш Шпанце, а остало остави мени. Ако за три сата Гибралтар не буде у нашим рукама, не био ја Олонежанин.

- А сад да се загрлимо, витеже, јер ко зна да ли ћемо се опет видети живи!

Два страшна гусара срдачно се загрлише, а затим, са првим зрацима сунца које се рађало, сиђоше брзо низ брежуљак.

Гусари су се таман били улогорили на ивици шуме, испред мочваре која им је онемогућавала даље

напредовање. На њеном другом крају открили су, на усамљеној узвишици, један мали бункер, који су бранили два топа.

Кармо и Ван Штилер покушали су са још неколицином да испитају чврстину тла, али су одмах открили да им ноге пропадају у блато које би прогутало свакога ко зађе дубље у њега.

Ова непредвиђена препрека, коју су за сада сматрали непремостивом, осим других које су још морали да савладају у долини и после на брду, пре него што стигну испод тврђава, утицала је на одушевљење извесног броја гусара; па ипак, нико се није усудио да говори о повлачењу.

Повратак двојице чувених гусара и њихова одлука да без одлагања започну борбу охрабрила их је, јер су имали неограничено поверење у своје вође.

- Само храбро, морски вуци! викао је Олонежанин. Иза ових тврђава лежи веће благо него у Маракаибу. Покажимо нашим заклетим непријатељима да смо увек непобедиви!

Издаде затим наређење да се образују две колоне и препоручи свакоме да не клоне пред препрекама, а онда нареди да се пође напред.

Црни гусар стаде на чело најбројније групе, заједно са Баском, док је Олонежанин са својим људима кренуо ивицом шуме да би обишао поплављену долину и стигао непримећен испод тврђава.

## XXXV ОСВАЈАЊЕ ГИБРАЛТАРА

Колона коју је Црни гусар и Баско требало да проведу кроз мочвару, брањену топовима, састојала се од три стотине осамдесет људи наоружаних кратким сабљама и понеким пиштољем са тридесетак метака. Сматрали су да није потребно да се наоружавају пушкама, јер им оне не би много користиле против тврђаве, а само би им сметале у борби прса у прса.

Било је то, међутим, три стотине осамдесет демона, спремних на све и у стању да са неодољивим бесом јуришају против било какве препреке, сигурни да ће победити.

На команду својих вођа, гусари одмах кренуше на пут. Сваки је носио са собом сноп дебелих грана и дрва, да би то бацили у мочвару и некако учврстили тле под ногама.

Једва да су били стигли на ивицу тог блата, кад с друге стране плануше шпански топови и кроз трску пролете ураган топовских зрна.

Било је то опасно упозорење, које ипак није могло зауставити неустрашиве морске вукове.

Црни гусар и Баско викнуше громогласно, позивајући гусаре у бој:

- Напред, морски вуци!...

Гусари појурише у мочвару, бацајући дрва и грање да припреме пут, не обазирајући се на топовску паљбу која је из часа у час постајала све помамнија, запљускујући неуморне нападаче водом и блатом.

Прелаз преко мочваре постајао је све опаснији што су се гусари више удаљавали од ивице шуме.

Мост направљен од дрва и грања није био довољан за све њих. Час лево час десно пропао би по који гусар све до појаса у блато. Неки више нису могли да се извуку без помоћи својих другова. А да би несрећа била још већа, дрва и грања, које су понели са собом да себи направе пут, није било довољно да пређу целу мочвару.

Ови храбри људи били су принуђени да сваки час силазе у блато, дижу дрва и грање и преносе их напред, а за све то време их је тукла жестока непријатељска ватра. Тај посао не само да је био веома напоран, него и опасан због мочварног земљишта.

Непријатељска паљба је из часа у час постајала све жешћа. Зрна су звиждала кроз трску дижући читаве млазеве блата и воде, косећи прве редове гусара који нису били у стању да одговоре на ту смртоносну паљбу, имајући само пиштоље чији је домет био незнатан.

Црни гусар и Баско успели су усред тог опшег метежа да сачувају задивљујућу хладнокрвност. Бодрили су своје људе речју и примером, храбрили рањенике, одлазећи час напред час назад, подстичући оне који су носили дрва и грање и показујући им места која су била покривена најгушћом трском, како се људи не би превише изложили непрекидној топовској ватри.

Гусари, мада су почели да сумњају у успех овог тешког подухвата, који су сматрали правом лудошћу, нису

клонули духом. Радили су свим силама, убеђени да ће савладати непријатељску батерију, само да се срећно извуку из блата.

Топовска зрна су, међутим, косила прве гусарске редове. Преко дванаест гусара смртно погођених нестало је испод блата мочваре и још двадесетак рањених копрцало се усред грања и дрва. Па ипак ти храбри људи нису јадиковали. Бодрили су другове да истрају, одбијајући њихову помоћ, да не би губили драгоцену време.

- Напред другови!... Осветите нас! - урлили су.

Упорност, храброст и смелост вођа морала је на крају савладати препреке и сломити отпор Шпанаца. Прешавши последњи део, после нових губитака и огромних тешкоћа, гусари су најзад стигли на тврдо тло. Брзо су се сврстали у редове и попут урагана сручили се на непријатељеку батерију.

Нико више није могао одолети овим страшним људима, жедним освете. Ни моћно наоружана батерија, ни очајнички отпор, ништа их више није могло зауставити.

Са сабљама у десној и пиштољима у левој руци, гусари провалише на насипе шанкова.

Топовска паљба сруши прве на земљу. Остали јурнуше као разјарене звери, тобције крај топова, а онда се устремише на стражаре, обарајући их упркос њиховом очајничком отпору.

Страшно „ура“ објави Олонежаниновим четама да је прва, а можда и најтежа препрека преброђена.

Али њихова радост није дуго трајала. Гусар и Баско, који су пожурили у долину да би испитали пут којим треба да крену, брзо су открили још једну препреку, која им је затварала пут преко брда.

С друге стране једног малог шумарка угледали су како се високо лепрша шпанска застава, а то је значило да се тамо налази нека тврђава или бункер.

- Тако ми смрти свих Баска!... заурла Микеле бесно. Још једна тврда кост коју треба оглодати! Тај проклети командант Гибралтара баш хоће да нас уништи? Шта кажеш, кавалијере?

- Мислим да није време да се повучемо.

- Претрпели смо тешке губитке.

- Знам.

- Људи су нам преморени.

- Даћемо им мало одмора, а онда ћемо напасти ону батерију.

- Мислиш ли да је то батерија?

- Рекао бих.

- Да ли је Олонежанин успео да стигне до бедема тврђаве?...

- Не чује се пуцњава с оне стране, а то значи да је срећно стигао до шуме, не наишавши на препреке.

- Има среће тај човек!...

- Надајмо се да ћемо и ми бити срећне руке.

- Шта сад да радимо, витеже? ...

- Послаћемо неколико људи да прегледају шуму.

- Хајдемо, кавалијере. Не смемо дозволити да код наших људи опадне одушевљење.

Попели су се на узвишицу, која се налазила иза шуме, и одредили неколико одважних људи да се привуку до батерије.

Док су се извиђачи брзо удаљавали, праћени на кратком одстојању водом буканијера, који су били задужени да их штите од заседа, Црни гусар и Баско наредише да се рањеници пренесу на другу страну мочваре, да би их склонили у случају неког брзог повлачења. Осим тога, наредили су да се набаца још дрва и грања, како би осигурали себи повлачење у случају потребе.

Тек што су завршили са набацивањем новог моста, угледаше извиђаче и буканијере како се враћају.



Вести које су донели нису биле нарочито повољне. У шуми, у ствари, није било Шпанаца, али су у долини открили једну велику батерију, коју су браниле многобројне топовске цеви и приличан број војника. Ову батерију је требало на сваки начин напасти, да би се дошло до пута који води у град. О Олонежанину није било никаквих вести, нити о његовим четама, пошто се није чула никаква пуцњава с те стране.

- Напред, поморци!... викну Гусар, исукавши мач. Кад смо освојили прву батерију, нећемо се повући ни пред другом.

Гусари, нестрпљиви да што пре стигну испод бедема гибралтарске тврђаве, нису чекали да им се два пута понови наређење. Оставивши један вод да чува рањенике, зађоше одлучно у шуму и пођоше брзим кораком у нади да ће изненадити непријатеља.

Пролажење кроз шуму завршило се срећно и без икаквих сукоба. Али кад су стигли у долину застали су неодлучно испред страшне батерије, коју је непријатељ тамо подигао. Није то био само обичан насип, него право утврђење, опкољено јарком, оградама и бедемима и наоружано са осам топова, спремних да сруче ураганску паљбу.

И сам Црни гусар и Баско осетише извесну несигурност.

- Ово ће бити и те како тврд орах, рече Микеле Гусару. Неће бити лако прећи долину под топовском ватром!

- Па ипак, не можемо више назад, поготово сада када је Олонежанин можда под тврђавама. Рекли би да смо се уплашили, Микеле.

- Да имамо бар неколико топова!

- Шпанци су заковали топове из батерије коју смо освојили. Дакле, на јуриш!...

Не гледајући да ли су остали пошли за њим, неустрашиви Гусар јурну у долину са мачем у руци, трчећи

према шанцу.

Морнари су за часак оклевали; затим видећи како за Гусаром појурише Баско, Ван Штилер, Кармо и Африканац, похрлише напред, бодрећи се урнебесном виком.

Шпанци из шанца оставише их да им приђу, а онда загрмеше из својих топова.

Дејство ове паљбе било је више него поразно. Први ред гусара сруши се као покошен, док су се остали, уплашени и обесхрабрани, брзо повлачили, упркос храбрењу својих вођа.

Неке чете су покушале да се преуреде, али их следећа паљба натера да се придруже главнини, која се наврат нанос повлачила према шуми и мочвари.

Црни гусар није одступио са њима. Окупио је око себе дванаест људи, међу којима су били Кармо, Ван Штилер и Африканац, и склонио се у неко шибље, израсло ивицом долине, одакле је успео да претрчи брисани простор.

Тек што су ушли у шуму, када зачуше како грме тешки топови са двеју гибралтарских тврђава и одјекује урлање гусара.

- Пријатељи!... повика он. Олонежанин се спрема да нападне град. Напред јунаци моји!...

- Хајдемо да се придружимо другој свечаности, рече Кармо. Надајмо се да ће она бити живља и срећнија од ове.

Иако су били сви уморни, верали су се брзо уз брдо, крчећи с муком пут кроз жбуње и шикаре. На врху се чула бесна грмљавина тешких топова са утврђења. Шпанци су морали опазити Олонежанинове чете и спремали су се на очајничку одбрану.

На топовску паљбу момци славног гусара одговарали су заглушујућом виком, како би непријатељ поверовао како су бројнији него што су заиста били. Пошто нису имали пушака да њима одговоре, настојали су да збуне

непријатеља својом виком.

Гранате великих топова падале су свуда, чак и до самог подножја брда. Та тешка гвоздена зрна означавала су свој самртни пут страшном ломљавом, обарајући велика стабла која су падала са заглушујућом буком.

Црни гусар и његови другови пожурише да се придруже Олонежанину, пре него што овај започне напад на тврђаве. Наишавши на прокрчену стазу међу дрвећем, стигли су за мање од пола сата до самог врха, где су срели Олонежанинову заштитницу.

- Где вам је вођа? упита Црни гусар.

- На крају шуме, одговорише.

- Да ли је почео напад?

- Чека се повољан тренутак.

- Водите ме к њему!

Двојица гусара се издвојише и поведоше га кроз густо жбуње до предстраже, где се налазио Олонежанин са још неколико својих заменика.

- Тако ми Олона! узвикну гусар весело. Ево појачања које ми стиже у добар час.

- Слаба помоћ, Пјере, одговори Гусар. Довео сам ти само дванаест људи.

- Дванаест!... А остали? упита гусар пребледевши.

- Потиснули су их натраг у мочвару, после тешких губитака.

- Триста му громова!... А ја сам рачунао на њих! Можда су поново покушали напад на батерију или пронашли неки други пут. Мало пре сам чуо како у долини тутње топови.

- Ништа зато. Почињемо са јуришом на најјачу тврђаву.

- А како ћемо се попети?... Немаш лестава.

- Истина је, али се надам да ћу натерати Шпанце да изађу напоље.

- Како?

- Претвараћемо се да бежимо главом без обзира. Моји

гусари су већ обавештени.

- Онда навалимо.

- Гусари Тортуге! заурла Олонежанин. Јуриш!...

Гусарске чете, које су све до тада биле сакривене испод дрвећа и жбуња да би се заштитиле од страшне топовске паљбе са тврђава, чувши команду својих вођа излетеше на чистину.

Олонежанин и Црни гусар стадоше на чело и појурише напред, како би заштитили своје људство од тешких губитака.

Шпанци са оног ближег утврђења, које је било најважније и најбоље наоружано, видећи како се појављују гусари, испалише топ да очисте терен, али је већ било касно. Иако су многи пали, гусари су за неколико тренутака стигли под бедеме кула, покушавајући да се попну уз коси зид и пуцајући из пишоља да би отклонили браниоце са насипа.

Неки су већ били успели да се попну, упркос жестокој одбрани гарнизона, када се зачуо громки глас Олонежанина:

- Морнари! Натраг!...

Гусари, који се и тако без лестви не би могли попети на куле и бедеме утврђења, па и да није било онако жестоког шпанског отпора, почеше у нереду да се повлаче, бежећи према оближњој шуми, али не испуштајући оружје из руку.

Браниоци тврђаве, верујући да ће сада лако изаћи на крај са гусарима, уместо да их заспу топовском ватром, спустише брзо покретне мостове и појурише неопрезно изван тврђава да би их напали с леђа. А то је баш и чекао лукави Олонежанин.

Гусари, видећи да их гоне, нагло се окренуше и насрнуше бесно на непријатеља.

Шпанци, који се нису надали овако неочекиваном противнападу, збуњени толиком жестином почеше се

повлачити у нереду. Затим стадоше, бојећи се да гусари не искористе њихово повлачење и провале у утврђење.

Започела је тако страшна, крвава борба испред самих бедема. Гусари и Шпанци борили су се с једнаком жестином, служећи се мачевима, сабљама и пиштољима, док су они Шпанци који су остали на насипу засипали ураганском ватром и пријатеље и непријатеље.

Већ су Шпанци, којих је било два пута више него гусара, скоро одбили непријатеље и спасли Гибралтар, кад на бојиште провали Васко са својим четама, које је успео да пребаци кроз шуму на брдо.

Ових триста и више људи, који су стигли у прави час, одлучили су о исходу борбе прса у прса.

Шпанци, потерани са свих страна, повукли су се у тврђаву, али су заједно са њима ушли и гусари, са Олонежанином, Црним гусаром и Баском, који су остали неким чудом неповређени.

Иако су били потиснути, Шпанци су се бранили као лавови, решени да радије изгину него да спусте велику шпанску заставу.

Црни гусар је улетео међу првима у тврђаву и нашао се у пространом дворишту, где се око двеста Шпанаца очајнички борило настојећи да потисну противнике и пробију се кроз гусарске редове да би притекли у помоћ Гибралтару.

Много је већ стрелаца пало од страшног мача Црног гусара, када овај угледа како се на њега устреми један човек богато одевен, са пшроким шеширом на глави, украшеним дугим нојевим пером.

- Чувајте се, витеже!... викну племић, дижући свој дуги светлуцави мач. Убићу вас!...

Гусар, који се једва ослободио једног капетана шпанских стрелаца, који је управо издисао пред његовим ногама, нагло се окрете и узвикну изненађено:

- Ви, грофе!...

- Да, витеже, одговори Кастиљанац, поздрављајући га мачем. Браните се, господине, јер међу нама више нема пријатељства; ви се борите за гусаре, а ја за заставу Старе Кастиље.

- Пустите ме да прођем, грофе! одговори Гусар, покушавајући да нападне једну групу Шпанаца, који су се борили с његовим људима.

- Не, господине! рече Кастиљанац одлучно. Или ћете ви мене убити, или ја вас.

- Молим вас, грофе, пустите ме да прођем!... Не присиљавајте ме да укрстим мач са вама. Ако хоћете да се борите, ево вам иза мене стотине гусара. Према вама осећам дубоку захвалност...

- Не, господине, једнаки смо. Пре него што оборе шпанску заставу, гроф Лерма ће бити мртав, као и заповедник ове тврђаве и сви његови храбри официри.

Рекавши то, јурну на Гусара нападајући га бесно.

Господин од Вентимиља, који је знао да је јачи од Кастиљанца, а коме је било жао да убије овог поштеног и великодупшног племића, повуче се два корака назад, вриснувши поново:

- Молим вас, не присиљавајте ме да вас убијем...

- Па убијте ме!... узвикну гроф, осмехујући се. Овамо, господине од Вентимиља!

Док је око њих беснела борба, све жешћа и жешћа, док су се чули урлици, клетве запомагања рањеника и пуцњава пушака и пиштоља, они су насртали један на другога, борећи се на живот и смрт.

Гроф је силовито нападао, засипајући Гусара правом кишом удараца, које је кавалијере спретно одбијао.

Обојица су осим мачева држала у руци и бодеже, да би боље одбијали ударце. Насртали су, повлачили се, нападали са новом снагом, одржавајући се с тешком муком

на ногама због потока крви шо су се сливали низ двориште.

Одједном Гусар, који никако није хтео да убије племенитог противника, изби грофу једним ударцем терце мач из руке, упутивши му још један полукружни ударац. Ова игра му је већ једном успела у бележниковој кући.

На несрећу по Кастиљанца, крај њега је издисао капетан, који је мало пре пао од Гусаревог ударца. Гроф се саже и истрже му мач из руке, који је Шпанац стискао у самртном грчу, а онда се баца поново на противника. Све се то одиграло за неколико секунди. Уто му је притекао у помоћ један шпански војник.

Гусар, принуђен да се бори против двојице непријатеља, није више оклевао. Једним муњевитим ударцем обори војника, а затим се окрете против грофа, који га је нападао с бока, и јурну на њега.

Кастиљанац, како није очекивао тај двоструки напад, задоби ударац усред груди и општрица Гусаревог мача изађе му на леђа.

- Грофе! викну господин од Вентимиља, прихватајући га пре него што је пао. Жалосна је ово победа! Али ви сте тако хтели!...

Кастиљанац, који је био пребледео као мртавац и склопио очи, погледа сад Гусара и рече му осмехујући се тужно:

- Тако је хтела... судбина... витеже... Бар... нећу... видети... како пада... застава... Старе Кастиље.

- Кармо... Ван Штилере!... У помоћ! викну Гусар.

- Није потребно... витеже... одговори гроф, једва чујним гласом. Ја... сам... на самрти... Збогом... кавалијере... зб...

Налет крви прекиде му реч. Склопи очи и покуша да се осмехне последњи пут, а онда издахну.

Гусар, ожалосћен више него што је могао и замислити, положи полако тело племенитог и поносног Кастиљанца и пољуби га у чело, које је још било топло. Подиже затим

окрвављени мач и јурну у борбу прса у прса, урлајући гласом у коме се осећало пригушено јецање:

- За мном, морски вуци!...

Борба је још увек беснела крајњом жестином.

На насипима, у кулама, ходницима, спаваоницама и подрумима, Шпанци су се очајнички борили. Стари и храбри командант Гибралтара и сви његови официри већ су били изгинули, али се остали нису предавали.

Покољ је трајао око један сат и за то време скоро сви браниоци пали су бранећи заставу далеке отаџбине, не хтевши да се предају.

Док су Олонежанинови гусари заузимали тврђаву, Баско је са осталим морнарима напао другу тврђаву која се налазила нешто даље, натеравши браниоце да се предају, обећававши им живот.

Око два сата ова жестока борба, која је почела ујутро, била је окончана, али четири стотине Шпанаца и сто двадесет гусара остало је на бојном пољу, нешто у шумама, нешто око тврђаве, коју је тако жилаво бранио гувернер Гибралтара са својим војницима.



## XXXVI ЗАКЛЕТВА ЦРНОГ ГУСАРА

Док су гусари, жељни пљачке, јурили као набујала река у град, који више нико није бранио, да би спречили становнике да побегну у шуму и однесу са собом драгоцености, Црни гусар, Кармо, Ван Штилер и Моко прегледали су лешеве нагомилане у тврђави, у нади да ће међу њима наћи и гувернера Маракаиба, омрзнутог Ван Гулда.

На сваком кораку пружао се пред њима страховити призор. Свуда гомиле лешева, грозно унакажених ударцима сабљи и мачева, са одсеченим рукама, са распореним грудима, смрсканим лобањама; свуда ужасне ране из којих је шикљала крв и сливала се преко насипа и преко степеништа, стварајући локве из којих се ширио опори мирис топле крви.

Неки су лешеве имали у телу још забодено оружје, које их је убило; једни су још стискали непријатеља, заривши му зубе у врат, други су стезали у последњем грчу мач или сабљу која их је осветила. С времена на време чуо се из гомиле лешева јецај неког рањеника, који се мучио да се

ослободи својих суседа, показујући измучено бледо лице умрљано крвљу и тражећи изнемоглим гласом воде.

Гусар, који није гајио никакву мржњу према Шпанцима, чим би чуо неког рањеника журио је да га ослободи од лешева који су га окружавали и уз помоћ Мока и двојице гусара износио га напоље, наредивши једном или другом да му укаже прву помоћ

Управо су били прегледали све те несрећнике, кад стигоше до једног дела унутрашњег дворишта, где је лежала још једна група рањеника, што Шпанаца што гусара, и одакле зачуше неки глас, који им се учинио познат.

- Сто му морских паса! узвикну Кармо, негде сам чуо овај назални глас!...

- И ја, потврди Ван Штилер.

- Да то није мој земљак Дарлас?

- Не, рече Гусар. То је глас неког Шпанца.

- *Agua caballeros!... Agua...* преклињао је један глас испод оне гомиле мртваца.

- Гром и пакао!... узвикну Ван Штилер. То је Каталончев глас!...

Гусар и Кармо јурнуше напред, одмичући брзо лешеве. Указа се једна глава умрљана крвљу, затим две дугачке и мршаве руке и на крају дугачак труп покривен кожним оклопом, који је исто тако био умрљан крвљу.

- *Carrai...!* узвикну онај човек, видећи Гусара и Кармоа. Имао сам заиста срећу!...

- Ти си то, Каталонче, душо! повика Кармо радосно. Толико сам срећан, пријатељу, што те видим живог. Надам се да нису много нагрдили твоје мршаво тело.

- Где си рањен? упита га Гусар, помажући му да устане.

- Захватили су ме по рамену и лицу, али без замерања, ја сам тог гусара, који ме је овако удесио, пробио као срндаћа. Али вам се кунем, *caballeros*, да сам срећан што вас видим

живе и здраве.

- Јеси ли озбиљно рањен?

- Не, господине. Само сам се од силног бола био онесвестио. Дајте ми мало воде, господине, само један гутљај.

- Узми, пријатељу, рече Кармо, пружајући му чутурицу пуну воде помешане са *aguardiente*. Ово ће те окрепити.

Каталонац, који је био сав у грозници, жудно испразни чутурицу, а затим, гледајући Црног гусара, рече му:

- Тражите гувернера из Маракайба, је ли тако?

- Да, одговори Гусар. Јеси ли га видео?

- Ех, господине, ви сте изгубили прилику да га обесите, а ја да му вратим оних двадесет пет батина.

- Шта хоћеш да кажеш? упита Гусар пискавим гласом.

- Да онај нитков, предвиђајући можда вашу победу, није пристао овде.

- Где је дакле отишао?

- Сазнао сам од једног његовог војника, који га је пратио, да је Ван Гулд, отишао са једрењаком грофа Лерме на источну обалу залива, да би избегао ваше лађе, а да је затим отпловио у Коро, знајући да се тамо налази један шпански једрењак.

- И куда намерава да оде?

- У Порто Кавало, где има своје поседе и рођаке.

- Јеси ли сигуран?

- Сасвим сигуран, господине.

- Смрт и проклетство! заурла Гусар страшним гласом. Опет ми је побегао, и то кад сам чврсто веровао да ћу га ухватити! Па шта! Нека побегне и у сам пакао, Црни гусар ће и тамо отићи да га тражи. Макар потрошио све своје богатство, отићи ћу за њим у Хондурас, тако ми бога!

- И ја ћу са вама, господине, ако немате ништа против, рече Каталонац.

- Да, поћи ћеш са мном, јер нас двојица гајимо мржњу

према том човеку.

- Говорите, господине.

- Вреди ли да одмах пођемо за њим?

- До сада је сигурно успео да се укрца и пре него што ми стигнемо до Маракайба, његов брод ће стићи до обале Никарагве.

- Нека га, нека бежи! Али кад се вратим на Тортугу припремићу такав поход какав још нико није видео у Мексиканском заливу. Кармо, Ван Штилере, побрините се за овог човека! Препуштам га вашој бризи. А ти, Моко, пођи са мном у град. Треба да нађем Олонежанина.

Гусар, заједно са Африканцем, напусти тврђаву и сиђе у Гибралтар.

Град, који су гусари заузели готово без отпора, пружао је исто тако тужну слику као и тврђава.

Пљачкало се по свим кућама. На све стране чула се вика људи, плач жена, вриска деце, псовке, дивљи крици и пуцњава.

Грађанство је бежало улицама, покушавајући да сакрије своје драгоцености пред гусарима који су их гонили. На све стране избијали су крвави сукоби између пљачкаша и несрећних грађана, док су се лешеви, избачени кроз прозор, разбијали на плочнику, пружајући језиву слику.

Покаткад се чуло болно запомагање виђенијих грађана које су гусари подвргавали мукама да би од њих сазнали где су посакривали своје благо, јер ти страшни морски разбојници нису презали ни од чега да би дошли до злата.

Неке, већ потпуно испражњене куће, гореле су у пламену, ширећи около злокобну светлост и бацајући високо облаке варница, претећи да запале читав град.

Гусар, навикнут на овакве призоре, које је већ гледао у Фландрији, није се на то много обазирао него је журио да што пре изађе из града, осећајући огромно гнушање према свему ономе што је представљало уобичајену слику рата.

Стигавши на главни трг, угледа усред једне групе гусара, који су овамо били довукли велики број грађана, Олонежанина, веома запосленог око мерења злата које су његови другови и даље доносили, пристижући са свих страна.

- Тако ми Олона!... узвикну гусар, угледавши га. Мислио сам да си већ отишао из Гибралтара или да вешаш Ван Гулда. Шта је сад? Не изгледаш ми нарочито весео, витеже!

- Истина је, одговори Гусар.

- Шта има ново?

- Ван Гулд у овај час плови према обалама Никарагве.

- Зар је опет побегао?... Тај човек је права сатана. Тако ми Олона!... Је ли истина то што ми кажеш?...

- Да, Пјере... Отишао је да се склони у Хондурас.

- Шта мислиш сад да предузмеш?...

- Дошао сам да ти кажем како се враћам на Тортуту да организујем нови поход.

- Вез мене!... Ах!... Витеже!

- Хоћеш ли и ти са мном?

- Хоћу, пријатељу. За који дан отпутоваћемо натраг и чим стигнемо на Тортуту скупићемо нову флоту и кренућемо поново у лов на ту хуљу гувернера.

- Хвала ти, Пјере, рачунам на тебе.

Три дана касније, опљачкавши град, гусари су се укрцали у бројне чамце, послати од ескадре која није напуштала своје место на другом крају залива.

Повели су са собом две стотине заробљеника за које су се надали да ће пре или касније извући добар откуп; затим су носили велику количину намирница, робе и злата у вредности од двеста шездесет хиљада пијастара, суму коју ће за неколико недеља потрошити у гозбама и пијанкама чим стигну на Тортуту.

Испловили су из залива без икаквих сметњи и већ

сутрадан укрцали се на палубе својих лађа, окренувши према Маракайбу, који су намеравали да још једном темељито опљачкају, ако икако буде могућно.

Црни гусар се укрцао заједно са својим друговима на Олонежанинову лађу, пошто је „Муња“ отпловила до самог улаза у залив, како би спречила неки изненадни напад од стране шпанске ескадре, што је једрила дуж обале Великог залива, штитећи бројна приморска места Мексика, Јукатана, Хондураса, Никарагве и Костарике.

Кармо и Ван Штилер нису заборавили да поведу са собом и Каталонца, чије ране више нису биле озбиљне.

Као што су гусари и предвидели, становници Маракайба били су се вратили у град, надајући се да гусарске лађе неће и по други пут бацити сидро у њиховој луци. Тако су ови несрећници, које су гусари већ једном опљачкали до голе коже и који нису више били у стању да пруже ма какав отпор, морали још једном да плате тридесет хиљада пијастара, претећи да ће им запалити цео град.

Како ни са овим нису били задовољни, гусари су искористили ово задржавање у луци да опљачкају цркве, односећи из њих слике, распећа, па чак и звона, за црквицу, коју су намеравали да подигну на Тортуги...

После подне истог дана гусарска ескадра је коначно напустила Маракайбо и запловила према излазу из залива.

Спремало се невреме, па су журили да што пре оставе ове опасне крајеве.

Са стране Сиера ди Санта Марија навлачили су се огромни црни облаци, заклањајући сунце на заласку и ширећи се над морем, док се ветар претварао у вихор.

Таласи су постајали све већи и бучно се разбијали о бокове лађа.

У осам сати увече, када су на хоризонту блеснуле прве муње и море почело да светлуца, ескадра је угледала „Муњу“, која је крстарила уз ветар крај рта Еспада.

Ракета коју је избацио Олонежанин упозори посаду „Муње“ да се приближи, док је у море спуштен велики чамац у коме су се налазили Црни гусар, Каталонац, Ван Штилер, Кармо и Моко.

Морган је, угледавши сигнал и видећи фењере ескадре, окренуо одмах прамац брода према улазу у залив, тако да је брза Гусарева лађа за час стигла до чамца и укрцала свог команданта.

Тек што је Гусар стао на палубу, дочекао га је громки поклик:

- Живео наш командант!

Гусар, заједно са Кармоом и Ван Штилером, који су водили Каталонца, прође преко палубе између два вода морнара. Затим се брзо окрете према једној белој прилици, која се појавила на степеницама које су водиле из унутрашњости брода.

- Ви, Омората! узвикну радосно Гусар.

- Ја, витеже, одговори млада Фламанка, пошавши му брзо у сусрет. Како сам срећна што вас видим живог и здравог.

Тог тренутка севну муња и разби дубоку таму која је владала на мору, а у даљини одјекну потмула грмљавина. Изненадна светлост обасја дивно лице младе жене. Истог тренутка Каталонац крикну:

- Ви овде?... Ван Гулдова кћи... Велики боже!...

Гусар, који је таман хтео да полети ка војвоткињи, застаде и окренувши се нагло према Каталонцу, који је гледао пренеражено у девојку, упита га гласом који више није имао ничег људског.

- Шта си рекао?... Говори... или ћу те убити!...

Каталонац је ћутао. Нагнувши се напред, гледао је без речи девојку која се полако повлачила, тетурајући се, као да јој је неко ножем пробио срце.

Неколико тренутака на палуби лађе владала је дубока

тишина, коју је нарушавала само потмула рика таласа. Сто двадесет људи посаде није скоро дисало, усредсредивши сву пажњу на младу девојку која је непрестано узмицала, и на Гусара, који је држао испружену песницу према Каталонцу.

Сви су предосећали страшну трагедију.

- Говори! понови одједном Гусар пригушеним гласом.  
Говори!

- Ово је... Ван Гулдова кћи, рече Каталонац, нарушивши тишину, која је владала на броду.

- Јеси ли је познавао?

- Да...

- Закуни се да је она!...

- Кунем се...

Страшан крик оте се са усана Црног гусара. Видели су га како се савија, као да га је неко ударио по глави, додирнувши скоро палубу, и онда се поново нагло дигао, скочивши као тигар.

Његов храпави глас одјехшу усред буке таласа.

- Оне ноћи кад сам пловио овим водама, носећи са собом тело Црвеног гусара, изрекао сам једну страшну заклетву... Нека је проклета та ноћ која ми је убила вољену жену!...

- Команданте, рече Морган, прилазећи му.

- Мир! крикну Гусар зајецавши. Овде командују моја браћа!

Празноверни страх овладао је читавом посадом. Сви погледи су били упрти у море, које је блистало као оне ноћи кад је Гусар изговорио страшну заклетву. Сви су веровали да између узбурканих таласа виде тела двојице гусара, који су сахрањени на дну мора. Млада Фламанка је још увек узмицала, придржавајући обема рукама косу која се лепршала на снажном ветру. Гусар ју је пратио корак по корак, док су му очи блистале као муња. Ни она ни он нису проговорили ни реч.



Гусари, непомични и застрашени тим призором, немо су их пратили погледом. Ни Морган се није више усудио да се приближи команданту.

Одједном се девојка нађе на ивици степеница, које воде у кабине. Стала је за часак махнувши очајнички рукама, а потом је сишла натрашке, док ју је Гусар све време пратио.

Кад су ушли у салон, млада војвоткиња поново стаде, затим, као да јој је одједном понестало снаге, сручи се у једну наслоњачу.

Гусар затвори врата и викну гласом испрекиданим од јецања.

- Несрећнице!...

- Да, прошапта девојка скоро угашеним гласом. Несрећница!...

Настаде кратка тишина, нарушавана само пригушеним јецањем Фламанке.

- Нека је проклета она моја заклетва!... процеди Гусар у наступу очајања. Ви!... Кћи Ван Гулда, човека према коме гајим смртну мржњу!... Кћи издајника, који је убио моју браћу!... Боже!... Боже! То је заиста страшно!...

Поново заћута, а онда настави као у неком заносу.

- Заклео сам се!... Заклео сам се и да ћу уништити све оне који носе име мог страшног непријатеља. Рекао сам вам то. Сећате ли се? Заклео сам се оне страшне ноћи кад сам предао таласима тело трећег брата, кога је убио ваш отац. Бог, море и моји људи били су сведоци те кобне заклетве, која ће сада убити једину жену коју волим. Јер... ви ћете, госпођо... умрети!...

Млада војвоткиња, чувши ову страшну претњу, устаде.

- Добро, рече она. Убијте ме! Судбина је хтела да мој отац постане издајник и убица... Убијте ме, али ви, својом руком! Умрећу срећна од руке човека кога бескрајно волим.

- Ја!... крикну Гусар, повлачећи се уплашено. Не!... Ја вас

нећу убити... Погледајте!...

Ухвати девојку за руку и повуче је до широког прозора, који је гледао на десни бок.

Море је светлuczало, као да су испод таласа протицали млазеви растопљене бронзе или течног сумпора, док је на мрачном хоризонту, преко кога су се навлачили тамни облаци, с времена на време блеснула по која муња.

- Погледајте, рече Гусар сав у неком заносу. Море блиста као оних ноћи када сам предао таласима тела своје браће, жртве вашег оца.... Они су тамо, гледају ме, гледају моју лађу... Видим њихове очи како ме мотре... Они траже освету... Видим како им се тела ваљају међу таласима, јер су се вратили на површину и траже да извршим своју заклетву... Браћо! Да... бићете освећени... али ја волим ову жену... Бдите над њом... Ја је волим!... Ја је волим...

Јецај му прекиде глас, који је тог тренутка личио на глас каквог лудака или човека у делиријуму. Нагнуо се преко прозора и гледао таласе који су се разбијали уз потмулу рику. Можда му се у оном очајању учинило да види како се из дубине појављују на површину костури Црвеног и Зеленог гусара.

Затим се нагло окрете према престашеној девојци. На његовом лицу није више било ни трага бола. То је опет био онај страшни морски вук, у коме је пламтела љута мржња.

- Спремите се да умрете, госпођо! рече јој тужним гласом. Молите бога и моју браћу да вас заштите. Чекам вас на палуби.

Изашао је из салона чврстим кораком, не окренувши се више. Попео се затим степеницама, прешао преко палубе и стао на командни мост.

Читава „Муњина" посада стајала је као скамењена. Само је кормилар на касару брода управљао лађом према северу, пратећи остале гусарске лађе, чији су фењери светлuczали у даљини.



- Господине, рече Гусар, прилазећи Моргану. Спремите један чамац и спустите га у море.

- Шта то намеравате, команданте? упита заменик.

- Да извршим своју заклетву, одговори Гусар једва чујним гласом.

- Ко ће ући у чамац? ...

- Издајникова кћи.

- Господине!...

- Тихо! Моја браћа нас гледају. Послушајте ме!... Овде, на овој лађи, командује Црни гусар!...

Нико није ни помислио да изврши наређење. Сви ти људи, који су били неустрашиви борци као и њихов капетан, који су се борили у стотинама битака са очајничком храброшћу, осећали су у овом страшном тренутку као да их је неко приковао за палубу неодољивим страхом.

Глас Црног гусара постаде готово пискав. Поново одјекну са командног моста, тоном пуним претње:

- Морнари извршите наређење!...

Заповедник палубе изађе из строја и махну неколицини морнара да пођу за њим и спусте у море, на десном боку лађе, један чамац, као и да убаце унутра нешто намирница. Сада је свима било јасно шта Гусар намерава с несрећном Ван Гулдовом ћерком.

Тек што су били готови, кад на палубу изађе млада Фламанка. Била је још увек обучена у бело и плава коса јој је падала расута по раменима. Људима се учинила као неко привиђење. Млада девојка пређе без иједне речи преко горње палубе; чинило се као да једва додирује под. Ишла је усправно и одлучно, не оклевајући.

Када је стигла до места где јој је заповедник палубе показао чамац, који су таласи пропињали уз бок лађе, изазивајући потмуло одјекивање кроз товарни простор, застала је за тренутак, а онда се окренула према крми

гледајући Црног гусара, чија се тамна прилика чудно оцртавала на небу, обасјаном блештавим муњама.

Гледала је неколико тренутака страшног непријатеља свога оца, који је стајао усправно на командном мосту, са чврсто скрштеним рукама, Махнула му је у знак поздрава, а онда брзо сишла низ степенице и скочила у чамац.

Заповедник палубе је одрешио конопац и Гусар га ни једним покретом није задржао.

Крик се оте са усана читаве посаде.

- Смилујте јој се!...

Гусар не одговори. Нагнуо се преко ограде и гледао чамац, који су таласи брзо носили према пучини, бацајући га тамо-овамо.

Са мора се подигао снажан ветар, док су небом парале учестале муње и бука таласа се мешала са грмљавином.

Чамац се све више удаљавао. На прамцу се видела бела прилика младе Фламанке. Руке је пружала према „Муњи“ и гледала нетремице у Црног гусара.

Читава посада је дојурила на леву страну брода, пратећи је погледом. Али нико више није изговорио ни речи. Свима је било јасно да би сваки покушај да одврате осветника од његовог наума био узалудан.

Чамац је, међутим, све даље одмицао. Сад се у даљини чамац видео као нека црна мрља на таласима, који су због фосфоресценције и севања светлוצали, час се пропињао на таласима, час нестајао у понорима, затим се поново појављивао, као да га штити нека тајанствена сила.

Могоа се видети још неколико минута, а онда је нестао на мрачном хоризонту, који су прекривали густе облаци, црни као да су од мастила.

Када су гусари окренули претрашене погледе према командном мосту, видели су Црног гусара како полако обара главу на груди, а онда се срушио на гомилу конопаца покривши лице рукама. Кроз јаук ветра и буку таласа, чуло

се с времена на време пригушено јецање.

Кармо приђе Ван Штилеру, и показујући му у правцу командног моста, рече тужним гласом:

- Погледај горе! Црни гусар плаче!...